

ДОКЛАД

ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2011 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения	3
I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2011 г.	5
1. Макроикономическо развитие в България през 2011 г.	6
1.1 Брутен вътрешен продукт	6
1.2 Инфлация	7
1.3 Пазар на труда	8
1.4 Платежен баланс	9
2. Финансов сектор	11
3. Тенденции при основните макроикономически показатели и съпоставка с допусканията и параметрите, заложи в макрорамката по ЗДБРБ за 2011 г.	14
4. Оценка на въздействието на данъчната политика и политиката на разходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика	15
5. Макроикономически ефект от усвояването на Европейските средства	18
II. ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА	20
1. Основни акценти на фискалната политика по отношение на бюджетното изпълнение през 2011 г.	20
1.1 Промени в данъчното облагане през 2011 г.	24
1.2 Инвестиционна политика	26
2. Основни акценти на реформата в бюджетната сфера	28
2.1 Преглед на националните фискални правила и на законодателните промени, произтичащи от Пакта за фискална стабилност	28
2.2 Национални бюджетни правила	29
2.3 Преглед по прилагането на програмното бюджетиране през 2011 г.	31
2.4 Напредък в областта на вътрешния контрол в публичния сектор през 2011 г.	33
2.4.1 Развитие на правната уредба	33
2.4.2 Повишаване на компетентността на служителите от публичния сектор в областта на вътрешния контрол и вътрешния одит	34
2.4.3 Ежегодно осъществяване на мониторинг на състоянието на вътрешния контрол в публичния сектор	35
2.4.4 Сътрудничество и взаимодействие между контролните институции	35
2.4.5 Вътрешен одит	36
2.5 Напредък по административната реформа за 2011 г.	37
3. Основни параметри на консолидираната фискална програма за 2011 г.	44
3.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите	49
3.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма	55
3.2.1 Корпоративни данъци	56
3.2.2 Данък върху доходите на физическите лица	58
3.2.3 Приходи от осигурителни вноски	59
3.2.4 Данък върху добавената стойност	60
3.2.5 Акцизи	62
3.2.6 Мита	63
3.2.7 Данък върху застрахователните премии	63
3.2.8 Други данъци	63
3.2.9 Неданъчни приходи	64
3.2.10 Помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми	67
3.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2011 г.	67
3.3.1 Текущи нелихвени разходи	68

3.3.2	Капиталови разходи	74
3.3.3	Лихвени разходи.....	75
3.3.4	Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС.....	76
3.3.5	Мерки за намаляване размера на задълженията в процеса на бюджетното изпълнение ..	77
3.4	Изпълнение на разходите по функции по КФП за 2011 г.....	79
3.4.1	Общи държавни служби	80
3.4.2	Отбрана и сигурност	84
3.4.3	Образование.....	89
3.4.4	Здравеопазване	90
3.4.5	Социално осигуряване, подпомагане и грижи	92
3.4.6	Жилищно строителство, благоустройство, комунално стоп. и опазване на околната среда...	96
3.4.7	Почивно дело, култура, религиозни дейности	100
3.4.8	Икономически дейности и услуги	104
3.4.9	Разходи неклассифицирани в другите функции	111
3.5	Изпълнение на показателите в частта на финансирането по КФП за 2011 г.....	111
3.5.1	Външно финансиране	111
3.5.2	Вътрешно финансиране	114
3.5.3	Финансови операции по прилагане на стълб I от Общата селскостопанска политика	117
3.5.4	Приватизация.....	117
3.5.5	Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	118
III.	ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ПО СЪСТАВНИ БЮДЖЕТИ...	120
1.	Републикански бюджет	120
2.	Съдебна власт	122
3.	Социално-осигурителни фондове	122
3.1	Държавно обществено осигуряване	122
3.2	Учителски пенсионен фонд.....	124
3.3	Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”	124
3.4	Национална здравноосигурителна каса	125
4.	Бюджети на общините	127
5.	Българско национално радио	133
6.	Българска национална телевизия.....	134
7.	Държавни висши училища.....	135
8.	Държавни висши военни училища.....	135
9.	Българска академия на науките	136
10.	Национален фонд към Министерство на финансите	137
11.	Държавен фонд “Земеделие”	141
12.	Фонд за покриване на разходите за приватизация и следприватизационен контрол.....	146
13.	Държавно предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	147
IV.	ОТЧЕТ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАНИЯ ДЪЛГ ПРЕЗ 2011 Г. 148	
1.	Държавен дълг	148
2.	Гарантиран от държавата дълг	151
3.	Консолидиран държавен дълг	151
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	152

Използвани съкращения

АМ – Агенция „Митници”
БВД – брутен външен дълг
БВП – брутен вътрешен продукт
БДЖ ЕАД – „Български държавни железници” ЕАД
БНБ – Българска народна банка
БРСЕ – Банка за развитие на Съвета на Европа
ВОП – вътреобщностни придобивания
ВСС – Висш съдебен съвет
ДАНС – Държавна агенция „Национална сигурност”
ДВ – Държавен вестник
ДДС – данък върху добавената стойност
ДИЗ – държавни инвестиционни заеми
ДМА – дълготрайни материални активи
ДОО – държавно обществено осигуряване
ДФЗ – Държавен фонд „Земеделие”
УПФ – Учителски пенсионен фонд
ЕК – Европейска комисия
ЕО – Европейска общност
ЕС – Европейски съюз
ЕСФП – Електронна система с фискална памет
ЕИП – Европейско икономическо пространство
ЕФ – европейски фондове
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДС – Закон за данъка върху добавената стойност
ЗДДФЛ – Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗДБРБ за 2011 г. – Закон за държавния бюджет на Република България за 2011 г.
ЗКПО – Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗЛЗ – Закон за лечебните заведения
ЗМДТ – Закон за местните данъци и такси
ИПЦ – индекс на потребителските цени
ИСПА – Инструмент на структурните политики за присъединяване
ИА – Изпълнителна агенция
ИПП – Инструмент за предприсъединителна помощ
КРС – Комисия за регулиране на съобщенията
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КФП – Консолидирана фискална програма
МБВР – Международна банка за възстановяване и развитие
МВР – Министерство на вътрешните работи
МВнР – Министерство на външните работи
МВФ – Международен валутен фонд
МЗ – Министерство на здравеопазването
МЗХ – Министерство на земеделието и храните
МИЕТ – Министерство на икономиката, енергетиката и туризма
МК – Министерство на културата
МО – Министерство на отбраната
МОМН – Министерство на образованието, младежта и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МП – Министерство на правосъдието
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството

МС – Министерски съвет
МТИТС – Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МФ – Министерство на финансите
МФВС – Министерство на физическото възпитание и спорта
НАП – Национална агенция за приходите
АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура“
НАТО – Организация на Северноатлантическия договор
НЗОК – Национална здравноосигурителна каса
НК „ЖИ“ – Национална компания „Железопътна инфраструктура“
НОИ – Национален осигурителен институт
НС – Народно събрание
НСИ – Национален статистически институт
НРС – Национална разузнавателна служба
НСО – Национална служба за охрана
НСОРБ – Национално сдружение на общините в Република България
НФ – Национален фонд
ОП – Оперативна програма
ПЗР – преходни и заключителни разпоредби
ПРБК – първостепенни разпоредители с бюджетни кредити
ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПЧИ – преки чуждестранни инвестиции
ПФИ – Преходен финансов инструмент
ПМС – Постановление на Министерския съвет
СП – Сметна палата
СКФ – Структурни фондове и Кохезионен фонд
УО – Управляващ орган
ФГВРС - Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“
ФПРПСК – Фонд за покриване на разходите за приватизация към Агенцията за приватизация и следприватизационен контрол
ФМ на ЕИП – Финансов механизъм на Европейско икономическо пространство
ХИПЦ – Хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦБ – Централен бюджет
ЦЗФД - Централното звено за финансиране и договаряне
ЯБМС – Японска банка за международно сътрудничество

I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2011 г.

Развитието на световната икономика през 2011 г. бе противоречиво и неравномерно в отделните региони. Крехкото възстановяване на икономическата активност бе повлияно негативно от ускореното повишение на международните цени в началото на годината, природните бедствия в Азия и нарасналата несигурност по отношение на дълговите проблеми в еврозоната.

След множество неблагоприятни шокове през първата половина на 2011 г. икономическата активност отчете забавяне в световен мащаб. През третото тримесечие растежът на световната икономика се ускори, воден от възстановяването в Япония и подобрената икономическа активност в САЩ. Сравнително силното представяне на американската икономика продължи и през четвъртото тримесечие до голяма степен под влияние на нарасналото потребление на домакинствата и бизнес инвестициите. Въпреки това световната икономика и международната търговия се забавиха отново към края на годината. Продължаващите дългови проблеми на някои страни от еврозоната и наводненията в Тайланд повлияха за понижаване на краткосрочните бизнес индикатори в развитите икономики. Тайланд е основен производител на високотехнологични продукти и прекъсването на доставките се отрази негативно върху индустрията и външнотърговския оборот на страните от Азия и Европа. Растежът в някои от големите развиващи се страни като Бразилия, Индия и в по-малка степен Русия и Турция се забави отчасти в резултат от затягане на вътрешната политика. Така в края на 2011 г. световната икономика навлезе в трудна фаза, характеризираща се със значителни рискове.

Стабилизирането на цените на храните и горивата през втората половина на 2011 г. както и забавянето на световната икономика доведоха до намаление на инфлационния натиск както в развитите, така и в развиващите се страни.

Реален растеж на БВП (в %) на годишна база

	IV.2010	2010	I.2011	II.2011	III.2011	IV.2011	2011
Европейски съюз	2.3	2.0	2.4	1.6	1.4	0.8	1.5
Еврозона	2.1	1.9	2.4	1.6	1.3	0.7	1.5
САЩ	3.1	3.0	2.2	1.6	1.5	1.6	1.7

Източник: Евростат

Развитието на европейската икономика отбеляза положителна динамика от началото на годината и за първото шестмесечие надмина предварителните очаквания на анализаторите. Въпреки стабилното общо възстановяване, конюнктурните индикатори в еврозоната отбелязаха понижаване през втората половина на годината, в следствие задълбочаването на дълговата криза в някои страни-членки и напрежението на финансовите пазари. Загубата на инерция към края на 2011 г. бе по-силна от очакваното. Рязкото влошаване на доверието, дълговата криза и по-слабата международна среда повлияха негативно върху растежа. Европейската икономика отчете спад през четвъртото тримесечие спрямо предходното тримесечие в размер на 0.3 % за целия ЕС и за еврозоната. Така за 2011 г. ЕС и еврозоната отбелязват ръст от 1.5 %.

1. Макроикономическо развитие в България през 2011 г.

1.1 Брутен вътрешен продукт

През 2011 г. брутният вътрешен продукт на България възлезе на 75 265 млн. лв. Реалният годишен растеж достигна 1.7 % при 0.4 % за 2010 г. Динамиката на показателя се определяше от външното търсене, като положителния принос на нетния износ достигна 2.3 пр.п. Вътрешното търсене остана слабо през годината, но забави темповете си на спад и отрицателният му принос беше 0.6 пр.п. при 5.2 пр.п. през 2010 г.

Благоприятната външноикономическа среда през първата половина на 2011 г. доведе до ускорено нарастване на *износа* на стоки и услуги, който достигна 12.8 % за цялата година. Основен принос за наблюдаваната динамика имаше по-високият износ на стоки, докато услугите отбелязаха минимален растеж от 0.1 %. Ускореният растеж на износа увеличи търсенето на суровини и материали, необходими за експортно ориентираните производства, в следствие на което вносът на стоки отбеляза реален ръст от 10.5 %. В същото време, спадът във *вноса* на услуги продължи поради подтиснатото вътрешно търсене, но темпът се забави до 3.3 %.

През годината *инвестиционната активност* в страната остана слаба поради несигурността на предприемачите. Спадът при брутообразуването на основен капитал се забави до 9.7 % при 18.3 % през 2010 г. При разпределението по сектори, делът на разходите за материални активи се увеличи в отраслите „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти“, „Далекосъобщения“ и „Финансови и застрахователни дейности“. Направените инвестиции в икономиката бяха напълно покрити от националните спестявания, които достигнаха 23.9 % от БВП.

Крайното потребление през 2011 г. се сви с 0.3 %, а потребителските разходи на домакинствата намаляха с 0.6 %. Принос за това намаление имаше най-вече спадът в разходите за услуги и хранителни стоки. Причината за слабото потребителско търсене са все още високата безработица и липсата на реално нарастване на разполагаемия доход на домакинствата.

Реален растеж и принос на отделните компоненти по елементи на крайното използване

ПОКАЗАТЕЛ	2010 г.	2010 г.	2011 г.	2011 г.	2010 г.	2011г.
	Реален растеж (%)	Принос в растежа* (% пункта)	Реален растеж (%)	Принос в растежа* (% пункта)	Процент от БВП*	
					(текущи цени)	
Крайно потребление	0.5	0.4	-0.3	-0.3	79.0	76.3
Инвестиции в основен капитал	-18.3	-5.3	-9.7	-2.2	22.8	20.9
Износ на стоки и услуги	14.7	7.0	12.8	7.3	57.4	66.5
Внос на стоки и услуги	2.4	-1.4	8.5	-5.1	59.3	65.8
БВП	0.4	0.4	1.7	1.7	100.0	100.0

*Не е отразен приносът на изменението в запасите.

Източник: НСИ, МФ

От страна на предлагането, брутната добавена стойност в страната се увеличи с 1.8 %, като с положителен принос беше единствено промишлеността.

Индустрията отбеляза реален растеж от 6.6 % поради съживяване на промишлеността, чиято добавена стойност се увеличи с 9.1 %. Промисленото производство за 2011 г. нарасна с 5.8 %, а оборотът на продукцията, реализирана на външните пазари - с 25.6 % и беше положително повлиян от стабилното външно търсене и от нарасналите цени на суровините на международните пазари през първата половина на годината. В строителния сектор беше регистриран спад за трета поредна година и той

възлезе на 1.1 %. Индексът на строителната продукция отчете средногодишен спад от 12.9 %. От началото на 2011 г. гражданско/инженерното строителство започна да бележи значително по-голямо намаление от сградното строителство.

При услугите не беше отчетена значителна промяна спрямо 2010 г. Брутната добавена стойност в този сектор намаля с 0.1 %. Свитото вътрешно търсене повлия на отраслите „Търговия“, „Транспорт“, „Пощи“ и „Хотелиерство и ресторантьорство“, които след отчетения ръст от 14.1 % през 2010 г. спаднаха с 1.1 % през 2011 г. Все пак през годината се наблюдаваше оживление в отраслите: „Професионални дейности и научни изследвания“, „Административни и спомагателни дейности“ и „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти“ и „Далекосъобщения“.

В аграрния сектор за трета поредна година беше отчетен реален спад при брутната добавена стойност, която достигна 1.1 %.

В термините на потенциален растеж, икономиката се забави до 0.7 %. Принос за това развитие имаше спада в инвестициите и намалението на заетостта.

1.2 Инфлация

Динамиката на цените в страната през 2011 г. бе до голяма степен отражение на колебанията в международните цени на храните и енергийните стоки. Наблюдаваното поскъпване на основните суровини през 2010-2011 г., в резултат на възстановяване на световното търсене и различни ограничения от страна на предлагането, имаше определящо значение за нарастването на потребителските цени в страната през първото полугодие. През януари бе повишен акцизът върху безоловните бензини и дизела, като директният ефект от промяната на ставките върху цените им и върху общата инфлация бе сравнително малък (под 0.1 пр.п.). От друга страна, изчерпването на базовия ефект от въведените през 2010 г. по-високи акцизни ставки върху тютюневите изделия доведе до значително забавяне на общата инфлация през второ тримесечие.

Стабилизирането на цените на международните пазари през втората половина на годината позволи годишното изменение на потребителските цени да продължи да се понижава. Забавяне в годишния темп на поскъпване бе наблюдавано както при храните, така и при енергийните стоки. Увеличението на безработицата и все още слабото възстановяване на вътрешното търсене също допринесоха за ограничаване нарастването на потребителските цени и запазване на сравнително ниска базисна инфлация (услуги и неенергийни нехранителни стоки).

Общата инфлация, измерена чрез ХИПЦ по месеци на годишна база, се забави до 2 % в края на годината, което свидетелства за отслабване на инфлационния натиск в страната, а средногодишната инфлация възлезе на 3.4 %.

ХИПЦ по основни компоненти (изменение в % по месеци на годишна база)

Компоненти на ХИПЦ	Месеци на 2011 г.											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Общ ХИПЦ	4.3	4.6	4.6	3.3	3.4	3.5	3.4	3.1	2.9	3.0	2.6	2.0
Храни	4.1	4.9	6.4	7.8	8.3	9.4	9.1	8.1	5.7	5.3	4.7	4.5
Алкохол и цигари	24.6	23.4	21.4	1.2	0.7	0.6	0.0	0.0	0.3	0.3	0.1	0.2
Енергийни стоки	12.9	13.6	12.0	9.1	9.0	8.2	9.1	8.4	7.8	8.0	6.6	3.3
Базисна инфлация	0.5	0.7	0.7	0.7	0.8	0.9	0.7	0.7	1.2	1.5	1.3	1.3
<i>Неенергийни нехранителни стоки</i>	<i>-0.7</i>	<i>0.1</i>	<i>-0.5</i>	<i>-0.3</i>	<i>-0.1</i>	<i>-0.7</i>	<i>-0.8</i>	<i>-0.7</i>	<i>-0.9</i>	<i>-0.2</i>	<i>-0.2</i>	<i>-0.2</i>
<i>Услуги</i>	<i>1.3</i>	<i>1.1</i>	<i>1.6</i>	<i>1.3</i>	<i>1.5</i>	<i>1.9</i>	<i>1.7</i>	<i>1.7</i>	<i>2.7</i>	<i>2.7</i>	<i>2.4</i>	<i>2.3</i>

Източник: НСИ, МФ

Годишното изменение при административно-регулираните цени бе 4.5 % и обяснява почти 1/3 от общото повишение на потребителските цени в края на годината. Основните корекции при контролираните цени бяха свързани с увеличението на минималната работна заплата през септември и повишението вследствие на това на потребителската такса за посещение при личен лекар (34.3 %) и цените на болничните услуги (12.5 %). По-съществено поскъпване бе отчетено и при електро- и топлоенергията за бита (повишение съответно от 2.1 и 2.4 %), както и при цените на вътрешноселищния обществен транспорт (7.6 %) и таксите за висше образование (4.6 %).

1.3 Пазар на труда

Икономическият растеж през 2011 г. не успя да допринесе за преустановяване на негативните тенденции на пазара на труда. Възстановяването на икономиката се реализираше основно по линия на износа, докато вътрешното търсене, което има и определящ характер за динамиката на заетостта, показва признаци на съживяване едва от второто тримесечие на годината.

Годишният спад на заетите през 2011 г. отбеляза известно забавяне в сравнение с предходната година (4.2 % при 4.7 % през 2010 г.¹), което бе обусловено от забавения темп на намаление на заетостта в индустрията, докато в сектора на услугите спада на заетите се ускори на годишна база. Нарасналото търсене на труд в част от експортно-ориентираните отрасли (производство на машини и оборудване и производство на електрически съоръжения) не бе в състояние да компенсира продължаващото намаление на заетите в дейностите, които са основно зависими от вътрешното търсене.

Сезонното оживление на пазара на труда през второто и третото тримесечие допринесе за забавяне, но не и за преодоляване на негативните годишни тенденции в нивото на безработица. То се повиши с 1 пр.п. в сравнение с 2010 г. и достигна средногодишна стойност от 11.2 %². Пониженото търсене на труд спрямо година по-рано и свитите възможности на наемане бяха в основата на намалението на коефициента на икономическа активност на населението (15+) до 51.3 % средно за 2011 г.

През 2011 г. растежът на средната работна заплата общо за икономиката възлезе на 9.1 % в номинално и 4.7 % в реално изражение. Динамиката на показателя в общественния сектор отчете значително забавяне, което бе обусловено от запазването на разходните тавани на средствата за възнаграждения на разпоредителите с бюджетни кредити на централно ниво. През разглеждания период заплатите в общественния сектор се повишиха номинално с 3.1 %, а в реално отчетоха спад от 1.1 %. В частния сектор доходите от труд се характеризираха с по-високи темпове на растеж – 11.2 % и 6.7 % съответно в номинално и реално изражение. Разгледано по икономически дейности най-голям принос към растежа на доходите имаха преработващата промишленост, търговията и транспорта, което се дължеше на високия растеж на производителността на труда в тях. От сферата на услугите със значително повишение на доходите от труд се характеризираха също и дейностите „*Хотели и ресторанти*” и „*Създаване и разпространение на информация*”, но техният принос към общия растеж бе малък.

Продължаващият процес на съкращаване на заетост се отрази в по-нататъшен ръст на производителността на труда³, която продължи да ускорява темпа си на реално нарастване до 6.1 % през 2011 г. Растеж се наблюдаваше в почти всички икономически

¹ Според данните за заетите лица от Националните сметки.

² Според данните от Наблюдението на работната сила.

³ Изчислена като отношение на БВП по постоянни цени и броя на заетите, според дефиницията на националните сметки.

дейности, но текущата динамика бе обусловена преди всичко от търгуемия сектор⁴ (12.4%), в резултат от ускорения растеж на добавената стойност, съчетан с освобождаване на заети лица.

Възходящата динамика на производителността на труда оказва благоприятно влияние върху развитието на реалните разходи за труд на единица продукция (РТЕП)⁵. Оптимизирането на разходите за труд беше осъществено по линия на освобождаване на заети лица, докато компенсацията на наетите лица продължи да се повишава. През 2011 г. спадът на реалните РТЕП беше 3.7 % с водещ принос на търгуемия сектор (-8 %), като сектор „Услуги” също се характеризираше с низходяща динамика на показателя (2.3 %).

1.4 Платежен баланс

През 2011 г. корекциите в платежния баланс продължиха. Положителната динамика на експорта доведе не само до намаляване на търговския дефицит, но и до формиране на излишък по текущата сметка. Балансът по текущата сметка на страната беше положителен в размер на 706.9 млн. лв. или 0.9 % от годишния БВП, при дефицит от 1.0 % година по-рано.

Благоприятната външна среда в началото на годината, отразена в засилено търсене от страна на търговските ни партньори и увеличаване на търговски оборот, се съчета с възходяща динамиката на международните цени. В резултат номиналният ръст на износа през първото тримесечие достигна 57.7 % спрямо съответния период на 2010 г. Последвалите дългови проблеми на някои европейски държави, наред с нестабилността на финансовите пазари, обаче доведоха до дестабилизиране на световната икономика. Темпът на нарастване на износа постепенно се забави до средата на годината и се стабилизира на нива от около 20 % на годишна база през втората половина на 2011 г. По-подробният анализ по групи стоки показва, че приносът за общия годишен растеж се дължи на групите „Неблагородните метали”, „Суровини за хранителната промишленост”, „Минерални продукти и горива”, „Машины, уреди и апарати”.

Динамика на износа

Показатели	2010	2011
Ръст на износа на потребителски стоки	20.1 %	13.4 %
Дял на износа на потребителски стоки	25.4 %	22.2 %
Ръст на износа на инвестиционни стоки	40.5 %	32.3 %
Дял на износа на инвестиционни стоки	17.1 %	17.4 %
Ръст на износа за Европейския съюз	24.7 %	33.5 %
Дял на износа за Европейския съюз	60.8 %	62.5 %
Ръст на износа към страни извън ЕС	48.3 %	24.5 %

Източник: БНБ,МФ

⁴ В настоящия анализ търгуемият сектор е дефиниран като индустрия без строителство, което се обуславя от липсата на по-подробни данни за БДС и заетите лица.

⁵ Изчислени като отношение на компенсацията на един нает към БВП на един зает, в текущи цени.

Слабото вътрешно търсене имаше задържащ ефект върху вноса, а влошената външна среда в края на годината се отрази по линия на по-слабо търсене на стоки за експортно-ориентираните производства. Годишният темп на нарастване на вноса бе 21.2%. С основно значение за растежа бяха суровините и материалите и минерални продукти и горива, главно поради по-високите международни цени. Така формираният търговски дефицит (5.1 % от БВП) се подобри с 1.5 млрд. лв. спрямо предходната година и бе рекордно нисък в сравнение с годините на икономически бум.

Динамика на вноса (CIF)

Показатели	2010	2011
Ръст на вноса на потребителски стоки	10.1 %	9.9 %
Дял на вноса на потребителски стоки	20.0 %	18.1 %
Ръст на вноса на инвестиционни стоки	-0.1 %	18.1 %
Дял на вноса на инвестиционни стоки	24.9%	21.9 %
Ръст на вноса от Европейския съюз	9.4 %	14.8 %
Дял на вноса от Европейския съюз	51.1 %	48.4 %

Източник: БНБ, МФ

Излишъкът по услугите нарасна до 4.5 млрд. лв. през 2011 г. (при излишък от 3.9 млрд. лв. за предходната година). Понижените разходи за пътувания и ползване на външни услуги, от една страна, и по-високите приходи от транспорт и пътувания, от друга, бяха основните причини за подобреното салдо.

Отрицателното салдо по статия доход се увеличи с 44.9 % през 2011 г., достигайки 3.2 млрд. лв. Промяната изцяло се дължеше на динамика в дебитното салдо, като плащанията по статия *инвестиционен доход*, свързани основно с изплащане на средства към чуждестранните компании-майки, нараснаха с 0.9 млрд. лв. Същевременно се наблюдаваше преустановяване на тенденцията на спад на компенсациите на българите на сезонна работа извън страната.

По-големите трансфери към сектор Държавно управление (с 300 млн. лв. повече спрямо 2010 г.) доведоха до ръст на излишъка на Нетните текущи трансфери до 3.3 млрд. лв. за 2011 г. и увеличиха положителния принос на статията за подобряването на дефицита по текущата сметка.

През 2011 г. отрицателното салдо по **финансовата сметка** възлезе на 2.3 млрд. лв. Изходящите парични потоци бяха основно по линия на банковия сектор, чрез изплащания на задължения, поради високата ликвидност на банките у нас. През изминалата година депозитите на нерезиденти в страната намаляха с 2.2 млрд. лв. В същото време българските чуждестранни активи под формата на депозити и валута нараснаха с 1.1 млрд. лв. Породената от кризата висока предпазливост на инвеститорите в световен мащаб, в това число към развиващите се пазари, наред с изострилите се дълговите проблеми на някои от страните в региона, доведоха до задържане на инвестиционния поток към България на нива значително по-ниски в сравнение с предкризисния период. Преките чуждестранни инвестиции възлязоха на 2.6 млрд. лв. за 2011 г. спрямо ревизирани 2.4 млрд. лв. за 2010 г.

Изплащането на задължения към нерезиденти оказва положително влияние върху брутния външен дълг на страната, който, според последни статистически данни, намалява

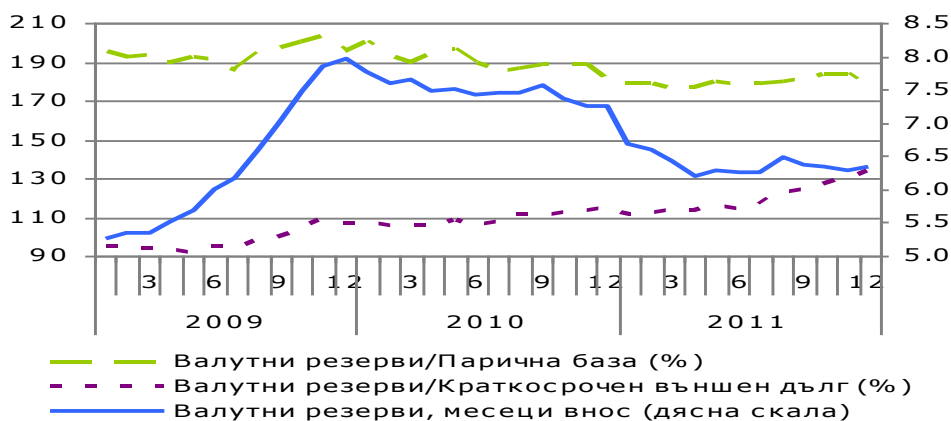
до 91.9 % от БВП в края на 2011 г., спрямо 102.8 % от БВП през 2010 г. Матуритетната структура на дълга също се подобри, като делът на краткосрочните задължения спадна до 28.2 % от БВД в края на 2011 г. и се покрива на 133.8 % от резервите на БНБ.

Общият баланс за 2011 г. бе положителен и валутните резерви на страната нараснаха с 310.3 млн. лв.

2. Финансов сектор

Финансовият сектор остана стабилен през 2011 г., въпреки сътресенията във външната среда, влошаващите се перспективи пред икономическото развитие в Евроразоната и очакваните от международните институции негативни ефекти върху българската икономика. Системата на валутен борд запази стабилността си през цялата 2011 г., ползва се с пълното доверие на населението и всички институции и продължава да бъде гарант за запазването на стабилността на финансовата система. Международните валутни резерви на страната следваха низходяща тенденция до средата на второто тримесечие, след което започнаха да се възстановяват и към края на декември бяха 13.3 млрд. евро, като годишният им темп на растеж достигна 2.9 % при ръст от 0.4 % за 2010 г. Покритието на паричната база с международни резерви леко се понижи от 179.8 % в края на предходната година до 175.1 % през декември 2011 г. Понижението на брутния външен дълг вследствие на спада на банковите задължения и в по-малка степен на намалението на правителствения външен дълг доведе до подобрене на покритието на краткосрочните външни задължения на страната с валутни резерви, което в края на годината достигна 133.8 %. Плавното възстановяване на вноса на стоки и услуги, от своя страна, допринесе за леко влошаване на покритието му на годишна база до 6.3 месеца при 7.3 месеца за 2010 г.

Ключови отношение на валутния борд

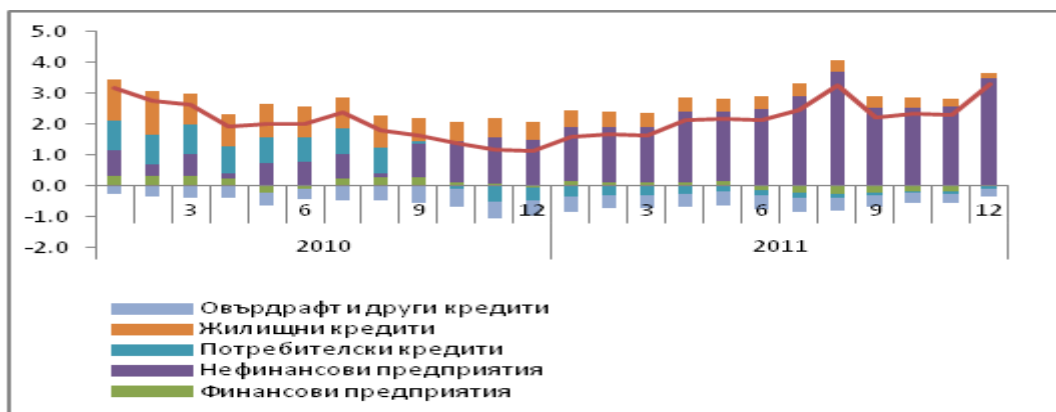

Източник: БНБ, МФ

Наблюдаваната тенденция на понижаване на кредитирането на частния сектор прекъсна в началото на 2011 г. и то започна много бавно да се възстановява. След като достигна най-високия си годишен ръст през август (3.3 %), през следващите месеци темпът на растеж на кредитите леко се забави, като през декември се ускори и отново достигна 3.3 %. Определяща роля за положителния ръст на кредитите имаха кредитите за нефинансовите предприятия, които успяха да ускорят годишния си ръст от 2.5 % през декември 2010 г. до 5.7 % в края на 2011 г. Кредитите за домакинства имаха като цяло почти неутрален принос за нарастването на частния кредит. Потребителските кредити намаляваха на годишна база през цялата година, но последователно ограничаваха спада си, който бе 0.7 % в края на декември 2011 г. срещу 2.8 % за същия месец на миналата година. Жилищните кредити, от своя страна, успяха да запазят положителен, но забавящ

се темп и за същия период нараснаха с 1.1 % (3.8 % в края на 2010 г.). Динамиката на кредитите през годината се определяше от редица фактори, които имаха задържащ или негативен ефект върху тяхното нарастване. Ниските темпове на възстановяване на икономическия растеж и забавянето във времето, с което трудовия пазар обикновено реагира на положителните тенденции в икономиката, допринесоха за продължаващото нарастване на лошите кредити. В края на четвъртото тримесечие кредитите с просрочие над 90 дни бяха 14.9 % от брутните кредити за нефинансовите предприятия и домакинствата, като за сравнение в края на 2010 г. този дял бе 11.3 %.

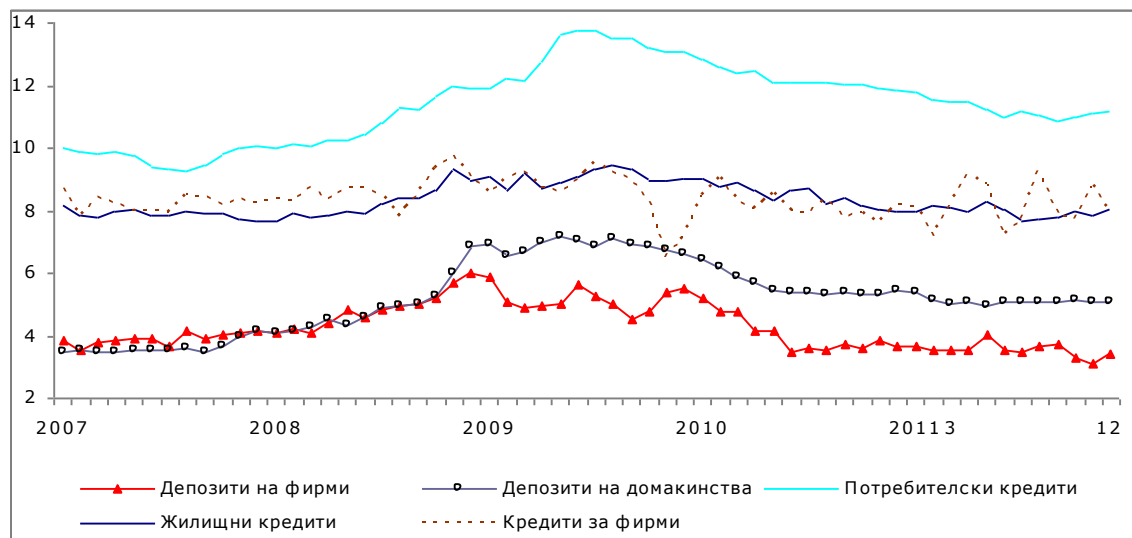
Годишен ръст и принос на компонентите на кредита за частния сектор

Източник: БНБ, МФ

Сред важните фактори, повлияли върху динамиката на кредитите, бяха и лихвените проценти в страната. След като достигнаха най-високите си стойности през 2009 г., лихвените проценти започнаха тенденция на понижаване, която бе по-ярко изразена през 2010 г. и затихна през 2011 г. Към края на декември нивата на процентите по жилищни кредити се върнаха приблизително на предкризисните си нива, а спрямо края на 2010 г. се повишиха минимално с 6 базисни точки. Същевременно цената на кредитите за фирми и в по-голяма степен потребителските кредити се запазиха относително високи, макар че на годишна база бележат понижавания съответно с 0.2 и 0.7 пр.п. Въпреки понижението си с 0.3 пр. п. за същия период, на сравнително високо равнище се запази и среднопретегленият лихвен процент по депозити на домакинства, които са основният източник на финансиране на банките през изминалата година. Освен все още значителния кредитен риск в икономиката, високите лихвени проценти, които банките предлагаха, за да привлекат спестяванията на домакинствата бяха другата основна причина за скъпия заемен ресурс. Вероятно зад толкова атрактивните условия по депозитите стои желанието на банките да върнат обратно модела си на финансиране главно от вътрешни източници, след като вариантът с масовото привличане на чуждестранни капитали явно се оказва неустойчив в дългосрочен план.

Среднопретеглени лихвени проценти по депозити и кредити за фирми и домакинства

Източник: БНБ, МФ

Благоприятните условия по депозитите стимулираха спестяванията на домакинствата и предприятията, и банките бяха в състояние да привлекат значителен по обем финансов ресурс. Общата сума на депозитите в края на декември нарасна на годишна база с 13.2 %, а главна заслуга за това имаха нефинансовите предприятия и домакинствата, чиито депозити се увеличиха съответно с 12.9 % и 13 % спрямо същия месец на предходната година. И двата институционални сектора бяха нетни спестители през годината, като подобна състояние по принцип не се наблюдава при нефинансовите предприятия. Сред основните причини, позволили на фирмите да акумулират спестявания, бяха подобрението на финансовото им състояние в резултат от реализираните приходи от износ и започналото да се възстановява вътрешно търсене. За увеличението на нетното финансово богатство на домакинствата допринесоха почти нулевия годишен растеж на кредитите, докато фактор за повишението на активите, близо 93 % от които са депозити, бяха високите лихвени проценти по тях.

Въпреки неблагоприятното влияние на редица фактори, благодарение на адекватното управление на балансите и паричните си потоци, българската банкова система бе сред най-добре капитализираните в Европейския съюз, на сравнително добри позиции по отношение на ликвидност и рентабилност. В края на декември, общата капиталова адекватност бе 17.5 % и остава без промяна спрямо същия месец на 2010 г., а адекватността на капитала от първи ред⁶ се подобрява за същия период от 15.2 % до 15.7 %. Благодарение на поддържаното по-високо капиталово съотношение се формира достатъчен на този етап капиталов буфер, в размер на 2.9 млрд. лв. към края на годината, който би предпазил банките ако хипотетично в бъдещ момент загубите от лоши кредити надвишат реализираната печалба. Ликвидността на банките се подобри, като в края на годината коефициентът на ликвидните активи достигна 25.6 % при 24.4 % година по-рано. Банковата система продължи да оперира с положителен финансов резултат и през 2011 г., като към края й нетната печалба достигна 586.1 млн. лв. Годишният й темп на изменение е отрицателен и тя се понижи с 4.9 %, но бележи подобрение спрямо понижението от 21 %, регистрирано през декември 2010 г. Като цяло рентабилността на банките се понижава и в края на годината показателят възвръщаемост на активите (ROA) достигна 0.76 % при 0.84 % година по-рано. Това се дължи както на понижението на нетната печалба, така и на положителния ръст на банковите активи, които се увеличиха на годишна база с 4.2 %.

6. За дефиниция и методика на изчисляване на капитала от първи ред, виж Наредба № 8 на БНБ за капиталовата адекватност на кредитните институции.

3. Тенденции при основните макроикономически показатели и съпоставка с допусканията и параметрите, заложиени в макрорамката по ЗДБРБ за 2011 г.

През 2011 г. корекциите в прогнозата за БВП бяха в посока надолу. Това се дължеше на понижаващите се очаквания за растежа в еврозоната и в ЕС, които са основни търговски партньори на България.

През първата половина на годината, в условията на благоприятно развитие на външната среда, продължи започналата още през предходната година тенденция на висок ръст на износа, а спадът на вътрешното търсене се забави значително. През втората половина на годината дълговите проблеми на страни от еврозоната доведоха до забавяне на икономическата активност в ЕС и ревизиране на очакванията за развитието на европейската икономика. Несигурната външна среда се отрази в отлагане възстановяването на потреблението и инвестициите.

В резултат на влошената външна среда през втората половина на 2011 г. българската икономика забави своето възстановяване и отчетените данни за основните макроикономически показатели се оказаха по-ниски от заложените в Бюджет 2011 г. Прогнозата за Бюджет 2011 г. бе изготвена през месец септември 2010 г., когато очакванията за развитието на европейската и световна икономика бяха по-оптимистични и все още нямаше сигнали за проблеми в еврозоната.

Отлагането на възстановяването на вътрешното търсене бе основната причина за разликите при прогнозните и отчетните данни за повечето основни макроикономически показатели и най-вече за по-ниския реален растеж на брутния вътрешен продукт. Спадът на вътрешното търсене, при очаквания за растеж в бюджетната прогноза, бе повлиян както от нарастващата несигурност относно бързото разрешаване на дълговите проблеми в еврозоната, така и от слабата кредитна активност и продължаващото оптимизиране на разходи за труд в страната.

Основни макроикономически показатели на България през 2011 г.

Показатели		Бюджетна прогноза	Отчетни данни
Растеж на световната икономика	процент	4,3%	3.9%
Растеж на икономиката на ЕС	процент	1.7%	1.5%
БВП - текущи цени	млн. лева	77 077	75 265
БВП - реален растеж	процент	3.6%	1.7%
Хармонизирана инфлация	процент		
в края на годината		2.6%	2.0%
средна за периода		3.7%	3.4%
Текуща сметка	млн. евро	-1 361.6	361.4
в процент от БВП	процент	-3.5%	0.9%
Преки чужд. инвестиции	млн. евро	1 980	1 341.2
в процент от БВП	процент	5.0%	3,5%

Източник: НСИ, БНБ, МФ, Евростат, МВФ

Прогнозата за инфлацията през 2011 г. се основаваше на допускания за ръст в международните цени на хранителните стоки и енергийните суровини и засилване на техния ефект върху вътрешната инфлация, както и за ограничаване общото нарастване на цените от страна на слабото вътрешно търсене. Конюнктурата на пазара на суров петрол и повишенията в международните цени във връзка с политическата нестабилност в страните от Северна Африка и Близкия Изток безспорно оказаха влияние за нарастване на вътрешните цени на течните горива в началото на годината. Цените на хранителните стоки също отчетоха ускорено повишение през първото полугодие на 2011 г., след като през първо тримесечие цените на някои храни, търгувани на международните пазари, дори

надвишиха пиковите си нива от средата на 2008 г. Със стабилизирането на цените на международните пазари през втората половина на годината и в съответствие с по-слабото вътрешното търсене, годишното изменение на потребителските цени се забави значително до 2 % в края на 2011 г. при прогноза от 2.6 %. Отчетеното средно повишение на ХИПЦ от 3.4 % също бе по-ниско от очакваното (3.7 %).

Продължаващият и през 2011 г. спад на заетите бе обусловен от слабото вътрешно търсене, докато очакванията за положително развитие на пазара на труда в Бюджет 2011 г. се основаваха на ръст във вътрешното търсене и положителна инвестиционна активност. Освен това, отклонението на отчетеното ниво на безработица от очакваното за 2011 г. (9.4 %) се свързва и с по-значителното повишение на безработицата през последното тримесечие на 2010 г.

Продължаващият процес на освобождаване на работна сила, при който съществен принос има намаляването на нискоквалифицирани наети лица, се отрази в по-висок растеж на доходите от труд спрямо заложените стойности. Прогнозата за растежа на средната работна заплата през 2011 г. бе 6.8 %, а отчетната стойност възлезе на 9.1 %⁷.

Въпреки отчетения лек спад във вътрешното търсене, при очаквания за растеж към момента на изготвяне на макроикономическата прогноза, отчетните данни за вноса в номинално изражение надвишават прогнозните. По-добрият растеж бе обвързан със значителното подобрене на експорта и, съответно, по-високото спрямо очакванията търсене на стоки за експортно-ориентираните производства. В резултат от благоприятната външна среда в началото на годината и силния износ на стоки, нетният износ имаше по-голям от очакванията положителен принос за изменението на БВП, а балансът по текущата сметка се коригира в много по-голяма степен спрямо първоначалните прогнози, като се формира излишък.

Същевременно, споменатите дългови проблеми на някои европейски държави, наред с нестабилността на финансовите пазари, ограничиха входящите потоци по финансовата сметка както от гледна точка на преки инвестиции, така и на дългово финансиране. По-слабата от очакванията икономическа активност в страната стимулира използването от фирмите на наличния капитал за изплащане на задължения към нерезиденти, което допълнително понижи нетния финансов поток към страната.

4. Оценка на въздействието на данъчната политика и политиката на разходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика

Макроикономическата и финансовата стабилност на страната са сред основните цели на провежданата от правителството фискална политика. Бюджетната дисциплина и реализираната фискална консолидация през 2011 г. бяха важна предпоставка за възстановяването на икономическата активност. Предвидимостта на данъчно-осигурителната система и ниската данъчна тежест допринесоха за поддържането на стабилна бизнес среда в страната. Бюджетната дисциплина бе оценена положително от водещите рейтингови агенции, които повишиха инвестиционния клас рейтинг на България и потвърдиха стабилната перспектива пред страната ни.

Нормативните основи в изпълнение на политиката за устойчивост на фискалната позиция бяха заложили с приетия в средата на 2011 г. „Пакт за финансова стабилност“. Пактът представлява промени в Закона за устройството на държавния бюджет, които влизат в сила от 1^{ви} януари 2012 г. Те предвиждат таван на държавните разходи по КФП в размер на 40 % от прогнозния БВП, както и ограничение на дефицита по консолидирания бюджет до 2 % от БВП. Целта на одобрените фискални правила е осигуряване на приемственост във фискалната политика.

⁷ По предварителни данни от Годишната статистика на заетите и разходите за труд.

За постигане на бюджетна позиция под критичната референтна стойност и излизане от процедурата по прекомерен бюджетен дефицит, през 2011 г. бяха въведени фискални правила за осъществяване на засилен контрол върху бюджетните разходи и прилагане на мерки за подобряване събираемостта на данъчните приходи. Съгласно заложените принципи в Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор, в ЗДБРБ за 2011 г. бе приета разпоредба, с която се утвърждават допустими максимални размери на задълженията към доставчици и към дългосрочно командировани служители на държавните органи, министерствата и ведомствата към 31 декември 2011 г, с цел да се намалят рисковете от влошаване на бюджетното салдо за 2011 г., отчетено на начислена основа, в съответствие с изискванията на методологията ЕСС 95. Благодарение на приложените мерки, величината на бюджетния баланс по методологията на Европейската система от сметки (ЕСС 95) възлезе на 2.1 % от БВП, с което целевият бюджетен резултат на начислена основа бе преизпълнен с 0.4 пр.п. в сравнение със заложената в Конвергентната програма 2011-2014 г. цел от 2.5 % от БВП. Този резултат отреди място на България сред малкото страни от ЕС, които през 2011 г. проведеха успешна фискална консолидация и запазиха стабилни публичните си финанси.

Разходната политика на бюджет 2011 г. предвиждаше още запазване на достигнатото през 2010 г. номинално равнище на средствата за работна заплата по отделните бюджетни организации и дейности, както и запазване на разходите за издръжка, капиталовите разходи и субсидиите от националния бюджет на нивата от актуализирания бюджет за 2010 г. В изпълнение на тези цели, натрупаните до края на годината консолидирани разходи за заплати, възнаграждения и други възнаграждения и плащания на служителите и персонала в държавната администрация бяха близо до нивото си от 2010 г., увеличавайки се номинално едва с 0.8 %, основно поради по-високите разходи по общинските бюджети.

През 2011 г. политиката на правителството по доходите бе съобразена с общото икономическо развитие и допринесе за запазване на фискалната стабилност на страната. В отраслите образование, държавно управление и здравеопазване растежът на средната работна заплата бе значително ограничен спрямо предходните години както в номинално, така и в реално изражение. Приносът на бюджетния сектор към растежа на средните доходи в икономиката беше незначителен и не оказа допълнителен натиск за повишаването им. Оценката за текущата динамика на заплатите в бюджетния сектор се потвърждава и от факта, че разходите за труд в бюджетния сектор в България остават по-ниски от средните за европейските страни нива.

Общите разходи за издръжка отчетоха спад от 1.1 % на годишна база.

По отношение нивото на социалните плащания влияние оказаха няколко разходни политики, заложен в ЗДБРБ за 2011 г. Не бе извършено осъвременяване на пенсиите по т.нар. „Швейцарско правило”⁸, а максималният размер на пенсиите бе запазен на ниво от 700 лв. месечно. Установен бе максималният размер на обезщетенията за безработица на ниво 60 на сто от осигурителния доход на лицето преди загубата на работа, а минималният дневен размер на обезщетението бе увеличен от 6 лв. на 7.2 лв. Данните за компонентите на социалните и здравноосигурителните плащания показват номинален ръст на разходите за пенсии от 1.6 % на годишна база.

В резултат на стегнатата разходна политика, общите разходи по КФП (вкл. вноската на България в общия бюджет на ЕС) нараснаха номинално с едва 0.4 % спрямо 2010 г. Представени като съотношение с БВП, държавните разходи намаляха от 37.9 % през 2010 г. до 35.7 % от БВП през 2011 г.

⁸ Индексиране на пенсиите, с процент, равен на сбора от 50 на сто от нарастването на осигурителния доход и 50 на сто от индекса на потребителските цени.

Консервативната политика при планиране на бюджетните приходи за 2011 г. позволи изпълнението на фискалната цел да се осъществи без повишаване на данъчните ставки при преките данъци. Основен акцент на данъчната политика през разглежданата година бе запазването на ниските нива на ставките по преките данъци и прехвърляне на данъчната тежест към косвените данъци чрез плавно повишаване на акцизните ставки на някои енергийни продукти за достигане на минималните нива на облагане в ЕС, съобразно договорените преходни периоди. От началото на 2011 г. бяха повишени акцизните ставки за газьол, керосин, безоловен бензин и тютюн за пушене. Ефектът от повишението на акцизните ставки върху безоловните бензини и дизела по отношение на общата инфлация в края на годината бе сравнително малък (под 0.1 пр.п.).

Със Закона за данъка върху застрахователните премии се въведе нов косвен данък по облагаемите застрахователни договори (общо застраховане, с изключение на някои видове застраховки) с данъчна основа за облагане - получената застрахователна премия от застрахователя и данъчна ставка в размер на 2 %. Увеличена бе ставката за облагане на организираните туристически услуги. Предприети бяха и мерки за повишаване ефективността на митническата администрация и ограничаване на сивата икономика. През 2011 г. продължи задължителното за някои видове търговци изграждане на дистанционна връзка между фискалните им устройства и системата за регистриране и отчитане на продажбите в търговските обекти на НАП.

Показателно за резултата от тези мерки е отчетеното преизпълнение на приходите от косвени данъци с 2.2 %, а ръстът им на годишна база бе в размер на 6.7 %. Положителният ефект от ниските данъчни ставки при корпоративните данъци бе потвърден от динамиката на индикатора брутен опериращ излишък, който се увеличи с 9.2 % на годишна база.

Годишният ръст на приходите от социални и здравно-осигурителни вноски през 2011 г. бе в размер на 10.9 %. За него допринесоха увеличените с 14.7 % постъпления от социално-осигурителни вноски, както и ръстът на приходите от здравно осигуряване от 2.9 %. Освен динамиката на номиналните възнаграждения за труд, сериозно въздействие върху тези постъпления оказаха и направените нормативни изменения, влезли в сила в началото на годината. Размерът на вноската за фонд „Пенсии” бе повишена с 1.8 пр.п. В допълнение бяха увеличени минималните осигурителни прагове по основните икономически дейности и групи професии, средно с 5.6 % в сравнение с 2010 г.

Сумарният ефект от комбинирането на всички мерки за фискална консолидация бе намаляване на касовия дефицит от 4.0 % от БВП през 2010 г. до 2.0 % от БВП през 2011 г. и преизпълнение на заложената в ЗДБРБ цел за дефицита по КФП с 0.5 пр.п. Консолидационното усилие е в размер на 1 335.4 млн. лв., равняващо се на 1.8 % от БВП. Подобриенето на дефицита не оказва значителен пряк негативен ефект върху растежа на БВП, като правителственото потребление нарасна с 0.5 % в реално изражение, имайки минимален принос от 0.1 пр.п. върху растежа на БВП.

Въпреки че не бяха първоначално предвидени в ЗДБРБ за 2011 г., през разглежданата година бяха предприети и някои мерки за повишаване на разполагаемия доход. Считано от 1 септември 2011 г. бе повишен размерът на вдовишките добавки - от 20 на 26.5% от пенсията на починалия съпруг, както и минималната работна заплата (от 240 на 270 лв.). Високата степен на икономическа несигурност и ръстът на безработицата обусловиха насочването на по-голяма част от нарасналия разполагаем ресурс към спестяване, вместо към потребление.

Ниската правителствена задължениост и ограничаването на преразпределителната роля на държавата чрез въведените фискални правила са предпоставки за постигане на стабилна макроикономическа среда и подобряване на инвестиционната активност и частното търсене в средносрочен план. Благодарение на следваната политика за постигане на балансирано бюджетно салдо и фискална консолидация чрез засилен контрол върху

размера на държавните разходи, правителството няма да бъде принудено да повишава данъчната тежест през следващите години. Ето защо предвидимостта на бюджетната политика и стабилността на публичните финанси са в основата на благоприятната макроикономическата среда, позволяваща устойчив растеж.

5. Макроикономически ефект от усвояването на Европейските средства

През 2011 г. усвояването на средствата от Европейските фондове продължи положителната тенденция от предходната година. Предприетите активни мерки през изминалите две години за управление на европейските средства доведоха до ускоряване на процесите по одобрение, изпълнение и плащания по проектите. Общата стойност на европейските средства по Оперативните програми, разплатени през 2011 г., възлизат на 696.5 млн. евро.

Резултати по изпълнението на финансираните от ЕС инструменти:

- В края на 2011 г. плащанията по Оперативните програми надхвърлиха 1.5 млрд. евро или 19 % от бюджета по програмите. Най-добри резултати при усвояване на средствата по Структурните и Кохезионния фонд са отчетени по ОП Административен капацитет (28 %), ОП Транспорт (23 %) и ОП Конкурентоспособност (23 %).
- През 2011 г. продължи изпълнението на проекти в областта на защита на околната среда, развитие на човешките ресурси, укрепване на капацитета на местните власти и техните администрации в сферата на административните и публични услуги, здравеопазване и грижа за децата, опазване на европейското културно наследство, подкрепени по линията на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство.

Финансово изпълнение на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС

ПРОГРАМА	Получени траншове от ЕК		Изплатени средства по Оперативните програми *	
	с натрупване към 31.12.2011 г.	за периода 01.01. - 31.12.2011 г.	с натрупване към 31.12.2011 г.	за периода 01.01. - 31.12.2011 г.
	млн. евро		млн. евро	
1. ОП Транспорт	539.7	301.9	454.0	341.5
2. ОП Околна среда	216.5	68.0	198.1	72.7
3. ОП Регионално развитие	274.5	45.2	323.2	137.8
4. ОП Човешки ресурси	191.8	82.6	196.8	88.7
5. ОП Конкурентоспособност	293.8	33.8	270.8	44.8
6. ОП Административен капацитет	45.1	4.7	50.5	5.1
7. ОП Техническа помощ	9.9	3.1	12.2	5.9
Общо за ОП	1 571.3	539.3	1 505.6	696.5

* Вкл. национално съфинансиране

Източник: МФ

При оценката на макроикономическите въздействия на усвояването на фондовете на ЕС е взета под внимание цялостната макроикономическа ситуация в страната без разграничаване на ефекта върху отделни нейни компоненти (сектори, отрасли, региони). Прието е, че по регламент договорените фондове от ЕС ще бъдат изразходвани в съответствие с правило $n+2$ за периода 2010-2013 г. Ефектите върху икономиката са оценени на база на изразходваните, а не на договорените фондове.

Позитивните ефекти от усвояването на средства от ЕС се проявяват едновременно от страна на търсенето и на предлагането. Импулсът върху търсенето е по-скоро с краткосрочен характер, доколкото пряко или косвено се изразява в стимулиране на крайното търсене. За разлика от това, ефектите върху предлагането са с по-дългосрочен характер и водят до създаване на нови производствени мощности, разпространение на модерни технологии и подобряване на качествените характеристики на работната сила. Ефектът върху предлагането се отразява основно по два начина. На първо място посредством нарастването на капиталовите наличности в икономиката. Вторият ефект идва от по-високия общ фактор на производителността, главно по линия на позитивния ефект от инвестициите в иновации и човешки капитал по ОП “Конкурентноспособност” и ОП “Човешки ресурси”. Проявлението на тези позитивни ефекти от усвояването на еврофондовете през 2011 г. доведе до по-висок темп на нарастване на БВП с 0.29 процентни пункта спрямо алтернативата за липса на средства от ЕС, навлизащи в икономиката.

Трябва да се има предвид, обаче, че анализираният ефект се пренасят през годините и средствата от европейските фондове, усвоени през изминалата година, ще имат по-силно влияние през настоящата и през следващата година. Част от ръста на износа през миналите две години се дължеше именно на направени посредством ЕФ инвестиции през предходните години. В дългосрочен план ефектът от усвояването на ЕФ върху търговията ще продължи да е положителен, именно поради нарастването на износа.

Част от притесненията, касаещи усвояването на ЕФ, са във връзка с т.нар. „избутващ ефект” по отношение на частните инвестиции. Имайки предвид характеристиките на дейностите, в които са концентрирани средствата от ЕС, може да се каже, че проявлението на този ефект е малко вероятно, т.е направените разходи не изместват частните инвестиции. И през 2011 г., както и през предходните 2 години в следствие на кризата, частните инвестиции бяха на по-ниско ниво, но поради това, че една част от тях са съфинансирани от ЕФ дори може да се направи извода, че част от тези инвестиции нямаше да бъдат реализирани, в случай че достъпа до финансиране от ЕС липсваше.

II. ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА

1. Основни акценти на фискалната политика по отношение на бюджетното изпълнение през 2011 г.

Бюджетна позиция на страната към края на 2011 г.

На база на данните от годишните отчети за касово изпълнение на бюджета на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити 2011 година приключи с дефицит на касова основа в размер на 1 487.4 млн. лв., 2.0 % от БВП.

Бюджетната позиция на страната към края на 2011 г. е в съответствие с поставените цели пред фискалната политика за годината.

Фискалната политика през 2011 г. съумя в голяма степен да отговори на предизвикателствата в хода на бюджетното изпълнение, което позволи страната ни за поредна година да бъде един от добрите примери в ЕС за строга и дисциплинирана фискална политика. България продължава да бъде сред страните с най-нисък държавен дълг в ЕС, като по показателя най-ниско равнище на дълга в БВП страната ни се нарежда на второ място след Естония (по данни за 2011 г.). България също така е и страната в ЕС с най-голямо подобрение на показателя държавен дълг към БВП за последните десет години – равнището на дълга на сектор държавно управление в БВП, оценен по методологията на ЕСС 95, е свито от 72.5 % от БВП за 2000 г. до 16.3 % от БВП за 2011 г. Тази статистика потвърждава тезата, че България следва благоразумна и последователна фискална политика и е особено показателна на фона на разразилата се дългова криза в редица държави-членки на ЕС.

Запазването на данъчната тежест при основните данъци от една страна, осигурява предвидима среда за бизнес и инвестиции, а от друга – благоприятства възстановяването при вътрешното потребление и подобрява перспективите за растеж. Отчетените параметри на данъчните и неданъчните приходи по националния бюджет са много близки до планираните с програмата за годината. Изпълнението на приходите не оказва натиск върху бюджетната позиция въпреки по-песимистичния икономически сценарий спрямо заложения в макрорамката към програмата за годината, което се дължи в голяма степен на консервативното планиране и усилията от страна на приходните администрации за повишаване на събираемостта на приходите и за борба с контрабандата, данъчните престъпления и сивата икономика.

В тази връзка от януари 2011 г. нормативно бе регламентирана задължителна дистанционна връзка между фискалните устройства на търговците на горива на дребно със сървърите на НАП в реално време, с цел отчитане оборотите от продажбите и пълен контрол върху движението на стоките, което изважда на светло обороти от сивия сектор. Наредбата за регистриране и отчитане на продажбите в търговските обекти задължи до края на 2011 г. търговците в страната, регистрирани по ДДС, да изградят GPRS връзка със системата на НАП, а всички останали – до края на месец март 2012 г. Тази връзка и възможността за контрол на фискалните устройства в реално време сериозно подпомогна усилията в борбата с данъчните нарушения и укриването на обороти.

От страна на разходите бяха запазени номиналните тавани на средствата за заплати и възнаграждения на министерствата и ведомствата на равнището от предходната година. С това разходите за заплати и възнаграждения за персонала по КФП останаха номинално на нивото от предходната година, а като относителен дял в БВП разходите за заплати отчитат намаление с 0.4 п.п. от БВП през 2011 г. спрямо 2010 г. Промените в Кодекса за социално осигуряване за реда при изплащането на помощи и обезщетения при временна

неработоспособност или трудоустрояване и при безработица, въведени през 2010 г., бяха запазени. През месец септември бе увеличена добавката към пенсията на преживелия съпруг (вдовишката добавка бе увеличена от 20% на 26.5% от размера на пенсията на починалия съпруг), като ефектът от това увеличение върху разходите бе минимален и компенсирал изцяло от икономии при други социални плащания, с което социалните разходи останаха в рамките на годишните разчети.

Корективни действия по процедурата за наличие на прекомерен дефицит

В контекста на препоръките на Съвета на ЕС във връзка с процедурата за наличие на прекомерен дефицит в България от 2010 г., основната задача на фискалната политика през последните две години бе привеждане по ефективен и устойчив начин на бюджетната позиция под референтната стойност за дефицит на сектор държавно управление в размер на 3 % от БВП в Пакта за стабилност и растеж. В следствие на категоричните действия за фискална консолидация и за засилване на фискалната дисциплина дефицитът на сектор държавно управление, оценен по методологията ЕСС 95, се подобри с 2.2 п.п. от БВП за периода 2009-2011 г. България е една от 10-те държави-членки с дефицит под референтната стойност от 3 % от БВП, като същевременно е на второ място след Естония сред страните с най-нисък дълг на правителството. Дефицитът на консолидираното правителство на България в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга възлиза на 2.1 % от БВП за 2011 г., докато консолидираният дълг на сектор държавно управление възлиза на 16.3 % от БВП към края на 2011 г.

Усилията за фискална консолидация ще продължат в средносрочен хоризонт, като заложената цел в Конвергентната програма на Република България 2012-2015 г. е плавно подобряване на бюджетната позиция до балансиран бюджет през 2015 г. Привеждането на бюджетната позиция до неутрална в края на тригодишния период ще подсили действието на автоматичните стабилизатори в икономиката и тяхната антициклична роля.

Структурни реформи

Ускоряването и успешното провеждане на структурните реформи, като пенсионната реформа, реформите в секторите на образованието и здравеопазването, административната реформа (стр. 37, т. 2.5 от доклада) и др., е основен приоритет в програмата на правителството.

Пенсионна реформа

Дефицитът по бюджета на ДОО през последните години нараства, като разликата се покрива чрез субсидии от републиканския бюджет. Натискът за осигуряване на необходимия ресурс за изпълнение на социалните отговорности на държавата изисква предприемане на мерки за консолидация на разходите и повишаване на базата за приходите по бюджета на ДОО. В тази връзка и с оглед осигуряване на устойчивост на пенсионната система правителството предприе пакет от мерки, с които се изместват напред във времето част от предвидените за по-късен етап реформи в пенсионната система.

В края на 2011 г. Народното събрание прие промени в Кодекса за социално осигуряване, които са в сила от януари 2012 г. С тях увеличението на пенсионната възраст започва от 2012 г. вместо от 2021 г. с по 4 месеца всяка година, за двата пола, до достигане на 65 години за мъжете в 2017 г. и 63 години за жените в 2020 г. за работещите при условията на трета категория труд. От 1 януари 2012 г. се увеличава стажа за работещите при трета категория труд – с по четири месеца на всяка календарна година до достигане на 37 години стаж за жените и 40 години стаж за мъжете през 2020 г.

От 1 януари 2012 г. се въведоха и по-строги условия за достъп до пенсия и на работещите при условията на 1-ва и 2-ра категория труд. За тези категории лица беше завишена с по 4 месеца изискуемата възраст за пенсиониране и необходимия осигурителен стаж.

Бяха променени и условията, при които се отпускат пенсии на лицата, които до 31 декември 2011 г. придобиваха право на пенсия при навършване на 65-годишна възраст за жените и за мъжете и не по-малко от 15 години действителен осигурителен стаж. От 1 януари 2012 г. и за тях възрастта започва да се увеличава от първия ден на всяка календарна година с 4 месеца до достигане на 67 години през 2017 г.

Еднократно с 2 години (от 25 г. на 27 г.) бе увеличен и общият осигурителен стаж за придобиване на право на пенсия за военнослужещите.

Освен това се увеличава относителната тежест на натрупания след 1 януари 2012 г. осигурителен стаж, ако лицето продължава да работи, след като вече отговаря на условията за пенсиониране, но без да му е отпусната пенсия – от 3 на сто на 4 на сто за всяка година. По този начин пряко се стимулира по-дългото оставане на пазара на труда и косвено се въздейства в посока увеличаване на ефективната пенсионна възраст.

С приемането на Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (КСО), който влезе в сила от 1 януари 2011 г. се създаде нова правна рамка за усъвършенстване на пенсионния модел на базата на мерки за финансова стабилност и подобряване адекватността на пенсиите.

Конкретно влияние върху бюджета за 2011 г. има:

- увеличението на размера на вноската за фонд „Пенсии” на ДОО с 1.8 на сто;
- отпадане на точковата система – право на пенсия за осигурителен стаж и възраст се придобива при изпълняване на условията за стаж и възраст едновременно;
- откупуването на осигурителен стаж се извършва еднократно, а не разсрочено;
- удължаване периода на изплащане на пенсиите за ранно пенсиониране за 1-ва и 2-ра категория труд от фонд „Пенсии” на ДОО до 2014 г.;
- постъпилите средства във фонд „Пенсии” на ДОО от осигурителните партии от професионалните пенсионни фондове на определена група осигурени лица, съгласно §4а от ПЗР на КСО /в сила до 18.06.2011 г./

Образование

През 2011 г. по функция „Образование” са отчетени разходи в размер на 2 655.3 млн. лв., което представлява 3.5 % от БВП или 10.2 % от общо разходите по консолидирания бюджет без вноската в ЕС.

Средно образование

В областта на училищното образование реформите са насочени към подобряване на достъпа до образование, повишаване на неговото качество, развитие на регионалните политики, създаване на условия за учене през целия живот, осъвременяване на стандартите за учебното съдържание и на учебните програми с цел ориентиране на резултатите от обучението към практическата приложимост. Сериозна крачка напред е въвеждането на задължително външно оценяване на резултатите от обучението на всеки етап от училищното образование, което служи за мониторинг, анализ и оценка на качеството на образованието. Приоритет на МОМН е квалификацията на педагогическите специалисти, като специално внимание се обръща на прилагането на нови модели за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

За постигане на целта за по-добра социализация, възможности за личностно развитие и подкрепа при обучението, се въвежда поетапно целодневна организация на учебния ден за учениците от I до VII клас в държавните и общинските училища, като за учебната 2011/2012 г. са обхванати и учениците от II клас, за което са осигурени допълнително 17.9 млн. лв. Предвижда се въвеждането на целодневна организация на учебния ден за учениците от III клас за учебната 2012/2013 година, както и окончателно въвеждане на задължителна предучилищна подготовка за децата от 5-годишна възраст до постъпване в първи клас. Последната мярка е част от реформата, целяща поетапно разширяване на обхвата в задължителната предучилищна подготовка.

Висше образование

В областта на висшето образование също се търсят възможности за повишаване на качеството на обучение, както и за интернационализацията на системата. Тук основно място заемат мерките, свързани с въвеждането на външна оценка от независима европейска агенция за акредитация на висшите училища и въвеждането на диференцирани такси за обучение на студентите в зависимост от постиженията и социалния им статус. Залагането на въведената през 2010 г. рейтингова система за измерване реализацията на студентите на пазара на труда в разработвания модел за финансиране на държавните висши училища е от ключово значение за повишаване на качеството на висшето образование и за обвързването на резултатите на системата с финансирането ѝ. Друго важно направление в областта на висшето образование е по-тясното обвързване на предлаганото обучение с нуждите и изискванията на пазара на труда. Предвижда се изготвянето на задълбочени анализи на образователното равнище и на компетенциите на предлагания труд, както и на потребностите от работна сила с определени качествени характеристики по основни икономически дейности, класове професии и др.

С въвеждането на рейтинговата система⁹ за висшите училища през 2011 г., най-добрите факултети получиха до 10% допълнителни средства през 2011 г.

Здравеопазване

В сектора на здравеопазването водещи остават приоритетите за подобряване на качеството и достъпа до здравни услуги. Предвидените мерки за повишаване на качеството акцентират основно върху подобряване на контрола и повишаването на ефикасността на публичните разходи. От ключово значение за успеха на реформата е реструктурирането на болничния сектор, както и приключването на процеса по въвеждане на електронното здравеопазване.

С оглед повишаване ефикасността на публичните разходи и подобряване на контрола върху тях, за здравеопазването важна роля имат следните мерки:

- усъвършенстване на механизмите на финансиране, заплащане и контрол върху разходите;
- развитието на електронното здравеопазване – обединение до 2014 г. на електронните регистри на различните дейности в единен регистър, след което ще бъдат създадени лична здравна карта и лично електронно досие;
- реструктуриране на болничния сектор, въз основа на приетата през февруари 2011 г. Национална здравна карта за лечебните заведения¹⁰ – внесеният в Народно събрание на 9.12.2011 г. и приет на първо четене на 15.2.2012 г. проект на закон за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения предвижда приемането на мерки за продължаване на реформата в здравеопазването, които са свързани с

⁹ С ПМС № 168 от 17 юни 2011 г.

¹⁰ Приета с ПМС № 103 от 24.02.2011 г.

оптимизиране на съществуващите в страната лечебни заведения и тяхното планиране на национално ниво. Предвижда се възможност за оказване на първична извънболнична медицинска помощ от сега съществуващите лечебни заведения за специализирана извънболнична помощ. Регламентира се и дейността „дневен стационар“ – прием, диагностика, лечение и наблюдение на пациенти, при които не е необходимо преношуване в лечебното заведение. Актуализират се изискванията към минималната леглова база за различните категории медицински заведения с цел да се гарантира свободен достъп на пациентите да болнична помощ. Изменя се и начинът на планиране на лечебните заведения, като се предвижда то да започне да се извършва само на национално ниво, чрез националната здравна карта. Въвежда се изброяване на високотехнологичните методи на диагностика и лечение за нуждите на планирането на лечебните заведения, които ги прилагат. Предвижда се също националната карта да определя и максималния брой лечебни заведения за болнична помощ, прилагачи тези методи, които се финансират по договор с НЗОК и/или от републиканския бюджет.

1.1 Промени в данъчното облагане през 2011 г.

Направените промени в нормативната база при данъчното облагане през 2011 г. са както следва:

- По **Закона за корпоративното подоходно облагане** основните политики за изминалата година се изразяват в запазване на ниските нива на данъчно облагане, стабилност и предвидимост на законодателната рамка. Новите елементи, включени през 2011 г., са:

1) По-висок коефициент на авансовите вноски (от 01 август 2010 г. - 1.1 вместо 1, прилаган до тогава);

2) Намаляване от 10 % на 5 % на данъка върху доходите от лихви, авторски и лицензионни възнаграждения, платени от местни юридически лица в полза на чуждестранни юридически лица от ЕС, когато платещт и получателят на дохода са свързани лица, и при изпълнение на определени условия;

3) Облагане на чуждестранни юридически лица, установени в юрисдикции с преференциален данъчен режим (офшорни зони), с данък от 10% за доходите им от услуги с източник България (мярка за предотвратяване на отклонение от данъчно облагане и борба с прането на пари);

4) Изравняване на данъчното третиране на грешки, свързани с данъчни амортизируеми активи, с общия ред за коригиране на счетоводни грешки. Следва да се отбележи, че тези промени са насочени по-скоро към подобряване на администрирането на данъка и хармонизиране на националното данъчно законодателство със законодателството на ЕС, отколкото с някакъв по-значителен фискален ефект.

- Измененията по **Закона за данък върху добавената стойност** са продиктувани от **решение на Съда на ЕС** и за отразяване на констатирани **несъответствия с правото на Общността**. Променено е данъчното третиране при предоставянето на концесии, които от дейност извън обхвата на закона от 2011 г. са облагаема доставка, която ще е част от независимата икономическа дейност на орган на местна и държавна власт.

Изравнява се прилагането на намалена данъчна ставка за настаняване от хотелиери, като същата се прилага за всички доставки по настаняване, а не само за тези, които са част от организирано пътуване. Същевременно е увеличена ставката от 7% за 2010 г. на 9% за 2011 г. в сила от 01.04.2011 г. Предвидено е поетапно осъществяване на дистанционна връзка на фискалните устройства, използвани за регистриране и отчитане на продажбите в търговските обекти със системата на Националната агенция за приходите в реално

време, което ще позволи да се осъществява по ефективен контрол и ще подпомогне приходните администрации в борбата със сивата икономика и опитите за укриване и неплащане на данъци.

- Направените изменения и допълнения по **Закона за местните данъци и такси** са свързани с развитието на процеса на финансовата децентрализация на общините и разширяване на собствената приходна база, като им се дава възможност за гъвкаво управление на приходните им политики.

Най-съществените промени за 2011 г. са:

- 1) разширяване диапазона на заложените граници на ставките и размерите в материалния закон;
- 2) разширяване на правомощията на общинските органи свързани с принудителното изпълнение на местните данъци и такси по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс;
- 3) отпадане на необлагаемия минимум за облагане на недвижимите имоти с данък върху недвижимите имоти;
- 4) въвеждане на правилото за определяне на базата на данък върху недвижимите имоти собственост на юридически лица - по-високото от счетоводната стойност или данъчната оценка;
- 5) въвеждане на туристически данък вместо туристическа такса;
- 6) нови срокове от 31 март до 30 юни и до 30 октомври за внасяне на данъка върху недвижимите имоти.

Тези промени предоставят по-големи възможности на общинските администрации за гъвкаво управление на приходните им политики с оглед управление на постъпленията от данъци.

- С направените изменения и допълнения на **Закона за данъците върху доходите на физическите лица** се прие облагане на чуждестранни физически лица, установени в юрисдикции с преференциален данъчен режим (офшорни зони), с окончателен данък от 10% за получените от тях възнаграждения за услуги или права, както и неустойки и обезщетения от всякакъв вид с източник България. С въвеждането на тази мярка се цели противодействие на възможни данъчни измами и отклонение от данъчно облагане. Осъществяването на сделки с чуждестранни лица, установени в юрисдикции с преференциален данъчен режим, се приема за сериозен данъчен риск от всички държави-членки на ЕС и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, включително и от България. Друга промяна е свързана с авансовото облагане на доходите от наем или друго възмездно предоставяне на права или имущество и това се извършва по ред, подобен на възприетия за доходите от извънтрудови правоотношения, т.е. когато платещът на дохода от наем е предприятие или самоосигуряващо се лице, данъкът да се удържа от него. Целта е да се постигне възможно максимално унифициране и равнопоставеност при авансовото облагане на доходите, подлежащи на облагане с данък върху общата годишна данъчна основа.

- През 2011 г. са приети и промени в **Закона за акцизите и данъчните складове**, в съответствие с необходимостта от хармонизация на българското акцизно законодателство с изискванията на европейските директиви и решения на ЕК в областта на косвеното облагане, както и за прецизиране на разпоредбите с цел улесняване практическото прилагане на закона. Във връзка с ангажименти за достигане на минималните за Общността размери на акцизите за различните видове стоки бяха въведени по-високи акцизни ставки на дизела и

керосина; за засилване на контрола от страна на митническите органи и мерките за борбата със сивата икономика – електронно проследяване на движението и контрол на акцизните стоки чрез Системата за движение и контрол на акцизните стоки (EMCS – Excise Movement and Control System); бяха предоставени правомощия на полицейските органи да съставят, при установени от тях случаи на нарушения на акцизното законодателство, актове за установяване на административни нарушения и др.

- С промени в **Закона за митниците и Наказателно-процесуалния кодекс на Република България** се разшири кръгът на разследващите органи по досъдебните производства чрез създаване на института на разследващия митнически инспектор. С възлагане на разследващите функции на митническите инспектори по три групи престъпления - митнически, валутни и други стопански престъпления, се цели постигане на по-голяма оперативност, бързина и по-висока ефективност на досъдебните производства. Предоставянето на правомощия по разследване и събиране на доказателства в досъдебната фаза ангажира в много по-голяма степен служителите на Агенция „Митници“, които носят и пряката отговорност по предотвратяване на контрабандата, валутните престъпления и престъпленията, свързани с акцизните задължения и като пряка последица от това ще се достигне до увеличение на приходите за бюджета.

- Измененията в политиката, които оказаха влияние на **приходите за ДОО** през годината са следните:

1. Увеличение с 1.8 процентни пункта на вноската за фонд „Пенсии”.
2. Увеличение на минималния месечен размер на осигурителния доход през календарната година по основни икономически дейности и квалификационни групи професии.

1.2 Инвестиционна политика

Основната цел на политиката за реализиране на публични инвестиции е подкрепа на правителствената политика за постигане на стабилен дългосрочен растеж. Това се постига и чрез подобро усвояване на европейски средства.

В таблицата са представени тенденциите в развитието на публичните инвестиционни разходи към БВП на България и за някои страни членки на ЕС.

Публични разходи за придобиване на дълготрайни материални активи

(% от БВП)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Европейски съюз (27 държави-членки)	2,3	2,5	2,6	2,7	2,9	2,7	2,5
Европейски съюз (16 държави-членки)	2,5	2,5	2,6	2,6	2,8	2,5	2,3
България	3,4	4,0	5,2	5,6	4,9	4,6	3,2
Ирландия	3,5	3,7	4,6	5,2	4,0	3,9	3,3
Испания	3,6	3,7	4,0	4,0	4,5	3,8	2,8
Италия	2,4	2,3	2,3	2,2	2,5	2,1	2,0
Полша	3,4	3,9	4,2	4,6	5,2	5,6	5,8
Румъния	3,9	5,1	6,2	6,6	5,9	5,7	5,2
Словакия	2,1	2,2	1,9	2,0	2,3	2,6	2,3

Източник: Eurostat

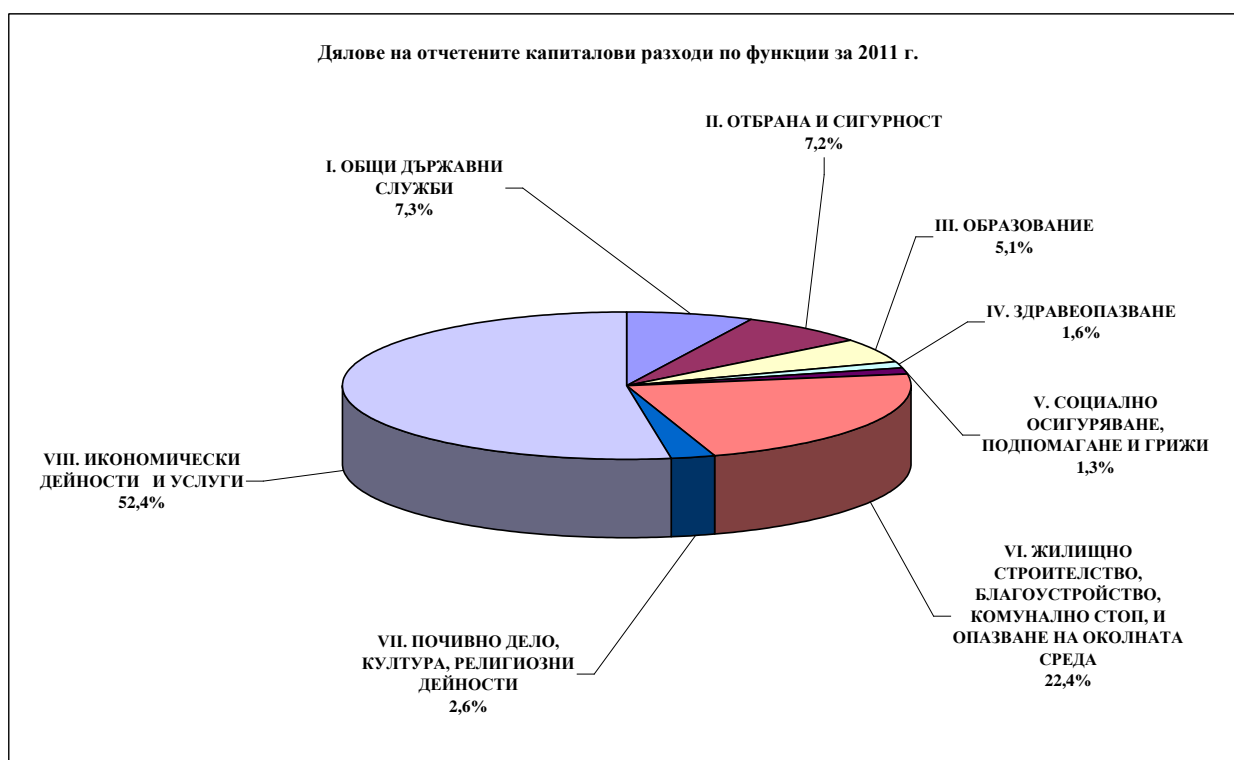
*данните за 2011 г. са на база оценки на DG ECFIN - European Economic Forecast - spring 2012

През 2011 г. публичните разходи за придобиване на ДМА остават на едно сравнително високо ниво спрямо тези в страните от ЕС. Намалението с 1.4 пр.п. като относителен дял в БВП спрямо 2010 г. е свързано с ограничените възможности на бюджета в условията на икономическа криза. Изпълнението на инвестиционните политики

през 2011 г. бе приоритетно насочено към модернизиране на екологичната и пътната инфраструктура, като съществен принос имат проектите по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, както и от други фондове и програми на ЕС. Капиталовите разходи са разпределени по приоритети в рамките на изпълняваните от първостепенните разпоредители с бюджетни кредити политики и програми, с цел стимулиране на секторите, генериращи високи икономически и социално-обществени ползи.

Публични капиталови разходи

Разпределението на капиталовите разходи за 2011 г. по функции отразява секторните приоритети при реализацията на инвестиционната политика в публичната сфера. На графиката по-долу е представено функционалното разпределение на отчетените за 2011 г. капиталови разходи.

Анализът на инвестиционните разходи по функционален признак показва, че най-голям относителен дял заемат разходите за „Икономически дейности и услуги”- 52.4 % от общите разходи. Размерът на отчетените средства по функцията е 1 623.5 млн. лв. или с 66.9 млн. лв. повече спрямо разходите през 2010 г. Основната част от разходите в тази функция са отчетени в група В „Транспорт и съобщения”. Увеличението на относителния дял на разходите през годината е свързано основно с финансирането на инфраструктурни обекти с национално значение.

По-значимите инвестиционни проекти в сектор „Транспорт” са свързани с изпълнението на проектите за „Изграждане на втори мост над р. Дунав при Видин-Калафат”, „Реконструкция и електрификация на ж.п. линия Пловдив-Свиленград”, строителството на АМ „Люлин”, „Марица” и „Хемус”. Разходите по тази функция са свързани с усвоеното финансиране на безвъзмездната помощ по пред-присъединителните инструменти и фондовете на ЕС, както и съответното национално съфинансиране.

На второ място по размер са разходите по функция „Жилищното строителство, благоустройство и комунално стопанство”, чийто дял съставлява 22.4 % от капиталовите

разходи по КФП. Разходите по група А „Жилищно строителство, благоустройство и комунално стопанство” са свързани основно с инвестиционната дейност в общините по териториалното развитие и благоустрояване на населените места, както и за изпълнение програмите на МРРБ за „Изграждане и управление на ВиК инфраструктура” и ”Устойчиво интегрирано регионално и местно развитие”. Делът на отчетените разходи в група Б „Опазване на околната среда” е 39.3 %, който в сравнение с отчета за 2010 г. е намалял с 154.4 млн. лв. в абсолютно изражение. Разходите в тази група са свързани с дейностите по изпълнението на приоритетните политики по управлението на водите и управлението на отпадъците. Основната част от разходите по функцията – 143.7 млн. лв. са отчетени от Национален фонд към Министерство на финансите и представляват средства по Оперативни програми и предприєдинителни инструменти на ЕС.

Инвестициите за функция „Отбрана, сигурност и вътрешен ред” заемат 7.2 % от общата сума на отчетените капиталови разходи. Значителното намаление на този дял от 10.1 процентни пункта спрямо 2010 г. се дължи главно на това, че на 31.12.2010 г. приключиха плащанията по частта за Шенген от Временния Инструмент за улесняване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение, като 100 % от контракуваното по инструмента беше разплатено.

В резултат на рестриктивната разходна политика на директорите в държавните училища и отлагането на по-ниско приоритетни разходи за следващи периоди делът на капиталовите разходи по функция „Образование” за 2011 г. е намалял с 0.8 процентни пункта. От държавните органи, без общините, най-висок е делът на разходите в държавните висши училища – 40.9 млн. лв.

През 2011 г. за финансиране на инвестиционните дейности по функция „Общи държавни служби” са усвоени средства на обща стойност 225.6 млн. лв., което е дял от 7.3 %.

Основната част от инвестиционните разходи през годината бяха насочени към ускорено осъществяване на мащабни инфраструктурни проекти по Оперативна програма „Транспорт”, реализирането на проекти по рехабилитацията и изграждането на пътна и железопътна инфраструктура, съобразно възможностите на държавния бюджет, развитие на водопроводните и канализационни системи, системи за управление на отпадъците и др.

2. Основни акценти на реформата в бюджетната сфера

2.1 Преглед на националните фискални правила и на законодателните промени, произтичащи от Пакта за фискална стабилност

Изминалата 2011 г. бе особено важна по отношение на приоритетите, целите и инструментите на политиката за устойчиви и прозрачни публични финанси. Отчитайки ролята на фискалната политика като ключов фактор за устойчивото развитие на страната, която в съчетание с валутния борд създава благоприятна среда за развитие на икономиката, правителството взе решение за институционализиране на основните си инструменти, подготвяйки необходимите за това законодателни промени.

Въвежданите с годишните закони за бюджета ограничения за поемането на ангажименти, съчетавани с конкретни мерки за оптимизиране на административните структури, на тяхната численост и разходи, дадоха резултат в постигнатата степен на фискална консолидация. Това се оказа и сериозен мотив за правителството да инициира задълбочен политически дебат за намирането на устойчиво решение относно финансовата дисциплина за един по-дългосрочен период, надхвърлящ средносрочния характер на фискалната и бюджетна рамки. Друг важен мотив бе отчитането на предстоящите

ангажменти на страната като държава-членка за прилагане на европейските изисквания за укрепване на икономическото управление и за засилена координация на икономическите, фискални и бюджетни политики на държавите-членки.

В началото на 2011 г. след задълбочен анализ на изпълнението на бюджетните процедури от последните няколко години, както и на сроковете и процедурите, в изпълнение на т. нар. „Европейски семестър”, Министерството на финансите синхронизира бюджетната процедура за 2012 г. с европейската рамка за засилена предварителна координация на икономическите политики. Успоредно с това бяха подготвени и залегналите в инициирания от министъра на финансите „Пакт за финансова стабилност” фискални правила, които освен предмет на политически дебат вътре в страната, станаха обект на преглед от редица международни финансови институции като Европейската комисия, Международния валутен фонд, Световната банка, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, както и от водещи рейтингови агенции.

Основна цел на пакта бе подготовката на законодателни промени, които да гарантират ненарушимост на финансовата дисциплина и като резултат от нея на икономическата стабилност в дългосрочен план. Движещият тези инициативи мотив бе намерението направените усилия по отношения на финансовата и бюджетна дисциплина да се превърнат в трайна политика, дефинирана посредством ясни и строги правила, чието функциониране е осигурено със създадената невъзможност за манипулации от страна на политическите партии. Именно този мотив се превърна в основна причина за ревизирането на първоначалния вариант на правилата от пакта в посока намаляване на гъвкавостта им и засилване на дисциплиниращия им ефект.

В средата на 2011 г. Народното събрание прие окончателно промените в Закона за устройството на държавния бюджет, определяйки максимални прагове за равнището на бюджетния дефицит и на разходите по консолидираната фискална програма в процент от прогнозния БВП. Промените влязоха в сила от 01.01.2012 г., като правителството разработи проектозакона за държавния бюджет за 2012 г., съобразявайки се изцяло с приетите правила, декларирайки по този начин ясна отговорност за фискалната си политика.

През 2012 г. усилията на Министерството на финансите ще са ориентирани в посока изпълнение на препоръките на Европейската комисия относно подобряване на съдържанието и прозрачността на средносрочната фискална рамка, засилване на обвързващия ѝ характер и включване на информацията относно разходите и задълженията на държавните предприятия, включени в сектор „Държавно управление”. Друго важно направление ще бъде по-нататъшното усъвършенстване на отчитането на начислена основа чрез подобряване на практиките за финансово управление и отчетност в държавните предприятия и общините. Ще се разшири работата по прилагането на приетото в края на 2011 г. законодателство на ЕС от т.нар. „шесторка”, което първоначално ще намери отражение в бюджетните правила, процедури и указания на министъра на финансите до пълното му транспониране в националното законодателство.

2.2 Национални бюджетни правила

От началото на 2012 г. с влизането в сила на измененията и допълненията в Закона за устройството на държавния бюджет България прилага три вида фискални правила – за баланса, за размера на разходите и за дълга. Първите две са залегнали в Закона за устройството на държавния бюджет, докато третото - за дълга, в Закона за държавния дълг и в Закона за общинския дълг.

Правилото за бюджетния баланс определя таван на размера на дефицита по консолидираната фискална програма, представен на касова основа в процент от БВП. Когато бюджетното салдо по консолидираната фискална програма е дефицит, то не може да надвишава *2 на сто* от brutния вътрешен продукт. Съгласно Закона за устройството на държавния бюджет проектът на държавния бюджет се придружава от консолидирана фискална програма, която включва държавния бюджет, бюджета на държавното обществено осигуряване, бюджета на Националната здравноосигурителна каса, бюджетите на общините, бюджетите на Българската национална телевизия, Българското национално радио, Българската телеграфна агенция, държавните висши училища, Българската академия на науките, извънбюджетните сметки и фондове и другите бюджетни предприятия по смисъла на § 1, т. 1 от Закона за счетоводството.

За следващия тригодишен период определените целеви стойности за размера на дефицита по КФП в процент от БВП на касова основа по години са, както следва: 1.0 % за 2013 г., 0.5 % за 2014 г. и балансирана позиция за 2015 г.

Разходното правило определя таван на разходите по консолидираната фискална програма в процент от БВП. Максималният размер на разходите по консолидираната фискална програма не може да надвишава *40 на сто* от прогнозния брутен вътрешен продукт. Както става видно от дефиницията на правилото, то не осигурява възможност на правителството за допълнителни корекции чрез конкретизиране на обхвата на тавана.

Дефинираното със Закона за държавния дълг **правило за таван на дълга** се запазва без промени, определяйки че неизплатената част на консолидирания държавен дълг към края на всяка година като съотношение спрямо прогнозния БВП не може да надвишава съотношението от предходната година, докато това съотношение е над 60 на сто. Консолидираният държавен дълг се състои от номиналната стойност на държавния дълг, дълга на общините и дълга на социалноосигурителните фондове.

Правилото осигурява определена гъвкавост на правителството при определянето на таван на дълга, която е уредена с конкретна разпоредба от Закона за държавния дълг. Съгласно тази разпоредба, в случай че съществува опасност от нарушаване на правилото, Министерският съвет може да предложи в закона за държавния бюджет за съответната година ограничения за емисията на дълг на общините и на социалноосигурителните фондове. Със Закона за държавния бюджет ежегодно се определя максималният размер на новия държавен дълг и държавните гаранции, които могат да бъдат поети през годината, както и максималният размер на държавния дълг към края на бюджетната година. Министърът на финансите разработва тригодишна стратегия за управление на държавния дълг, която се приема от Министерския съвет и се актуализира ежегодно, като се внася за одобряване от Министерския съвет заедно с тригодишната бюджетна прогноза.

На ниво местни правителства, правилото за дълга е подкрепено от правила, определящи ограничения за максималния размер на новия общински дълг, за размера на общинските гаранции, които могат да бъдат издадени през годината, както и за максималния размер на общинския дълг и общинските гаранции към края на бюджетната година. Съгласно правилото годишният размер на плащанията по дълга във всяка отделна година не може да надвишава 15 на сто от общата сума на собствените приходи и общата изравнителна субсидия по последния заверен годишен отчет за изпълнението на бюджета на общината. Друго правило гласи, че номиналът на издаваните общински гаранции не може да надвишава 5 на сто от общата сума на собствените приходи и общата изравнителна субсидия по последния заверен годишен отчет за изпълнението на бюджета на общината.

И трите правила обхващат централното правителство, местните правителства и социалноосигурителните фондове и са многогодишни, т.е. разполагат с целеви стойности за период обхванат от тригодишната бюджетна прогноза (за правилото за бюджетния баланс и това за разходите) и съответно от стратегията за управление на държавния дълг. Залаганите целеви стойности и съответно отчитането на изпълнението на правилата се извършва на касова основа.

През 2010 г. бе въведено допълнително правило за утвърждаване с годишния закон за държавния бюджет на допустими максимални размери на задълженията на разпоредителите с бюджетни кредити, както и на конкретни правила за промяна на размера на задълженията и за извършване на компенсирани промени.

И трите правила се характеризират с липсата на изключения от обхвата им, като Министерство на финансите е отговорната институция за осъществяване на мониторинг на изпълнението им. Министерство на финансите наблюдава изпълнението на консолидираната фискална програма на месечна и тримесечна основа. По отношение на правилата за бюджетния баланс и за разходите не се осъществява мониторинг в реално време. Това не важи за правилото за дълга, който се наблюдава в реално време посредством изградена за целите на управлението и наблюдението му система. Министерство на финансите предоставя тримесечни и годишни данни за размера на консолидирания дълг и издава месечен и годишен бюлетин, който се публикува на електронната страница на министерството. Министърът на финансите изготвя годишен отчет за състоянието на държавния дълг. Годишният отчет се разглежда от Министерския съвет и се внася в Народното събрание като съставна част на отчета за изпълнението на държавния бюджет за съответната година.

И за трите правила не са дефинирани разпоредби разглеждащи казуси за неспазването им, както и конкретни правила за налагане на санкции и корекции. Министерство на финансите отговаря за налагане спазването на правилото за бюджетния баланс и на разходното правило. Съгласно разпоредба от Закона за устройството на държавния бюджет министърът на финансите може да преустанови трансфера на определените с годишния закон за държавния бюджет субсидии, както и да блокира сметките на бюджетни организации при неизпълнение на разпоредбите на действащото законодателство или при констатирани нарушения на финансовата дисциплина. Министърът на финансите може да предлага на Министерския съвет и конкретни мерки за намаляване размера на разходите и трансферите по консолидираната фискална програма.

Народното събрание е органът, отговорен за налагане спазването на правилото за дълга. Правителството в лицето на МФ е задължено да изготвя предложения до Народното събрание с конкретни корективни мерки. В случай на неспазване на правилото за дълга, Министерският съвет със Закона за държавния бюджет за съответната година може да предложи ограничения върху емитирането на дълг от страна на общините и/или социалноосигурителните фондове.

2.3 Преглед по прилагането на програмното бюджетиране през 2011 г.

Освен с институционализирането в националното законодателство на фискалните правила и изпълнението на ангажиментите по Европейския семестър, изминалата 2011 г. се характеризира и с първите положителни резултати от заложените от правителството мерки за оптимизирането на държавната администрация. Усъвършенствването на междуведомствената функционална координация и повишаването на качеството на предоставяните продукти и услуги рефлектира върху повишаването на ефективността на публичните разходи. Постигната бе и друга важна цел на реформата в администрацията, а именно концентрация на функциите по разработване на политиките в министерствата и

подобряване на хоризонталната и междусекторна координация на всички нива на управление.

Повишаването на ефективността на институциите от публичния сектор безспорно е свързано с повишаването на качеството на публичните финанси. Друг важен аспект в тази област са амбициите на МФ за въвеждане на секторния подход при финансиране на публичния сектор, както и за засилване ролята на програмното и ориентирано към резултатите бюджетиране в процеса на вземане на решение относно разпределението на финансовите ресурси.

С ЗДБРБ за 2011 г. бяха одобрени разходите на Министерския съвет, на министерствата и държавните агенции по 68 политики. Тяхното провеждане бе осигурено с изпълнението на 211 програми, 185 от които пряко допринасят за постигане на целите на конкретна политиката. Останалите 26 програми не са пряко свързани с изпълнението на конкретна политика в компетентността и отговорността на съответния министър и/или председател на агенция или имат хоризонтален/обслужващ характер от гледна точка на предоставяните по останалите програми продукти/услуги.

От гледна точка на прилагането си през изминалата 2011 г., подхода на програмно и ориентирано към резултатите бюджетиране се характеризира със запазване на постигнатото през последните няколко години качество на документите, особено от гледна точка на съдържащата се в тях информацията за изпълнение на резултатите. Програмните бюджети в голямата си част съдържат информация относно процесите и дейностите, изпълнявани от съответните административни звена, като в повечето случаи тя е подкрепена и с показатели измерващи резултата от тях. Прави впечатление, че все още ведомствата изпитват трудности в идентифицирането на подходящи показатели за измерване на резултатите от предоставяните от тях продукти/услуги. Преобладаваща част от показателите все още са количествени, което е свързано и с факта, че се измерват главно дейности или процеси. Следва да се отбележи, че въпреки трудностите при някои ведомства се забелязват опити за използване на показатели, измерващи качество или срок за изпълнение. От казаното може да се направи извода, че бюджетните програми до голяма степен са съобразени с организационната структура, като в по-голямата част от случаите, целите на програмите съвпадат с целите на административните единици.

По отношение на другия важен елемент на програмния бюджет, а именно наличието на стратегически елемент, изразен в средносрочен хоризонт, следва да отбележим, че също се наблюдава известна устойчивост. Министерствата и държавните агенции се опитват да представят развитието на политиките в рамките на тригодишния период, като основните затруднения, които срещат са свързани с идентифицирането на ясни и измерими показатели за полза/ефект, както и с отчитането на ролята на външните фактори въздействащи върху постигането на резултатите. От направения преглед на описанието на политиките може да се направи извода, че посочените трудности се дължат основно на неспособността за формулиране на устойчиви цели на политиките, както и на трудности от методологически характер за идентифициране на подходящи показатели за полза/ефект, за които ведомствата събират навременна, надеждна и статистически достоверна информация.

През 2011 г. МФ положи усилия за подпомагане на министерствата и държавните агенции за разширяване използването на показателите за оценка на ефектите от политиките, както и за подобряване на оценката на разходите и резултатите от правителствените програми и политики.

Натрупването на прецизна, достоверна и статистически надеждна информация относно резултатите по предоставяните по програмите продукти/услуги, както и относно

ефектите от тяхното изпълнение постепенно следва да се превърне в база за вземане на управленски решения. Осигуряването на тази информация е и гаранция за поетия от правителството ангажимент за повишаване на информираността и участието на обществото в управлението.

2.4 Напредък в областта на вътрешния контрол в публичния сектор през 2011 г.

През 2011 г. продължиха усилията от страна на организациите от публичния сектор и на министъра на финансите за укрепване и развитие на системите за вътрешен контрол. Тяхното функциониране съобразно принципите на доброто финансово управление е от особена важност за успешното изпълнение на бюджета и заложените политики. Предприеха се мерки както за усъвършенстване на нормативната уредба, така и за по-ефективното ѝ прилагане. Основните области, в които се наблюдава напредък са: развитие на правната рамка, повишаване на компетентността на служителите в областта на вътрешния контрол, ежегодното осъществяване на мониторинг на състоянието на системите за вътрешен контрол, сътрудничество и координация между контролните институции, вътрешен одит.

2.4.1 Развитие на правната уредба

През 2011 г. започнаха дискусии за промяна на Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС) по отношение на предприятия и търговски дружества, които могат да попаднат в сектор „Държавно управление”, съгласно методологията на ESA 95 по Приложение А на Регламент (ЕО) № 2223/96 на Съвета от 25.06.1996. Изготвените предложения за законодателни промени на този закон, създаващи правна възможност за министъра на финансите да въведе система за превантивен контрол в такива организации, бяха приети от Министерския съвет и Народното събрание в края на 2011 г. и влязоха в сила от 1 януари 2012 г. По силата на новите разпоредби (Глава четвърта „а”) при въвеждането на такава система финансови квестори, определени от министъра на финансите, следва да осъществяват контрол за законосъобразност, ефективност, ефикасност и икономичност върху задължения/разходи на съответното предприятие и да докладват за резултатите от дейността си директно на министъра на финансите. Дейността на финансовите квестори не изключва управленската отговорност на ръководителите, съгласно ЗФУКПС, както и други форми на контрол, установени с други нормативни разпоредби.

Във връзка с препоръки на ЕК относно засилването на последващия контрол, осъществяван от органите на Агенцията за държавна финансова инспекция (АДФИ) по спазване на правната уредба в областта на обществените поръчки, бяха предприети действия за промяна на Закона за държавната финансова инспекция. Препоръките се базираха на анализ на дейността на АДФИ, която до влизане в сила на измененията не осъществяваше дейността си на планова основа. Финансовите инспекции се извършваха по постъпили молби, жалби и сигнали за нарушения, подадени от държавни органи, физически и юридически лица. В МФ беше разработен законопроект, регламентиращ осъществяването на системен контрол от органите на АДФИ, на база оценка на риска, осигуряващ по-ефективна защита на публичните финансови интереси. Законопроектът влезе в сила през август 2011 г.

Усъвършенстването на правната рамка обхвана и подзаконовата уредба. Изготвен беше проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредбата за условията, реда и начина за извършване на външни оценки за осигуряване на качеството на одитната дейност, с цел оптимизиране на процесите по извършването им в организациите от публичния сектор и във връзка с функциите на министъра на финансите по координация и

хармонизация на вътрешния одит в публичния сектор. Външните оценки осигуряват независимо мнение за съответствие на дейността на звената за вътрешен одит с изискванията на ЗВОПС, Етичния кодекс на вътрешните одитори и Стандартите за вътрешен одит в публичния сектор. До промените в наредбата съществуваха предпоставки за нееднородни практики по извършване на външни оценки и опасност да се разходва значителен обем публични средства за сключването на договори за възлагане на външни оценки, без това да е съобразено с обема и сложността на конкретната външна оценка.

След извършен от дирекция „Вътрешен контрол“ в МФ анализ се установиха значителни различия в практиката - закономерен резултат от липсата на единни критерии и подход при извършването на проверките и поставянето на оценките. Констатира се преобладаващо извършване на проверки само за съответствие на вътрешния одит със законовата база и методологията, без да се проучва ефективността от тази дейност, което е важно условие за подобряване на качеството ѝ. С оглед осигуряване на необходимото ниво на професионализъм и компетентност и обособяването на единен център за обобщаване на информацията за резултатите от извършените външни оценки и регулирането на тези процеси в публичния сектор, в наредбата се създаде ред за изпълнение на посочената дейност от служители на дирекция „Вътрешен контрол“, отговарящи на специфичните изисквания по чл. 29, ал. 3 от ЗВОПС. Този ред е приложим в организациите, които са част от администрацията на изпълнителната власт по смисъла на Закона за администрацията и имат изградени звена за вътрешен одит. Прилагането на новите разпоредби ще може да бъде оценено през следващата година.

2.4.2 Повишаване на компетентността на служителите от публичния сектор в областта на вътрешния контрол и вътрешния одит

Една от проблемните области във функционирането на вътрешния контрол е процесът по управление на риска. По силата на ЗФУКПС ръководителите на организации са длъжни да осъществяват управление на рисковете, застрашаващи постигането на целите, съобразно методологията на министъра на финансите и одобрената стратегия на съответната организация чрез изготвяне и прилагане на стратегия, риск-регистри и други форми на документиране. Въпреки това, служителите от публичния сектор изпитват затруднения при прилагането на управлението на рисковете на практика, поради което и през 2011 г. усилията бяха насочени към обучителна дейност по тази тема. През предходната година Школата по публични финанси в МФ проведе 7 обучения по управление на риска, на които бяха обучени 184 лица. Освен това, с цел подпомагане на професионалното обучение на вътрешните одитори, са проведени 8 обучения по вътрешен одит, в резултат на което бяха обучени 505 лица. Спрямо 2010 г. увеличението на общия брой лица, обучени по този ред по въпросите на финансовото управление и контрол и вътрешния одит, е приблизително с 34 %.

Като положителна стъпка трябва да се оцени ангажираността на самия публичен сектор за провеждането на такива обучения. Данните сочат, че ръководителите от публичния сектор разбират необходимостта от осигуряване на квалифициран персонал във връзка с изпълнението на общите изисквания към вътрешния контрол в организациите, както и за обезпечаване на функцията по вътрешен одит.

За по-добрата квалификация на служителите допринася и провеждането от МФ изпит за придобиване на сертификат „Вътрешен одитор в публичния сектор“. В съответствие с изискванията на Наредба № Н-6/29.06.2006 г. на министъра на финансите за реда и начина за организиране и провеждане на изпити за придобиване на сертификат „Вътрешен одитор в публичния сектор“, на 18 юни и 19 ноември 2011 г. се проведеха двете изпитни сесии за годината. До участие в тях бяха допуснати общо 962 лица, от които

успешно издържалите са 451. За сравнение: през 2010 г. допуснатите са били общо 798, а успешно издържалите – 205 лица. Броят на кандидатите, придобили националния сертификат за вътрешен одитор през 2011 г., се е увеличил с 2.2 пъти спрямо 2010 г. Наблюдава се устойчива тенденция на този изпит да кандидатстват не само лица, които имат интерес към одиторската работа, но и други служители от публичния сектор.

2.4.3 Ежегодно осъществяване на мониторинг на състоянието на вътрешния контрол в публичния сектор

През 2011 г. с решения на Министерския съвет бяха приети два доклада, съдържащи оценки на състоянието на вътрешния контрол в публичния сектор и отчетаци дейности, извършени през 2010 г. С протоколно решение на Министерския съвет от 23 февруари 2011 г. беше приет доклад, свързан с изпълнението за 2010 г. на тригодишната Стратегия за развитие на финансовото управление и контрол и вътрешния одит в Р България за периода 2008-2010 г. Основните заключения в него в последствие се потвърдиха и в Консолидирания годишен доклад, изготвен след обобщаване на информацията, представена от 291 ръководители на организации и 211 ръководители на звена за вътрешен одит. Консолидираният годишен доклад за вътрешния контрол в публичния сектор беше разработен на база самооценка за пета поредна година и на основание чл. 20, ал. 2 от ЗФУКПС. Той беше приет на заседание на Министерския съвет от 1 юни 2011 г. и е публикуван на електронната страница на МФ. По него е представено и становище от Сметната палата. В доклада е отразено, че преобладаващо се поставя „добра” оценка на финансовото управление и контрол в организациите (77 % от ръководителите в публичния сектор). Тази оценка означава, че преобладава формалното отношение на ръководителите към задълженията им, произтичащи от ЗФУКПС, основно, за да се демонстрира спазване на нормите и указанията. Ръководителите на тези организации не са били действително ангажирани с преодоляването на системните недостатъци на контрола, което индикира недостатъчно ефективно управление на публичните средства. Въпреки това, в приетия през 2011г. Консолидиран доклад се констатира известен напредък (с 2 %) по отношение на относителния дял на организациите с оценка „много добра”. В тази група организации има добро разбиране за управленската отговорност, предприети са действия за качествено укрепване на финансовото управление и контрол и развитието на дейността по вътрешен одит.

Във връзка с въведената през 2010 г. административно-наказателна отговорност по чл. 21 от ЗФУКПС бяха установени неизпълнения на задължението за изпращане на министъра на финансите на информация в определен срок, за което беше уведомена Агенцията за държавна финансова инспекция, която извърши финансови инспекции в 13 общини. Това бяха: община Ботевград; община Върбица; община Долна баня; община Драгоман; община Кайнарджа; община Крушари; община Лесичово; община Макреш; община Ново село; община Оряхово; община Пирдоп; община Чавдар; община Челопеч. Финансовите инспектори са съставили 12 акта за нарушения на съответните кметове, които през 2011 г. не са изпълнили законовото си задължение. Горепосочените данни се отнасят за 2010 г. и са отчетени през 2011 г.

През 2011 г. общините Долна баня, Ивайловград, Стамболово и Чипровци не са изпълнили задължението за изпращане на министъра на финансите на информация в определения срок. Тези данни ще бъдат включени в Консолидирания годишен доклад за вътрешния контрол в публичния сектор в Република България за 2011 г., който ще се внесе от министъра на финансите в Министерски съвет.

2.4.4 Сътрудничество и взаимодействие между контролните институции

През 2011 г. по инициатива на Министерство на финансите беше подписано

Споразумение за сътрудничество и взаимодействие между Министерство на финансите и Сметната палата, което има обвързващо действие и за ИА „ОСЕС” и АДФИ по отношение на техните функции. Документът е механизъм за координация и взаимодействие между институциите, който ще помогне за повишаването на ефективността на контрола и одита, включително по отношение на средствата от ЕС и за намаляване тежестта върху проверяваните структури, чрез минимизиране на съвпаденията в обхвата и времето на проверките. Прилагането на споразумението дава положителни резултати и показва по-добра координация между контролните органи.

2.4.5 Вътрешен одит

Един от основните елементи на съвременната система за вътрешен контрол и съществен фактор за мониторинг на качествено функциониране на тази система е вътрешният одит, осъществяван в организациите от публичния сектор. Извършваните от вътрешните одитори оценки на процесите в организацията и предоставянето на препоръки за тяхното подобрене са ключов инструмент за подпомагането на ръководството на организацията в осъществяване на законовата му отговорност за изграждане и поддържане на адекватна и ефективна система за финансово управление и контрол.

Резултатите от предоставените в Министерството на финансите 168 годишни доклада за дейността по вътрешен одит в публичния сектор през 2011 г. показват систематичен напредък в качеството на изпълнение на вътрешния одит и повишение на разбирането на ръководителите на организациите за ролята и ползата му.

Утвърденият щат за вътрешни одитори през 2011 г. е бил 547 броя, от които реално заети са били 420 бройки или 77 % при 70 % заетост през 2010 г. Данните са показател за повишена необходимост от вътрешни одитори от страна на ръководителите на организациите, което е активирало действията им по запълване на състава на звената за вътрешен одит, а също така и за засилен интерес към практикуване на професията вътрешен одитор.

Съществен фактор за качествено осъществяване и развитие на вътрешния одит е наличието на ръководител на тази дейност, на когото законодателят е възложил ключови функции и отговорности. През 2011 г. ръководител на вътрешния одит е бил назначен в 117 организации, в други 17 тази функция е била възложена на друг одитор, или общо 80% от одитните звена са имали ръководител. През 2010 г. този процент е бил 52%. (Този нисък процент в голяма степен е резултат от липсата на звена и осъществяването на вътрешен одит само от един одитор в значителна част от общините през 2010 г.)

Предназначението на вътрешния одит - да носи полза и да подобрява дейността на организацията, изисква спазване на систематичен и дисциплиниран подход за оценка и подобряване на ефективността на процесите в организацията. Качественото планиране на вътрешния одит, обвързано с целите на организацията и отчитащо рисковете пред постигането им, е ключов показател за адекватно прилагането на този подход. Плановете за осъществяване на одитната дейност следва задължително да бъдат съгласувани с ръководството на най-висше ниво, с цел постигане на максимално обвързване между одитните ангажименти и потребностите на организацията от получаване на увереност относно качеството на системите за управление и контрол, в т.ч. и за правилността на управленските решения. През 2011 г. дейността по вътрешен одит се е изпълнявала на базата на утвърден от ръководителя на организацията годишен план в 94 % от всички 168 звена за вътрешен одит, които са предоставили доклади в Министерството на финансите. През 2010 г. такива планове са били утвърдени за 83 % от звената за вътрешен одит, т.е. през изтеклата година се отчита ръст от 11 процентни пункта.

Нараства делът на звената за вътрешен одит, които са разработили Програми за осигуряване на качеството и усъвършенстване, целта на които е подобрене на адекватността и ефективността на вътрешния одит чрез извършване на вътрешни и

външни оценки за изпълняваната дейност. През 2011 г. такива програми са разработени от 84 % от докладвалите организации при 66 % през 2010 г.

Общият брой на изпълнените през 2011 г. одитни ангажименти възлиза на 1944 броя, извършени от 168 звена за вътрешен одит, като същото съотношение през 2010 г. е било съответно 2130 ангажименти и 211 звена. Данните сочат, че на годишна база съществува тенденция към поддържане на приблизително еднакво съотношение между изпълнените одитни ангажименти и броя на звената за вътрешен одит, което също е показател за устойчивост на дейността.

Изпълнените одитни ангажименти за консултиране през 2011 г. са били общо 610 броя или 30 % от общо изпълнените одитни ангажименти. През 2010 г. ангажиментите за консултиране са възлизали на 694 броя или 33 % от всички изпълнени. Възлагането на консултантски ангажименти е индикатор за професионалния статут и авторитет на вътрешните одитори, поради което запазване на ръста на тяхното изпълнение следва да се отчита като положителен фактор за развитието на вътрешния одит.

Един от основните показатели за качеството на вътрешния одит и ползата, която носи на организацията, е възприемането от страна на ръководството на дадените от вътрешните одитори препоръки и съответно тяхното изпълнение.

От общо предоставените през 2011 г. 6783 препоръки, приети са били 6611 или 97%, същото съотношение се отчита и през 2010 г.

От всички приети през 2011 г. препоръки е проследено изпълнението на 5002, като 4056 от тях или 80% са изпълнени от ръководството на организацията. Този процент за 2010 г. е бил 84% (от 4652 проследени приети препоръки 3907 са били изпълнени). Тези резултати са показателни за затвърждаването на ролята и ефективността на вътрешните одитори в публичния сектор и за разбирането на ръководителите на съответните организации за ползата от вътрешния одит за оценката и подобрието на системите за финансово управление и контрол.

2.5 Напредък по административната реформа за 2011 г.

2.5.1. Оптимизиране на държавната администрация на централно и териториално ниво.

През 2010 г. Съветът за административната реформа постави началото на мащабна инициатива за оптимизация на държавната администрация. В рамките на инициативата през месец юни 2010 г. бяха направени функционални анализи на всички министерства и второстепенни разпоредители с бюджетни кредити към министрите. Предложенията от анализите станаха основата на приетия с Решение № 560 на Министерския съвет от 2010 г. План за изпълнение на мерките за оптимизация на държавната администрация. Стратегическата цел на инициативата е изграждане на модерна държавна администрация чрез осъвременяване на нейната организация, подобряване достъпа до и повишаване качеството на предоставяните услуги, както и постигане на ефикасност на публичните разходи. Планът е съставен от 572 мерки в три направления:

- Преглед на функциите и дейностите и реструктуриране на организационните звена чрез елиминиране на дублиращи се функции, децентрализация, аутсорсинг и реорганизация на териториалните звена на централната власт - 185 мерки
- Преглед на организационните процеси и регулаторните режими, намаляване на бюрокрацията, времето и цената на услугите - 349 мерки
- Преглед на ефективността и ефикасността на всяка една структура в системите на министерствата - 38 мерки

Към декември 2011 г. вече са изпълнени 61.5 % от мерките, а допълнителни 7.7 % са в процес на изпълнение. 27.8 % са мерките, чието изпълнение е забавено, а при 3 % то все още не е започнало.

Напредък по изпълнението на мерките за оптимизацията на държавната администрация декември 2011 г.									
Административни структури	Изпълнени		В процес на изпълнение		Забавени		Не е започнато изпълнение		Мерки в Плана
	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	
Министерство на отбраната	18	90%			2	10%	0	0%	20
Министерство на физическото възпитание и спорта	9	82%			2	18%	0	0%	11
Министерство на околната среда и водите	26	79%	3	9%	4	12%	0	0%	33
Министерство на финансите	23	77%			7	23%	0	0%	30
Министерство на вътрешните работи	6	75%			2	25%	0	0%	8
Министерство на здравеопазването	51	65%			26	33%	1	1%	78
Министерство на културата	39	65%	17	28%	4	7%	0	0%	60
Министерство на труда и социалната политика	29	64%			16	36%	0	0%	45
Министерство на транспорта, инф. техн. и съобщенията	24	62%	7	18%	7	18%	1	3%	39
Министерството на образованието, младежта и науката	13	59%	4	18%	5	23%	0	0%	22
Министерство на земеделието и храните	49	57%			35	41%	2	2%	86
Министерство на регионалното развитие и благоустройството	14	56%	9	36%	2	8%	0	0%	25
Администрация на Министерския съвет	7	50%	1	7%	4	29%	2	14%	14

Министерство на външните работи	28	44%			25	40%	10	16%	63
Министерство на правосъдието	6	43%	1	7%	7	50%	0	0%	14
Министерство на икономиката, енергетиката и туризма	10	42%	2	8%	11	46%	1	4%	24
Общо	352	62%	44	7,7%	159	28%	17	3%	572

В периода юли 2009 г. – декември 2011 г. като част от Плана за изпълнение на мерките за оптимизация на държавната администрация са реструктурирани или закрити общо 29 структури в централната администрация, при които е отчетена липса на ефективност и ефикасност в работата или наличие на дублиращи функции. В резултат на централно и териториално ниво числеността на централната администрация е намалена с 9 823 щатни бройки или с 13.7 % - от 71 920 щатни бройки през месец юли 2009 г. до 62 097 щатни бройки към декември 2011 г. Числеността на МВР вече е публична и е намалена с 3 000 щатни бройки: от 61 170 служителите през юли 2009 г. на 58 170 служители към декември 2011 г. Намалена е също така и щатната численост на общинските администрации – от 23 297 служители в началото на периода на 22 980 в неговия край, което представлява намаление с 317 щатни бройки.

2.5.2. Мерки, насочени към утвърждаване на професионална държавна служба

По втория приоритет на административната реформа бе изготвен пакет от мерки, насочен към утвърждаване на професионална държавна служба, а именно:

- нов класификатор на длъжностите в държавната администрация;
- нова система за оценка на служителите;
- нова система на заплащане на служителите.

2.5.2.1 Нов класификатор на длъжностите в администрацията

Изготвен е нов класификатор на длъжностите в администрацията, съгласно който всяка длъжност вече е поставена в определено ниво според оценката ѝ по обективни критерии, а не само с оглед принадлежността ѝ към определен тип администрация. Новите моменти в Класификатора са:

- Всяка една длъжност се оценява спрямо четири критерия: знания и умения; свобода на вземане на решения; влияние на взетите решения; умения за работа с хора.
- В зависимост от оценката на длъжността, тя е поставена в определено ниво. Служители, които имат едни и същи функции и отговорности, попадат в едно длъжностно ниво, независимо от администрацията, в която работят. Прилагането на методика за оценка позволява да бъде определено кое ръководно на кое експертно ниво отговаря. Наличието на кореспондиращи си ръководни и експертни нива позволява на експертите да „растат по хоризонтала”, придобивайки нови знания и умения без да е необходимо да заемат ръководна длъжност, т.е. „растеж по вертикала”.
- Прецизирани са изискванията за заемане на всяка длъжност. За много от длъжностите са намалени минималните изисквания за ранг и професионален опит, което дава по-добри възможности за кариерно развитие на служителите, както и за навлизане в държавната администрация на млади хора, с по-малък професионален опит. От друга страна са увеличени изискванията за някои ключови длъжности с цел качествен подбор.
- Завишени са нормативите за численост на структурните звена на администрациите с цел засилване на експертния потенциал и намаляване на броя на ръководните кадри.

2.5.2.2 Нова система за оценка, чрез която се:

- осигурява по-тясна връзка между организационното и индивидуалното изпълнение – въвежда се йерархичност на оценката на изпълнението, тръгваща от оценка на резултатите на администрацията на органа на изпълнителна власт като цяло, минаваща

през оценка на отделните основни звена, съставни звена и стигаща до отделния служител. В зависимост от постигането на поставените цели, изпълнението на конкретните показатели, постигането на заложените критерии и изисквания на ниво структура, а от там на ниво основно звено, съставно звено и отделен служител, се определя сумата за допълнително възнаграждение, което се разпределя процентно съобразно получената оценка на резултатите за всяко едно ниво низходящо.

- подобрява обективността на оценката;
- създава мотивация за постигане на по-добри резултати;
- опростява процедурата за оценяване.

● усъвършенства системата за оценка като се премахва възможността за повишаване в ранг за престой в администрацията независимо от получената оценка.

● въвеждат самооценката и обратната връзка - на заключителната среща служителят представя накратко основните си постижения, възникналите трудности, възможности за подобрене и самооценка за своето изпълнение, а оценяващият ръководител може да поиска мнение от други служители, които работят със служителя.

2.5.2.3 Нова система на заплащане

Съгласно новата система на заплащане всеки служител ще получава възнаграждение, съответстващо на постигнатите резултати. Новите моменти в нея са:

- Преустановява се порочната практика на разпределяне на прекомерно високи суми за допълнително материално стимулиране на служителите, които се раздават като процент върху основната заплата, независимо от постигнатите резултати от отделния служител, звено или административна структура като цяло. В новата система се предвиждат допълнителни възнаграждения за постигнати резултати, които ще се раздават няколко пъти годишно и ще отчитат приноса на отделния служител;

- Премахва се допълнителното възнаграждение за прослужено време, което влиза в основните месечни заплати на служителите, като по този начин се запазват достигнатите нива на заплащане. Премахва се възможността за една и съща длъжност и едни и същи отговорности да се получава различно заплащане за по-дълъг престой в администрацията.

- Формира се нова схема относно изплащането на възнагражденията на служителите, като те вече ще се състоят от една постоянна, непроменлива част и допълнителни възнаграждения, които могат да бъдат с постоянен и непостоянен характер. Това ще спомогне за индивидуализиране и специфициране на заплащането на всеки отделен служител. Определянето му ще зависи от индивидуалните знания и умения на служителя, проявените компетентности, положените усилия и постигнатите резултати при изпълнение на поставените цели и задачи.

- Въвежда се нова матрица на заплащането, която дава един конкретен и точен размер на индивидуалната заплата. Този размер би могъл да се променя ежегодно, в зависимост от получената оценка на индивидуалното изпълнение на служителите, което се извършва по обективни и безпристрастни критерии. Заплатите в матрицата са определени съобразно длъжностните нива в Класификатора на длъжностите в администрацията, като за всяка длъжност има различни степени с минимален и максимален размер на заплащането. Служителят може да повишава индивидуалното си възнаграждение до достигане на максималния размер на степента. Последващо увеличение служителят може да получи, ако премине в по-горна степен на нивото.

- Стимулира се инициативността, желанието за развитие, необходимостта от изява на потенциала, личните качества, знанията и уменията на служителя.

- Премахва се практиката за раздаване на бонуси от приходи от административни такси и глоби. Това е основно искане на българския бизнес, тъй като то представлява лоша практика и неправилен стимул за мотивация на служителите.

- Предлага се въвеждане на допълнително възнаграждение с постоянен характер за привличане и задържане на служители на длъжности с особено важно значение за администрацията, както и допълнително възнаграждение за изключителни постижения.

2.5.2.4 Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния служител.

През 2011 г. е изготвен и Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния служител. Законопроектът е одобрен с РМС № 845/2011 г. във връзка с Решение № 8 на САР от 15.11.2011 г. Сред целите на предложените изменения са:

- въвеждане на мерки, насочени към утвърждаване на професионалната държавна служба – новата система на заплащане, новата система за оценка на служителите в държавната администрация, както и Класификаторът на длъжностите в администрацията

- унифициране на правния статут на всички служители, заемащи определена длъжност в държавната администрация. Това налага извършването на промени в редица специални закони, които изрично да определят служителите в съответните администрации като държавни служители, а съответните структури като част от държавната администрация. Сред тях са Законът за радиото и телевизията, Законът за независимия финансов одит, Законът за електронните съобщения, Законът за Комисията за финансов надзор и др.

В резултат от предложените промени: ще се улесни разходването на средствата, необходими за функционирането на администрациите; ще се създаде единна и прозрачна йерархична система на държавната служба; числеността на служителите във всички административни структури и техните териториални поделения ще бъде нормативно установена, без да може да се увеличава повече; отчетането, анализите и проучванията, свързани с администрацията, ще се правят много по-лесно, бързо и точно.

2.5.2.5 Изменения и допълнения в Закона за администрацията.

През 2011 г. са изготвени и приети редица изменения и допълнения в Закона за администрацията. Основните промени са свързани с провежданата от правителството административна реформа и оптимизация на държавната администрация:

- въведена е забрана за увеличаване на числеността на персонала на администрацията на изпълнителната власт;
- МС може да извършва компенсирани промени в рамките на числеността на персонала по предложение на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити, съгласувано със Съвета за административната реформа;
- въведена е възможност за създаване на съвети като постоянно действащи консултативни органи на правителството – това може да прави само МС, а към отделните министри могат да се създават звена с експертен характер.

2.5.2.6 Изменения в Закона за държавния служител

С изменения в Закона за държавния служител се разшири обхватът на делегацията по чл. 6, ал. 2 чрез предоставяне възможност на главния секретар да се възлагат и правомощията по назначаването, преместването по чл. 81б, прекратяването на правоотношението, както и налагането на дисциплинарни наказания по чл. 90, ал. 1, т. 3, 4 и 5. Главният секретар ще може да упражнява всички правомощия по служебното правоотношение с държавните служители в администрацията, след като той е лицето, което я ръководи и носи отговорността за нейната работа. Същевременно органите на държавна власт, чиито основни функции са свързани с разработването на политики ще могат да се съсредоточат в изпълнението на тази си дейност. Като резултат ще намалее административните им задължения, свързани със служебните правоотношения със служителите от подпомагащата ги администрация. Съответно със същата разпоредба се създава и правната възможност за главните секретари да упражняват отделни права по служебното правоотношение, но в обема, в който те са им делегирани в писмена заповед,

издадена от органа на държавна власт. Това означава, че по негова преценка, органът на държавна власт може да възложи само отделни права или генерално да прехвърли всички свои права по служебното правоотношение на главния секретар. Делегацията не засяга служителите, за които в закон е предвидена спец. уредба на служебните правоотношения.

2.5.2.7 Други мерки, свързани с административната реформа

➤ С РМС № 217/2011 г. се препоръчва на ръководителите на административни структури, при спазване разпоредбите на Кодекса на труда и на Закона за държавния служител, да предприемат действия за прекратяване на трудовите и служебните правоотношения със служителите от съответната администрация, които са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, както и със служителите, чиито правоотношения са възникнали, след като са придобили и упражнили правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст. В изпълнение на решението през 2011 г. прекратените правоотношения достигат 2 479, като администрациите декларират и 957 предстоящи за прекратяване правоотношения до края на 2012 г.

➤ МС прие решение да се направят съответните промени в устройствените правилници на административните структури, за да бъде установено работно време с променливи граници – 7:30 до 18:30 ч. (или друг часови период). Задължително е присъствието на служителите от 10:00 до 16:00 ч. като е предвидено отработване на нормалната продължителност на 8-часовия работен ден при отчитане на спецификите в съответната администрация.

➤ По инициатива на Съвета за административната реформа беше определен еднакъв размер (5 работни дни) на допълнителен платен годишен отпуск за работа при ненормиран работен ден за държавните служители и работещите по трудово правоотношение в държавната администрация. През 2011 г. продължиха усилията за намаляване размера на неизползваните дни отпуск на служителите в държавната администрация. Като резултат общият натрупан неизползван отпуск на служителите към 2011 г. намалява на 1 516 719 дни спрямо 2 166 699 дни към 2010 г., което е годишно намаление с 649 980 дни.

2.5.3. Оптимизиране на административните структури

През 2011 г. продължи организационното развитие на административните структури. Следва се общата политика за окрупняване на структурите, което реализира ефект в две направления – подобряване предоставянето на публичните услуги и реализиране на икономия на разходи.

2.5.3.1 Създаване на нови структури

През 2011 г. са създадени 3 нови структури:

- *Комисия за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси*

Комисията е създадена с промени в Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси (ДВ, бр. 97 от 2010 г., в сила от 1.01.2011 г.). Комисията е създадена с цел установяване на конфликт на интереси за лицата, заемщи публични длъжности. Тя е независим орган, състои се от 5 члена и се подпомага от администрация.

- *Българска агенция по безопасност на храните*

Агенцията е създадена със Закона за Българската агенция по безопасност на храните (ДВ, бр.8 от 2011г., в сила от 25.01.2011 г.). БАБХ обедини в една структура съществуващите Национална ветеринарномедицинска служба и Национална служба за растителна защита. Към агенцията преминаха и функции от Регионалните здравни инспекции по официалния здравен контрол върху храните, от Националната служба по зърното и фуражите по официалния контрол върху фуражите и от областните дирекции „Земеделие”, свързани с контрола на качеството на пресните плодове и зеленчуци.

- *Регионални здравни инспекции*

Регионалните здравни инспекции са създадени с промени в Закона за здравето (ДВ, бр. 98, в сила от 01.01.2011 г.), но започнаха да функционират след приемането на ПМС № 1/2011 г. за структурни промени в системата на здравеопазването (ДВ, бр.5, в сила от 14.01.2011 г.). Със създаването на РЗИ се обединяват Регионалните центрове по здравеопазване и Регионалните инспекции по опазване и контрол на общественото здраве. Намалени бяха второстепенните разпоредители с бюджетни кредити към министъра на здравеопазването с 28 броя и на територията на всяка област вече има само една структура за провеждане на държавната здравна политика.

2.5.3.2 Закриване на структури - през 2011 г. са закрити 10 административни структури:

– *Националната ветеринарномедицинска служба*

– *Националната служба за растителна защита*

Двете структури са закрити при създаването на Българската агенция по безопасност на храните (ДВ, бр. 8 от 2011 г.)

– *Център „Фонд за трансплантации“*

Центърът е закрит с ПМС № 121/2011 г. Функциите на центъра, свързани с трансплантация на български граждани на възраст до 18 години извън Република България, преминаха към Център „Фонд за лечение на деца“. Функциите, свързани с трансплантации на лица над 18 г., преминаха към МЗ.

– *Българо-германските центрове за професионално обучение - 5 бр.*

С промени в Закона за насърчаване на заетостта (ДВ, бр. 43 от 2011 г.) беше образувано Държавно предприятие „Българо-германски център за професионално обучение“ - юридическо лице по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон. Със създаването на предприятието се обединиха петте българо-германски центъра за професионално обучение в Пазарджик, Плевен, Смолян, Стара Загора и Царево. По този начин те бяха изведени от администрацията, тъй като дейността на центровете имаше търговски функции, неприсъщи за тези на държавната администрация.

– *Центърът за изпитване на земеделска, горска техника и резервни части в Русе*

– *Центърът за изпитване на земеделска, горска техника и резервни части в Пловдив*

С промени в Закона за регистрация и контрол на земеделската и горска техника (ДВ, бр. 28 от 2011 г.) се закриха двата центъра за изпитване на земеделска, горска техника и резервни части в Русе и Пловдив. Функциите на двата центъра преминаха към Контролно-техническата инспекция. С това бяха премахнати дублиращи се функции между отделните структури в системата на МЗХ.

– *Изпълнителната агенция по почвените ресурси*

С ПМС № 178/2011 г. беше закрит ИА по почвените ресурси. Дейностите, които осъществява агенцията, преминаха към МЗХ и Института по почвознание „Никола Пушкарков“, в структурата на Селскостопанската академия.

– *Национална банка за промишлени микроорганизми и клетъчни култури*

С ПМС № 223/2011 г. Националната банка за промишлени микроорганизми и клетъчни култури е закрит като юридическо лице по чл. 60 от Закона за администрацията към министъра на образованието, младежта и науката и преминава в структурата на Химико-технологичен и металургичен университет, където е открит институт „Националната банка за промишлени микроорганизми и клетъчни култури“.

– *Регионални центрове по здравеопазване (28 бр.)*

– *Регионални инспекции по опазване и контрол на общественото здраве (28 бр.)*

Структурите са закрити при създаването на Регионалните здравни инспекции.

През 2011 г. във връзка с административната реформа е закрит 1 структура, която не е по Закона за администрацията:

- Държавна парично-предметна лотария

С промени в Закона за хазарта (ДВ, бр. 35 от 2011 г.) беше закрито държавното предприятие „Държавна парично-предметна лотария”, като нейните функции преминаха към държавното предприятие „Български спортен тотализатор”.

2.5.3.3 Преобразувани на структури - през 2011 г. са преобразувани 2 структури:

- Национален център по опазване на общественото здраве
- Национален център по здравна информация

С ПМС № 145/2011 г. двата центъра са слети в Национален център по общественото здраве и анализи.

3. Основни параметри на консолидираната фискална програма¹¹ за 2011 г.

Фискалната позиция на страната, представена чрез КФП и изпълнението ѝ за 2011 г., отнесено към предходната година и програмата е, както следва:

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ ¹²	Отчет	Програма ¹³	Отчет	Изпълнение	Изпълнение
	2010 г.	2011 г.	2011 г.	спрямо 2010 г.	спрямо програма
Общо приходи и помощи	23 932.6	26 208.5	25 378,1	106.0%	96.8%
-Данъчни	19 014.4	20 702.6	20 594,2	108.3%	99.5%
Преки	3 384.5	3 795.1	3 675,5	108.6%	96.8%
Косвени	9 954.1	10 400.0	10 624,6	106.7%	102.2%
Приходи на соц. и здр. осиг.	4 969.8	5 740.3	5 509,6	110.9%	96.0%
Други данъци	706.0	767.1	784,5	111.1%	102.3%
-Неданъчни	3 315.4	3 291.2	3 320,7	100.2%	100.9%
-Помощи	1 602.9	2 214.7	1 463,2	91.3%	66.1%
Разходи и вноска в общия бюджет на ЕС	26 755.4	28 171.5	26 866,6	100.4%	95.4%
-Нелихвени	25 599.8	26 698.9	25 540,4	99.8%	95.7%
Текущи	21 932.9	22 864.6	22 465,0	102.4%	98.3%
в т.ч. социални и здравно-осигурителни разходи	10 876.8	11 229.5	11 212,5	103.1%	99.8%
Капиталови	3 666.9	3 834.3	3 075,4	83.9%	80.2%
-Лихви	485.9	661.1	547,0	112.6%	82.7%
Външни лихви	336.2	496.5	349,8	104.1%	70.5%
Вътрешни лихви	149.7	164.6	197,2	131.7%	119.8%
-Вноска в общия бюджет на ЕС	669.7	811.5	779,2	116.3%	96.0%
Дефицит/излишък	-2 822.8	-1 963.0	-1 488,5		

Приходите и помощите по консолидираната фискална програма за 2011 г. са в размер на 25 378.1 млн. лв., което представлява 33.7 % от БВП при 33.9 % от БВП за 2010 г. Постъпилите приходи по КФП за 2011 г. представляват 96.8 % от годишния разчет. Изпълнението на приходите по републиканския бюджет е 100.9 %, по бюджета на ДОО –

¹¹ Обхваща републиканския бюджет и всички автономни бюджети – на общините, осигурителните фондове, ДВУ, БАН, БНР, БНТ, Висшия съдебен съвет, както и извънбюджетни фондове и сметки на централно и местно ниво.

¹² Поради извършено закръгляне в млн. лв., някои сумарни позиции в таблиците не се изчерпват от съставните им числа.

¹³ С оглед съпоставимост с отчетните данни на показателите по КФП по програмата за 2011 г.:

i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и неотложни разходи” са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;

ii) нетния прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи”.

94.4 %, по бюджета на НЗОК – 100.5 %, по бюджетите на общините – 98.5 %, ДФ „Земеделие“ – 45.0 %, Национален фонд – 67.1 %.

Общата сума на данъчните постъпления (вкл. приходите от осигурителни вноски) за годината възлиза на 20 594.2 млн. лв. (99.5 % от годишния разчет). Относителният дял на данъчните приходи към общите постъпления по КФП е 81.1 %. Данъчните постъпления за 2011 г. представляват 27.4 % от БВП за годината, при 27.0 % от БВП за 2010 г. Спрямо 2010 година данъчните приходи са нараснали с 1 579.8 млн. лв. или 8.3 %, като е отчетен ръст при всички основни групи данъци.

Приходите в частта на преките данъци възлизат 3 675.5 млн. лв., което представлява 96.8 % от планираните за годината. В номинална стойност неизпълнението на разчетите за годината е в размер на 119.6 млн. лв., което изцяло се дължи на изоставането на приходите от корпоративни данъци. Приходите от косвени данъци са в размер на 10 624.6 млн. лв., което представлява 102.2 % от разчета за годината. В номинална стойност преизпълнението на разчетите за годината е в размер на 224.6 млн. лв. Постъпленията от косвени данъци за 2011 г. като дял от БВП запазват нивото си от 2010 г. - 14.1 %. Постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 784.5 млн. лв., което представлява 102.3 % спрямо разчета.

Приходите от социалноосигурителни и здравни вноски за 2011 г. са в размер на 5 509.6 млн. лв., 96.0 % изпълнение на годишните разчети и с 539.8 млн. лв. (10.9 %) повече спрямо предходната година. Отнесени към БВП приходите от социално и здравноосигурителни вноски за 2011 г. представляват 7.3 %, при 7.0 % от БВП за 2010 г. Постъпилите през 2011 г. приходи от социалноосигурителни вноски са в размер на 3 843.3 млн. лв., което е 94.2 % изпълнение на заложените в ЗБДОО за 2011 г. разчети. През 2011 г. предоставената допълнителната субсидия от републиканския бюджет за покриване на недостига на средства по бюджета на НОИ е в размер на 241.1 млн. лв. Приходите от здравноосигурителни вноски, постъпили по бюджета на НЗОК са в размер на 1 666.3 млн. лв., което е 100.3 % изпълнение на заложените в ЗБНЗОК за 2011 г. средства и с 47.3 млн. лв. повече спрямо 2010 г.

Неданъчните приходи са 3 320.7 млн. лв., което представлява 100.9 % спрямо годишните разчети. Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления по КФП е 13.1 %. Неданъчните постъпления за 2011 г. представляват 4.4 % от БВП за годината, при 4.7 % от БВП за 2010 г. Спрямо 2010 г. неданъчните приходи са нараснали с 5.3 млн. лв.

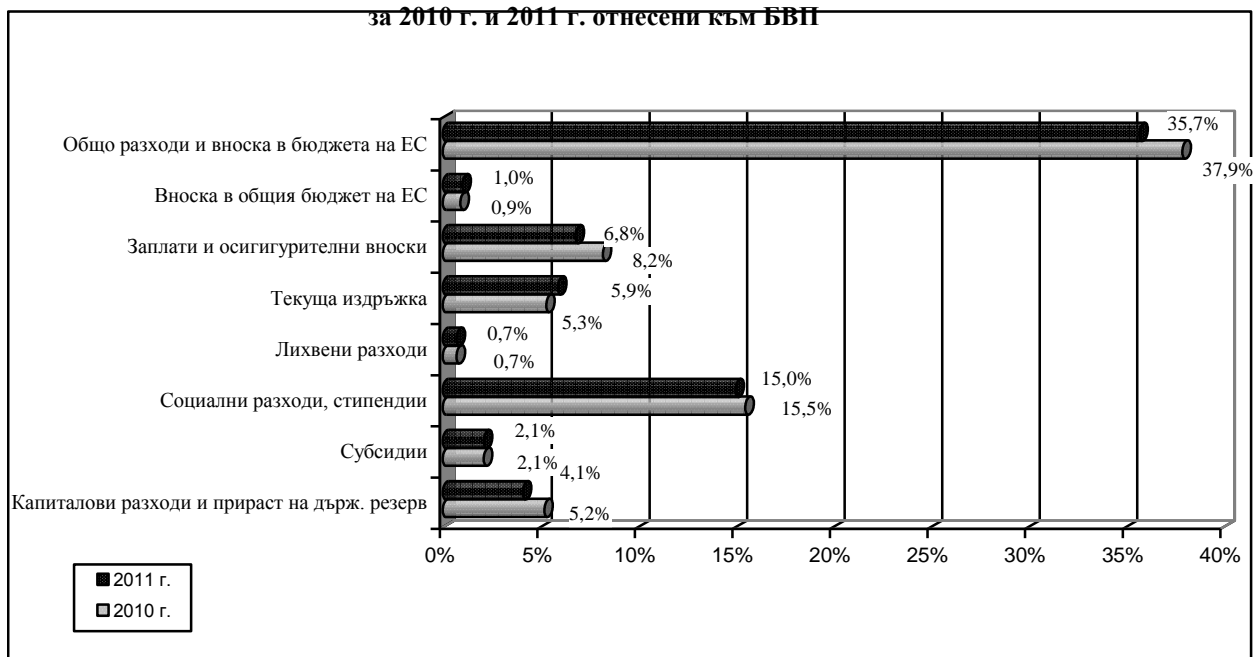
Помощите (основно средства от председинителните инструменти на Европейския съюз (ЕС), Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, Финансовия инструмент на Европейско икономическо пространство, двустранни програми за европейско териториално сътрудничество по външни граници на ЕС, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. и Норвежки финансов механизъм 2009-2014 г. по бюджета на Националния фонд и постъпления от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони по бюджета на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“) за 2011 г. са в размер **1 463.2 млн. лв.**, което представлява 66.1 % от разчета за годината.

Приходи по КФП за 2010 г. и 2011 г., представени като процент от БВП

➤ **Общият размер на разходите по консолидирания бюджет** (вкл. и вноската в бюджета на ЕС) за годината възлиза на **26 866.6 млн. лв.**, което представлява 95.4 % от годишните разчети за 2011 г. *Лихвените плащания* възлизат на 547.0 млн. лв. (82.7 % от планираните за 2011 г.), *текущите нелихвени разходи* – на 22 465.0 млн. лв. (98.3 % от разчета за годината) и *капиталови разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) – 3 075.4 млн. лв. (80.2 % от планираните за годината). Разходите по консолидирания държавен бюджет за 2011 г., представени като процент от БВП, намаляват с 2.2 п.п. спрямо 2010 г. - 35.7 % от БВП за 2011 г. срещу 37.9 % от БВП за 2010 г., основно поради разплатените през 2010 г. задължения от предходни години. В структурно отношение социалните и здравноосигурителните разходи са с най-висок относителен дял (43.0 %) в общите разходи по КФП (без вноската в бюджета на ЕС).

Разходи по икономически елементи за 2010 г. и 2011 г. отнесени към БВП

➤ Бюджетното салдо по консолидирания бюджет за 2011 г. на касова основа е отрицателно в размер на 1 488.5 млн. лв., което представлява 2.0 % от БВП.

➤ Фискалният резерв¹⁴ към 31.12.2011 г., изчислен по текущи валутни курсове е 5.0 млрд. лв.

➤ Бюджетните разходи, разгледани по функционален признак, отразяват основните направления в политиката по КФП в рамките на бюджетния ресурс за 2011 г.

РАЗХОДИ ПО ФУНКЦИИ ¹⁵	млн. лв.			% от БВП		
	Отчет	Програма ¹⁶	Отчет	Отчет	Програма	Отчет
	2010 г.	2011 г.	2011 г.	2010 г.	2011 г.	2011 г.
Б В П				70 511	77 077	75 265
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	1 668,6	1 795,3	1 708,5	2,4%	2,3%	2,3%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	3 222,7	2 768,5	2 831,5	4,6%	3,6%	3,8%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	2 678,2	2 575,9	2 655,3	3,8%	3,3%	3,5%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	3 000,8	3 250,9	3 247,6	4,3%	4,2%	4,3%
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	9 592,7	9 736,0	9 701,7	13,6%	12,6%	12,9%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	1 534,4	2 388,3	1 428,5	2,2%	3,1%	1,9%
VII. ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА И РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ	499,4	478,6	513,2	0,7%	0,6%	0,7%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	3 403,1	3 705,5	3 454,2	4,8%	4,8%	4,6%
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	485,9	661,1	547,0	0,7%	0,9%	0,7%
ОБЩО РАЗХОДИ	26 085,7	27 360,0	26 087,4			

При анализа на разходите по функции, представени като относителен дял в БВП следва да се има предвид, че за целите на анализа отчетните данни за 2010 г. и 2011 г. са отнесени към БВП (по данни на НСИ – 70 511.2 млн. лв. за 2010 г. и 75 265.3 млн. лв. за 2011 г. /предварителни данни/), докато за разчета към програмата за 2011 г. е използвана оценката на БВП, заложена в макрорамката към ЗДБРБ за 2011 г.

¹⁴ Фискалният резерв (ФР) включва: 1) Всички сметки, включени в системата на единна сметка съгласно § 22, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2011 г., както и останалите обслужвани от Българската народна банка сметки на бюджетните предприятия; 2) Обслужваните от банки сметки за бюджетни и извънбюджетни средства на бюджетните предприятия без тези на общините и техните разпоредители с бюджетни кредити.

¹⁵ В разходите по функции не е включена Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС.

¹⁶ С оглед постигането на съпоставимост на данните, в разчетите към ЗДБРБ за 2011 г.:

- резервът за структурна реформа е прекласифициран от IX-та функция по съответната функция според основното предназначение на планираните средства;

- резервът за преодоляване и ликвидиране на последствията от стихийни бедствия и аварии е прекласифициран от IX-та функция във II-ра функция, група Д. "Защита на населението, управление и дейности при, стихийни бедствия и аварии", където са и отчетени усвоените средства.

Видно от графиката, с най-голям относителен дял в разходите по КФП за 2011 г. са средствата за сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи. Общите разходи за функцията за годината възлизат на **9 701.7 млн. лв.** или **12.9 % от БВП**. Съпоставени с 2010 г. разходите във функцията са нараснали със 109.0 млн. лв., основно в резултат на по-високия размер на изплатените пенсии, което се дължи основно на увеличението на размера на добавката по чл. 84 от Кодекса за социално осигуряване - от 20 % на 26.5 % от пенсията или сбора от пенсиите на починалия съпруг/съпруга от 1 септември 2011 г., както и на естествения ръст на пенсиите и увеличаване брой на пенсионерите. Извършените разходи през годината за финансиране на сферата на **здравеопазването** са в размер на **3 247.6 млн. лв.**, което представлява **4.3 % от БВП**. Извършените разходи във функцията по бюджета на НЗОК са в размер на 2 225.5 млн. лв., като в основната си част това са здравноосигурителни плащания за болнична медицинска помощ, за финансиране на лекарства за домашно лечение и медицински изделия, за специализирана извънболнична медицинска помощ, за първична извънболнична медицинска помощ, за дентална помощ, медико-диагностична дейност и др. Съпоставени с 2010 г. разходите, извършени по бюджета на НЗОК са нараснали с 246.1 млн. лв. (12.4 %), което се дължи на изплатените през 2011 г. дължими средства към договорните партньори (болници и аптеки) за предходната година, както и на изплатените през месец декември средства към аптеките по-рано от установения срок. От 1.03.2011 г. НЗОК пое заплащането на медикаменти за поддържаща хормонална терапия на болни от злокачествени заболявания, за лечение на трансплантирани пациенти, както и за лечение на редки заболявания. Разходите по републиканския бюджет за функция „Здравеопазване” са в размер на 877.8 млн. лв. Съществен дял от разходите за здравеопазване по републиканския бюджет, заемат разходите по централна доставка на лекарствени продукти, консумативи, биопродукти, медицински изделия, радиоактивни изотопи, тестове за СПИН и хепатит и др., които се осигуряват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и гарантират ангажимента на държавата по отношение на лечението на онкоболни и други, страдащи от тежки хронични и социално значими заболявания. По отчет тези разходи възлизат на 164.0 млн. лв., от които за скъпо струващи лекарства по Наредба №34/2005 г. за реда за заплащане от републиканския бюджет на лечението на българските граждани за заболявания, извън обхвата на задължителното здравно осигуряване са изразходвани 90.3 млн. лв. Сред основните приоритетите на правителството са и политиките в сферата на **образованието**, като общият размер на разходите за функцията за 2011 г. е **2 655.3 млн. лв.** или **3.5 % от БВП**. Новите политики

през 2011 г. са въвеждане на целодневна организация на учебния ден за учениците от I и II клас, задължителна предучилищна подготовка на децата на 5 години и др. Разходите, извършени в сферата на **отбраната и сигурността** през 2011 г. са в размер на **2 831.5 млн. лв.**, което представлява **3.8 % от БВП**. С извършените разходи са обезпечени дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбраната, опазването на обществения и правовия ред, поддържането на отбранителния потенциал на страната и издръжката на съдебната власт и администрацията на затворите. Разходите за **отбрана** на консолидирана основа представляват **1.2 % от БВП**, а тези за **полиция, вътрешен ред и сигурност** – **1.7 %**. Разходите за функция **икономически дейности и услуги** са в размер на **3 454.2 млн. лв.** или **4.6 % от БВП**. С най-голям относителен дял в общите разходи за функцията са разходите по групите. „Транспорт и съобщиния” (63.2 %) и „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” (27.4 %). Разходите за дейностите по **жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда** са в размер на **1 428.5 млн. лв. (1.9 % от БВП)**. Разходите, **некласифицирани в другите функции** включват лихвените плащания по обслужване на държавния и общинския дълг и представляват **0.7 % от БВП**. Размерът на разходите в тази функция за годината е **547.0 млн. лв.**

3.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите

През 2011 г. данъчната и митническата администрации продължиха да работят активно за повишаване на събираемостта на приходите с оглед на ефективното им събиране, поддържане на макроикономическа стабилност в страната и смекчаване на негативните последици от глобалната криза върху икономиката.

Мерки, предприети от НАП

С приетите промени в Наредба Н-18/2006 г. на МФ за *създаване на постоянна дистанционна връзка на фискалните устройства в обектите на задължените лица с информационен сървър в НАП* се създаде възможност за много по-ефективен оперативен контрол. След провеждане на няколкодневно наблюдение чрез постоянно присъствие на ОП в обект на дадено задължено лице, установените реални обороти служат за база и софтуерът автоматично съобщава за спадането им под тези стойности, което е индикация за ОП да провери за причините. Софтуерът дава възможност за редица анализи на данните, подавани от задължените лица към НАП, както и за селекция и подбор на рисковите обекти за проверка. От началото на 2011 г. е реализирана дистанционната връзка на:

- Всички ЕСФП в обектите за продажба на течни горива (бензиностанции);
- Всички фискални устройства (ФУ) в обекти на регистрирани по ЗДДС лица, извършващи търговия на дребно с лекарствени продукти в аптеки и дрогерии, съгласно Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина;
- Всички ФУ в обекти на търговци на зърно, регистрирани по Закона за съхранение и търговия със зърно и регистрирани по ЗДДС;
- ФУ в обекти на ЗЛ, извършващи дейности извън посочените и чиито нормативно определен срок не е изтекъл.

Към 31.12.2011 г. дистанционно с НАП са свързани около 73 000 броя фискални устройства, в т.ч. 3 370 ЕСФП.

ДИСТАНЦИОННА ВРЪЗКА НА ФУ С НАП				
Показатели	Мерна единица	2010 г.	2011 г.	Изменение
Регистрирани бензиностанции – действащи	брой	2 175	2 907	34 %
Данъчна основа на продажбите на горива	хил. лв.	9 627 915	12 593 348	31 %
ФУ осъществили дистанционна връзки с НАП	брой		73 000	

От представените данни се вижда, че през 2011 г. 732 бр. бензиностанции са излезли на „светло”. Отчетен е ръста на оборотите на всички бензиностанции, като този на малките (19 %) е три пъти по-голям от ръста при големите обекти за продажба на течни горива (6%).

С цел предотвратяване възможностите за злоупотреби, през март 2011 г. е приета промяна в ЗДДС, съгласно която всяко лице, извършващо доставки/продажби на течни горива от търговски обект, с изключение на лицата, извършващи доставки/продажби на течни горива от данъчен склад по смисъла на Закона за акцизите и данъчните складове, е длъжно да предава по *дистанционна връзка на Националната агенция за приходите и данни, които дават възможност за определяне на наличните количества горива в резервоарите за съхранение в обектите за търговия на течни горива*. Изискванията, редът и начинът за установяване на дистанционна връзка с НАП за предаване на данни от резервоарите за съхранение на течни горива са приети с промени в Наредба № Н-18 за регистриране и отчитане на продажби в търговските обекти чрез фискални устройства. Съгласно приетите промени всички електронни системи с фискална памет трябва да предават данни от нивомерните системи за количеството заредено гориво в резервоарите на бензиностанциите. По този начин ЕСФП ще предават данни за заредените и налични количества горива в резервоарите на обекта, за продадените количества горива по видове горива и показанията на броячите на колонките на бензиностанциите. НАП ще може постоянно да контролира целия процес върху движението на течните горива. Промените са продиктувани от необходимостта да се засили контрола върху търговията с течни горива. За целта предстои да стартира съвместен проект на НАП и Агенция „Митници”, с който да се постигне проследяване на физическото движение на течните горива – от освобождаването им от данъчния склад, постъпването им от внос или като доставка от държава-членка на ЕС до пристигането на горивото в търговския обект за продажба на гориво (бензиностанция) и последваща реализация. Предвижда се проекта да се реализира с използването на съвременни технологични решения, включително предаване на данни през мобилните оператори.

През 2011 г. с цел *подобряване на събираемостта на просрочените задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски* в НАП са предприети мерки за подобряване на организацията на работа чрез изготвянето на утвърден план за очакваните приходи от просрочени данъци и задължителни осигурителни вноски за всяка териториална дирекция на НАП като е заложен ръст спрямо 2010 г. от 5 %. На база на ежемесечен мониторинг на изпълнението и оценка на възможността за събиране на просрочени данъци и задължителни осигурителни вноски до края на годината, през месец октомври планът е актуализиран, като заложеният ръст спрямо 2010 г. е променен на 10 %. Във връзка с анализа на изпълнението на приходите, през 2011 г. е предприета кампания за повишаване на събираемостта на задължения по данъчни декларации по ЗКПО за финансова 2010 г. и кампания за повишаване на събираемостта на задължения за задължителни осигурителни вноски. Набелязани са мерки в следните посоки:

- Съкращаване на времето между приема и обработката на декларациите в НАП и стартиране на процеса по събиране на просрочията;
- Селектиране на задълженията и длъжниците, въз основа степента на риск от събиране и размера на задълженията, като приоритетно се работят преписките с голям размер на задълженията, предвид по-високата ефективност от труда на публичните изпълнители и фискалния ефект;
- Налагане на ранен етап (едновременно с изпращането на покана за доброволно изпълнение на основание чл.182 от ДОПК, в която се обхващат всички публични задължения на едно лице) на обезпечителни мерки - заповед на банкови сметки и

запор върху вземанията на длъжника от трето лице при спазване на разпоредбата на чл.202, ал.2 и ал.3 от ДОПК;

- Провеждане на срещи с оглед сключване на споразумения (разрешения за неотложни плащания) за плащане на задълженията в кратки срокове, обезпечаване и реализиране на имущество, собственост на задължените лица;
- Провеждане на уведомителни кампании, вкл. три кампании за уведомяване на длъжниците по телефона (за задължения по ЗКПО, за задължителни осигурителни вноски в размер до 500 лв. и за уведомяване по телефона на длъжници, работещи при един работодател).

Мерки за борба с данъчните измами и опитите за укриване на данъчни задължения

Процесът по третиране и противодействие на данъчните измами е основна дейност на дирекция „Ревизии при особени случаи” в НАП. Аналитико–проучвателни действия се осъществяват по отношение на случаи на измама с обществена значимост и голям фискален ефект. През 2011 г. дирекцията повиши ефективността на борбата с данъчните измами, чрез насочване на разполагаемите ресурси към значими рискове и третирането им с най-подходящите мерки при намаляване на разходите за извършването им и при активно партньорство и комуникации при тяхното осъществяване. През годината са установени общо 397 случая на данъчни измами със замесени в тях 2 700 лица, в т.ч. регистрирани в териториалния обхват на ТД – София – 1 524. Ефектът от направените проверки и ревизии е в размер на 486.1 млн. лв.

При третирането на идентифицираните данъчни измами е осъществявано активно взаимодействие с други институции – МВР, ДАНС и прокуратурата, с цел пресичане опитите за измами и предотвратяване действията на организирани престъпни групи. По повод зачестилите случаи на измами с вътреобщностни доставки, както и с оглед постигане на по-бърз и качествен международен обмен на информация, през годината са проведени двустранни срещи, на високо и експертно ниво, участия в международни семинари и работни групи, работа по линия на борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС (АФКОС) и др. Това позволява ранно идентифициране на тенденциите в схемите на извършвани данъчни измами въз основа на опита на останалите европейски държави. Обменът на оперативна информация е от голямо значение за предприемане на бързи и адекватни мерки срещу липсващите търговци в държавите-членки и опитите за извършване на измами.

През 2011 г. е проучен опитът на Румъния във връзка с въведения там режим на обратно начисляване, както и е подготвено искането от страна на България за дерогация, която да позволи предотвратяването на значителните загуби от ДДС в определени области с повишен риск за нарушения.

Основните дейности в посока развитие на контрола включват, преди всичко:

- идентифицирането на основните рискови браншове, своевременната обезпеченост с наръчници и указания за контрол;
- засилването на контрола върху новорегистрираните по ДДС лица;
- регулярното изследване и анализ на естеството и обхвата на данъчните измами и избягване плащането на данъци и осигурителни вноски с оглед по-добро планиране на контролната дейност на агенцията.

Мерки, предприети от Агенция „Митници”

С цел увеличение на приходите в бюджета, с участие на представители на Агенция „Митници” и други ведомства през 2011 г. са изготвени проекти за изменение и допълнение на Закона за митниците и Наказателно-процесуалния кодекс на Република България. Със Закона за изменение и допълнение на НПК (обн., ДВ, бр. 93 от 25.11.2011 г.) е разширен кръгът на разследващите органи по досъдебните производства чрез *създаване на института на*

разследващия митнически инспектор. Разследващите митническите инспектори могат да осъществяват разследване на три групи престъпления - митнически, валутни и други стопански престъпления. Изброяването им в НПК е изчерпателно и включва следните видове престъпления:

- престъпления, свързани с нарушение на специалния режим, под който са поставени акцизните стоки, а именно търговията и държането на акцизни стоки без бандерол в немаловажни случаи;
- престъпления, осъществявани чрез пренасяне през митническата граница на стоки без знанието и разрешението на митниците - квалифицираната контрабанда;
- престъпления, извършвани чрез нарушаване на правилата за транзитен превоз;
- престъпления, извършени чрез нарушаване на специализирания административен режим, под който са поставени валутните ценности.

С възлагане на разследващите функции на митническите инспектори по тези престъпления, е постигната по-голяма оперативност, бързина и по-висока ефективност на досъдебните производства в резултат на притежаваната от съответните митнически органи квалификация, специални знания и пряк достъп до необходимите за разследването материали и документи.

Със Закона за изменение и допълнение на Закона за митниците (ЗИД на ЗМ, обн. ДВ, бр. 82 от 21.10.2011 г., в сила от 01.01.2012 г.), са доразвити предвидените със Закона за изменение и допълнение на НПК промени. Разследващите митнически инспектори имат право да извършват разследване по досъдебни производства в рамките на НПК. Предоставянето на правомощия по разследване и събиране на доказателства в досъдебната фаза ангажира в много по-голяма степен служителите на Агенция „Митници“, които носят и пряката отговорност по пресичане и наказване на контрабандата, валутните престъпления и престъпленията, свързани с акцизните задължения.

Със ЗИД на ЗМ е променен Законът за акцизите и данъчните складове (ЗАДС), като се дават правомощия за полицейските органи да съставят, при установени от тях случаи на нарушения на акцизното законодателство, актове за установяване на административни нарушения. В тези случаи издаването на наказателните постановления и провеждането на административно-наказателното производство остават компетенция на Агенция „Митници“.

Мерки, срещу избягване плащането на акциз

Законодателни мерки

- ❖ маркиране на газьол и керосин, за които се прилагат намалени ставки или се освобождават от акциз и въвеждане на задължение към лицата, които ще освобождават за потребление енергийни продукти за отопление да разполагат и със заверен документ от лицето, което ще ги потребява;
- ❖ при превозване на маркирани енергийни продукти на територията на страната, лицата да инсталират глобална система за позициониране (GPS) на транспортните средства;
- ❖ мерки като при износ в случаите на зареждане на въздухоплавателни и плавателни съдове с енергийни продукти;
- ❖ контрол върху смазочните масла, за които е въведена нулева ставка на акциза;
- ❖ ограничение за общата вместимост на съдовете за производството на ракия в специализираните малки обекти за дестилиране до 1000 литра;
- ❖ допълнителни изисквания, свързани с издаването на лицензи за управление на данъчен склад и регистрация на регистриран получател, временно регистриран получател и освободен от акциз краен получател;
- ❖ разрешения за продажба на тютюневи изделия;
- ❖ поръчване на бандероли на база средномесечното количество на освободените за потребление стоки увеличено с 15 на сто;

- ❖ солидарна отговорност за заплащането на акциз, когато са отговорни няколко данъчнозадължени лица;
- ❖ предварително изпълнение на решенията за прекратяване на лицензите и регистрацията;
- ❖ превенция на нарушенията чрез увеличаване размера на санкциите;
- ❖ Система за движение и контрол на акцизните стоки;
- ❖ възможност данъчнозадължените лица да подават акцизна декларация и регистър „Дневник на складовата наличност” по електронен път.

Други мерки:

- ❖ обмен на информация с държавите-членки за движението на акцизни стоки в режим отложено плащане на акциз чрез системата EMCS;
- ❖ изграждане на център за анализ на информацията от автоматизираните системи за отчетност на задължените по ЗАДС лица, както и за контрол на движението на маркирани горива, чрез инсталирани системи за глобално позициониране /GPS/;
- ❖ провеждане на регулярни срещи с големи производители и търговци на акцизни стоки с цел обмен на информация, касаещи засилване на противодействието на нарушенията с този вид стоки;
- ❖ развитие на сътрудничеството с асоциации на вносители и търговци и организиране на периодични срещи, с оглед предоставяне на информация, идентифициране на проблемни области и набяляване на конкретни мерки;
- ❖ увеличаване броя на проверките на производители, складодържатели и търговски обекти на акцизни стоки.
- ❖ от 11.07.2011 г. до 13.10.2011 г. - 24-часово наблюдение и контрол на всички енергийни продукти, извеждани от 12 данъчни склада и петролни бази на територията на цялата страна.
- ❖ подобряване качеството на предлаганото първоначално и последващо специализирано обучение, с цел ефективно прилагане на европейското и националното митническо и акцизно законодателство.
- ❖ стимулиране и отличаване на митническите служители с принос за разширяване и развитие на капацитета на митническата администрация за противодействие на нарушения срещу митническото и акцизното законодателство, включително срещу незаконно обращение и разпространение на тютюневи изделия.

Във връзка с установените **нарушения по ЗАДС** през отчетния период са издадени 4 527 бр. наказателни постановления с общ размер на наложените санкции 26.4 млн. лв. В сила са влезли 3 336 бр. наказателни постановления с общ размер на наложените санкции 7.9 млн. лв.

Установеният акциз за досъбиране по издадените ревизионни актове е в размер на 26.7 млн. лв. със съответните лихва за просрочие, което е със 17.1 млн. лв. в повече спрямо 2010 г. (9.6 млн. лв.). През 2011 г. от установените с ревизионни актове задължения за акциз са погасени задължения в размер на 4.9 млн. лв. и лихви за просрочие в размер на 0.1 млн. лв. За сравнение от установените задължения за акциз през 2010 г. са заплатени такива в размер на 0.8 млн. лв. и лихви за просрочие към тях в размер на 0.1 млн. лв.

По реда на ДОПК митническите органи са наложили през 2011 г. обезпечителни мерки в размер на 15.0 млн. лв.

Разшириха се правомощията на Агенция "Митници" по осъществяването в граничните контролно-пропускателни пунктове на контрола върху изпълнение на задължението за заплащане на дължимите пътни такси и за наличие на разрешителни, както и контрол върху общата маса, осовото натоварване и габаритните размери на пътните превозни средства, което позволи на митническите служители не само да увеличат приходите от

пътните такси и разрешителни, но и да засилят надзора на движението на стоки при увеличаващите се рискове. Информацията от контролните действия на митническите органи се използва за анализ на стоките потоци и допринася за повишаване на ефективността на контрола и противодействието срещу контрабандата.

Мерки за противодействие срещу контрабандата и митническата измама

С цел подобряване резултатите в **борбата срещу контрабандата** за 2011 г. са предприети следните конкретни мерки от Агенция „Митници“:

- обмен на рискова информация с държавите-членки чрез Общността система за управление на риска (CRMS), която позволява в реално време да се обменя информация за изпращачи, получатели, превозвачи, транспортни средства и др. чрез формуляри, съобщения и защитен e-mail;
- въведен е в експлоатация модернизирания модул за анализ на риска, свързан с прилагането на общностните критерии за анализ на риска по отношение сигурност и безопасност, като част от интегрираната митническа информационна система (БИМИС);
- въведен е в експлоатация модул „Регистър на протоколи за извършени физически проверки и осъществени задържания“;
- оптимизирано е използването на наличните системи за сканиране, сключен е договор за модернизация на две мобилни рентгенови системи;
- обмен на информация между Агенция „Митници“, МВР и НАП чрез осигурен взаимен достъп до информационните системи;
- провеждане на специализирани съвместни операции с органите на МВР срещу нелегалното разпространение на акцизни стоки;
- провеждане на международни митнически операции с цел засилване на контрола върху различни видове стоки;
- със ЗИД на НПК и ЗИД на ЗМ на митническите органи са предоставени правомощия за разследване на митнически и валутни престъпления, както и престъпления, свързани с нарушения на специалния режим, под който са поставени акцизните стоки.

За отчетния период са издадени 5 341 бр. наказателни постановления за **митнически нарушения** с общ размер на наложените санкции 12.4 млн. лв. За валутни нарушения са издадени 24 бр. наказателни постановления с общ размер на наложените санкции 0.3 млн. лв. В сила са влезли 4 447 наказателни постановления за митнически нарушения (с общ размер на наложените санкции 12.6 млн. лв.) и 26 за валутни нарушения (с общ размер на наложените санкции 0.3 млн. лв.).

През 2011 г. митническите служители са извършили 66 броя **проверки** в рамките на последващия контрол. В резултат са установени нарушения, свързани с възникване на задължения за заплащане на публични държавни вземания на обща стойност 3.9 млн. лв. (с 1.7 млн. лв. повече спрямо предходната година), в т.ч. мита – 1.3 млн. лв. и ДДС – 2.5 млн. лв. За сравнение общата стойност за 2010 г. е 2.1 млн. лв., в т.ч. мита – 1.2 млн. лв. и ДДС – 0.9 млн. лв. Допълнително заплатените суми за възникнали задължения за мита и ДДС през 2011 г. са общо – 0.8 млн. лв., в т. ч. мита – 0.2 млн. лв., ДДС – 0.5 млн. лв. и лихви за просрочие – 0.1 млн. лв.

През 2011 г. са започнати 102 **ревизии** на данъчнозадължени лица, като от тях 82 са приключени, като през 2010 г. данните са съответно 78 започнати ревизии и 26 в процес на извършване. Налице е тенденция на увеличаване на броя на извършваните ревизии в изпълнение на поставените пред митническите органи цели по отношение на данъчния контрол по прилагане на акцизното законодателство.

Международно сътрудничество

- ❖ по отношение на борбата с контрабандата Агенция „Митници” осъществява административно сътрудничество и взаимопомощ в областта на митническото и акцизно законодателство с държавите членки на ЕС и с други държави по силата на международните договори на ЕС;
- ❖ участие в международна конференция на тема „Противодействие на контрабандата на цигари на Балканите”;
- ❖ активно сътрудничество по двустранни спогодби и споразумения, изключително добро взаимодействие с партньорите от Турция, Македония и Сърбия в двустранен аспект, чрез интензивни контакти на ниво ръководства и ежедневен контакт на локално ниво;
- ❖ взаимна помощ при предотвратяването, разследването и пресичането на нарушения на митническото законодателство чрез членството си в СТО, Регионалния ИСЮЕ център за борба с трансграничната престъпност, Организацията за Черноморско икономическо сътрудничество и др.

3.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма

Отчетът на приходите по КФП за периода 2008 г. – 2011 г. по основни групи, представени и като процент от БВП, е както следва:

Приходи по консолидирания държавен бюджет за периода 2008 г. – 2011 г.

(млн. лв.)	2008 г.		2009 г.		2010 г.		2011 г.		Изпълнен ие спрямо ЗДБРБ
	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	
ОБЩО ПРИХОДИ	27 313,2	39,4%	25 040,8	36,7%	23 932,6	33,9%	25 378,1	33,7%	96,8%
Данъчни приходи	22 166,9	32,0%	20 171,9	29,5%	19 014,4	27,0%	20 594,2	27,4%	99,5%
Преки данъци	4 200,0	6,1%	3 813,5	5,6%	3 384,5	4,8%	3 675,5	4,9%	96,8%
Корпоративни данъци	2 228,5	3,2%	1 762,3	2,6%	1 353,3	1,9%	1 495,9	2,0%	87,9%
- от нефин. предприятия *	2 037,5	2,9%	1 603,3	2,3%	1 211,1	1,7%	1 390,0	1,8%	90,2%
- финансов сектор	191,0	0,3%	159,0	0,2%	142,2	0,2%	105,9	0,1%	65,4%
ДДФЛ	1 971,5	2,8%	2 051,1	3,0%	2 031,2	2,9%	2 179,6	2,9%	104,2%
Приходи от осиг. вноски	5 392,6	7,8%	5 273,1	7,7%	4 969,8	7,0%	5 509,6	7,3%	96,0%
Косвени данъци	11 757,9	17,0%	10 398,6	15,2%	9 954,1	14,1%	10 624,6	14,1%	102,2%
ДДС	7 485,3	10,8%	6 432,5	9,4%	6 267,1	8,9%	6 611,7	8,8%	102,0%
Акцизи	4 051,6	5,8%	3 844,5	5,6%	3 567,9	5,1%	3 860,1	5,1%	101,6%
Мита и митнически такси	221,0	0,3%	121,6	0,2%	119,2	0,2%	131,3	0,2%	131,3%
Данък върху застр. премии							21,6	0,0%	107,9%
Други данъци	816,4	1,2%	686,7	1,0%	706,0	1,0%	784,5	1,0%	102,3%
Неданъчни приходи	4 004,6	5,8%	3 542,8	5,2%	3 315,4	4,7%	3 320,7	4,4%	100,9%
Трансфери от БНБ	250,6	0,4%	401,0	0,6%	354,7	0,5%	200,9	0,3%	67,0%
Други	3 754,0	5,4%	3 141,8	4,6%	2 960,6	4,2%	3 119,8	4,1%	104,3%
Помощи	1 141,7	1,6%	1 326,2	1,9%	1 602,9	2,3%	1 463,2	1,9%	66,1%

*вкл. постъпленията от данък върху дивидентите и доходите

Общият размер на приходите и помощите по консолидирания държавен бюджет за 2011 г. е **25 378.1 млн. лв.**, което представлява 33.7 % от БВП при 33.9 % от БВП за 2010 г. Постъпилите приходи по КФП за 2011 г. представляват 96.8 % от годишния разчет. Неизпълнението на приходите и помощите по консолидирания бюджет спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. е 830.4 млн. лв. (1.1 % от БВП), основно в частта на постъпленията от помощи.

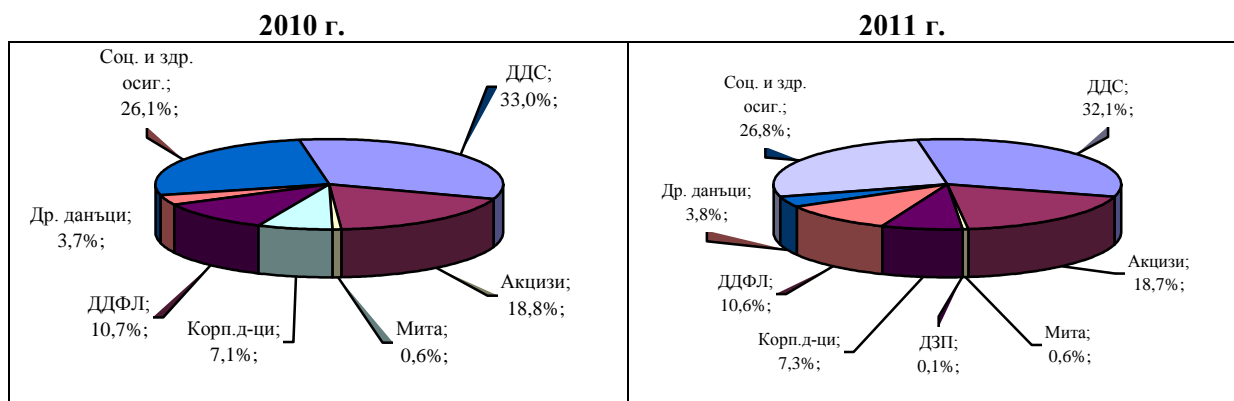
Изпълнението на параметрите в частта на данъчните и неданъчните приходи е много близко до планираното с разчета за годината, като данъчните постъпления

представляват 99.5 на сто от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2011 г., а неданъчните – 100.9 на сто спрямо разчета за годината. В номинален размер данъчните приходи възлизат на 20 594.2 млн. лв. (27.4 % от БВП), а неданъчните приходи са в размер на 3 320.7 млн. лв. (4.4 % от БВП). Приходите от помощи са в размер на 1 463.2 млн. лв. (1.9 % от БВП).

Данъчни приходи

Постъпленията от данъци по консолидирания бюджет за 2011 г. са в размер на **20 594.2 млн. лв.**, което представлява изпълнение от 99.5 % на разчетите за годината. В номинално изражение неизпълнението на разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. на данъчните постъпления възлиза на 108.3 млн. лв. В частта на данъчните приходи неизпълнение на разчета се отчита основно при постъпленията от корпоративни данъци и приходите от социалноосигурителни вноски по бюджета на ДОО. Данъчните постъпления за 2011 г. представляват 27.4 % от БВП за годината, при 27.0 % от БВП за 2010 г. В частта на косвените данъци се отчита преизпълнение на приходите в размер на 224.6 млн. лв. (2.2 %) Приходите от ДДФЛ по консолидираната фискална програма също са изпълнени на 104.2 %. Относителният дял на данъчните приходи в общата сума на приходите по КФП е 81.1 %.

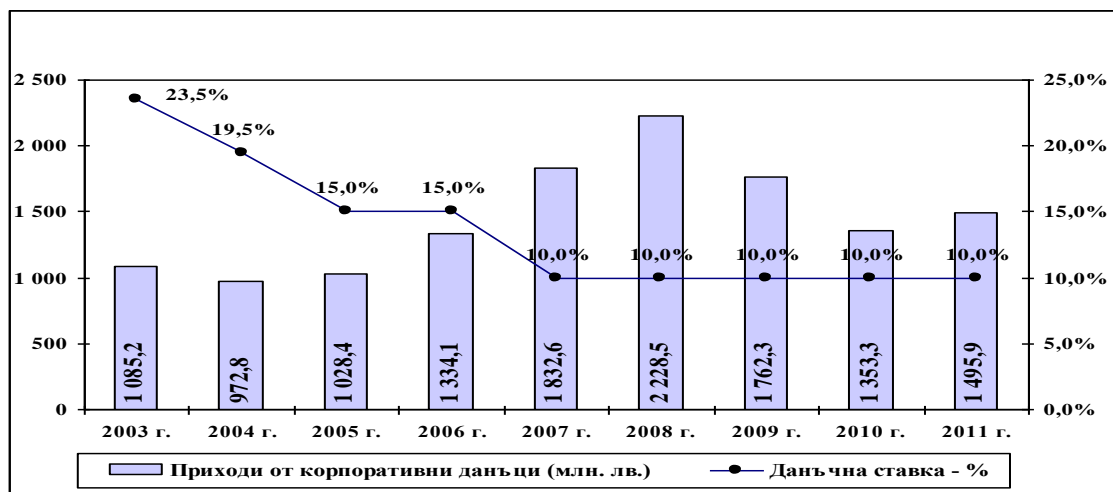
Структура на данъчните приходи по консолидирания бюджет

3.2.1 Корпоративни данъци

През 2011 г. бе запазена 10 процентната ставка при облагането на печалбите на компаниите с корпоративен данък и 5 процентната – за данъка върху дивидентите и ликвидационните дялове. Ставките за облагане по тези данъци са едни от най-ниските в ЕС. Благоприятната данъчна среда в страната дава конкурентно предимство за инвестиции и подобрява потенциала за растеж на икономиката. Освободеният и предоставен на разположение на бизнеса значителен ресурс е инвестиран за подобряване и разширяване на пазарните позиции, повишаване на конкурентноспособността, техническото обновяване и т.н. Световната икономическа криза доведе до рецесия и в страната, започнала през последното тримесечие на 2008 г. и продължила до средата на 2010 г. Това се отрази отрицателно върху финансовите резултати на българските фирми и стана причина за резкия спад на приходите от корпоративни данъци.

Приходи от корпоративни данъци за периода 2003 – 2011 г.

Постъпленията от корпоративни данъци в консолидирания държавен бюджет (вкл. данъците върху дивидентите, доходите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица) за 2011 г. са в размер на 1 495.9 млн. лв. (2.0 % от БВП) или 87.9 % от плана за годината. Отнесени към общо постъпилите данъчни приходи по КФП, корпоративните данъци заемат дял от 7.3 %. В сравнение с предходната година, събраните приходи през 2011 г. са със 142.6 млн. лв. повече (10.5 %). Факторите, които оказват влияние на приходите от корпоративен данък през годината са следните:

- ✓ Коефициент за определяне на месечните авансови вноски по ЗКПО - през 2011 г. е 1.1 (за периода януари - юли 2010 г. този коефициент е 1).
- ✓ Облагане на чуждестранни юридически лица, установени в юрисдикции с преференциален данъчен режим (офшорни зони), с данък от 10 % за доходите им от услуги с източник България (мярка за предотвратяване на отклонение от данъчно облагане и борба с прането на пари).
- ✓ кризата на външните финансови пазари, довела до поскъпване на кредитния ресурс вътре в страната и рефлектирала в спад на печалбите на финансовите институции и ръст на лошите кредити;
- ✓ еднократни постъпления през м.октомври във връзка с ликвидацията на „Кремиковци АД-в несъстоятелност“.

Характерно за приходите от корпоративен данък през текущата година е, че те отразяват състоянието на икономиката през предходната календарна година. Вноските по годишна данъчна декларация (ГДД) са на база декларираната печалба на компаниите за предходната година, а авансовите вноски се правят на база декларирания финансов резултат през предходната година.

Корпоративен данък

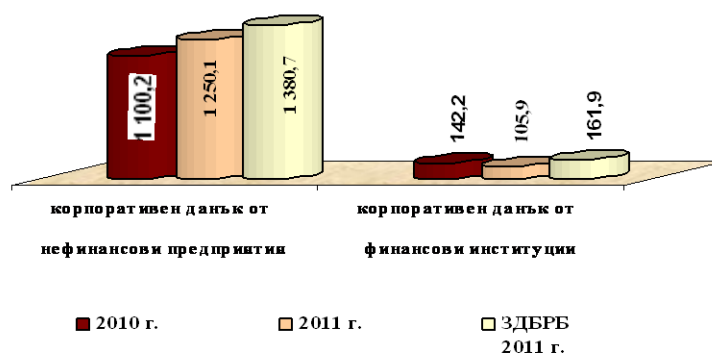
Постъпленията от корпоративен данък за 2011 г. възлизат на 1 356.0 млн. лв., или 87.9 % спрямо годишния разчет и заемат 6.6 % в общия размер на данъчните приходи. Спрямо 2010 г. са постъпили с 9.1 % (113.6 млн. лв.) повече.

Приходите от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) са в размер на 1 250.1 млн. лв., 90.5 % изпълнение на плана за годината и са със 149.9 млн. лв. (13.6 %) повече в сравнение със събраните през 2010 г.

Постъпленията от корпоративен данък от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) са 105.9 млн. лв., или 65.4 % от планираните за годината. Спрямо 2010 г. е отчетено намаление от 36.3 млн. лв. (25.5 %), което е резултат от отчетеното през 2011 г.:

- ✓ Свиване с 21.0 % на годишна база на печалбата на банките през 2010 г. в следствие на обезценките на кредити и вземания;
- ✓ Отчетен отрицателен финансов резултат от дружествата в сектора по общо застраховане в размер на (-16.4 млн. лв.) за 2010 г. при 26.7 млн. лв. за 2009 г.;
- ✓ Отчетен по-нисък финансов резултат за 2010 г. от живото-застрахователите в размер на 22.7 млн. лв. при 23.9 млн. лв. за 2009 г.

Сравнителна диаграма на постъпленията от корпоративни данъци през 2010 г. и 2011 г. (в млн. лв.)

Данъци върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица (ЧЮЛ) и данък върху доходите на ЧЮЛ

Постъпленията от данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица и доходите на ЧЮЛ за 2011 г. са в размер на 139.9 млн. лв. (0.2 % от БВП), или 87.4 % спрямо разчета за годината и с 26.2 % повече спрямо 2010 г. С най-голямо относително тегло в тази група са приходите от доходи на чуждестранни лица – 70.0 %.

3.2.2 Данък върху доходите на физическите лица

Постъпленията от данъка върху доходите на физическите лица (ДДФЛ) за 2011 г. са в размер на 2 179.6 млн. лв. (2.9 % от БВП), 104.2 % изпълнение на годишния разчет и формират 10.6 % от общия размер на данъчните приходи. Спрямо 2010 г. приходите от данъка са нараснали със 148.3 млн. лв. (7.3 %), което основно се дължи на по-високите приходи от доходи по трудови правоотношения, от свободни професии и от годишен авансов данък по ЗДДФЛ на едноличните търговци. С най-голям принос при формиране на общия резултат за приходите от ДДФЛ са тези от трудови правоотношения (81.8 %), от свободни професии, граждански договори и др. (9.9 %), данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни ФЛ (4.3 %) и от годишен и авансов данък по ЗДДФЛ от едноличните търговци (2.7 %).

Нормативните промени, които оказват най-голямо влияние на приходите от ДДФЛ през 2011 г. са следните:

- ✓ увеличението на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ на ДОО с 1.8 п.п. спрямо 2010 г., което води до по-малък размер на облагаемия доход;
- ✓ повишаване на минималния месечен размер на осигурителния доход през календарната година по основни икономически дейности и квалификационни групи професии средно с 5.6 %;

- ✓ облагане на част от доходите на земеделските производители – признаването на 60.0 % от доходите за необходимо присъщи разходи (докато преди това доходите на земеделските производители бяха необлагаеми).

По трудови правоотношения приходите от данъка са 1 768.7 млн. лв., 101.5 % от планираните за годината, при 1 694.1 млн. лв. за 2010 г., или със 74.5 млн. лв. повече. Размерът на постъпленията от данъка са в пряка зависимост от пазара на труда и зависят основно от равнището на работната заплата и заетостта, като за 2011 г. спрямо 2010 г. са отчетени:

- ръст на средната работна заплата за страната от 8.8 % - по данни на НСИ (декември 2011 г./декември 2010 г.);
- намаление на общия средномесечен брой наети лица през 2011 г. с 27 000. спрямо 2010 г.

По извънтрудови правоотношения (ЕТ, свободни професии, граждански договори, годишен и авансов данък и др.) приходите от данъка са в размер на 273.3 млн. лв., което е 123.6 % спрямо годишния разчет и заемат 12.5 % относителен дял в общия размер на приходите по ЗДДФЛ. Съпоставени с 2010 г. постъпленията от данъка са нараснали с 56.9 млн. лв., което е резултат от постъпилите за периода по-високи вноски по годишните данъчни декларации (ГДД) по чл. 50 от ЗДДФЛ (дължим данък за довносяне или надвнесен данък) и по-високият размер на авансовите вноски. Постъпленията по ГДД са в размер на 112.8 млн. лв. при 106.0 млн. лв. за предходната година. Авансовите вноски за отчетния период са в размер на 96.5 млн. лв., при 68.1 млн. лв. за 2010 г. По-високият размер на авансовите вноски през годината се дължи на приетите изменения и допълнения в ЗДДФЛ (в сила от 01.01.2011 г.), съгласно които когато платещът на дохода от наем или друго възмездно предоставяне за ползване на права или имущество е предприятие или самоосигуряващо се лице, размерът на данъка се определя и данъкът се удържа от платеща на дохода при изплащането му. В тези случаи размерът на дължимия авансов данък се определя, като облагаемият доход се умножи по данъчна ставка 10 %.

През 2011 г. приходите от *окончателен годишен (патентен) данък*, администриран от общините, са в размер на 17.3 млн. лв., което е 82.4% от годишния разчет, при 18.5 млн. лв. за предходната година.

Окончателен данък на местните и чуждестранни физически лица, данък върху доходите на чуждестранните физически лица и данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица - постъпленията от тези данъци за 2011 г. са в размер на 120.2 млн. лв. при 102.1 млн. лв. за 2010 г.

3.2.3 Приходи от осигурителни вноски

Постъпленията от социално и здравно-осигурителни вноски за 2011 г. са в размер на 5 509.6 млн. лв., което представлява 96.0 % изпълнение на разчетите и 7.3 % от БВП. Данните показват увеличение на приходите от осигурителни вноски с 539.8 млн. лв. спрямо предходната година, което е резултат от по-високата с 1.8 % (спрямо 2010 г.) осигурителна вноска за фонд "Пенсии", увеличението с 5.6 % на минималните осигурителни прагове по основни икономически дейности и групи професии и преведените от професионалните пенсионни фондове средства от осигурителни вноски, съгласно §4 и §4а от преходните и заключителни разпоредби на Кодекса за социално осигуряване (в сила до 18.06.2011г.) 109.6 млн. лв. Приходите от осигурителни вноски по бюджетите на социално-осигурителните фондове (вкл. ДОО, Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите” и Учителския пенсионен фонд) са в размер на 3 843.3 млн. лв., 94.2 % изпълнение на годишните разчети и с 492.5 млн. лв. повече спрямо предходната година. Здравно-осигурителните вноски по бюджета на НЗОК възлизат на

1 666.3 млн. лв., което е 100.3 % от заложените в разчета за годината, 2.2 % от БВП и с 47.3 млн. лв. повече спрямо 2010 г.

3.2.4 Данък върху добавената стойност

Приходите от ДДС формират най-голяма част от данъчните постъпления по консолидирания държавен бюджет – 32.1 %. В края на 2011 г. те възлизат на 6 611.7 млн. лв., 102.0 % изпълнение на годишния разчет и 8.8 % от БВП. Сравнени с отчетените постъпления за предходната година, се отбелязва увеличение от 5.5 % или 344.6 млн. лв., което се дължи основно на по-високите приходи от ДДС от внос.

Постъпленията от ДДС при сделки в страната и ВОП (нето) възлизат на 3 240.8 млн. лв., което е 92.6% изпълнение на разчета за годината. Увеличаването на износа на стоки и услуги с 30.0 % спрямо 2010 г., съответно по-високият ДДС за възстановяване, е основния фактор за намалените нетни постъпления от данъка. В макрорамката на бюджета за 2011 г. предвиденият ръст на износа е 13.3 %. Към 31.12.2011 г. декларираният ДДС за възстановяване от износители (кл. 81 на СД по ЗДДС) е 3 560.4 млн. лв., което е с 659.3 млн. лв. (22.7 %) повече в сравнение с предходната година.

- ✓ *Ефективно вношеният ДДС по сметките на НАП, формиран като данък от справки-декларации от сделки в страната и ВОП и допълнително вношените суми, разкрити с данъчно-ревизионни актове, е в размер на 8 428.3 млн. лв., което е с 479.3 млн. лв. (6.0 %) повече в сравнение с 2010 г.*
- ✓ *Общо възстановеният (чрез прихващане и ефективно) ДДС е 5 185.4 млн. лв. или с 600.2 млн. лв. (13.1 %) повече в сравнение с 2010 г.*

Отношението на възстановения ДДС към вношения е 61.5 %, при 57.7 % за 2010 г. Декларираният ДДС за внасяне (след приспадане) е 8 592.9 млн. лв., което е с 565.0 млн. лв. (7.0 %) повече в сравнение с този за предходната година. Декларираният ДДС, подлежащ за възстановяване (кл. 80, 81 и 82 на СД по ЗДДС) е 5 056.7 млн. лв., което е с 576.5 млн. лв. (12.9 %) повече в сравнение с този, деклариран за 2010 г. В структурно отношение с най-голям дял през отчетния период е декларирания ДДС за възстановяване от износители – 70.4 % при 64.8 % за 2010 г. Приспаднатия ДДС от регистрираните лица е 751.8 млн. лв. при 927.2 млн. лв. през 2010 г.

Касовото изпълнение на приходите от ДДС от внос за 2011 г. възлиза на 3 370.8 млн. лв., 113.1 % спрямо заложените в ЗДБРБ за 2011 г. Относителният дял на приходите от внос в общите приходи от ДДС е 51.0 % при 46.3 % за 2010 г и 37.1 % за 2009 г. Съпоставени с 2010 г. приходите от данъка са нараснали с 467.6 млн. лв. (16.1 %), което основно е резултат от по-високите цени на енергийните продукти на международните пазари. През 2011 г. цените при внос на стоки, пораждащ ДДС, са нараснали с 20.8 % спрямо предходната година. В количествено изражение вносет намалява с 2.2 %. По групи стоки, в количествено изражение намалява вноса на енергийни продукти, храни и напитки. Това се дължи на недостатъчно високото потребление и увеличилите се цени, като при храните и напитките покачването на цените при внос за годината е средно с 21.8 %. Спад на физическите обеми се наблюдава и при вноса на стоки за междинна преработка. Но при тях стокооборотът в голяма степен е повлиян от преминаването на част от вноса на руди под режим “стоки допуснати за свободно обръщение на територията на друга страна от ЕС”. При останалите групи стоки (инвестиционни стоки и транспортно оборудване) се наблюдава леко покачване на цените и количествата при внос.

Приходи от ДДС от внос по групи стоки за 2011 г.

Групи стоки	ДДС (млн.лв)	Ном. изменение (%)	Отн. дял (%)	Индекс на цени при внос спрямо 2010 г.	Индекс на физическия обем при внос спрямо 2010 г.
Храни и напитки	141.0	9.3	4.2	121.8	89.7
Промислени доставки	1 086.2	9.6	32.1	116.6	94.1
Горива и смазочни материали	1 549.7	28.4	45.9	130.6	98.3
Инвестиционни стоки	341.4	20.0	10.1	108.0	111.1
Транспортно оборудване	79.6	11.9	2.4	104.4	107.2
Потребителски стоки	175.6	0.9	5.2	99.1	101.7
Общо	3 370.8	16.1	100.0	120.8	97.8

Източник: Агенция „Митници“

Ако разгледаме периода 2008-2011 г. се очертават няколко тенденции. През 2008 г. приходите от ДДС от внос са най-високи, преди кризата да засегне страната ни. През 2009 г. приходите падат до 60.0 % спрямо предходната година. През следващите две години се наблюдава възстановяване на постъпленията от ДДС от внос, като през 2011 г. достигат 85.0 % от събраните през 2008 г. По групи стоки могат да бъдат наблюдавани няколко тенденции – приходи от ДДС от внос на стоки, които са достигнали нивата от преди започването на кризата, които бързо се възстановяват и които бавно се възстановяват. Групите стоки „горива и смазочни материали“ и „промишлени доставки“ имат най-висок дял в приходите от ДДС от внос. При тях се наблюдава най-бързо възстановяване, като това се дължи на увеличилите се цени на енергийните продукти, материалите и суровините. Възстановяването на износа допълнително повлия върху стимулирането на експорториентирания внос. Към бавно възстановяващите се приходи от ДДС от внос спадат потребителските, инвестиционните и транспортните стоки. Това е свързано с икономическата несигурност, ниската инвестиционна активност и слабото потребление. Приходите от ДДС от внос на храни и напитки намаляха най-малко, а след това достигнаха нивата от 2008 г. Това се дължи на увеличилите се цени. В количествено изражение вносет на храни и напитки не дава индикации да се възстановява.

През 2011 г. приходите от ДДС от внос на “горива и смазочни материали” достигнаха 1 549.7 млн. лв., като нараснаха с 342.5 млн. лв. (28.4 %) спрямо предходната година. Постъпленията от внос на суров петрол са най-високи, в размер на 1 130.2 млн. лв., като нарастването е с 206.9 млн. лв. (22.4 %).

През изминалата година приходите от ДДС от внос на горива достигнаха 256.4 млн. лв., което е със 102.3 млн. лв. повече спрямо предходната година. Това се дължи на увеличилите се внос на газьол (с 41.9 млн. лв. или 69.9 % повече приходи от ДДС от внос) и смазочни масла, предназначени да претърпят специфична преработка (с 57.5 млн. лв. или 70.6 % повече ДДС от внос).

Вносет на каменни въглища отчита подобрение, като постъпленията от ДДС от внос възлязоха на 119.0 млн. лв., с 26.7 млн. лв. повече спрямо предходната година.

Приходите от ДДС от внос на стоки, предназначени за междинно потребление, възлязоха на стойност 1 086.2 млн. лв., като нараснаха с 95.6 млн. лв. (9.6 %) спрямо 2010 г. Металите имаха най-висок принос за по-високите данъчни постъпления в анализирания стокова група. От внос на чугун, желязо и стомана в бюджета постъпиха 229.9 млн. лв., което е с 94.3 млн. лв. (69.6 %) повече спрямо предходната година. Това се дължи на увеличилата се цена с 12.8 % и нарасналите количества с 50.4 % на годишна база. При цветните метали, приходите от ДДС от внос на промишлена мед достигнаха 69.4 млн. лв.,

отчитайки нарастване от 5.3 млн. лв. (8.2 %) спрямо 2010 г. Покачването на цената с 30.0 % допринесе за отчитането на по-високи приходи от ДДС от внос.

Значително са намалели приходите от ДДС от внос на руди. През 2011 г. са постъпили 165.1 млн. лв., което е със 131.3 млн. лв. (44.3 %) по-малко спрямо предходната година. Това се дължи изцяло на спад в количествата – 54.7 %. Цената средно се е увеличила с 23.0 % на годишна база.

Приходите от ДДС от внос на инвестиционни стоки и транспортно оборудване бяха в размер на 421.0 млн. лв., като нараснаха с 65.5 млн. лв. (18.4 %) спрямо предходната година. При инвестиционните стоки се наблюдава покачване на внесените количества стоки с 11.1 %, а на цените при внос с 8.0 % спрямо 2010 г. Вносът на транспортно оборудване се увеличава със 7.2 % в реално изражение, а цените при внос - с 4.4 %. Въпреки положителните данни, ако разгледаме вноса на транспортно оборудване по месеци, през първото полугодие на изминалата година може да се забележи постепенното му забавяне. През второто полугодие се наблюдава пречупване на негативната тенденция и възстановяване на вноса в стойностно изражение, което рефлектира положително върху приходите от ДДС от внос.

3.2.5 Акцизи

Касовото нетно изпълнение на приходите от акцизи от внос, производство и въведени в страната от други държави-членки на ЕС акцизни стоки през 2011 г. възлиза на 3 860.1 млн. лв., което представлява 101.6 % спрямо предвидените в ЗДБРБ за 2011 г. и 5.1 % от БВП. Акцизите формират 18.7 % от данъчните приходи по консолидирания бюджет за годината. Спрямо 2010 г. се наблюдава ръст на постъпленията от акцизи (нето) с 8.2 % или 292.2 млн. лв. Следва да се има предвид, че през 2010 г. нетните постъпления от акциз отразяват базов ефект от възстановения акциз за горива и за унищожени цигари със стар образец на бандерола. Постъпленията от акцизи се формират от следните основни стокови групи: горива (48.5 %); тютюневи изделия (43.9 %); алкохолни напитки и пиво (6.8 %) и други акцизни стоки – електрическа енергия, въглища, кокс и др. (0.8 %).

- Акцизите от горива възлизат на 1 871.4 млн. лв., което е с 5.0 % (88.7 млн. лв.) повече спрямо 2010 г. Основна част от приходите от горива се формират от приходите от *газъл*. През 2008 г. и 2009 г. делът на приходите от акцизи от газъл е около 60 %, а през последните две години се увеличава и достига 64 % – 65 % от приходите от акцизи от горива. Нетните приходи от акцизи от газъл за 2011 г. възлизат на 1 214.5 млн. лв. като достигат нивото от преди кризата. Отчетеният ръст спрямо 2010 г. е 7.2 %, а спрямо 2009 г. – 7.3 %. Нетните количества газъл, обложени с акциз за 2011 г. са 2 060.5 млн. литра и отчитат увеличение съответно от 7.4 % и 9.2 % в сравнение с 2010 г. и 2009 г. През 2011 г. е увеличена ставката на газъла (от 600 лв./1000 л. на 615 лв./1000 л.). Като се отчете ползването на намалената ставка за отопление и по-високият допустим процент на биокомпонента, средната ставка на газъла за 2011 г. е 589.4 лв./1000 л. при 590.4 лв./1000 л. за миналата година (с 0.2 % по-ниска средна ставка). В България, както и в още четири държави от ЕС /Великобритания, Кипър, Естония и Румъния/, цените на газъла са по-високи от тези на бензина. Приходите от акцизи от *бензин* представляват 28.2 % от приходите от акцизи от горива. Нетните приходи от акцизи от бензин се увеличават с 1.9 % (от 517.3 млн. лв. през 2010 г. на 527.2 млн. лв. през 2011 г.). От 01.01.2011 г. влезе в сила по-висока ставка за бензина - от 685 лв./1000 л. на 710 лв./1000 л. Ефектът от увеличената ставка върху приходите от акцизи възлиза на 17.1 млн. лв. повече. Нетните количества бензин за 2011 г. са 745.2 млн. литра и отчитат намаление с 1.3 % спрямо предходната година. Домакинствата са основните потребители на този вид гориво. Увеличаването на ставката на акциза за бензина и динамиката в стойността на нефта на

международните пазари повиши цената за крайните потребители. При задържане на доходите и по-високо ниво на безработица, домакинствата свиха потреблението на гориво.

- Акцизите от тютюневи изделия към 31.12.2011 г. са в размер на 1 693.7 млн. лв., което е със 173.5 млн. лв. повече спрямо 2010 г. (11.4 % ръст на годишна база) и формира 43.9 % от общите приходи от акцизи. Средните ставки на акциза на цигарите за двете сравнявани години са 154 лв./1000 къса за 2011 г. и 141 лв./1000 къса за 2010 г. (9 % ръст на средните ставки). От 01.01.2011г. акцизната ставка на тютюна за пушене е увеличена от 100 лв./кг. на 130 лв./килограм. В резултат на тази промяна се наблюдава спад в количествата на тютюна за пушене с 58.7 % (от 283.4 т. през 2010г. на 178.6 т. през 2011 г.).

- Акцизите от високоалкохолни напитки и пиво към 31.12.2011 г. възлизат на 262.5 млн. лв. и отчитат ръст от 16.3 % на годишна база. Те формират 6.8 % от общите приходи от акцизи. Основна част от тях са приходите от акциз от *високоалкохолни напитки* (185.6 млн. лв.), които нарастват с 23.0 % спрямо предходната година. Количествата обложени с акциз високоалкохолни напитки за разглеждания период нарастват с 22.0 % спрямо 2010 г., а спрямо 2009 г. и 2008 г. съответно с 96.6 % и 43.7 %. Нарастването на обложените количества алкохолни напитки и приходите от тях е следствие на засиления контрол и повишената ефективност на работа на митническата администрация след въвеждането на Наредба № 3 за специфичните изисквания и контрола, осъществяван върху средствата за измерване на акцизни стоки. Постъпленията от акциз от *пиво* за 2011 г. са 77.0 млн. лв., което е с 2.6 % повече спрямо предходната година.

- *Приходите от други акцизни стоки - електрическа енергия, въглища, кокс и др.* - към 31.12.2011 г. възлизат на 32.2 млн. лв., при 42.2 млн. лв. за 2010 г., като brutните постъпления запазват нивото си от миналата година, но са възстановени със 17.0 млн. лв. повече за надвнесени акцизи за автомобили.

3.2.6 Мита

Постъпленията от мита за 2011 г. възлизат на 131.3 млн. лв., формират 0.2 % от БВП и представляват 131.3 % изпълнение на годишните разчети в ЗДБРБ. Спрямо 2010 г. са постъпили с 12.1 млн. лв. повече.

През 2011 г. постъпленията от мита се формират основно от внос на стоки с произход Китай (36.4% дял от общия размер на митата), Бразилия, Русия и Япония. Най-високи са постъпленията от мита от следните стоки: захар, автомобили, машини и пластмасови изделия.

3.2.7 Данък върху застрахователните премии

Приходите от данък върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори (рисковете, по които са поети от застрахователи) са в размер на 21.6 млн. лв., при заложен в годишните разчети към ЗДБРБ за 2011 г. 20.0 млн. лв.

3.2.8 Други данъци

Другите данъци включват основно алтернативните данъци по ЗКПО и имуществените данъци по Закона за местните данъци и такси. Приходите от други данъци по консолидирания бюджет за 2011 г. са в размер на 784.5 млн. лв. (1.0 % от БВП), или 102.3 % изпълнение на ЗДБРБ за 2011 г.

Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане

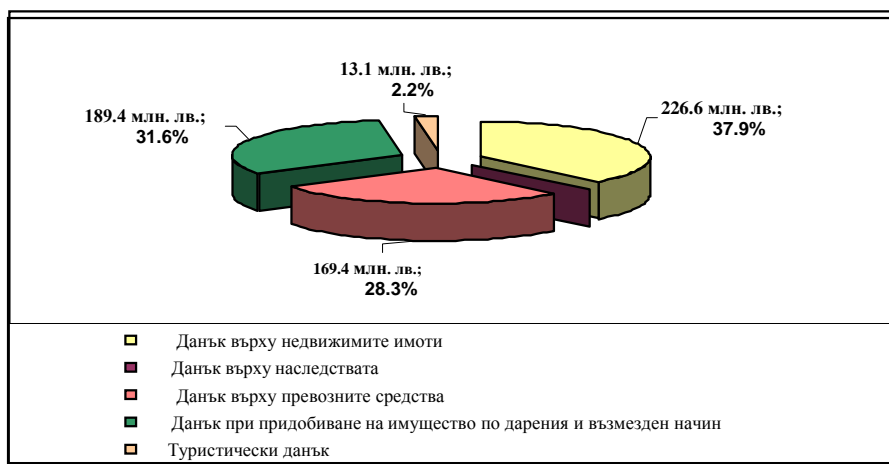
През 2011 г. от други данъци по ЗКПО по консолидирания бюджет са постъпили 181.3 млн. лв., което представлява 101.8 % спрямо годишния разчет. Основната част от тези приходи (66.6 %) са формирани от окончателен данък върху залози за хазартни игри и

хазартни съоръжения. Спрямо 2010 г. постъпленията от алтернативните данъци по ЗКПО са нараснали с 4.3 млн. лв.

Имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ)

Имуществените данъци включват данък върху недвижимите имоти, данък върху наследствата, данък върху превозните средства и данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин и постъпват по бюджетите на общините. Ставките на имуществените данъци се определят от общинските съвети в законово определени граници (Закон за местните данъци и такси) и по ред определен в Закон за общинските бюджети. През 2010 г е разширен диапазонът на заложените граници в материалния закон и правомощията на общинските приходни органи по принудително събиране и изпълнение в процесуалния закон (Данъчно-осигурителен процесуален кодекс). Това дава добри възможности на общинските администрации за гъвкаво управление на приходните им политики с оглед управление на приходите от данъци.

Изпълнение на имуществените данъци на общините за 2011 г.

От имуществени данъци в местните бюджети през 2011 г. са постъпили общо 598.6 млн. лв., което представлява 102.4 % спрямо годишния разчет, при 523.7 млн. лв. за 2010 г. С най-значителен дял в приходите от имуществени данъци е данъкът върху недвижимите имоти – 37.9 %, следват данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин – 31.6 %, данък върху превозните средства – 28.3 % и туристически данък – 2.2 %. Данъкът върху наследствата, освен че има инцидентен характер, предвид нормативно определения изключително ограничен обхват, е от несъществено значение в общите приходи от имуществени данъци. В сравнение с предходната година изпълнението на данъка върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин и данъка върху недвижимите имоти е съответно 111.6 % и 118.0 %, което е признак на излизане от кризата и по-добра конюнктура на пазара на недвижими имоти. Съпоставени с годишните разчети приходите от двата данъка са изпълнени на 125.6 % и 104.1 %. По-слабо е изпълнението при туристическия данък – 88.4 % и при данъка върху превозните средства – 84.2 %.

3.2.9 Неданъчни приходи

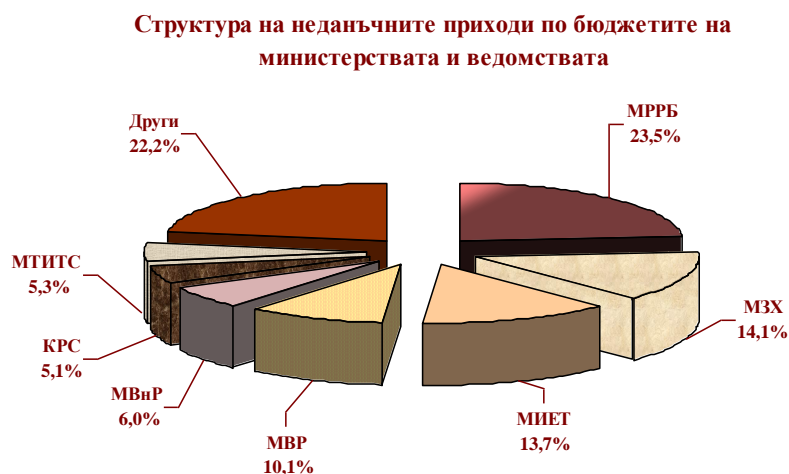
Постъпленията от неданъчни приходи по *КФП* за 2011 г. възлизат на 3 320.7 млн. лв. (100.9 % изпълнение на предвидените в ЗДБРБ за 2011 г. и 4.4 % от БВП). Съпоставени с 2010 г. приходите са нараснали с 5.3 млн. лв. В тази група приходи по *КФП* се включват

държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от общинска и държавна собственост, глоби, санкции и наказателни лихви, приходи от концесии, от дивидент и др.

Неданъчните приходи по републиканския бюджет за 2011 г. са в размер на 1 665.9 млн. лв., или 99.5 % от планираните за годината. Спрямо 2010 г. се отчита намаление на постъпленията с 3.4 % или 58.8 млн. лв. През отчетния период по републиканския бюджет постъпи годишната вноса от превишението на приходите над разходите на БНБ за 2010 г. в размер на 200.9 млн. лв.

Изпълнението на неданъчните приходи по централния бюджет за 2011 г. е в размер на 465.1 млн. лв., или 106.9 % спрямо предвиденото за годината. Дивидентите по централния бюджет за 2011 г. са в размер на 174.0 млн. лв., при заложи в разчетите по ЗДБРБ за 2011 г. 58.1 млн. лв. и формират 37.4 % от общия размер на неданъчните приходи. Преизпълнението се дължи на подобрените финансови резултати в дъщерните дружества от групата на „Български енергиен холдинг“ ЕАД, както и от разпределяне в полза на акционерите на неразпределена печалба от „Булгартабак Холдинг“ АД. Основната част от средствата от дивидент, постъпили в централния бюджет са внесени от: „Български енергиен холдинг“ ЕАД – 83.0 млн. лв., „Булгартабак Холдинг“ АД - 42.3 млн. лв., „Летище София“ ЕАД – 12.3 млн. лв., „Кинтекс“ ЕАД - 4.5 млн. лв., Държавно предприятие „Ръководство на въздушното движение“ – 3.7 млн. лв. и други.

Изпълнението на неданъчните приходи по бюджетите на министерствата и ведомствата също е добро, като са постъпили 1 200.9 млн. лв., което е 96.9 % от планираните със ЗДБРБ за 2011 г. средства. Това са главно приходи от държавни такси и приходи и доходи от собственост. С най-висок относителен дял в неданъчните приходи на министерствата и ведомствата (15.4 %) са приходите от винетни такси. През 2011 г. те са в размер на 184.9 млн. лв. По-голямата част от неданъчните приходи по републиканския бюджет са по бюджетите на следните министерства и ведомства:

- МПРБ – постъпилите неданъчните приходи по бюджета на министерството са в размер на 280.3 млн. лв., в т.ч. 184.9 млн. лв. приходи от винетни такси за ползване на пътната инфраструктура и други такси по тарифата на АПИ в размер на 61.4 млн. лв., реализирани от кантарни такси, такси за преминаване на Дунав мост в посока Русе-Гюргево, такси за крайпътни обслужващи обекти и рекламни съоръжения, такси за влизане в Република България и транзитно преминаване на пътни превозни средства с чуждестранна регистрация, както и приходи от такси за движение на тежки и извънгабаритни превозни средства по републиканските пътища.

- МЗХ – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството са в размер на 168.2 млн. лв., в т.ч. 101.9 млн. лв. приходи от държавни такси. В основната си част

това са постъпленията от такси, събирани по Закона за опазване на земеделските земи и Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, както и такси върху ползването на дървесина, Закона на ветеринарномедицинската дейност и Закона за защита на растенията. През 2011 г. са постъпили приходи в размер на 49.0 млн. лв., основно от продажба на стоки, услуги и продукция, и наеми на земи. През отчетния период по бюджета на МЗХ са постъпили и приходи от продажба на нефинансови активи в размер на 4.3 млн. лв., като най-голям дял в тях заемат постъпленията от продажба на земя от Държавния поземлен фонд;

- МИЕТ - неданъчните приходи са в размер на 163.5 млн. лв. и са в пряка зависимост от броя на извършените от министерството услуги, проверки, издадените удостоверения и т.н. Най-високи са приходите от вноските на държавни (общински) предприятия и институции във Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения” и Фонд „Радиоактивни отпадъци” – 88.2 млн. лв., приходите от концесии – 51.5 млн. лв., приходите от държавни такси – 17.1 млн. лв. и приходите от лихви – 10.6 млн. лв. Добрите резултати по отношение събираемостта на неданъчните приходи се дължат на предприетите мерки от съответните ръководители за своевременно събиране на приходите и намаляване на дела на несъбираемите и трудно събираемите вземания. Част от тези мерки се изразяват в: ежедневен мониторинг на вземанията по клиенти; изпращане на покани за доброволно плащане; извършване на услугата след получаване на плащането; приемане на съдебни действия срещу длъжници (при точно пресметнати съотношения между очаквани приходи срещу необходими разходи и разработване и утвърждаване на вътрешни правила за събиране на таксите, определени в Тарифи и ценоразписи;

- МВР – постъпилите неданъчни приходи са в размер на 121.0 млн. лв., които основно са приходи и доходи от собственост (приходи от договори за охрана със СОТ, полиция и пожарна и аварийна безопасност, продажба на стоки и продукция) - 78.6 млн. лв. и приходи от държавни такси – 44.6 млн. лв. Към 31.12.2011 г. събраните приходи от наложени глоби с електронни фишове по откритата през м. юли сметка на Фонда за безопасност на движението са в размер на 4.1 млн. лв.;

- МВнР – постъпилите неданъчни приходи са в размер на 72.1 млн. лв. при заложи в бюджета на МВнР за 2011 г. 44.7 млн. лв. Налице е преизпълнение на приходите в размер на 27.4 млн. лв., което основно е в резултат на постъпилите приходи от продажба на имоти в чужбина (Германия и Мексико) на обща стойност 7.7 млн. лв., приходи от продажба на дълготрайни материални активи в размер на 4.7 млн. лв. и по-високите приходи от държавни такси (за издаване на консулски визи, поради увеличаване брой на туристи през летния и зимния сезон) в размер на 54.3 млн. лв.

Постъпилите приходи от предоставянето и осъществяването на концесионна дейност от министерствата-концеденти за 2011 г. са общо в размер на 84.0 млн. лв. Приходите от концесионната дейност по министерства-концеденти са както следва: МИЕТ – 51.5 млн. лв., МТИТС – 23.3 млн. лв., МРРБ – 6.4 млн. лв. и МОСВ – 2.8 млн. лв.

Общият размер на неданъчните приходи по местните бюджети е 1 019.3 млн. лв. (95.5% от разчетите към ЗДБРБ за 2011 г.). Най-голям относителен дял заемат приходите от общински такси (696.5 млн. лв.) – 68.3 %, следват приходите и доходите от собственост (178.6 млн. лв.) – 17.5 % и постъпленията от продажба на нефинансови активи (110.1 млн. лв.) – 10.8 %. Съпоставени с предходната година постъпленията са нараснали с 61.7 млн. лв. (6.5 %), в т.ч. 25.7 млн. лв. от глоби, санкции и наказателни лихви, 21.2 млн. лв. повече приходи от общински такси и с 10.8 млн. лв. повече приходи от концесии.

Със ЗДБРБ за 2011 г. по бюджета на съдебната власт бяха одобрени общо неданъчни приходи в размер на 105.5 млн. лв., от които приходи от „Съдебни такси” – 89.0 млн. лв. Отчетените неданъчни приходи за годината превишават с 35.8% планираните със ЗДБРБ за 2011 г., като постъпленията от съдебни такси възлизат на 124.0 млн. лв. или с 39.3 % над

предвидените. От другите неданъчни приходи най-голям относителен дял заемат приходите от вземания по изпълнителни листове, издавани в полза на органите на съдебната власт и събирани от Националната агенция за приходите.

3.2.10 Помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми

Постъпленията от **помощи** по КФП за 2011 г. са в размер на 1 463.2 млн. лв., 66.1 % от планираните., в т.ч. постъпилите по извънбюджетната сметка на Националния фонд средства (нето) от предприєдинителните инструменти на Европейския съюз, Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, Европейското икономическо пространство, двустранни програми за европейско териториално сътрудничество по външни граници на ЕС, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. и Норвежки финансов механизъм 2009-2014 г. за 2011 г. в размер на 1 114.0 млн. лв. и 207.7 млн. лв. постъпили по бюджета на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” за 2011 г. от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейския фонд за рибарство (ЕФР). Към 31.12.2011 г. са отчетени възстановени средства от ЕЗФРСР в размер на 199.0 млн. лв. и от ЕФР в размер на 8.7 млн. лв. Важно е да се обърне внимание на факта, че равномерността на постъпване на средствата от Европейския съюз в рамките на одобрените годишни бюджетни ангажименти на ЕС за България зависи единствено от скоростта и ритмичността на усвояване/разплащане на средствата от Управляващите органи/Изпълнителните агенции/Програмните оператори. Следва да се има предвид и спецификата на възстановяване на разходите от Европейската комисия, съгласно която, част от разходите, извършени през предходната година се възстановяват през следващата година (т.е. част от разходите, направени през 2011 г., се възстановяват през 2012 г.).

3.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2011 г.

Разходите по консолидираната фискална програма по икономически елементи за периода 2008 г. - 2011 г. представени и като процент от БВП са, както следва:

Разходи по консолидирания държавен бюджет за периода 2008-2011 г.

млн. лв.	2008 г.		2009 г.		2010 г.		2011 г.	
	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП
ОБЩО РАЗХОДИ	25 323,4	36,5%	25 666,9	37,6%	26 755,4	37,9%	26 866,6	35,7%
Общо нелихвени разходи	24 018,2	34,7%	24 400,0	35,7%	25 599,8	36,3%	25 540,4	33,9%
<i>Текущи нелихвени разходи</i>	19 746,8	28,5%	20 754,6	30,4%	21 932,9	31,1%	22 465,0	29,8%
Заплати и възнаграждения за персонал	3 782,9	5,5%	4 026,4	5,9%	4 064,7	5,8%	4 069,3	5,4%
Осигурителни вноски	1 047,3	1,5%	1 053,2	1,5%	982,7	1,4%	1 051,3	1,4%
Стипендии	52,6	0,1%	76,7	0,1%	81,9	0,1%	83,0	0,1%
Издържка *	4 952,1	7,1%	4 319,4	6,3%	4 441,7	6,3%	4 453,8	5,9%
Субсидии	1 113,8	1,6%	1 270,3	1,9%	1 485,0	2,1%	1 595,1	2,1%
Социално и здравноосигурителни р-ди	8 798,1	12,7%	10 008,6	14,6%	10 876,8	15,4%	11 212,5	14,9%
в т.ч. пенсии	5 605,8	8,1%	6 492,5	9,5%	6 995,5	9,9%	7 107,8	9,4%
Капиталови р-ди и прираст на държ. резерв	4 271,5	6,2%	3 645,4	5,3%	3 666,9	5,2%	3 075,4	4,1%
Лихвени разходи	585,0	0,8%	520,8	0,8%	485,9	0,7%	547,0	0,7%
Вноска в общия бюджет на ЕС	720,1	1,0%	746,2	1,1%	669,7	0,9%	779,2	1,0%

* вкл. разходите за други възнаграждения и плащания за персонала и разходите за членски внос и участия в нетърговски организации и дейности

Разходите (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по консолидирания бюджет за 2011 г., са в размер на 26 866.6 млн. лв. или 95.4 % от разчета за годината. Отнесени като процент от БВП разходите представляват 35.7 % от БВП, срещу 37.9 % от БВП за 2010 г. Вследствие на мерките за фискална консолидация през 2010 г. и 2011 г. се откроява тенденцията на промяна в структурата на разходите като относителен дял в БВП. Запазеният таван на средствата за заплати на министерствата и ведомствата на нивата от 2010 г. и оптимизирането на структурите и персонала в бюджетните системи с изпълнението на мерките по прилагане на административната реформа, спомогнаха за постигането на по-ниски нива на разходите за заплати и осигурителни вноски, като процент от БВП. При разходите за текуща издръжка като относителен дял от БВП също се наблюдава тенденция към свиване през последните години, докато социалните и здравноосигурителните разходи като абсолютна сума отчитат минимално увеличение спрямо 2010 г. При капиталовите разходи следва да се отчете базовия ефект във връзка с разплащането през 2010 г. на задължения от предходни години, което е една от причините за спада през 2011 г. Запазва се тенденцията на ръст при разходите за субсидии, което се дължи основно на по-високия размер през последните години на субсидиите за сектора на селското стопанство, вкл. националните доплащания към преките плащания, средствата от ЕЗФРСР и др.

3.3.1 Текущи нелихвени разходи

Отчетените текущи нелихвени разходи по консолидираната фискална програма за 2011 г. са в размер на 22 465.0 млн. лв., или 29.8 % от БВП. Изпълнението спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. представлява 98.3 %, което се дължи на стегнатата и дисциплинирана политика на правителството по отношение на разходите и продължаване на структурните реформи, с оглед стабилизиране на фискалната позиция.

Заплати и възнаграждения за персонала

През 2011 г. за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения на консолидирано ниво, са изразходвани 4 069.3 млн. лв., което представлява 5.4 % от БВП. През 2011 г. продължи политиката към намаление на административните разходи, в т.ч. и на средствата за работни заплати. В условията на криза се предприеха мерки за оптимизация на съществуващите структури и персонала в тях. Доходите от работна заплата в различните сфери на икономиката отчитат различна промяна на покупателната способност. През 2011 г. динамиката на растежа на средната работна заплата в обществения сектор отчете значително забавяне, което е обусловено от усилията на правителството за опитимизиране на разходите в бюджетната сфера. В номинално изражение заплатите в обществения сектор през изтеклата година са се повишили с 3.1 %, докато в реално се отчита спад от 1.1 %. В структурно отношение с най-голям относителен дял от съставните бюджети са разходите за заплати по републиканския бюджет и по бюджетите на общините, свързано с обхвата и спецификата на делегираните им функции.

Осигурителни вноски

Разходите за пенсионни и здравноосигурителни вноски на заетите в бюджетния сектор за 2011 г. са в размер на 1 051.3 млн. лв., което представлява 1.4 % от БВП, или 105.0 % от разчета за годината. Въпреки повишената с 1.8 на сто осигурителна вноска за фонд „Пенсии”, размерът на разходите за осигурителни вноски като относителен дял в БВП остава на нивото от 2010 г., което се дължи на извършените административни реформи и преструктуриране на персонала в бюджетните организации.

Издръжка

Разходите за издръжка по КФП за 2011 г. са в размер на 4 453.8 млн. лв. Съпоставено с предвидените в ЗДБРБ за 2011 г. изпълнението е 92.1 %. Като относителен дял от БВП разходите за издръжка са намалели с 0.4 процентни пункта спрямо 2010 г. и представляват 5.9 % от БВП.

В разходите за издръжка се включват текущата издръжка и разходите за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности. Те обхващат разходите за други възнаграждения и плащания за персонал, храна, медикаменти, научно-изследователски разходи и книги, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи. В структурно отношение разходите за текуща издръжка са с висок относителен дял в общите разходи по КФП (16.6 %) и се нареждат на второ място след социалните разходи. На пониско ниво на агрегация на разходите за издръжка и през 2011 г. се запазва тенденцията с най-висок относителен дял (36.4 %) да са разходите за външни услуги (за ползване на външни услуги, разходи за консултантски и транспортни услуги, за поддръжка и ремонт на хардуер и софтуер и др.), следвани от разходите за материали, вода, горива и енергия – 24.9 % и разходите за текущ ремонт – 9.2 %, и т.н.

Средствата, необходими за осигуряването на безплатния превоз на учениците до 16-годишна възраст, съгласно чл. 26 от Закона за народната просвета и компенсациите от държавния бюджет за безплатни и по намалени цени пътувания на определени категории пътници, ползващи обществен автомобилен и железопътен транспорт се отчитат като разходи за външни услуги в частта на издръжката. За 2011 г. утвърдените средства са в размер на 97.7 млн. лв., от които за пътнически превози по автомобилния транспорт – 75.7 млн. лв. и за превозите на железопътния транспорт - 22.0 млн. лв. Предоставените средства за 2011 г., диференцирани по групи правоимащи и обхват на преференциите в автомобилния транспорт, се разпределят както следва:

- 23.2 млн. лв. за компенсиране на безплатния превоз на ученици до 16 г. в съответствие с чл. 26 от Закона за народната просвета. Усвояването на средствата, спрямо уточнения годишен план е на сто процента.

- 52.5 млн. лв. за компенсиране на преференциални пътувания по общини. Усвояването на средствата е в размер на 51.4 млн. лв., като изпълнението спрямо годишния план е 97.9 на сто, в т.ч.:

- 36.8 млн. лв. за безплатни пътувания на ветерани от войните и военноинвалиди, както и пътувания с ценови отстъпки на учащи се и възрастни граждани по вътрешноградския и междуселищен транспорт в страната. Усвояването на средствата е в размер на 35.7 млн. лв., което представлява 97.1 на сто от годишния план.

- 15.7 млн. лв. предоставени средства за 2011 г. за безплатни пътувания на държавни служител от МВР, ДАНС и специализирани звена към МП. Усвояването е в размер на 15.7 млн. лв. или 99.8 на сто от годишния план.

Елемент на издръжката са и ежегодно предоставяните от държавния бюджет средства за покриване на транспортните разходи по снабдяването на населението в планинските и малки селища с до 500 жители с хляб, хлебни изделия и основни хранителни стоки. Предвидените за тази цел средства от бюджета за 2011 г. са в размер на 3.6 млн. лв. и са изцяло усвоени.

През 2011 г. продължи изпълнението на програмите за ликвидация на неефективни мощности и саниране на околната среда в отраслите рудодобив, въгледобив и уранодобив, средствата за които се отчитат в частта на издръжката. За тази цел през отчетната година в централния бюджет бяха предвидени 10.0 млн. лв. Усвоените средства за годината за ликвидационни мероприятия са в размер на 8.0 млн. лв., или 79.6 %.

За отрасълите рудодобив и уранодобив за 2011 г. са усвоени 4.6 млн. лв., а за отрасъл въгледобив са изплатени ликвидационни и др. работи в размер на 3.4 млн. лв.

Субсидии

Общата сума на средствата, предоставени за субсидии за системата на здравеопазването, за предприятията от реалния сектор (вкл. организациите с нестопанска цел), както и предоставените помощи за чужбина на консолидирана база през 2011 г. е 1 595.1 млн. лв., което представлява 2.1 % от БВП. Съпоставено с планираните средства за субсидии в разчетите по ЗДБРБ за 2011 г. изпълнението е 85.9 %. Следва да се отбележи, че част от планираните социални разходи по линия на програмите за осигуряване на заетост се отчитат като субсидии по пътя на бюджетното изпълнение, тъй като средствата се получават от реалния сектор, а друга част се предоставя като трансфер по бюджетите на общините, което обуславя и по-ниския процент на усвоените средства спрямо планираните.

✓ Субсидии за реалния сектор и организациите с нестопанска цел

През 2011 г. държавата продължи да оказва финансова подкрепа на нефинансовите предприятия от реалния сектор в съответствие с ангажиментите и участието на правителството, свързани с адаптиране на националната икономика към европейските структури и пазари и преодоляване на негативните аспекти от финансовата криза.

Общата сума на средствата, изразходвани за субсидии за реалния сектор и организации с нестопанска цел на консолидирано равнище е 1 313.6 млн. лв., или 83.4 % от предвидените в ЗДБРБ за 2011 г. разчети. Основните приоритетни направления на държавното финансово подпомагане през годината бяха насочени към предоставяне на средства под формата на субсидии за текуща дейност, компенсации за безплатни и по намалени цени пътувания, капиталови трансфери и средства за финансиране на програми за реструктуриране и ликвидация на неефективни производствени мощности в добивната промишленост и за отстраняване на минали екологични щети.

• Транспорт

Железопътен транспорт - състоянието и развитието на железопътната система в страната се определя основно от състоянието на НК „Железопътна инфраструктура“ и лицензирания основен превозвач „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД, предоставящи възложени им за изпълнение задължителни обществени превозни услуги, в съответствие със Закона за железопътния транспорт. Съгласно чл. 54 от Закона за железопътния транспорт, ежегодно със Закона за държавния бюджет се разчитат средства за компенсиране на намалените приходи от превозна дейност на „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД като търговско дружество, изпълняващо задължение за извършване на обществени превозни услуги (ЗОУ) по сключен договор с държавата. Държавното финансово подпомагане е съгласувано и прието като държавна помощ „съвместима с вътрешния пазар“ от Европейската комисия по Дело за държавна помощ № 533/2009 г. – Средства от държавния бюджет под формата на Компенсация за изпълнение на задължението за превоз, компенсация по тарифно задължение за изпълнението на обществена превозна услуга - превоз на пътници на територията на Република България с железопътен транспорт и средства за закупуване на подвижен състав за предоставяне на услугата по Договор за извършване на обществени превозни услуги в областта на железопътния транспорт на територията на Република България, сключен между министъра на транспорта и „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД, гр. София.

За 2011 г. на „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД са предоставени субсидии в размер на 170.0 млн. лв. Усвоени са 169.98 млн. лв. или 99.99 на сто. С писмо № 04-09299/

26.04.2011 г. на МТИТС на основание чл.17.2 от Договора за извършване на обществени превозни услуги в областта на железопътния транспорт на територията на Република България са приспаднати 0.02 млн. лв. от субсидията за текуща дейност на „БДЖ – Пътнически превози” ЕООД. Предоставената субсидия от бюджета през 2011 г. създаде условия за ненарушаване изпълнението на задължителните обществени услуги в условията на икономическа криза и възможност за определяне и провеждане на мерки за реструктуриране на дружеството и повишаване ефективността от дейността му.

Съгласно действащото законодателство, НК „Железопътна инфраструктура” е единствен управител на железопътната инфраструктура, който стопанисва и управлява предоставено й имущество – публична и частна държавна собственост и на когото е възложено изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. В изпълнение на чл. 25 от Закона за железопътния транспорт държавата участва във финансирането на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. По силата на тази разпоредба, размерът на финансирането се определя в рамките на дългосрочен договор между държавата, представлявана от министъра на финансите и министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията и НК „Железопътна инфраструктура”. През 2011 г. беше подписан нов петгодишен договор като в него ясно се разписаха правата и отговорностите на инфраструктурния управител в изпълнение на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Неразделна част от него са годишната и петгодишната програма на предприятието. В тях бяха разписани подробно мерките, които следва да се реализират от предприятието за финансовото му стабилизиране. От особено значение в тази връзка са мерките по отношение на реструктуриране на дейностите, намаляване на персонала и постигане на значително по-висока производителност и ефективност.

Със ЗДБРБ за 2011 г. са предоставени средства в размер на 127.0 млн. лв., като средствата са усвоени изцяло.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с ЕК по Дело за държавна помощ № 430/2009 г.

Предоставените средства под формата на субсидии позволиха през 2011 г. компанията да изпълнява успешно дейностите по поддържането, ремонта и експлоатацията на железопътната инфраструктура. Създадоха се условия и възможности за постепенно стабилизиране на финансовото състояние на компанията чрез изпълнение на мерки за реструктуриране и намаляване на разходите за текуща дейност.

Вътрешноградски и междуселищни пътнически превози по автомобилния транспорт - В съответствие с § 4, ал.3 от Закона за автомобилните превози, ежегодно в държавния бюджет се предвиждат средства за субсидиране на превода на пътниците по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. По своя характер те са обществени превозни услуги от общ икономически интерес и имат предимно социална насоченост – масови превози до и от работните места в рамките на града, и превози до малки отдалечени селища, осигуряващи връзка с общинския център. Администрирането на предоставените средства се осъществява чрез общините, които разпределят средствата по отделни превозвачи на база договори и при съблюдаване изискванията на Наредба №3/2005 г. за условията и реда за предоставяне на средства за субсидиране на превода на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, издадена от министъра на финансите. Субсидията от държавния бюджет е предназначена за покриване на загуби от текуща дейност на автомобилните транспортни дружества, свързани с изпълнение на възложената им с договорите превозна дейност в рамките на утвърдена от възложителя за съответния период транспортна задача. Разпределението на субсидията по превозвачи се извършва на основата на единни, общо

приложими критерии и показатели, а именно: подлежащ на субсидиране пробег, реализирана загуба на километър пробег, превозни цени, експлоатационни условия и др. Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия по дело за държавна помощ № 342/2009 г. - субсидии за превоза на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони за транспортните оператори, предоставящи услуги от обществен интерес.

През 2011 г., предоставените средства под формата на субсидии за покриване на загубите от извършването на вътрешноградските и междуселищните превози в страната са в размер на 22.0 млн. лв., като в т.ч. 8.0 млн. лв. за Столична община. Изпълнението спрямо утвърдения годишен план е 100 %.

▪ *Земеделие*

Планираните през 2011 г. субсидии за земеделски производители по план-сметката на ДФ „Земеделие” са в размер на 857.0 млн. лв., от които 28.5 млн. лв. държавна помощ, 70.0 млн. лв. национални доплащания за тютюн, 346.4 млн. лв. средства за национални доплащания на хектар земеделска земя, средства за покриване на разходите за ДДС на общините по проекти, финансирани от ЕЗФРСР в размер на 12.8 млн. лв., 79.8 млн. лв. - съфинансиране от националния бюджет, 312.0 млн. лв. - средства от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), 7.5 млн. лв. средства от Европейски фонд за рибарство (ЕФР). Отпуснатите средства за субсидии към 31.12.2011 г. са 680.9 млн. лв., като от тях средствата от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) са в размер на 166.9 млн. лв., а от Европейския фонд за рибарство – 14.5 млн. лв. През 2011 година са изплатени национални доплащания за хектар земеделска земя в размер на 284.7 млн. лв. и за национални доплащания за животни – 51.8 млн. лв. Изплатената държавна помощ за 2011 г. е в размер на 26.1 млн. лв., а общият размер на съфинансирането е 66.0 млн. лв.

През отчетния период по предложение на ДФ „Земеделие” чрез Министерство на земеделието и храните бяха предложени няколко промени в разходната част на план-сметката на ДФ „Земеделие”, като основно предложените промени бяха насочени към осигуряване на средства за национални доплащания за тютюн за 2010 г. съгласно ПМС 120 от 2011 г., средства за гаранционни схеми съгласно § 76 от ПЗР на Закона за държавния бюджет на Р България за 2012 г. Предоставените национални доплащания за тютюн през 2011 г. са 68.9 млн. лв.

От заложения ресурс за капиталови трансфери в размер на 18.1 млн. лв., са предоставени капиталови трансфери в размер на 8.4 млн. лв., или 46.5 % изпълнение.

▪ *Програми за заетост*

Предоставените субсидии на нефинансови предприятия от бюджета на МТСП за 2011 г. са в размер на 16.6 млн. лв., за реализиране на програми на Агенцията за хората с увреждания, както и програми и мерки за заетост.

✓ *Субсидии за системата на здравеопазването*

Предоставените субсидии за лечебните заведения за болнична помощ чрез бюджета на Министерство на здравеопазването през 2011 г. са в размер на 260.0 млн. лв. за финансиране на медицински дейности, изплащани по реда на утвърдена от министъра на здравеопазването Методика, които обхващат: стационарна психиатрична помощ; продължаващо лечение и рехабилитация на туберкулоза; проследяване и лечение на пациенти с ХИВ и болнично лечение на пациенти със СПИН; диспансерна дейност; за издаване на експертни решения от ТЕЛК; извършени диализи; за интензивно лечение; високотехнологични дейности; диагностични изследвания с РЕТ/СТ апаратура;

реплантации; физикална терапия и рехабилитация; за отдых и лечение на ветераните от войните.

В рамките на този ресурс на болниците е предоставена изравнителна субсидия за дейностите, изпълнени по договорите до края на 2010 г. и за извършените дейности през 2011 г., от които са разплатени на 100 % действително отчетените разходи за дейностите за деветмесечието на годината и авансова субсидия за четвъртото тримесечие на годината.

Социално и здравноосигурителни разходи

Социално-осигурителните разходи на консолидирана база за 2011 г. възлизат на 11 212.5 млн. лв., което представлява 14.9 % от БВП. В тази група се включват разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и здравноосигурителни плащания. В структурно отношение социалните разходи са с най-висок относителен дял (41.7 %) в общите разходи (вкл. вноската за бюджета на ЕС) по КФП, което се обуславя от провежданата социална политика в условията на неблагоприятна демографска среда.

Разходите за пенсии за 2011 г. възлизат на 7 107.8 млн. лв., или 9.4 % от БВП 100.8 % спрямо предвидените в ЗДБРБ за 2011 г. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ, включително добавките към пенсиите на участниците във войните, както и пенсиите по международни спогодби. В сравнение с предходната година разходите за пенсии нарастват със 112.3 млн. лв., или 1.6 %, в резултат на следните фактори:

- естественят ръст на пенсиите – през 2011 г. спрямо 2010 г. броя на пенсиите се е увеличил с 8 759, средната пенсия на пенсионер с 2.2 на сто, а средната пенсия на пенсионер за осигурителен стаж и възраст е с 2.6 на сто по-висока спрямо тази през декември 2010 г.
- увеличеният брой пенсионери – към края на 2011 г. броя на пенсионерите е 2 198 857, или с 4 583 пенсионери повече спрямо края на 2010 г.
- увеличеният размер, от 1 септември 2011 г., на добавката по чл. 84 от Кодекса за социално осигуряване - от 20 % на 26.5 % от пенсията или сбора от пенсиите на починалия съпруг.

През 2011 г. продължи да се реализира успешно стратегическата цел в областта на политиката по социално подпомагане, а именно гарантиране социалната защита на уязвимите групи от населението чрез по-добра целенасоченост на социалните помощи, създаване на условия за развитие и усъвършенстване на механизма за предоставяне на социални услуги и създаване на условия и възможности за социална интеграция на уязвимите групи. В тази връзка през годината бяха извършени разходи на консолидирана основа в размер на 1 917.8 млн. лв., което представлява 2.5 % от БВП. В структурно отношение това са разходи, които се извършват по републиканския бюджет (главно по бюджета на МТСП), бюджетите на ДОО и общините. Размерът на усвоените *разходи за социални помощи и обезщетения* по републиканския бюджет е 797.1 млн. лв., за социални помощи и обезщетения по КСО (1 018.4 млн. лв. по бюджета на ДОО и 71.4 млн. лв. по общинските бюджети, от които 51.4 млн. лв. представляват предоставени средства за компенсация на преференциални пътувания на определени категории пътници – ветерани от войни, военноинвалиди, военнопострадали, възрастни граждани, учащи се и др.). В разходите по КСО са включени основно разходите за обезщетения при временна неработоспособност; разходите за бременност, раждане и отглеждане на малко дете, разходите за обезщетения при безработица, обезщетенията и помощите по решение на общинския съвет и др.

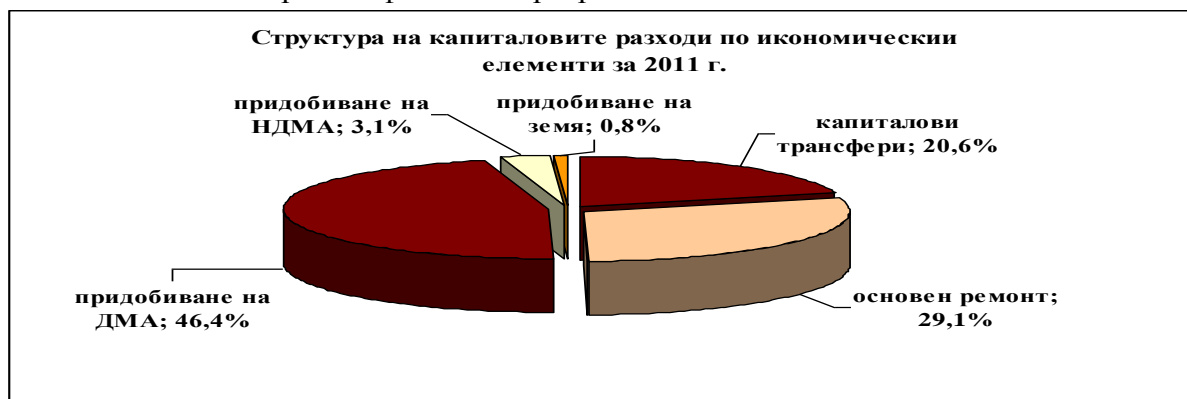
Общият размер на *здрaвноосигурителните плащания* за 2011 г. е 2 186.9 млн. лв., което представлява 97.9 % спрямо предвидените в ЗБНЗОК за 2011 г. и 98.3 % от общите разходи на НЗОК за 2011 година.

3.3.2 Капиталови разходи

Публичната инвестиционна политика през 2011 г. е съобразена с необходимостта от нарастване на капиталовите разходи на бюджета в условията на свиване на частното потребление в контекста на икономическата криза. Изпълнението на инвестиционните политики през годината е насочено към модернизирaне на публичната инфраструктура, като съществен принос има финансовата помощ от ЕС. Капиталовите разходи са разпределени по приоритети в рамките на изпълняваните от първостепенните разпоредители с бюджетни кредити политики и програми, с цел стимулиране на секторите, генериращи високи икономически и социално-обществени ползи.

Структурата на капиталовите разходи за 2011 г. по икономически елементи отразява икономическия характер на публичните средства, усвоени в процеса на създаване на обществени блага. И през 2011 г. в отчетените консолидирани капиталови разходи най-висок относителен дял – 46.4 % заемат разходите за придобиване на ДМА, в структурата, на които преобладават разходите, свързани с изграждането и реконструкцията на базисната инфраструктура – пътна, железопътна, техническа, социална, както и закупуване на оборудване, машини и съоръжения, компютърна техника, финансиране на политики в областта на превенцията и защитата при бедствия и аварии, закупуване на медицинско оборудване, оборудване в сферата на образованието и науката. Следващи по значение и размер са разходите за основен ремонт на дълготрайни активи – 29.1 % от общата сума на отчетените капиталови разходи, като тяхната насоченост приоритетно е за финансиране изпълнението на цитираните вече области и политики.

На следната графика е представен икономическия характер на капиталовите разходи по консолидираната фискална програма за 2011 г.:

Със ЗДБРБ за 2011 г. бяха предвидени капиталови трансфери за НК „Железопътна инфраструктура” в размер на 90.0 млн. лв. Средствата са усвоени изцяло, като за основен ремонт са разходвани 63.7 млн. лв. и за придобиване на дълготрайни материални активи – 26.3 млн. лв.

Капиталовите трансфери са насочени към изпълнението на следните проекти:

- „Ремонт на железния път и съоръженията за поддържане на достигнатите скорости” - през 2011 г. са усвоени бюджетни средства в размер на 49.9 млн. лв. Основните цели, които се поставят от техническа гледна точка са привеждане на железния път и прилежащите към него съоръжения /стрелки, тунели, мостове, прелези, подпорни стени, водоотводни съоръжения, откоси и др./ в съответствие с техническите норми, с което се гарантира тяхната надеждност, сигурност и безопасност на движение на влаковете.

Основна задача през 2011 г. беше задържане и привеждане състоянието на железния път, стрелките и съоръженията в техническа изправност и осигуряване на заложените в графика на движение на влаковете скорости.

- „Удвояване и електрификация на железопътна линия Карнобат – Синдел” - от бюджета са усвоени 8.3 млн. лв.

- „Възстановяване на проектните параметри на жп линия София-Карлово-Зимница” - усвоени са 11.5 млн. лв.

- „Преустройство на жп гари в съответствие с европейските изисквания” - за ремонти на сгради и перони са усвоени 2.3 млн. лв.

- „Електрификация и реконструкция на жп линията Свиленград – Турска граница” - обектът се финансира основно със средства по ОП „Транспорт” с участието на ДП „НК ЖИ”. През 2011 г. са усвоени 9.0 млн. лв.

- „Подновяване и електрификация жп линия Драгоман – Димитровград” – усвоените от бюджета средства са в размер на 1.5 млн. лв.

- „Повдигане на нивелетата на железния път по жп линия Свиленград –Турска граница” - усвоени са 7.5 млн. лв.

Със Закона за държавния бюджет за 2011 г. са предвидени средства за капиталови трансфери на „БДЖ - Пътнически превози” ЕООД в размер на 20.0 млн. лв. Средствата са усвоени на сто процента за придобиване на нови спални вагони.

Инвестиционната програма на ДП „Пристанищна инфраструктура”, която включва изграждане и капиталов ремонт на пристанищна инфраструктура на пристанищата с национално значение също се изпълнява с участието на капиталов трансфер от бюджета. Предоставените средства за 2011 г. са в размер на 9.0 млн. лв., като са усвоени 8.97 млн. лв. за основен ремонт и рехабилитация на пристанища за обществено ползване с национално значение.

Капиталовите разходи **по бюджетите на общините** към 31.12.2011 г. са в размер на 585.4 млн. лв., което представлява 88.7 на сто спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. Пониското изпълнение спрямо планираните разчети се дължи главно на насочени в по-малък размер собствени приходи от общините за извършване на капиталови разходи, което не може да се компенсира от предоставената допълнително целева субсидия за капиталови разходи, предоставените целеви трансфери от централния бюджет, от ПУДООС и от секторните министерства. Както и през предходната година около две трети от капиталовите разходи – 59.0 % са насочени към придобиване на материални дълготрайни активи, следвани от разходите за основен ремонт 37.0% и придобиването на земя – 1.8 %.

3.3.3 Лихвени разходи

Лихвените плащания по КФП през 2011 г. са в размер на 547.0 млн. лв., което представлява 82.7 % от предвидените в ЗДБРБ за 2011 г. Отчетените данни потвърждават тенденцията през последните години на намаление на лихвените разходи като процент от БВП. За последните осем години техният размер като относителен дял в БВП е намалял с 1.4 п.п. - от 2.1 % от БВП през 2003 г. до 0.7 % от БВП през 2011 г.

В структурно отношение най-висок относителен дял в лихвените плащания заемат плащанията за лихви по външни заеми (разходи по външния дълг) – 64.0 %, срещу 36.0 % за лихвените плащания по вътрешни заеми (разходи по вътрешния дълг).

Разходи по външния държавен дълг

Лихвените плащания по външни заеми през 2011 г. са в размер на 349.8 млн. лв. (вкл. лихвите по ДИЗ), което представлява 70.5 % от планираните за годината. По отделни съставни бюджети, разходи за лихви по външни заеми са отчетени по централния бюджет

– 281.8 млн. лв., лихви по бюджетите на министерствата и ведомствата (вкл. лихви по ДИЗ с краен бенефициент) и ДОО – 54.1 млн. лв. и по общинските бюджети – 14.0 млн. лв.

С най-висок относителен дял в общите разходи за външни лихви по централния бюджет са лихвите по облигации, емитирани на международните капиталови пазари – 247.4 млн. лв. или 87.8 % от размера на външните лихви, което се дължи както на факта, че глобалните облигации заемат 47.5 % от общия размер на външния държавен дълг, така и на размера на фиксираните по тях лихвени купони. Изплатените лихви по заеми от международни организации и институции заемат 9.8 % от плащанията по външни лихви и възлизат на 27.6 млн. лв. /в т.ч. Световна банка, вкл. JBIC и Европейски съюз/, следвани от лихви по заеми от други държави /Парижки клуб/ – 6.5 млн. лв. Отчетените икономии при разходите за външни лихви спрямо годишния разчет се дължат основно на следните няколко фактора:

✓ от предвидения по закон резерв за покриване на риска от активиране на държавни гаранции е използван едва 0.1%;

✓ по-ниските нива в сравнение с бюджетните разчети на реалните стойности на 6 м. LIBOR за евро и долар и 6м. EURIBOR;

✓ лихвените плащания в долари, които представляват 45.3 % от платените външни лихви през годината, са извършени при по-благоприятни от разчетените с бюджета валутни курсове.

Разходи по вътрешния държавен дълг

Общият размер на платените лихви от централния бюджет по вътрешния дълг през 2011 година по емитирани държавни ценни книжа е в рамките на 170.9 млн. лв., при 164.6 млн. лв. предвидени в ЗДБРБ за 2011 г. В хода на изпълнението на бюджета, на основание чл. 34, ал. 3 от Закона за устройството на държавния бюджет е извършена компенсирана промяна в централния бюджет.

С най-голям относителен дял – 93.0 % или 159.0 млн. лв. са лихвите по ДЦК, емитирани на аукционен принцип, следват отстъпките по ДЦК – 7.1 % или 12.1 млн. лв., лихвите по ДЦК, емитирани за структурната реформа – 1.3 % или 2.1 млн. лв. и премии над номинала от емисии ДЦК /отчетени с отрицателен знак, т.е. намаление на разходите за лихви/, съответно (-1.4 %) и (-2.3) млн. лв.

3.3.4 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС

В съответствие с Регламент 1150/2000 на Съвета на ЕС през 2007 г. страната започна да превежда вноска в общия бюджет на ЕС. Този регламент урежда изпълнението на Решение 2007/436/ЕО, Евратом относно системата на собствените средства на Общностите. Регламентът отговаря на необходимостта Общността да разполага със собствените средства, посочени в член 2 от Решение 2007/436/ЕО, Евратом, при възможно най-добрите условия и определя условията, при които държавите-членки предоставят на разположение на Комисията собствените ресурси.

Вноската на България в общия бюджет на ЕС се формира от следните компоненти – вноска на традиционни собствени ресурси (в бюджета на ЕС се превеждат 75 % от събраните мита и такси върху производството на захари и изоглюкоза), вноска на база приходите от ДДС, вноска на база на brutния национален доход и осигуряването на участието на България във финансирането на корекцията за Великобритания и на brutното намаление за Нидерландия и Швеция.

По-долу са представени планираните средства в ЗДБРБ за 2011 г. за обезпечаване на вноската на България в общия бюджет на ЕС и извършените касови плащания от централния бюджет за 2011 г.

(млн. лв.)

ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	ЗДБРБ за 2011 г.	Отчет 2011 г.	Отчет 2011 към ЗДБРБ
Вноска на база брутен национален доход	572.6	542.0	94.7%
Вноска на база данък върху добавената стойност	97.9	100.1	102.3%
Вноска за корекцията на Великобритания	27.4	35.9	131.1%
Вноска на традиционни собствени ресурси	109.1	96.2	88.2%
- мита	108.4	95.4	88.0%
- такси върху производството на захар и изоглюкоза	0.8	0.8	100.3%
Участие във финансирането на брутното намаление за Нидерландия и Швеция	4.5	5.0	109.9%
Допълнителни плащания			
ВНОСКА ЗА ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА 2011 г.	811.5	779.2	96.0%

3.3.5 Мерки за намаляване размера на задълженията в процеса на бюджетното изпълнение

В контекста на усилията за засилване на фискалната дисциплина и отговорността на ръководителите в процеса на бюджетното изпълнение в ЗДБРБ за 2011 г. бяха одобрени допустими максимални размери на задълженията към доставчици и към дългосрочно командировани служители към 31.12.2011 г. на държавните органи, министерствата, ведомствата и автономни бюджетни (чл. 17 на ЗДБРБ за 2011 г.). С одобряването на тази разпоредба поемането на ангажименти през 2011 г. следваше внимателно да е обвързано с рамката на одобрените бюджетни кредити, начислените задължения за 2010 г. и оценка на начислените задължения в края на 2011 г. Това изискваше не само засилване на отговорността при управлението и изпълнението на бюджета, но и сериозен анализ при поемане на нови ангажименти за разход. В съответствие с утвърдените указания за регулярно изготвяне и представяне от бюджетните предприятия в Министерството на финансите на подробна информация за поетите ангажименти и възникналите (начислените) задължения, както и препоръките за координация и регламентиране на информационния обмен между съответните административни структури на ниво първостепенен разпоредител, пряко свързани с процеса по поемането на конкретни ангажименти, произтичащи от сключени договори, споразумения, решения, нормативен акт, бе подсилен контрола при тяхното изпълнение. Отчетните данни към 31.12.2011 г. сочат, че основната част от ПРБК са предприели адекватни действия за подсилване на системите за финансово управление и контрол в процеса на поемането на ангажименти, произтичащи от сключване на договори, споразумения, решения, нормативен акт и др., с което утвърдените максимални размери на задълженията по Приложения № 8 към чл. 17, ал. 1 на ЗДБРБ за 2011 г. са спазени с няколко изключения – Министерство на отбраната, Министерски съвет и БНТ.

Съгласно приложение № 8 към чл. 17, ал. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2011 г., утвърденият допустим максимален размер на задълженията към доставчици на МО е 100 млн. лв. По баланс министерството е приключило финансовата година със задължения към доставчици в размер на 130.6 млн. лв., в т.ч: 14.5 млн. лв. за изплащане на 3-ти вертолет „Пантер“; 13.5 млн. лв. за доставка на горива и други разходи; 92.1 млн.лв. задължения на ВМА и 10.5 млн. лв. задължения на други ВРБК.

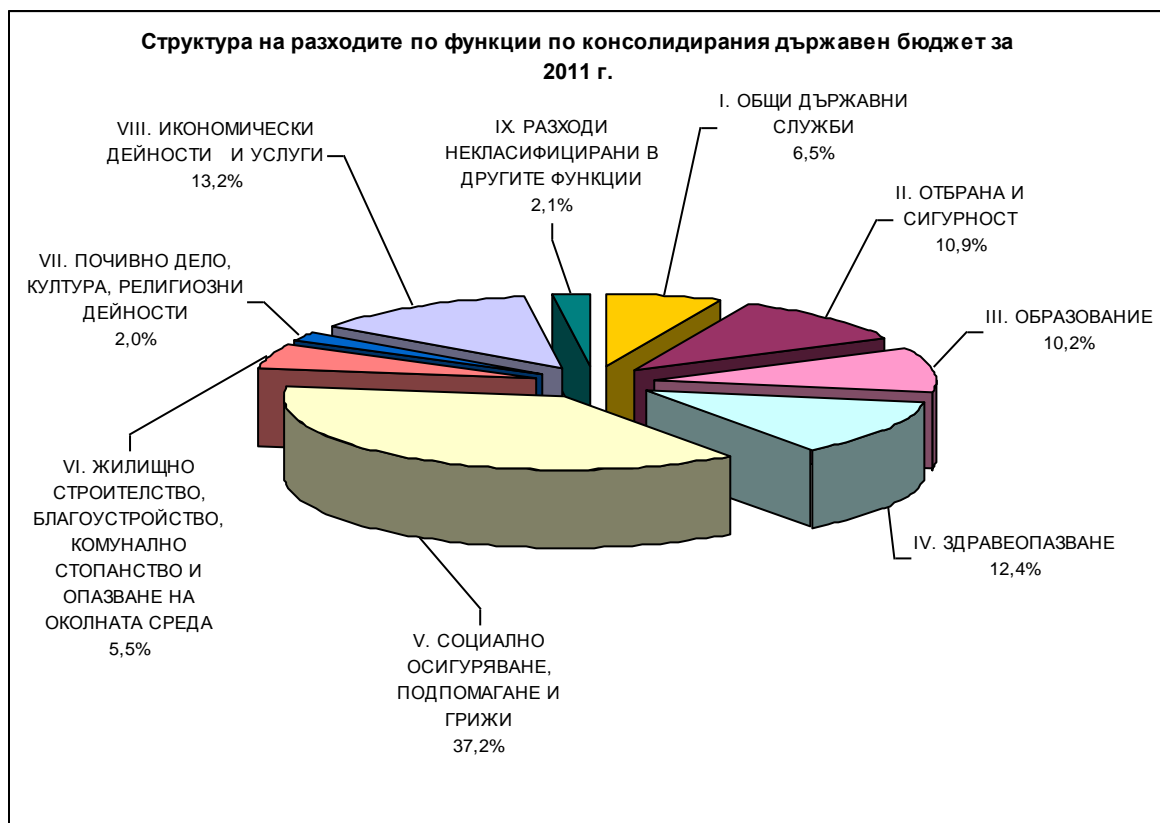
Съгласно приложение № 8 към чл. 17, ал. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2011 г., утвърденият допустим максимален размер на задълженията

към доставчици на Министерския съвет е 2.0 млн. лв. По баланс министерството е приключило финансовата година със задължения към доставчици в размер на 22.4 млн. лв., като по-голяма част от тях са свързани с договори за доставка на софтуерни продукти на „Майкрософт“ за нуждите на държавната администрация на Република България, по които услугата е извършена през 2011 г., а плащането е договорирано за началото на 2012 г.

Съгласно приложение № 8 към чл. 17, ал. 1 от ЗДБРБ за 2011 г., утвърденият допустим максимален размер на задължения към доставчици на БНТ е 7.0 млн. лв. Неплатените задължения към края на отчетния период са в размер на 8.7 млн. лв. и представляват задължения към БТК АД за излъчена телевизионна програма, за интерактивни услуги, изработка на графично интерактивно студио, за глоби, неустойки, наказателни лихви и съдебни обезщетения и неразплатена сума за софтуер за Печатна база. Неплатените задължения надвишават допустимия със закона размер с 1.7 млн. лв. В началото на 2012 г. задълженията към БТК са погасени (8.1 млн. лв.).

3.4 Изпълнение на разходите¹⁷ по функции по консолидираната фискална програма за 2011 г.

Прегледът на разходите по консолидираната фискална програма за 2011 г. по функционален признак представя политиките в отделните области на публичните услуги. Някои от тях са изцяло отговорност на държавата /централното правителство/, докато за други отговорностите са и на общините или социално-осигурителните фондове.

В този раздел на доклада е направен преглед на отчетените разходи за 2011 г. по функции:

¹⁷ В разходите по функции не е включена Вноската на Република България за общия бюджет на ЕС

3.4.1 Общи държавни служби

Функция „Общи държавни служби” отразява финансирането на публичната администрация – централна и местна. Общата сума на разходите по тази функция на консолидирана основа е 1 708.5 млн. лв. или 2.3 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2011 г.	КФП	РБ	ВУЗ	БАН	НС	Общини	ИБСФ	Предприс. програми	Европ. средства ¹⁸
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	1 708,5	986,1	12,3	103,5	45,4	499,2	6,3	6,9	48,8
A. ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ	1 404,3	804,4			44,1	499,0	6,3	6,9	43,7
Текущи нелихвени разходи	1 252,8	699,0			34,0	481,7	2,4	6,8	28,9
Капиталови разходи	151,6	105,4			10,1	17,3	3,9	0,1	14,8
B. ОБЩИ СЛУЖБИ	115,4	113,6			0,7	0,2		0,0	0,9
Текущи нелихвени разходи	50,8	49,0			0,7	0,2		0,0	0,9
Капиталови разходи	64,6	64,6			0,0	0,0			
в т.ч. прираст на държавния резерв	8,0	8,0			0,0	0,0			
B. НАУКА	188,7	68,1	12,3	103,5	0,7				4,2
Текущи нелихвени разходи	179,3	66,9	9,3	98,8	0,7				3,6
Капиталови разходи	9,4	1,2	3,0	4,7	0,0				0,5

Група А: „Изпълнителни и законодателни органи”

В тази група се включват разходите, извършени за финансовото обезпечаване на основните функции на Администрацията на президента, Народното събрание, правителството, както и дейностите на централната и местна администрация, държавните и изпълнителните агенции, областните и общинските администрации, търговските служби, посолствата и консулствата в чужбина и други новосъздадени администрации.

Общата сума на разходите на консолидирана основа за тази група е 1 404.3 млн. лв., което представлява 97.7 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2012 г. разходи за група „Изпълнителни и законодателни органи”. В структурно отношение преобладават текущите разходи по бюджетите на министерствата, ведомствата и общините, което се обуславя от спецификата на функцията и групата. Капиталовите разходи в тази група са в размер на 151.6 млн. лв., или 96.9 % спрямо разчета.

Средствата са за реализиране на следните стратегически цели и приоритетни политики на правителството:

- ◆ Защита и реализация на националните интереси на Република България чрез активно и адекватно участие в международните отношения;
- ◆ Определяне и осъществяване на вътрешната и външна политика на Република България в съответствие с приоритетите на правителството;
- ◆ Изпълнение на ангажиментите, произтичащи от членството на Република България в Европейския съюз, Организацията на Северноатлантически договор, ООН и други международни правителствени организации;
- ◆ Събиране на приходите при висока ефективност и ефикасност и стимулиране на доброволното изпълнение;
- ◆ Гарантиране на правовия ред в страната, борба с престъпността и ограничаване на корупцията;
- ◆ Запазване на макроикономическата стабилност, преодоляване на последиците от глобалната финансова и икономическа криза и възстановяване на българската икономика;
- ◆ Осъществяване на стратегията за усъвършенстване на данъчната система, осигуряваща повишаване събираемостта на данъците;

¹⁸ Разходите по програмите, съфинансирани по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, както и по ЕЗФРСР и ЕФР. Разходите включват националното съфинансиране.

- ◆ Провеждане на държавната митническа политика и координиране на връзките с международни организации по проблемите на митата и митническия контрол.

В хода на изпълнението на бюджета, на основание чл. 34, ал.ал. 1 и 2 и 3 и чл. 35, ал.ал. 2 и 5 от Закона за устройството на държавния бюджет на министерствата и ведомствата по група „Изпълнителни и законодателни органи” са осигурени допълнителни средства в размер на 154.8 млн. лв. Отчетените разходи за годината са 727.1 млн. лв.

През 2011 г. се осъществи ефективно събиране и превеждане на приходите от данъци и осигурителни вноски към републиканския бюджет, бюджетите на НОИ и НЗОК, както и на осигурителните вноски за допълнителното задължително пенсионно осигуряване.

Реализирани бяха дейности, свързани със създаването на благоприятни условия за устойчиво балансирано регионално развитие и дейности за създаването на условия за ефективен инвестиционен процес в сферата на благоустрояването.

Осигурени бяха средства за съфинансиране по проект „Информационна система за водно регулиране, управление и мониторинг”, изпълняван по Норвежката програма за сътрудничество, икономически растеж и устойчиво развитие на България.

През годината се извърши финансиране на инфраструктурни обекти с капиталов трансфер във връзка със строителството на Автомагистрала „Тракия” (А-4) „Оризovo – Бургас”, участък: ЛОТ 4 „Ямбол – Карнобат” от км 276+200 (съвпада с км 277+597 на ЛОТ 3) до км 325+280 на обща стойност 13. 0 млн. лв.

През 2011 г. се осигуриха и допълнителни средства за изграждане на обект „Антидопингов център и Център за контрол и управление на спортната подготовка”.

С разчетите към ЗДБРБ за 2011 година за група “Изпълнителни и законодателни органи” за **общинските бюджети** са предвидени общо средства в размер на 420.5 млн. лв. Отчетените разходи за годината са в размер на 499.0 млн. лв., което превишава със 78.5 млн. лв. разчетите към ЗДБРБ за 2011 г.

През 2011 г. продължиха усилията за повишаване ефективността на общинските администрации и осигуряване на финансирането както на делегираните от държавата дейности, така и на местните дейности.

Отчетените текущи разходи по общинските бюджети за група „Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 481.7 млн. лв., което е 119.4 % спрямо разчетените със закона (със 78.4 млн. лв. повече от годишния разчет) и 112.3 % спрямо 2010 г.

Отчетените капиталови разходи в тази група са в размер на 17.3 млн. лв., които са за местни дейности. Увеличението е със 100.4% спрямо разчета.

В делегираните от държавата дейности за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 217.2 млн. лв., а извършените разходи са 242.5 млн. лв. или с 25.3 млн. лв. повече (11.6 %). Изпълнението е с 10.3 % повече от отчета за 2010 г. В тези дейности се отчитат разходите за заплати, други възнаграждения на персонала и осигурителни вноски от работодатели за общинската администрация. Превишението на отчетените средства спрямо закона се дължи на преходен остатък от минали години

През 2011 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 50.7 млн. лв.

В местните дейности за група “Изпълнителни и законодателни органи” са отчетени текущи разходи в размер на 188.8 млн. лв., което е с 1.4 % (2.7 млн. лв.) повече от разчетените със закона и с ръст от 6.1 % спрямо отчетените за 2010 г. средства. В тази група освен издръжката на общинската администрация, която е най-значителното разходно перо, се включват заплатите на председателите на общинските съвети и възнагражденията на общинските съветници, както и помощите, предоставяни по решение на общинския съвет.

Утвърдените със ЗДБРБ за 2011 г. разходи за група “Изпълнителни и законодателни органи” по бюджета на НС са в размер на 47.6 млн. лв. Отчетът за разходите към

31.12.2011 г. възлиза на 44.1 млн. лв. С отчетените средства са осигурени необходимите условия за пълноценното функциониране на Парламента, изпълнение на основните конституционни функции и отговорности, основните приоритети и стратегически цели на Народното събрание, които са насочени най-вече към осигуряване на ефективно представителство, прозрачност и отговорност.

Европейски средства – изразходваните средства в групата са в размер на 43.7 млн. лв. и са основно по следните оперативни програми:

Оперативна програма „Регионално развитие” – обща цел на програмата е подобряване на качеството на живот и работната среда с по-добър достъп до основните услуги и нови възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие. Програмата е свързана с мобилизиране на регионалните и местни технически и институционални възможности и ресурси за осъществяване на политиките за регионално развитие. Изразходваните средства по Оперативна програма „Регионално развитие” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 16.7 млн. лв.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” - програмата финансира дейности за развитието на човешките ресурси в структурите на държавната администрация и гражданското общество. Оперативната програма цели да се подобри качеството на живот на хората в България чрез развитие на човешкия капитал, постигане на високи нива на заетост, повишаване на производителността, осигуряване на равен достъп до качествени образователни услуги за всички и учене през целия живот. Бенефициент на програмата е основно държавната администрация. Изразходваните средства по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 8.8 млн. лв.

Оперативна програма „Техническа помощ” – програмата финансира дейности за укрепване капацитета на структури за управление на средствата от ЕС на централно и местно ниво. Тази оперативна програма осигурява инструменти и финансови средства за покриване на всички потребности на институциите, които участват в координацията, наблюдението, управлението, контрола и сертифицирането на дейности по извършване на одити и оценка на структурните инструменти. Финансират се дейности за изграждане на информационна система за управление и наблюдение на структурните фондове в България и за популяризиране на европейската кохезионна политика и нейните цели в България и осигуряване на обща и статистическа информация.

Оперативната програма има конкретни бенефициенти - Сертифициращ орган, Одитен орган, Централно координационно звено, Централен информационен офис, Управляващ орган на Оперативна програма „Техническа помощ”, дирекция „Координация на борбата с измамите със средствата на Европейския съюз” в МВР, а от края на 2010 г. и общините, на чиято територия са административните центрове на 28-те области в България.

Изразходваните средства по Оперативна програма „Техническа помощ” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 8.0 млн. лв.

Оперативна програма „Административен капацитет” - програмата финансира дейности за подкрепа на доброто държавно управление, развитието на човешките ресурси в структурите на държавната администрация, съдебната система и гражданското общество, подобряване качеството на административните услуги и развитие на електронно правителство. Бенефициенти на програмата са държавната администрация, съдебната система и гражданското общество. Изразходваните средства по Оперативна програма „Административен капацитет” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 6.6 млн. лв., вкл. и национално съфинансиране.

Група Б: „Общи служби”

С разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. за група “Общи служби“ на консолидирано ниво са планирани 153.5 млн. лв. (вкл. нетния прираст на държавния резерв), а отчетените разходи за групата са 115.4 млн. лв. (75.2 % от годишния разчет).

Отговорните администрации, ангажирани с изпълнението на функции, дейности и задачи в група „Общи служби” през 2011 г. са първостепенните разпоредители с бюджетник кредити - Министерски съвет, Министерство на финансите, Министерство на вътрешните работи, Министерство на правосъдието, Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на физическото възпитание и спорта, Националният статистически институт и Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси”, в т.ч. и второстепенни разпоредители с бюджетни кредити.

С най-голям относителен дял в разходите за група „Общи служби” са разходите по системите на министерствата и ведомства – отчетените разходи за годината са в размер на 113.6 млн. лв., което е 97.0 % от общо разходите за групата. Направените разходи в групата са за: изпълнението на Националната програма за статистически изследвания; за преброяване на населението и жилищния фонд в Република България; за осигуряване на правна сигурност на процесите, свързани с кредитирането и стимулиране на инвестициите чрез осъществяване на регистърното производство, както и предоставяне на надеждна и навременна информация за нуждите на обществото; за привличане на чуждестранни инвестиции чрез организиране и участие в бизнес и инвестиционни форуми, информационни кампании и др., чрез изготвяне и разпространение на информационно-аналитични издания и материали – печатни и електронни, съдържащи обща икономическа и секторна информация за България; представяне на бизнес средата и др. външни анализи и оценки на инвестиционния климат; поддържане на страница в интернет с актуална информация за чуждестранни инвестиции и т.н. ; за провеждане на търговската политика на българските износители на руския пазар и за маркетингова и рекламна дейност на българските стоки в Русия; за натрупване, съхраняване и използване на държавните резерви и военно временните запаси на страната в съответствие с изискванията на националната сигурност, както и за създаване на задължителни запаси от нефт и нефтопродукти; за тестване, обработка и анализ на допинг проби на спортисти и за обучение на антидопингови екипи.

Разходите на Държавната агенция „ Държавен резерв и военновременни запаси” за 2011 г. са във връзка с покупка на дизелово гориво, бензин и реактивно гориво, които са в размер на 157.0 млн. лв., а отчетеният нетен прираст на държавния резерв е 8.0 млн. лв.

Група В: „Наука”

Група „Наука” включва разходите за финансиране на науката и научните изследвания. С финансирането на тези дейности държавата има за цел развитието на българската наука, в съответствие с националните интереси и общочовешките ценности.

Общата сума на изразходваните средства по тази група за 2011 г. е 188.7 млн. лв. Със ЗДБРБ за 2011 г. по група „Наука” за министерствата и ведомствата са предвидени средства в размер на 96.6 млн. лв., като отчетените разходи в групата за годината възлизат на 68.1 млн. лв. Намалението се дължи на предоставените трансфери от фонд „Научни изследвания” (към Министерството на образованието, младежта и науката) към държавните висши училища, научноизследователските институти в системата на Българската академия на науките и други бюджетни организации по проекти за научни изследвания.

С отчетените средства са финансирани научни изследвания, информационно обслужване, приложни и спомагателни дейности в областта на земеделието, животновъдството и хранително-вкусовата промишленост (Селскостопанската академия и Национална служба за съвети в земеделието към МЗХ).

Бяха осигурени средства за конкурсено-проектно финансиране на научните изследвания (фонд „Научни изследвания” към МОМН). По одобрени научни проекти за 2011 г. от фонд „Научни изследвания” са предоставени средства освен на БАН и висшите училища, и на МК, МЗХ, МЗ и др. През годината се извършиха и следните дейности: участие на България в Европейската организация за ядрени изследвания (ЦЕРН) и в Международния център за научна и техническа информация; събиране, обработка и съхранение на научно-техническа информация и документация (Национален център за информация и документация към МОМН).

Основна част от извършените разходи през 2011 г. по бюджета на БАН са свързани с осигуряването на дейността на подразделенията в системата на БАН. Разходите за групата по бюджета на БАН са в размер на 103.5 млн. лв. Получените средства от МОМН в размер на 7.5 млн. лв. са основно трансфери от фонд „Научни изследвания”, като голяма част от тях са предоставени в последните месеци на година и съответно реализацията на проектите и усвояването на средствата ще се осъществява през 2012 г.

3.4.2 Отбрана и сигурност

Разходите по функция „Отбрана и сигурност” по консолидираната фискална програма са предназначени за обезпечаване на дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбрана, опазването на обществения и правовия ред, поддържането на отбранителния потенциал на страната и за издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите. Отчетените разходи за 2011 г. за отбрана и сигурност са в размер на 2 831.5 млн. лв., което представлява 3.8 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2011 г.	КФП	РБ	Соц. осигуряване	Съдебна власт	ВУЗ	БАН	НС	Общини	ИБ СФ	Предп. п-ми	Европ. ср-ва	Др. сметки ¹⁹
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	2 831,5	2 287,5	0,3	419,7	0,7	0,1	0,1	81,4	0,6	8,4	4,8	27,9
A. ОТБРАНА	929,1	914,6			0,2		0,1	14,3		0,0		
Текущи нелихвени разходи	841,8	827,4			0,2		0,0	14,3				
Капиталови разходи	87,4	87,3			0,0		0,1	0,0				
B. ПОЛИЦИЯ, ВЪТРЕШЕН РЕД И СИГУРНОСТ	1 242,1	1 184,2						21,5	0,6	7,7	0,1	27,9
Текущи нелихвени разходи	1 189,9	1 141,2						19,4		1,3	0,1	27,9
Капиталови разходи	52,3	43,0						2,1	0,6	6,5	0,0	0,0
B. СЪДЕБНА ВЛАСТ	496,6	75,6		419,7						0,7	0,7	
Текущи нелихвени разходи	477,0	58,4		417,3						0,7	0,7	
Капиталови разходи	19,6	17,2		2,4						0,0	0,0	
Г. АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ	97,0	97,0										
Текущи нелихвени разходи	95,6	95,6										
Капиталови разходи	1,5	1,5										
Д. ЗАЩИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО , УПРАВЛЕНИЕ И ДЕЙНОСТИ ПРИ СТИХИЙНИ БЕДСТВИЯ И АВАРИИ	66,6	16,1	0,3		0,6	0,1		45,6		0,0	4,0	
Текущи нелихвени разходи	3,1	2,6			0,0	0,1		0,4			0,0	
Капиталови разходи	0,3	0,0	0,3		0,0	0,0		0,0			0,0	
Предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии	63,3	13,5			0,6	0,0		45,2			4,0	

¹⁹ За Функция „Отбрана и сигурност” в колона „Др. сметки” е включена сметката за чужди средства (набирателна сметка) на МВР (§ 28, ал. 1 от ЗИД на Закона за българските документи за самоличност), във връзка с издаването на документи за самоличност.

Група А: „Отбрана”

Извършените разходи по консолидираната фискална програма за група „Отбрана” през 2011 г. са в размер на 929.1 млн. лв. От тях 914.6 млн. лв. са изразходвани по бюджетите на **министерства и ведомства** при разчетени със ЗДБРБ за 2011 г. разходи в размер на 912.7 млн. лв. Най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на МО – 912.8 млн. лв., от които 85.5 млн. лв. са изразходвани за изпълнение на инвестиционната програма на министерството.

През 2011 г. бяха обезпечени дейностите, свързани с развитието на отбранителните способности на страната. Целта е да се изгради среда на сигурност, способстваща за осъществяване на националните ни интереси, в контекста на членството на България в Европейския съюз и НАТО. Усилията на отбранителната политика през 2011 г. бяха съсредоточени върху целите и приоритетите, заложи в Стратегията за национална сигурност на Република България, Бялата книга за отбраната и въоръжените сили и Националната отбранителна стратегия, на дейностите в Плана за развитие на въоръжените сили и Дългосрочния инвестиционен план-програма на Министерството на отбраната. Фокусът беше върху по-ефективното изразходване на наличните финансови и материални ресурси за развитие на бойните способности, за повишаване на подготовката на войските и силите, за участие в мисии и операции и за модернизацията на Българската армия.

Изразходваните средства по **общинските бюджети** за групата са в размер на 14.3 млн. лв., които са за делегираните от държавата дейности. Тук се отчитат разходите за персонал и издръжка на Пунктовете за управление, Радио-предавателните центрове и военните отдели.

По отчетни данни за 2011 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 1.5 млн. лв.

Група Б: „Полиция, вътрешен ред и сигурност”

Разходите за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” по КФП са в размер на 1 242.1 млн. лв.

Със ЗДБРБ за 2011 г. по бюджетите на министерства и ведомства са утвърдени 1 104.0 млн. лв., в т.ч. на МВР – 966.5 млн. лв., на Държавната агенция „Национална сигурност” /ДАНС/ – 85.3 млн. лв., на Националната служба за охрана /НСО/ – 31.2 млн. лв. и на Националната разузнавателна служба /НРС/ – 19.1 млн. лв. По отчет разходите на министерствата и ведомствата са 1 184.2 млн. лв., което е 103.7 % спрямо ЗДБРБ за 2011 г.

В рамките на предоставените през годината средства бе реализирано като цяло изпълнението на националните приоритети в областта на сигурността и вътрешния ред на страната – противодействието на престъпността, защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и борбата с корупцията, противодействие на международния тероризъм, предотвратяване на посегателствата срещу функционирането на критично важни системи в икономиката, енергетиката, транспорта, комуникациите и социалната сфера, разкриване и предотвратяване на посегателствата срещу финансовата сигурност и срещу националната система за защита на класифицираната информация, разкриване, предотвратяване и пресичане на незаконна международна търговия с оръжие, изделия и технологии с възможна двойна употреба, противодействие на миграционните процеси, които застрашават националната сигурност, охрана и контрол на държавната граница, осигуряване на държавен противопожарен контрол, пожарогасителна и аварийно-спасителна дейност.

В рамките на предоставените им през 2011 г. средства ДАНС, НСО и НРС са реализирали като цяло своите основни цели и задачи, свързани с изпълнението на специфичните им функции. Същевременно, те имаха и редица трудности при

осъществяването на своята дейност, а именно:

- НСО - недостатъчно средства за покриване належащите нужди на Службата от придобиване на нови дълготрайни материални активи и основен ремонт; неосигуреност на средства за финансиране процеса по хармонизиране на радиочестотната лента 2500-2690 MHz., съгласно Решение 2008/477/ЕО; необходимост от закупуване на модерно въоръжение с оглед подобряване ефективността в работата на оперативния състав и др.

- НРС - затруднения по отношение обезпечаването най-вече на разходите за текуща издръжка, което се дължи основно на трайно установилата се неблагоприятна тенденция през последните години в структурата на бюджета на Службата – увеличаване на относителния дял на средствата за заплати и осигурителни вноски и намаляване на средствата за текуща издръжка и запазване на ниския дял на капиталовите разходи.

- ДАНС - дължимите обезщетения на служителите с прекратени правоотношения надхвърлиха значително планираните средства за обезщетения /към 31.12.2011 г. задълженията за неизплатени обезщетения по чл.117 от ЗДАНС в размер на 3.5 млн. лв./.

От страна на Министерството на вътрешните работи бяха предприети мерки за спазване на строга финансова дисциплина и стриктен контрол върху извършваните разходи, като през годината бяха наложени и ограничения за назначаване на служители в системата. Не без значение е и обстоятелството, че на МВР бяха одобрени допълнителни бюджетни кредити /с ПМС № 257, ПМС № 311, ПМС № 337 и ПМС № 355 от 2011 г./, което допринесе за по-доброто изпълнение на поставените задачи през 2011 г.

Разходите по **общинските бюджети** за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” са в размер на 21.5 млн. лв. Отчетените текущи разходи за тази група са в размер на 19.4 млн. лв., което е 87.8 % от разчетите към закона и 93.5 % от отчетените към 31.12.2010 г. В *делегираните от държавата дейности* за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 9.6 млн. лв., а извършените разходи са 7.2 млн. лв. или 74.7 % от плана. Изпълнението е 104.2 % спрямо отчета за 2010 г. Тук се отчитат разходите за издръжка на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, на центровете за социална превенция и консултативни кабинети, на областните съвети по наркотични вещества и на превантивно-информационните центрове, на детските педагогически стаи, домовете за временно настаняване на пълнолетни лица, заведенията за отрезвяване, районните инспектори, разходите за персонал на секретарите на местните комисии за борба с трафика на хора и на обществените възпитатели. По отчетни данни за 2011 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 1.0 млн. лв.

В *местните дейности* за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 12.4 млн. лв., а извършените разходи са 11.2 млн. лв. или 89.8 % от плана. Изпълнението е 88.4 % от отчета за 2010 г. Тук се отчитат разходите за звената „Общинска полиция”.

Отчетените капиталови разходи в тази група са в размер на 2.1 млн. лв., основно за местни дейности.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” са в размер на 7.8 млн. лв., в т.ч. 6.5 млн. лв. капиталови разходи.

Група В: „Съдебна власт”

Средствата в тази група са предназначени за определени дейности по бюджета на Министерството на правосъдието, както и за осигуряване на дейността на органите на съдебната власт. Със ЗДБРБ за 2011 г. в тази група са включени разходи в размер на 448.4 млн. лв., от които 387.7 млн. лв. (с резерва) по бюджета на съдебната власт и 59.7 млн. лв. по бюджета на МП (за издръжката на Главна дирекция „Охрана”, Агенцията по вписванията и Националното бюро за правна помощ и за капиталови разходи за нуждите

на органите на съдебната власт по програма „Инвестиции на органите на съдебната власт“).

Общият размер на отчетените разходи по група „Съдебна власт“ за 2011 г. е 496.6 млн. лв., от тях 419.7 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 75.6 млн. лв. по бюджета на МП.

Отчетените по бюджета на съдебната власт средства са изразходвани за финансово осигуряване изпълнението на основните политики, заложи в Стратегията за реформа на българската съдебна система.

Най-голям относителен дял от отчетените разходи по бюджета на Министерството на правосъдието за група „Съдебна власт“ са разходите за Националното бюро за правна помощ - за изплащане на хонорари за адвокатска защита и предоставяне на ефективна правна помощ (по програма „Равен достъп до правосъдие“). В групата се отчетат и разходите, извършвани от ГД „Охрана“ - за осигуряване на сигурност и ред в съдебните сгради; принудително довеждане и конвоиране и др. (по програма „Охрана на съдебната власт и на лицата, застрашени в наказателното производство“).

Група Г: „Администрация на затворите“

В тази група са включени разходите за финансово осигуряване на основните дейности и задачи, възложени със Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ към МП, както и средства за развитие на пробационната дейност в изпълнение на Наказателния кодекс. На база на приети през годината постановления на МС, утвърдените средства за годината са в размер на 97.0 млн. лв. и са предназначени за приоритетно реализиране на следните дейности: храна, горива и медикаменти за лишените от свобода в затворите и задържаните в следствените арести; осъществяване на дейност по ръководство и контрол на местата за лишаване от свобода и контролиране режима в тях; подобряване на материалните условия на местата за лишаване от свобода; развитие на мярката пробация.

Общият размер на отчетените разходи по групата за 2011 г. е 97.0 млн. лв., в т.ч.: за текущи разходи – 95.6 млн. лв. и за капиталови разходи – 1.5 млн. лв.

Политиката по изпълнение на наказанията осигурява защитата на обществото от правонарушителите, тяхната ресоциализация и социалната им рехабилитация. Политиката е насочена към превъзпитание на лишените от свобода и към усъвършенстване и демократизиране на институциите на наказателно-изпълнителната система, като необходима предпоставка за хуманно третиране на правонарушителите и гаранция за спазването на правата на човека. По политика „Изпълнение на наказанията“ се наблюдава непрекъснат недостиг на средства и запазване на тенденцията на увеличаване на задълженията към края на всяка бюджетна година. Въпреки увеличаването на бюджета на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ с 9.6 млн. лв. през 2011 г. на основание ПМС № 257 от 07.09.2011 г. и извършените вътрешно компенсирани промени, към 31.12.2011 г. наличните задължения са в размер на 5.3 млн. лв.

Група Д: „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“

Разходите за защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии са предназначени за осигуряване на дейностите по отбранително-мобилизационната подготовка, в изпълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, за изпълнение на разпоредбите на Закона за защита при бедствия, касаещи дейностите на държавните органи и общинската администрация по управлението при кризи, стихийни бедствия и аварии, в т.ч. за изпълнението на мерки по предотвратяване на последствията от тях.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ през 2011 г. най-голям дял заемат средствата за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последици от бедствия и аварии, разчетени със ЗДБРБ за 2011 г. в размер на 81.0 млн. лв. Средствата са предоставяни на министерства, ведомства и общини съгласно решения № 1,2,3,4,5,6,7 и 8 от 2011 г. на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към МС.

Разходвани са средства и за доброволни формирования за предотвратяване или овладяване на бедствия, пожари и извънредни ситуации и отстраняване на последиците от тях към общините.

В хода на изпълнението на бюджета през годината за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии бяха предоставени 63.3 млн. лв., от тях 45.3 млн. лв. по бюджетите на общините и 13.5 млн. лв. по бюджетите на министерствата и ведомствата. Част от тези средства са използвани за превантивна дейност за намаляване на вредните последици от кризи, бедствия и аварии /11.0 млн. лв./.

В рамките на предоставените през годината средства, бяха реализирани и дейностите по осигуряването на готовността на централната и териториалната администрация за работа във военно време. Предоставените средства по дейността са разходвани основно за:

- ◆ поддържане в готовност за използване на системата за управление;
- ◆ поддържане на денонощно дежурство за оповестяване и преминаване от мирно във военно положение;
- ◆ поддържане на индивидуалните и колективни средства за защита;
- ◆ подготовка на ръководния състав за работа във военно време.

Разходите по **общинските бюджети** за групата са в размер на 45.6 млн. лв., като от тях 45.3 млн. лв. са изразходвани за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии и 0.4 млн. лв. са текущите разходи.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ при *делегираните от държавата дейности* за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 1.2 млн. лв., а извършените разходи са 7.4 млн. лв. или 6.2 млн. лв. повече спрямо плана. Изпълнението е 84.9 % спрямо отчета за 2010 г. Тук се отчитат средствата преведени на общините по решения на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет, разходите за отбранително-мобилизационни мероприятия и за доброволните формирования за предотвратяване или овладяване на бедствия, пожари и извънредни ситуации. Превишението на отчетените средства спрямо закона са във връзка с предоставените допълнителни средства по решения на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет (МВКВП), за първоначални мерки, предприемани от общините при настъпване на бедствия и аварии, както и по постановления на Министерския съвет.

По отчетни данни за 2011 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 0.3 млн. лв.

В групата, за *местните дейности* за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 1.7 млн. лв., а извършените разходи са 6.6 млн. лв. или с 4.9 млн. лв. повече. Тук се отчитат разходите за осигуряване дейностите по плана за защита при бедствия и за неотложни и непредвидени разходи, свързани със защитата на населението при ликвидиране на последици от стихийни бедствия и производствени аварии.

Отчетените капиталови разходи в тази група по общинските бюджети са в размер на 31.6 млн. лв. и са изразходвани за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии. За *делегираните от държавата дейности* капиталовите разходи са 28.1 млн. лв. или 88.9 % от общия размер по отчет, а за *местни дейности* 3.5 млн. лв.

3.4.3 Образование

Общата сума на изразходваните средства по функция „Образование” за 2011 г. е 2 655.3 млн. лв., което представлява 3.5 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2011 г.	КФП	РБ	Съдебна власт	ВУЗ	Общини	ИБСФ	Европ. ср-ва
III. ОБРАЗОВАНИЕ	2 655,3	380,5	1,1	623,7	1 582,1	1,9	66,0
Текущи нелихвени разходи	2 497,7	367,9	1,0	582,2	1 514,9	0,1	31,6
Капиталови разходи	157,6	12,6	0,0	41,6	67,2	1,8	34,4

Със ЗДБРБ за 2011 г. са предвидени средства за функцията в размер на 2 575.9 млн. лв. Изпълнението на разходите за функцията на консолидирано ниво е в размер на 103.1 % спрямо разчетите за 2011 г.

През изминалата година се изпълниха нови политики, като въвеждане на целодневна организация на учебния ден за учениците от I и II клас, задължителна предучилищна подготовка на децата на 5 години и др.

Изпълнението на разходите в размер на 98.7 % спрямо уточнения план за 2011 г. се дължи на изпълнението на проекти, финансирани със средства от Европейския съюз – основно по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” и Оперативна програма „Регионално развитие”, както и на рестриктивната разходна политика на директорите в държавните училища и отлагането на по-нископриоритетни разходи за следващи периоди.

Разходите по **общинските бюджети** за функцията са 1 582.1 млн. лв. или 114.9 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. Текущите разходи са в размер на 1 514.9 млн. лв. и капиталовите – 67.2 млн. лв.

За *делегирани от държавата дейности*, капиталовите разходи са 31.5 млн. лв. (в т.ч. 10.5 млн. лв. дофинансирани), а за *местни дейности* 35.7 млн. лв.

За *делегираните от държавата дейности* извършените текущи разходи са в размер на 1 339.4 млн. лв. или със 107.9 млн. лв. повече от планираните. Превишението на отчетените средства за 2011 г. спрямо закона се дължи на финансирането по националните програми – оптимизация на училищната мрежа, „с грижа за всеки ученик”, „без свободен час”, „подкрепа на целодневната организация на учебния ден”, външно оценяване, информационни и комуникационни технологии и др.

Допълнително училищата и детските градини са получили средства за компенсиране транспортните разходи на педагогическия персонал, за стипендии на деца с изяви дарби, за диференцирано заплащане на труда на директорите, за безплатен транспорт на ученици до 16 г. възраст, за безплатни учебници на децата от подготвителните групи и на учениците до VII клас, както и за въвеждане на целодневна организация на учебния ден за учениците от II клас.

В делегираните от държавата дейности се отчитат трудовите разходи (заплати и осигурителни вноски на персонала в детските градини и обединените детски заведения), издръжката на децата в подготвителните групи, всички текущи разходи за общообразователните, спортните, професионалните и специалните училища, текущите разходи на общежитията, средства за извънкласни и извънучилищни дейности.

С най-голям относителен дял по функцията са отчетените разходи за заплати 61.6 %, следвани от тези за издръжка - 20.8 %.

По отчетни данни за 2011 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 32.2 млн. лв.

В *местните дейности* по функция „Образование” са отчетени текущи разходи в

размер на 153.8 млн. лв., което е с 19.6 % повече (25.2 млн. лв.) от разчетените със закона и с ръст от 4.9 % спрямо отчетените за 2010 г. Тук се включват разходите за издръжка на целодневните детски градини, обединени детски заведения, полудневни детски градини; столове; извънучилищни и др. дейности по образованието.

Европейски средства – във функцията изразходваните средства са в размер на 66.0 млн. лв., основно по следните оперативни програми:

Оперативна програма „Регионално развитие” - основна цел на програмата е да се осигури подходяща и рентабилна образователна, здравна, социална и културна инфраструктура, съобразена с нуждите на населението в градските центрове и прилежащите им територии. Оперативната програма има за цел подобряване на качеството на човешкия капитал чрез подобрен достъп на всички до качествено образование и обучение (включително обучение през целия живот) с оглед на повишаването на производителността и постигане на по-голямо съответствие между уменията и потребностите на пазара на труда. Програмата финансира дейности, свързани с реконструкция, ремонт и оборудване на образователни институции – детски ясли и градини, основни и средни училища и университети (учебни зали, библиотеки, лаборатории, спортни съоръжения, учебни корпуси, интернет връзки). Бенефициенти на програмата са: общини - за обекти които са общинска собственост (училища, детски градини и ясли, здравни, културни, социални заведения и др.) и Министерство на образованието, младежта и науката - за държавни учебни заведения. Изразходваните средства по *Оперативна програма „Регионално развитие”* за функция „Образование” през 2011 г. са в размер на 36.9 млн. лв.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” - чрез тази програма се финансират дейности за: осигуряване на достъп до образование и обучение; насърчаване на иновациите и научно-развойната дейност, с цел изграждане на икономика, основана на знанието; разработване и изпълнение на стратегия за учене през целия живот; транснационалното и междурегионалното сътрудничество и др. Една от основните цели на програмата е увеличено инвестиране в човешкия капитал чрез по-добро и по-достъпно образование (равен достъп до качествени образователни услуги за всички), за преодоляване на проблема с ограничения достъп до пазара на труда, поради липса на умения или поради неадекватност на уменията на хората. Програмата се съсредоточава и върху и развитието на фундаментални изследвания. Бенефициенти на програмата са образователни институции, консултантски фирми, неправителствени организации и центрове за информация и професионално обучение. Изразходваните средства по *Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”* за функция „Образование” през 2011 г. са в размер на 27.3 млн. лв.

3.4.4 Здравеопазване

С консолидирания бюджет за 2011 г. разчетените разходи за функция „Здравеопазване” (вкл. резерва) са 3 250.9 млн. лв., а изразходваните средства по функцията за годината са в размер на 3 247.6 млн. лв. или 99.9 % спрямо годишния разчет. Средствата за функция „Здравеопазване” представляват 4.3 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2011 г.	КФП	РБ	НЗОК	Общини	ИБСФ	Предприс. п-ми	Европ. ср-ва
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	3 247,6	877,8	2 225,5	139,6	2,2	0,5	2,1
Текущи нелихвени разходи	3 199,1	842,2	2 223,2	131,5	0,3	0,5	1,5
Капиталови разходи	48,5	35,6	2,3	8,1	1,9		0,6

Разходите на републиканския бюджет по функция “Здравеопазване” през 2011 г. са насочени към финансиране на следните основни приоритети:

- ◆ Основни системи на общественото здравеопазване – центрове за спешна медицинска помощ, регионални здравни инспекции, центрове за трансфузионна хематология и др.;
- ◆ Национални здравни програми по стратегически здравни приоритети и социално значими заболявания;
- ◆ Осигуряване на животоподдържащи и животоспасяващи лекарства и медицински изделия по централна доставка;
- ◆ Диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, в системата на МЗ, МТИТС, МС, МО и МВР.

МЗ субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейности, които са определени като държавна отговорност по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването, в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето. Субсидиите за болнична помощ чрез бюджета на МЗ за 2011 г. по отчет са 260.0 млн. лв.

Съществен дял от разходите за здравеопазване по републиканския бюджет, чрез бюджета на МЗ, заемат разходите по централна доставка на лекарствени продукти, консумативи, биопродукти, медицински изделия, радиоактивни изотопи, тестове за СПИН и хепатит и др., които се осигуряват чрез бюджета на МЗ и гарантират ангажимента на държавата по отношение на лечението на онкоболни и други, страдащи от тежки хронични и социално значими заболявания. По отчет тези разходи възлизат на 164.0 млн. лв., от които 90.3 млн. лв. са за скъпоструващи лекарства по Наредба 34/2005 г. за реда за заплащане от републиканския бюджет на лечението на българските граждани за заболявания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване.

Чрез бюджета на МЗ се финансират основните системи на общественото здравеопазване - централните за спешната помощ, регионалните здравни инспекции, централните по трансфузионна хематология. Чрез бюджета на МЗ се извършват и разходите по национални програми, приети с решения от МС, свързани с превенция, профилактика и лечение на значими заболявания, определени като национални здравни приоритети. През 2011 г. са финансирани общо 8 национални програми, като разходите за тях са в размер на 7.4 млн. лв. Основната част от тези средства са за лекарства и консумативи, свързани с лечение и превенция на социално значими заболявания.

През 2011 година се наблюдава редуциране на просрочените задължения на лечебните заведения – търговски дружества, субсидирани чрез бюджета на МЗ. По отчет просрочените задължения са 79.4 млн. лв. при 88.0 млн. лв. в края на 2010 г., което представлява намаление от 10 %.

През годината лечебните заведения за болнична помощ към МО, МС, МТИТС, МФВС и МРРБ са изразходвали 167.2 млн. лв. за своята дейност, включително средствата за изпълнени клинични пътеки по договори за болнична помощ с НЗОК.

По отчет общите разходи за здравеопазване по министерства и ведомства за 2011 г. са следните:

◆ Министерство на здравеопазването -	705.9 млн. лв.
◆ Министерски съвет -	28.6 млн. лв.
◆ Министерство на отбраната -	110.2 млн. лв.
◆ Министерство на вътрешните работи -	18.6 млн. лв.
◆ Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията -	9.1 млн. лв.
◆ Министерство на регионалното развитие и благоустройството -	0.4 млн. лв.
◆ Министерство на физическото възпитание и спорта -	0.2 млн. лв.

По **общинските бюджети** за функция “Здравеопазване” са отчетени разходи в размер на 139.6 млн. лв. или 104.3 % от предвидените по разчетите към ЗДБРБ за 2011 г.

Отчетените текущи разходи за тази функция са в размер на 131.5 млн. лв., което е 115.7% (17.9 млн. лв.) спрямо разчетените със закона и 62.6 % спрямо отчетените към 31.12.2010 г. Превишението на отчетените средства спрямо закона се дължи на допълнителните средства за лекарства на ветераните от войните, военноинвалидите и военнопострадалите, за пътните разходи на правоимащите болни, за изпълнение на чл. 34, ал. 1 на Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза за работоспособността и на регионалните картотеки на медицинските експертизи, както и на преходни остатъци от минали години.

Отчетените капиталови разходи по функцията са в размер на 8.1 млн. лв.

Разпределението на разходите във функция “Здравеопазване” по общинските бюджетие е както следва:

◆ **за делегирани от държавата дейности:**

- *текущи разходи* - разчетените средства по закон са в размер на 94.0 млн. лв., а извършените разходи са 90.6 млн. лв. или 96.4 %. Изпълнението е 53.1 % спрямо отчета за 2010 г. Тук се отчитат разходите за заплатите и осигурителните вноски на персонала в детските ясли и детските кухни, разходите за здравни кабинети в детските градини и училища, здравни медиатори, лекарства за ветераните от войните, военноинвалидите и военнопострадалите, пътни разходи на правоимащи болни, средствата за командироване на експертите от ТЕЛК от друга община. С най-голям относителен дял по функцията са отчетените разходи за заплати 69.6 %, следвани от тези за издръжка – 13.0 %. По отчетни данни за 2011 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 2.2 млн. лв.

- *капиталови разходи* - отчетени са 1.1 млн. лв. (в т.ч. 0.4 млн. лв. дофинансиране) или 13.7 % от общия размер по отчет.

◆ **за местни дейности:**

- *текущи разходи* - отчетени са текущи разходи в размер на 39.0 млн. лв., което е 198.7 % (19.4 млн. лв.) спрямо закона и ръст от 5.9 % спрямо отчетените за 2010 г. Увеличението на разходите се дължи основно на отчетените субсидии за болнична помощ, които не са предвидени по закон. Тук се включват разходите за издръжка на детските ясли и детските кухни и средствата по решение на общинския съвет за осъществяване на болнична помощ за дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване или програми.

- *капиталови разходи* - отчетените разходи са в размер на 7.0 млн. лв.

Общият размер на извършените разходи за функцията **по бюджета на НЗОК** е 2 225.5 млн. лв. за 2011 г. или 97.2 % от планираните със ЗБНЗОК за 2011 г., като с най-голям относителен дял са здравноосигурителните плащания в размер на 2 186.9 млн. лв. Изпълнението на здравноосигурителните плащания е 97.9 % спрямо предвидените в ЗБНЗОК за 2011 г.

3.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи

Разходите в тази функция за 2011 г. са в размер на 9 701.7 млн. лв. или 12.9 % от БВП. Тук са включени разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социалното осигуряване. Изпълнението на разходите във функцията спрямо годишните разчети възлиза на 99.6 %.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2011 г.	КФП	РБ	Соц. осигуряване	ВУЗ	Общини	ИБСФ	Предприс. п-ми	Европ. ср-ва
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	9 701,7	962,5	8 233,9	0,7	336,5	0,2	0,4	167,3
A. ПЕНСИИ	7 147,1		7 147,1					
Текущи нелихвени разходи	7 147,1		7 147,1					
Капиталови разходи								
Б. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	1 814,0	795,5	1 018,4					0,0
Текущи нелихвени разходи	1 814,0	795,5	1 018,4					0,0
Капиталови разходи								
В. ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	740,6	167,0	68,5	0,7	336,5	0,2	0,4	167,3
Текущи нелихвени разходи	698,9	154,9	66,6	0,7	324,7	0,1	0,4	151,4
Капиталови разходи	41,7	12,1	1,9		11,8	0,1		15,9

Група А: „Пенсии”

В тази група се включват пенсиите, изплащани от бюджета на ДОО и пенсиите, изплащани от УПФ, както и дължимите за изплащането на пенсиите пощенски такси и ДДС. Изпълнението на разходите в групата е 100.7 % спрямо годишните разчети за 2011 г.

◆ *Пенсии по бюджета на Държавното обществено осигуряване*

За изплащане на пенсиите по бюджета на Държавното обществено осигуряване през 2011г. са разходвани 7 130.8 млн. лв., в т.ч. 39.3 млн. лв. за пощенска такса и ДДС за изплащането на пенсиите, което е със 108.6 млн. лв. повече спрямо 2010 г. По-високият разход за пенсии за 2011 г. спрямо 2010 г. се дължи на естествения ръст на пенсиите и увеличени брой на пенсионерите, а също и на увеличената „вдовишка добавка” от месец септември 2011 г. от 20 на 26.5 на сто от пенсията на починалия съпруг/съпруга.

Средната пенсия на пенсионер към края на 2011 г. е 271.75 лв., което е с 2.2 на сто по-висока от средната пенсия на пенсионер през м. декември 2010 г., а средната пенсия на пенсионер за осигурителен стаж и възраст към края на 2011 г. е 295.29 лв., което е с 2.6 на сто по-висока от средната пенсия на пенсионер за осигурителен стаж и възраст за декември 2010 г.

За пощенска такса и ДДС са изразходвани общо 39.3 млн. лв. (84.6 % спрямо плана), което е 7.1 млн. лв. по-малко от планираните. Основната част от икономията се дължи на увеличени брой пенсии, изплащани по банков път.

◆ *Пенсии по бюджета на Учителския пенсионен фонд*

Разходите за изплатени пенсии през 2011 г. от УПФ са в размер на 16.3 млн. лв., като 0.054 млн. лв. са изразходвани за пощенски такси и ДДС за изплащане на пенсиите.

Националният осигурителен институт като администриращ Учителския пенсионен фонд провежда следната основна политика: осигуряване на предсрочно пенсиониране на педагогическия персонал от предучилищното, началното, основното и средното образование.

Група Б: „Социални помощи и обезщетения”

Разходите в тази група включват помощите и плащанията към гражданите на основание: Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за семейни помощи за деца, Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. Общата сума на разходите по тази група на консолидирано ниво възлиза на 1 814.0 млн. лв., което представлява изпълнение 96.9 % спрямо годишните разчети.

Разходите по **републиканския бюджет** са в размер на 795.5 млн. лв., отчетени както следва:

- По бюджета на МТСП за 2011 г. са изразходвани 778.3 млн. лв., които представляват:
 - ◆ Изплатени помощи по Закона за семейни помощи за деца – 489.8 млн. лв.;
 - ◆ Изплатени помощи по Закона за социално подпомагане – 54.0 млн. лв.;
 - ◆ Целеви помощи за отопление по Наредба № РД 07-5 от 16.05.2008 г. – 60.6 млн. лв.;
 - ◆ Изплатени помощи по Закона за интеграция на хората с увреждания – 164.2 млн. лв.
 - ◆ Реализиране на програми и мерки по Закона за закрила на детето в размер на 8.8 млн. лв.
- Отчетените разходи по бюджета на МФ в тази група са в размер на 11.1 млн. лв. - за финансово компенсирание на жилищно-спестовните влогове на гражданите на основание на Закона за уреждане правата на граждани с многогодишни жилищно-спестовни влогове.
- Отчетените разходи по бюджета на МФВС са в размер на 2.3 млн. лв.- за стимулиране и награждаване на български спортисти, постигнали призови класирания на световни и европейски първенства и аналогични първенства и игри за спортисти с увреждания.
- Отчетените разходи по бюджета на МС в тази група са в размер на 3.4 млн. лв. - Средства по бюджета на Министерския съвет за 2011 г. се предвиждат и съответно отчитат за изплащане на обезщетения по Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица.

Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по **бюджета на ДОО** са в размер на 1 018.4 млн. лв., като от тях за обезщетения и помощи при безработица са изразходвани 320.4 млн. лв. (с 9.1 млн. лв. повече от отчетените през 2010 г.). От структурна гледна точка с най-голям относителен дял са обезщетенията за бременност/раждане и отглеждане на дете до 2-годишна възраст (41.1 %); обезщетенията и помощите за безработица (31.5 %) и обезщетенията за временна неработоспособност поради общо заболяване (20.6 %).

Спрямо предходната година, изплатените обезщетения по КСО са с 60.5 млн. лв. (5.6 %) по-малко, което се дължи основно на по-ниския размер на изплатените през периода обезщетения за временна неработоспособност в резултат на засиления контрол от страна на НОИ, както и на удължаване действието и през 2011 г. на режима на изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност - първите три дни за сметка на осигурителя (70 на сто, съгласно §22 от ПЗР на КСО) и от 4-тия ден на настъпване на неработоспособност – от държавното обществено осигуряване.

Изплатените обезщетения за майчинство (бременност и раждане и отглеждане на малко дете) през 2011 г. са намалели с 22.5 млн. лв. (5.1 %). Средното обезщетение за бременност и раждане е 366.79 лв., с 2.9% по-високо в сравнение с 2010 г.

Спрямо 2010 г. разходите за обезщетения при безработица са нараснали с 9.1 млн. лв. (2.9 %), основно от премахването на ограничението за максимално обезщетение за безработица и определяне нивото на обезщетение като 60 на сто от осигурителния доход преди загубата на работа (в сила от 1.07.2010 г.).

Броят на безработните лица с начислени обезщетения за м. декември е 101 623, което е с 15 212 по-малко от м. декември 2010 г.

Средномесечно за 2011 г. 106 698 /с 4 450 по-малко от планираните/ безработни лица са получавали обезщетение за безработица със средно обезщетение от 250,27 лв.

Във връзка с ПМС № 356/2011 г. за одобряване на допълнителен трансфер от републиканския бюджет за 2011 г. по бюджета на държавното обществено осигуряване, на основание чл. 28, ал. 1 от Закона за устройството на държавния бюджет и § 28 от ПЗР на ЗДБРБ за 2011 г. през месец декември на НОИ са преведени 241.1 млн. лв.

Група В: „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”

Общият размер на усвоените средства на консолидирана база по тази група за 2011 г. е 740.6 млн. лв., като основните системи, по които са извършени разходите са републиканския бюджет и бюджетите на общините.

Размерът на разходите по **републиканския бюджет** е 167.0 млн. лв. От тях по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени 140.0 млн. лв. и по централния бюджет 27.0 млн. лв. Планираните разходи със ЗДБРБ за 2011 г. за министерства и ведомства в групата възлизат на 152.8 млн. лв. Основната част от разчетените разходи са по бюджета на МТСП и са за активните мерки на пазара на труда (73.0 млн. лв), с които се осигурява запазването и развитието на политиката по намаляване на безработицата, съхраняване и подържане на работната сила. От тази група разходи се финансира и дейността на агенциите - второстепенни разпоредители към министъра на труда и социалната политика, които са ангажирани с изпълнението на социалната политика като: Агенцията по заетостта, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето и др., както и разходи за издръжка на дейността на Дома на ветераните на културата и изкуствата към МК.

В тази функционална група са предвидени разходите за усвояване на заемите от Световната банка за реализирането на проект „Социално включване”.

По **бюджетите на общините** с разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” са предвидени средства в размер на 218.3 млн. лв. Изпълнението е 336.5 млн. лв. Разходите по групата са предназначени за обезпечаване дейностите по социалното подпомагане и заетостта. Превъзходение на разходите спрямо разчета се отчита основно за *делегираните от държавата дейности* и се дължи на предоставени трансфери от МТСП на общините за изплащане на възнагражденията на работещите по програмите за временна заетост. Тук се отчитат разходите за средства за персонал и издръжка на специализираните институции за предоставяне на социални услуги – домове за възрастни хора с увреждания, домове за стари хора и домове за деца, дневни центрове за деца и възрастни хора с увреждания, центрове за социална рехабилитация и интеграция, за временно настаняване, за обществена подкрепа, за работа с деца на улицата, за настаняване от семеен тип и други, защитени, преходни и наблюдавани жилища, звена „Майка и бебе”, приюти. С най-голям относителен дял в групата са разходите за издръжка и други текущи разходи – 54.3 %, следвани от разходите за персонал (заплати, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) – 45.7 %.

През 2011 г. общините са дофинансирани със собствени приходи, разходи в размер на 6.7 млн. лв., от които 2.8 млн. лв. са капиталови разходи.

Отчетените текущи разходи за *местни дейности* са в размер на 88.2 млн. лв., което е с 60.5 % повече от разчетените със закона за 2011 г. и с ръст от 42.0 % спрямо отчетените за 2010 г. Превъзходението на средствата спрямо разчетените по закон се дължи на преходния остатък от предходната година, както и на предоставените средства за обезщетения и помощи по решение на общинския съвет с цел подпомагане на определени категории от населението за улесняване на достъпа им до предоставяните публични услуги. В местните дейности по тази група се отчитат разходите за домашен социален патронаж, трапезарии, клубове на пенсионера, инвалида и други социални услуги, предвидени по решение на общинския съвет. С най- голям относителен дял в текущите разходи за местните дейности на групата са разходите за издръжка – 64.2 %, следвани от разходите за персонал – 35.8 %. като в тях преобладават разходите за издръжка на домашния социален патронаж, трапезариите, клубовете на пенсионера, инвалида и други

социални услуги, предоставяни по решение на общинския съвет.

Европейски средства – в групата изразходваните средства са 167.3 млн. лв., основно по следните програми:

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (152.7 млн. лв.). Програмата цели да се подобри качеството на живот на хората в България чрез подобряване на човешкия капитал, постигане на високи нива на заетост, повишаване на производителността, достъп до качествено образование и учене през целия живот и засилване на социалното включване. Програмата финансира дейности за развитие на пазара на труда, увеличаване на адаптивността на заетите, развитие на социалната икономика, транснационално и междурегионално сътрудничество. Специално внимание се отделя на засилването на активните и превантивните мерки на пазара на труда с цел преодоляване на препятствията при навлизане на пазара на труда и оставане там и с цел насърчаване на мобилността на търсещите работа лица, безработните и неактивните, по-възрастните работници, както и тези, изправени пред риск от безработица, и най-вече на младите хора. Основна част от дейностите по програмата са насочени към достъпа до заетост на младите хора, чрез облекчаване прехода от образование към работа, включително чрез професионално ориентиране, подпомагане за завършване на образование, достъп до подходящо обучение и стажуване, както и на удължаване на трудовия живот на по-възрастните с акцент върху обучение и заетост, подобряване на условията на труд и опазване здравето на работниците и служителите. Важен приоритет е и осигуряването на пазар на труда, насърчаващ включването на хора в неравностойно положение или изправени пред риск от социално изключване. Бенефициенти на програмата са образователни институции, консултантски фирми, работодатели, браншови организации, социално-икономически партньори, неправителствени организации, центрове за информация и професионално обучение.

Оперативна програма „Регионално развитие ” (13.6 млн. лв.) - чрез тази оперативна програма в частта на дейности по социалното осигуряване, подпомагане и заетост се цели създаване на условия за развитие и трудова заетост, особено в отдалечените райони.

3.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда

Основната част от разходите във функцията са насочени към осигуряването на разходите по проекти, финансирани с ДИЗ, както и на капиталови разходи и средства за текуща издръжка по общинските бюджети. Секторът е един от най-перспективните за развитие на публично-частно партньорство.

ОТЧЕТ 2011 г.	(млн. лв.)						
	КФП	РБ	Общини	ИБСФ	Предприс. програми	Европ. ср-ва	ПУДООС
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	1 428,5	89,2	892,2	6,5	143,7	293,8	3,2
А. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО	663,7	34,8	412,1	3,6		213,2	
Текущи нелихвени разходи	241,5	22,2	202,8	0,1		16,5	
Капиталови разходи	422,2	12,7	209,3	3,5		196,8	
Б. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	764,8	54,3	480,1	2,9	143,7	80,5	3,2
Текущи нелихвени разходи	491,9	30,1	428,2	0,1	13,9	16,5	3,1
Капиталови разходи	272,9	24,3	51,9	2,9	129,7	64,0	0,1

Група А: „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”

Основни политики в областта на жилищното строителство, благоустройството и комуналното стопанство са:

- ◆ Създаването на условия за балансирано и устойчиво регионално развитие, прилагане на стратегически подход за планиране, наблюдение и оценка, реализиране процеса на децентрализация и укрепване на местното самоуправление;
- ◆ Подобряване на инвестиционния процес чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти;
- ◆ Поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура, свързана с подобряване на транспортната достъпност и интегрираното управление на водните ресурси;
- ◆ Подобряване качеството на жизнената среда на българските граждани чрез благоустрояване на населените места и усъвършенстване управлението и поддържането на жилищния фонд .

В група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” за 2011 г. по **бюджетите на министерствата и ведомствата (МРРБ)** са отчетени разходи в размер на 34.8 млн. лв.

С отчетените разходи по бюджета на МРРБ през 2011 г. са финансирани дейности по изграждането на приоритетни водоснабдителни обекти и управлението на ВиК инфраструктурата, изработването и поддържането на кадастрални карти и регистри, дейности по регулиране и контрол върху проектирането и строителството, дейности по създаване на условия за подобряване състоянието на съществуващия сграден фонд, проекти на техническата инфраструктура.

От отчетените разходи по бюджета на МРРБ - 4.8 млн. лв. са разходи по държавно инвестиционен заем по проект „Развитие на общинската инфраструктура”.

Разходите за **функция** „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда” по **общинските бюджети** са предназначени за поддържане и изграждане на техническата инфраструктура и предоставяне на публични услуги на населението, свързани с дейностите по опазване на чистотата, водоснабдяване и канализация, озеленяване и други дейности от обществен интерес.

По бюджетите на общините разходите, отчетени в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”, са в размер на 412.1 млн. лв., като те са с най-голям относителен дял на консолидирано ниво за групата. Отчетените текущи разходи за група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” са в размер на 202.8 млн. лв., което е 130.8 % спрямо разчетените със закона (47.7 млн. лв.) и 112.8 % спрямо отчетените през 2010 г. Превишението на средствата спрямо разчетените по закон се дължи на високия ръст на разходите за издръжка – при разчетени по закон 144.9 млн. лв., разходите по отчет към 31.12.2011 г. възлизат на 187.9 млн. лв. или с 43.0 млн. лв. повече (129.7 %), като увеличението им спрямо отчета за предходната година е с 13.1 %. С най- голям относителен дял в текущите разходи на групата са разходите за издръжка – 92.7 %, следвани от разходите за персонал – 7.3 %. Съпоставени с отчета за 2010 г. разходите за издръжка увеличават своя относителен дял в общия размер на разходите по отчет, от 36.6 % на 45.6 %, за сметка на дела на капиталовите разходи, който намалява от 60.5 % на 50.8 %.

Размерът на капиталовите разходи в тази група е 209.2 млн. лв. или със 118.3 млн. лв. по-малко спрямо разчета и с 65.7 млн. лв. по-малко от отчетените през 2010 г. В групата се

отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с поддържането на уличната мрежа, водоснабдяване, канализация и други публични услуги.

Европейски средства – за група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” изразходваните средства са 213.2 млн. лв., по следните програми:

Оперативна програма „Регионално развитие” (103.0 млн. лв.) - в това функционално направление, целта на оперативната програма е повишаване на конкурентноспособността и привлекателността на регионите и общините посредством подобряване на жилищната среда на градските райони и достъпността на селските райони. Една от основните цели на програмата е да се осигурят по-добри условия на живот за хората и да се допринесе за социалната интеграция чрез повишаване на жизнения стандарт и общо подобряване на качеството на живот на хора в неравностойно и уязвимо положение. В частта на жилищното строителство, благоустройството и комунално стопанство, оперативната програма цели освен повишаване на качеството на живот и поддържане на съответните екологични условия, включително предотвратяване на рискове, както и подобряване на физическата среда на градските центрове и агломерации като част от по-широкообхватната стратегия за социално и екологично възвръщане.

Оперативна програма „Околна среда” (55.2 млн. лв. за групата). Програмата, основни бенефициенти по която са общините, финансира дейности свързани с опазване на водните ресурси, развитие на екологичната инфраструктура, подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води, подобряване управлението на отпадъците.

Група Б: „Опазване на околната среда”

Основните цели и съответно извършените разходи в областта на опазването на околната среда са:

- ◆ подобряване управлението на водите, отпадъците и качеството на атмосферния въздух; опазване на биологичното разнообразие; предотвратяване на вредното въздействие на химичните вещества и препарати върху околната среда; повишаване обществената култура и съзнание и осигуряване на представителна информация за околната среда; интегриране на политиката по околна среда и на екологични проблеми в секторните политики за постигане на устойчиво развитие; намаляване на неблагоприятното въздействие, предизвикано от изменение на климата, върху човешкото здраве, екосистемите и националното стопанство; осигуряване на геоложка информация, минерално суровинен баланс и опазване на земните недра.
- ◆ укрепване на свлачища, геозащита и трансгранично сътрудничество.

Със ЗДБРБ за 2011 г. за група „Опазване на околната среда” по републикански бюджет са утвърдени средства в размер на 84.7 млн. лв и са отчетени разходи в размер на 54.3 млн. лв. (64.2 % изпълнение от закона).

За група „Опазване на околната среда” към 31.12.2011 г. по бюджета на **Министерство на околната среда и водите** са усвоени средства в размер на 38.4 млн. лв.

През 2011 г. е увеличен броя на обхванатите населени места в системата на организирано събиране и извозване на отпадъците. В резултат на това е преустановено нерегламентираното изхвърляне на отпадъци в тези населени места и продължава процеса на ликвидиране на замърсените терени, което се осъществява съгласно утвърдени графици. С добър темп продължава работата по прекласификация на отпадъците. Осъществява се контрол на водоползването и водностопанските системи, стопанисване на минералните води, съставяне на регистри и информационна система за управление на водите. Извършва се мониторинг на отпадъчните води, качеството на атмосферния въздух,

емисиите на вредни вещества, на земните недра, земите и почвите. Създадени са правила и процедури за равнопоставеност при прилагане на контрол върху стопанските субекти от РИОСВ, чрез разработване на правила и процедури за контролна дейност, които налагат еднакъв, а не избирателен подход към операторите и др.

По бюджета на МОСВ към 31.12.2011 г. са усвоени държавни инвестиционни заеми в размер на 7.0 млн. лв. по проект „България – регионално и общинско водоснабдяване”.

Към 31.12.2011 г. по бюджета на МРРБ в група „Опазване на околната среда” са усвоени средства в размер на 13.2 млн. лв., в т.ч. 12.8 млн. лв. разходи по държавни инвестиционни заеми, изпълнявани от МРРБ.

В рамките на това направление МРРБ реализира своята политика, чрез изпълнението на програми „Водоснабдителна и канализационна инфраструктура” и „Противодействие на свлачищните, ерозионните и абразионни процеси”, в т.ч. и дейности по държавни инвестиционни заеми, а именно Проект България „Защита на речните и морските брегове от ерозията и абразията и свързаните с тях свлачищни процеси”, финансирани съвместно с ЕИБ и БРСЕ, проект „Техническа инфраструктура” и проект „Пречистване на отпадните води в басейна на р.Марица”, финансиран съвместно с ЕИБ.

През 2011 г. по програма „Водоснабдителна и канализационна инфраструктура” са финансирани дейности и проекти, свързани с подобряване състоянието на ВиК инфраструктурата, проекти, свързани с благоустрояване на населените места, подобряване качеството на питейната вода, изграждане на магистрални водопроводи отвеждане на отпадъчните води от населените места и пречистването им, в съответствие с европейските директиви в областта на водите

По програма „Противодействие на свлачищните, ерозионните и абразионни процеси” през 2011 г. продължи извършването на дейности за предотвратяване и ограничаване риска от възникване на свлачищни процеси в т. ч. разрешителен режим на строителството в свлачищни райони и реализиране на укрепителни, отводнителни и брегозащитни мероприятия на територии, засегнати от свлачищни, ерозионни и абразионни процеси.

Усвоените средства по проектите (издръжка и капиталови разходи), финансирани с ДИЗ, в размер на 12.8 млн. лв., се разпределят, както следва:

- Проект „Техн. инфраструктура” – 0.8 млн. лв.
- Проект „България” – БРСЕ – 0.026 млн. лв.
- Проект „Марица” – ЕИБ – 11.9 млн. лв.

През 2011 г. продължи изпълнението на програмите за отстраняване на минали екологични щети на приватизираните предприятия, възникнали до момента на приватизацията, които бяха финансирани със средства от **централния бюджет** в размер на 2.8 млн. лв. Тези средства са усвоени основно за изпълнение на програмите за отстраняване на минали екологични щети на „Лукойл Нефтохим Бургас”, „Елаците Мед – с. Мирково”, „Индустриална зона Варна Запад” и „ОЦК – Кърджали”.

Основните разходи по КФП в групата са извършени **по бюджетите на общините**, като за годината те възлизат на 480.1 млн. лв. От тях 428.2 млн. лв. представляват текущи разходи, което е с 66.6 млн. лв. или с 18.4 % повече от разчетените със закона за 2011 г. Превишението на средствата спрямо разчетените по закон се дължи на увеличението на разходите за *издръжка* в резултат на разпределен остатък от предходната година. В групата с висок относителен дял са разходите за издръжка, и по-конкретно за външни услуги, тъй като в нея се отчитат разходите, свързани с поддържането на чистотата и благоустрояването, извършвани от фирми или общински предприятия. Размерът на отчетените *капиталови* разходи в тази група е 51.9 млн. лв. или с 64.5 млн. лв. по-малко спрямо разчета им по закон и с 31.7 млн. лв. по-малко от отчетените през 2010 г. В групата

се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение.

Отчетените разходи за група „Опазване на околната среда” по **предприсъединителните програми** за 2011 г. са в размер на 143.7 млн. лв., като в основната си част това са капиталови разходи. Тук са отчетени разходи във връзка с управляваните от ИА мерки по програми, свързани с управление и подобряване на управлението на инфраструктурата на водния сектор, изграждане на пречиствателни станции и депа за битови отпадъци, техническа помощ за мониторингови комитети за наблюдение на програма ИСПА, изграждане на депа за битови отпадъци.

Европейски средства – за група „Опазване на околната среда” изразходваните средства са 80.5 млн. лв., основно по **Оперативна програма „Околна среда”**. Основната цел на програмата е подобряване, запазване и възстановяване на естествената околна среда и развитие на екологичната инфраструктура. Програмата финансира дейности свързани с: опазване и подобряване състоянието на водните ресурси; подобряване на управлението на отпадъците и на защитата на почвите; опазване на биоразнообразието и защита на природата и др. Предмет на програмата са: инфраструктурни проекти за третиране на отпадъци, питейни и отпадни води; проекти за възстановяване на биологичното разнообразие. Бенефициенти са: общини; басейнови дирекции; регионални асоциации; регионални структури на МОСВ; Изпълнителна агенция по горите; администрации, управляващи НАТУРА 2000; неправителствени организации.

3.4.7 Почивно дело, култура, религиозни дейности

Основната част от разходите по функция „Почивно дело, култура, религиозни дейности”, са в група В. „Култура” и група Б. „Физическа култура и спорт”. По съставни бюджети разходите са извършени от министерствата и ведомствата, БНТ, БНР, общините и др.

ОТЧЕТ 2011 г.	(млн. лв.)										
	КФП	РБ	Съдебна власт	БАН	БНР	БНТ	НС	Общини	ИБСФ	Предпр. пр-ми	Евр оп. ср-ва
VII. ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА, РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ	513,2	146,7	2,1	0,8	51,6	72,6	0,8	220,5	0,9	0,8	16,3
A. ПОЧИВНО ДЕЛО	19,6	10,8	2,1	0,2	0,2	0,3	0,8	2,4			2,7
Текущи нелихвени разходи	13,5	7,8	2,1	0,2	0,1	0,3	0,8	2,1			0,1
Капиталови разходи	6,1	3,0	0,0		0,2			0,3			2,6
Б. ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ	79,4	30,6						46,2	0,1		2,6
Текущи нелихвени разходи	68,4	30,6						37,7	0,0		0,2
Капиталови разходи	11,0	0,0						8,5	0,1		2,4
В. КУЛТУРА	409,8	100,9		0,7	51,4	72,2		171,9	0,8	0,8	11,0
Текущи нелихвени разходи	346,2	92,0		0,7	45,2	55,2		151,2	0,1	0,8	1,0
Капиталови разходи	63,6	9,0		0,0	6,2	17,0		20,7	0,7		10,0
Г. РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	4,4	4,4									
Текущи нелихвени разходи	4,4	4,4									
Капиталови разходи	0,0	0,0									

Група А: „Почивно дело”

Основната цел на публичните разходи през 2011 г. за група „Почивно дело” е подобряване условията за отдых на работещите. Предвидените със ЗДБРБ за 2011 г.

разходи по републиканския бюджет за тази група са в размер на 10.1 млн. лв. и са за осигуряване на материално техническата база на почивните станции към МС, МФ, МО, МОМН, МОСВ, МЗХ и МРРБ.

По отчет разходите за почивно дело по републиканския бюджет са в размер на 10.8 млн. лв., в т.ч. 7.8 млн. лв. текущи разходи. По **общинските бюджети** за дейностите в групата са усвоени 2.4 млн. лв.

Европейски средства – в групата са изразходвани 2.7 млн. лв. по **Оперативна програма „Регионално развитие”**, като това са средства за общинските проекти.

Група Б: „Физическа култура и спорт”

Разходите по републиканския бюджет за група „Физическа култура и спорт” за 2011 г. са в размер на 30.6 млн. лв. Средствата са усвоени за подпомагане развитието на физическото възпитание и спорта в страната, за реализиране на дейности по програми за олимпийска подготовка и за развитие на спорта за високи постижения, за финансиране на спортни проекти и дейности по целеви програми за развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време. Спрямо отчетените разходи за 2010 г., усвоените средства по републиканския бюджет за дейности по група „Физическа култура и спорт” са нараснали с 1.2 млн. лв. или ръст на разходите от 4.2 %.

Отчетените разходи по републиканския бюджет в групата са по бюджета на МФВС. През годината разходите за дейности по група „Физическа култура и спорт” са нараснали с 6.3 млн. лв. в сравнение със заложените по ЗДБРБ за 2011 г., в резултат на извършени корекции по реда на чл. 34, ал. 2 от ЗУДБ, във връзка с осигуряване на средства, както следва:

- за подпомагане на дейности на български спортни федерации и клубове по програма за олимпийска подготовка – 1.2 млн. лв.;
- за подпомагане организирането и провеждането на международни спортни прояви (домакинства) на територията на Република България – 5 млн. лв.;
- в изпълнение на Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби и ПМС № 129 от 2000 г. – 0.1 млн. лв.

За отчетния период усвоените средства по бюджета на МФВС за дейности в групата са в размер на 30.6 млн. лв. при уточнен план 30.8 млн. лв., или изпълнение – 99.3 %. От усвоените текущи разходи, най-голям дял заемат средствата за подпомагане развитието на физическото възпитание и спорта в страната – 30.4 млн. лв. (субсидии за юридически лица с нестопанска цел) и по отчет са изразходвани за дейности и проекти по утвърдените програми на МФВС, както следва:

- ◆ Програма „Олимпийска подготовка” – 17.7 млн. лв., в т.ч.: 16.7 млн. лв. предоставени средства на български спортни федерации и клубове по договори за олимпийска подготовка, 0.5 млн. лв. авансови плащания за участие на български делегации в олимпийски игри през 2012 г. и 0.5 млн. лв. за др. дейности в областта на олимпийската подготовка;
- ◆ Програма „Спорт за високи постижения” – 10.7 млн. лв., в т.ч.: 10.1 млн. лв. за подпомагане организирането и провеждането на международни спортни прояви /домакинства/ на територията на Република България, включени в международния спортен календар (световни и европейски състезания и първенства), 0.4 млн. лв. за участие в Европейски младежки фестивали по олимпийски спортове, 0.2 млн. лв. за подпомагане и лечение на спортисти и др.;
- ◆ Програма „Спорт за учащи” – 0.5 млн. лв. за осигуряване на възможности за физическа активност, спортно-състезателна дейност, изява и постигане на спортни резултати за учащи, в т.ч. по: програма ученически игри за общообразователни и специални

училища (0.5 млн. лв.), програма „Спорт за хора с увреждания и деца в риск” и програми за физическа дееспособност и развитие на спорта за учащи (0.01 млн. лв.);

- ◆ Програма „Спорт в свободното време” – 1.5 млн. лв. за реализиране на спортни дейности и проекти по: програма спорт за децата в свободното време (0.9 млн. лв.), програма „Научи се да плуваш” (0.3 млн. лв.), програми за развитието на детския футбол (0.2 млн. лв.); програми за развитие на спорта за всички (0.04 млн. лв.).

С най-голям относителен дял в разходите за група “Физическа култура и спорт” са усвоените средства **по бюджетите на общините** в размер на 46.2 млн. лв., при планирани 37.0 млн. лв. В групата за делегираните от държавата дейности са отчетени текущи разходи в размер на 2.2 млн. лв., които са осигурени от целевите разходи по централния бюджет в изпълнение на ПМС № 129/2000 г. за определяне на минимални диференцирани размери на паричните средства за физическо възпитание и спорт. По отчетни данни за 2011 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 0.5 млн. лв.

Група В: „Култура”

Разходите по група „Култура” по КФП са 409.8 млн. лв., като основните бюджетни системи, в които те са отчетени са републиканския бюджет, бюджетите на БНТ, БНР и бюджетите на общините. Основните цели на публичните разходи в областта на културата са насочени към създаване условия за устойчиво развитие на българската култура и изкуство, опазване на културно-историческото наследство, популяризиране достиженията на българските творци и повишаване конкурентноспособността на културния продукт.

Общо предвидените със ЗДБРБ за 2011 г. разходи за група “Култура” по бюджетите на министерствата и ведомствата са в размер на 89.5 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 4.9 млн. лв. Средствата са предназначени за финансиране на част от дейностите за култура на МК, на Държавна агенция „Архиви” към МС, на МВнР, на МО и МОМН. Отчетените разходи са 98.8 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 9.0 млн. лв.

Отговорното министерство ангажирано за изпълнението на държавната политика в областта на културата, е МК. Отчетените разходи по бюджета на министерството са в размер на 88.1 млн. лв. и са за управление, контрол и регулиране на: дейността на Национален институт за недвижимо културно наследство и ИА “Национален филмов център”; дейности в областта на развитие на културата - „Национален фонд Култура”; дейности в областта на международното културно сътрудничество, осъществявани от българските културни институти в чужбина; дейности в областта на театралното изкуство, осъществявани от драматичните и куклени театри; дейности в областта на музикалното и танцовото изкуство, осъществявани от оперно-филхармонични дружества, опери, оркестри и ансамбли; дейности в областта на музейното дело, осъществявани от музеи и галерии; дейности в областта на българския книжен сектор; дейности в областта на популяризиране на българската култура и участия в международни фестивали и конкурси.

Отчетените разходи за дейностите по съхраняване и обработка на архивни документи, осъществявани от Държавна агенция „Архиви” (второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към Министерския съвет) са в размер на 7.0 млн. лв.

За популяризиране на българската култура, осъществявана от културния институт към Министерство на външните работи са разходвани 0.2 млн. лв.

За реализиране на дейностите към Министерство на образованието, младежта и науката по съхраняване историята на образованието са разходвани 0.2 млн. лв.

За реализиране на дейностите към Министерство на отбраната, в група „Култура” са разходвани – 3.3 млн. лв.

Отчетените разходи по **бюджета на БНТ** за група „Култура” са в размер на 72.2 млн. лв. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНТ по подготовката, създаването и разпространението на телевизионна програма в изпълнение на разпоредбите на Закона за радиото и телевизията. Общият обем на излъчената от БНТ програма е 31 379 часа, при план – 26 280 часа или 119.4 % изпълнение за годината.

С извършените през отчетния период разходи са изпълнени основните цели на програмите на обществената медия, а именно: осигуряване на икономическа, културна, научна, образователна и друга социално значима информация, излъчване на български и чужди образователни програми, насърчаване на българското филмово творчество, излъчване на предавания за чужбина и др.

Изпълнението на текущите разходи за осъществяването на основната дейност на БНТ в група „Култура” е в размер на 55.2 млн. лв. Отчетените разходи за издръжка са в размер на 30.1 млн. лв., като по-голямата част от разходите са за обезпечаване производството и разпространението на телевизионна програма на БНТ, в т.ч. разходи за такси за разпространение на телевизионна програма (6.6 млн. лв.), за заплащане на авторски възнаграждения към дружествата за управление на авторски права /6.6 млн. лв./, външни продукции /4.7 млн. лв./, отстъпени права за закупуване на програми и спортни събития с лицензионен срок до една година /2.4 млн. лв./ и др.

Отчетените капиталови разходи са в размер на 17.0 млн. лв., от които:

- ◆ за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални активи – 2.8 млн. лв.
- ◆ за нематериални дълготрайни активи – 14.2 млн. лв. Средствата са усвоени основно за: създаване на българско филмово телевизионно творчество, съгласно чл. 71, т. 2 от ЗРТ (2.9 млн. лв.); придобиване правата за излъчване на европейски и световни първенства (5.2 млн. лв.); закупуване правата за излъчване на чужди и български програми (2 млн. лв.); патенти и придобиване на програмни продукти.

Изпълнението на разходите **по бюджета на БНР** за дейности по група „Култура” за 2011 г. е в размер на 51.4 млн. лв. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални радиопрограми в изпълнение на разпоредбите на Закона за радиото и телевизията. Общият обем на излъчената от БНР програма е 93 595 часа (в т.ч.: 562 часа реклама), при план – 91 593 часа, или 102.2 % изпълнение за годината. Обемът радиопрограма е излъчен по националните програми „Хоризонт” и „Христо Ботев”, програма за чужбина „Радио България” и регионалните програми – „Радио София”, регионални радицентрове Варна, Пловдив, Стара Загора, Шумен, Благоевград и Видин. Характерно за отчетния период е разширяването и задълбочаването на многопрограмното развитие на БНР, създаването на нови проекти за интегрирани предавания между националните и регионалните програми и тяхното ребрандиране, по-нататъшно развитие на предавателната мрежа, налагането на общественото радио като програмен, технически и технологичен лидер.

Изпълнението на текущите разходи в групата за осъществяването на основната дейност на националното радио е в размер на 45.2 млн. лв. Отчетените разходи за издръжка на БНР са в размер на 23.5 млн. лв. От разходите за външни услуги най-голям дял имат разходите за такси за излъчване на програмите на БНР, по тарифа на БТК – АД, в размер на 14.1 млн. лв. Отчетените капиталови разходи са в размер на 6.2 млн. лв. Средствата са усвоени за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи, като най-голям дял заемат разходите за техническо и технологично обновление на производствено-студийната база във връзка с прехода към дигитализиране на цялостния работен процес на подготовка и излъчване на радиопрограмите и за подобряване покритието на страната с програмите на Българското национално радио.

В група „Култура” по **бюджетите на общините** са отчетени разходи в размер на 171.9 млн. лв., от които текущи 151.2 млн. лв. и капиталови 20.7 млн. лв. Изпълнението спрямо предвидените разчети към ЗДБРБ за 2011 г. е 122.5 %, като разходите от тази група за общините са с най-голям дял по КФП. Отчетените текущи разходи за *делегирани от държавата дейности* за годината са в общ размер на 66.2 млн. лв., което е с 2.8 млн. лв. над разчета за годината. Превишението на отчетените средства за 2011 г. спрямо закона е във връзка с преведени целеви средства от централния бюджет за подпомагане дейността на народните читалища, съфинансиране на културни прояви, целеви средства по одобрени проекти, финансирани от бюджета на Министерство на културата.

В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонал и издръжка на библиотеките, музеите и художествените галерии с регионален характер и на читалищата.

С най-голям относителен дял по групата са отчетените субсидии за читалищата 63.0 %, следвани от разходите за заплати на персонала в общинските културни институти 21.6 %. По отчетни данни за 2011 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 12.3 млн. лв.

В *местните дейности* по група „Култура” са отчетени текущи разходи в размер на 77.3 млн. лв., което е с 30.2 % повече (18.0 млн. лв.) от разчетените със закона и с ръст от 8.1 % спрямо отчетените за 2010 г. Тук се включват разходите за общински театри, филхармонии, оркестри и ансамбли, музеи, художествени галерии с местен характер, градски библиотеки, обредни домове и зали, зоопаркове и други дейности по културата.

Европейски средства - изразходваните средства в групата са 11.0 млн. лв. Разходите са извършени основно по *Оперативна програма „Регионално развитие”* (10.4 млн. лв.).

Група Г: „Религиозно дело”

Съгласно чл. 28 от Закона за вероизповеданията разпределението на държавната субсидия за регистрираните вероизповедания се извършва с годишния закон за държавния бюджет. В тази връзка, със ЗДБРБ за 2011 г. е определена субсидия в размер на 3.0 млн. лв. През 2011 г. като субсидия за вероизповеданията са предоставени допълнително 0.7 млн. лв. на основание ПМС № 34/14.02.2011 г. и ПМС № 208/15.07.2011 г., за извършване на ремонтни, реставрационни и довършителни строителни дейности на обекти, включени в маршрутите на културно-религиозния туризъм. Усвоените средства по републиканския бюджет за групата са в размер на 4.4 млн. лв.

3.4.8 Икономически дейности и услуги

Тази функция отразява поети ангажименти на правителството по извършване на структурните реформи и взаимоотношенията на бюджета с реалния сектор. Основен механизъм на тези взаимоотношения са програмите по финансиране и субсидиране на отделните подотрасли, както и издръжката на администрациите, ангажирани в този процес.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2011 г.	КФП	РБ	НС	БАН	Общини	ИБСФ*	Предпр. п-ми	Европ. ср-ва**
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	3 454,2	1 311,6	1,9	1,2	423,7	496,3	36,7	1 182,9
A. МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ	30,9	30,4					0,0	0,4
Текущи нелихвени разходи	28,3	27,9						0,4
Капиталови разходи	2,6	2,5					0,0	
Б. СЕЛСКО С-ВО, ГОРСКО С-ВО, ЛОВ И РИБОЛОВ	946,2	155,4			12,6	488,3	0,1	289,9
Текущи нелихвени разходи	904,0	152,3			12,4	478,3	0,2	260,9
Капиталови разходи	42,2	3,2			0,2	10,0	-0,2	29,0
В. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ	2 184,8	1 054,9			316,4	0,3	30,1	783,1
Текущи нелихвени разходи	700,5	526,2			169,8	0,0	0,0	4,4
Капиталови разходи	1 484,3	528,7			146,6	0,3	30,1	778,7
Г. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО	13,1	6,5						6,6
Текущи нелихвени разходи	12,5	6,5						6,0
Капиталови разходи	0,6							0,6
Д. ТУРИЗЪМ	25,9	8,9			3,4			13,6
Текущи нелихвени разходи	25,0	8,9			2,6			13,4
Капиталови разходи	0,9				0,7			0,1
Е. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА	253,4	55,4	1,9	1,2	91,3	7,7	6,6	89,3
Текущи нелихвени разходи	160,4	54,7	1,9	1,1	82,1	7,2	3,7	9,7
Капиталови разходи	93,0	0,7	0,0	0,1	9,2	0,5	2,9	79,6

* Основно плащания чрез извънбюджетната сметка на ДФ „Земеделие“ за реализиране на национални политики в сектора на селското стопанство, вкл. национални доплащания към преките плащания, субсидии за селскостопански производители и т.н.

** Основната част от разходите в колона „Европейски средства“ за група Б са плащания чрез Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ и са финансирани от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейски фонд за рибарство и съответното съфинансиране от националния бюджет. Разходите за група В са по ОП „Транспорт“ и ОП „Регионално развитие“ (вкл. националното съфинансиране), и са извършени чрез извънбюджетната сметка на НФ към МФ.

Група А: „Минно дело, горива и енергия“

Извършените през 2011 г. разходи в група „Минно дело, горива и енергия“ по бюджетите на министерствата и ведомствата са в размер на 30.4 млн. лв. или с 18.3 % повече спрямо предходната година. Тези средства са изразходвани за финансово обезпечаване на дейностите, осъществявани от МИЕТ в тази област, както следва:

- насърчаване въвеждането на енергоефективни и екологосъобразни технологии и подобряване на енергийния и екологичен мениджмънт и производството и потреблението на възобновяема енергия и биогорива;
- насърчаване на местното устойчиво развитие чрез подкрепа на енергоспестяването;
- качествено и сигурно задоволяване потребностите на обществото от енергия и енергийни ресурси, съобразено с изискванията за надеждност, безопасност и опазване на околната среда;
- дългосрочна енергийна сигурност на страната при ефективно използване на енергията и енергийните ресурси и устойчивост на енергийния сектор;
- осигуряване на непрекъснат процес на снабдяването на стопанския сектор и населението с електрическа, топлинна енергия и природен газ;
- осигуряване на надеждно и безопасно електропроизводство на АЕЦ „Козлодуй“;
- изпълнение на мерките и дейностите, включени в Стратегията за управление на отработено и ядрено гориво и радиоактивните отпадъци и Стратегията за извеждане от експлоатация на 1 и 2 блок на АЕЦ „Козлодуй“ и др.

Отговорните министерства и ведомства, които са ангажирани с изпълнението на държавната политика в областта на минното дело, горивата и енергията през 2011 г. са МИЕТ, Агенцията за устойчиво енергийно развитие (правоприемник на Агенцията по енергийна ефективност от 03.05.2011 г., в т.ч. на фондовете “Извеждане на ядрени съоръжения от експлоатация” и “Радиоактивни отпадъци” към МИЕТ) и МОСВ.

Група Б: „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов“

Със ЗДБРБ за 2011 г. за група “Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” по бюджетите на министерствата и ведомствата са утвърдени разходи в размер на 216.1

млн. лв. (в т.ч. и предвидените средства за разходване от резерва за непредвидени и неотложни разходи). Тук се отчитат разходите на МЗХ, свързани с борбата със заразни и паразитни болести; за събиране и унищожаване на високо рискови отпадъци; за закупуване на ваксини и диагностикуми; за покупка на противогорадови ракети за борба с градушките; за охрана и възпроизводство на горите; за издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча; за опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка; за развитието на лозаровинарския сектор в страната, съгласно изискванията на ЕС; за опазване селекцията в животновъдството с оглед подобряване породата им; за контрол на зърното и фуража; за опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната; за изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника; за сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал; опазване на страната от проникването и разпространяването на вредители по растенията и растителните продукти; за субсидиране цената на водата за поливни нужди.

През 2011 г. по бюджетите на министерствата и ведомствата (МЗХ), за групата са отчетени общо 155.4 млн. лв. Капиталовите разходи са в размер на 3.2 млн. лв. и са разходвани за строеж на горски пътица за дърводобив, за ремонт на дивечовъдните станции, оборудване на лаборатории за изследване на растителни продукти, животински продукти и лаборатории по лозата и виното, за строеж и оборудване на контролно-пропускателните пунктове по границата и други.

По **извънбюджетните сметки и фондове** са усвоени 488.3 млн. лв. (по бюджета на ДФ "Земеделие"), от които текущи разходи – 478.3 млн. лв. и капиталови разходи – 10.0 млн. лв. През 2011 г. са извършени национални доплащания към преките плащания в размер на 405.3 млн. лв., в т.ч. национални доплащания на площ – 284.7 млн. лв., национални доплащания за животни – 51.8 млн. лв. и национални доплащания за тютюн – 68.9 млн. лв. Средствата за национално доплащане (по одобрена от МС схема) за тютюн за 2010 г. чрез ДФЗ „Земеделие” бяха одобрени допълнително с ПМС № 120/2011 г. и са предоставени за сметка на резерва за непредвидени и неотложни разходи. Отпуснатата държавна помощ по одобрени за подпомагане финансови схеми за 2011 г. е в размер на 26.1 млн. лв.

Европейски средства - изразходваните средства в група "Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов" са 289.9 млн. лв., вкл. националните доплащания към директните плащания на земеделските производители, и са извършени основно по бюджета на ДФ "Земеделие".

По **общинските бюджети** в групата са изразходвани 12.6 млн. лв. Тези разходи са основно текущи и са за *местни дейности*, като с най-голям относителен дял са разходите за издръжка. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с охрана на земеделски имоти и др.

Група В: „Транспорт и съобщения”

Към 31.12.2011 г. отчетените разходи по бюджетите на **министерства и ведомства** в група „Транспорт и съобщения” са в размер на 638.9 млн. лв.

През 2011 г. по бюджета на МТИТС са усвоени средства в размер на 160.1 млн. лв., в т.ч. разходи по държавни инвестиционни заеми, изпълнявани от министерството – 133.9 млн. лв. Изпълняваните дейности бяха насочени към постигането на следните цели:

- ◆ ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;
- ◆ интегриране на българската транспортна система в европейската;

- ◆ ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората;
- ◆ постигане на висока степен на безопасност и сигурност на транспорта;
- ◆ осигуряване на качествен и лесно достъпен транспорт във всички райони на страната;
- ◆ устойчиво развитие на масовия обществен транспорт;
- ◆ осигуряване на оперативна съвместимост на информационните системи в държавната администрация;
- ◆ повишаване на сигурността на мрежите и информацията в структурите на държавната администрация;
- ◆ популяризиране на е-услугите и информационно приобщаване на гражданите и бизнеса и др.

С реализираните дейности през отчетната 2011 г., в рамките на тези средства, е осъществен напредък в изпълнението на следните мащабни проекти:

- Реконструкция и електрификация на железопътната линия Пловдив-Свиленград-турска/гръцка граница;
- Изграждане на втори мост на р. Дунав при Видин-Калафат.

По бюджета на Агенция „Пътна инфраструктура”, второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на регионалното развитие и благоустройството, в група „Транспорт и съобщения” са усвоени средства в размер на 456.7 млн. лв., в т.ч. 175.3 млн. лв. разходи по държавни инвестиционни заеми, изпълнявани от агенцията. Дейностите, изпълнявани от Агенция „Пътна инфраструктура” през 2011 г. са насочени към постигането на следните цели:

- ◆ осигуряване на високо ниво на автотранспортна достъпност и мобилност за територията на Република България;
- ◆ поддържане и развитие на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт в условията на изграждане на националната мрежа от магистрали и скоростни пътища и свързването им с европейските транспортни коридори;
- ◆ модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа.

В това функционално направление за министерства и ведомства са предоставени допълнителни бюджетни кредити, както следва:

- В изпълнение на ПМС № 65 от 17.03.2011 г. за предоставяне на финансови средства от централния бюджет по бюджета на МРРБ за финансиране на приоритетни инфраструктурни обекти, с което чрез бюджета на АПИ са усвоени средства в размер на 51.3 млн. лв.

- В изпълнение на ПМС № 230 от 29.07.2011 г. за предоставяне на финансови средства от централния бюджет за 2011 г. по бюджета на МРРБ, МФ и на администрацията на МС за финансиране на обект „Граничен преход Маказа” и инженерно-укрепителни работи по довеждащ път, с което чрез бюджета на АПИ са усвоени 3.1 млн. лв.

- В изпълнение на ПМС № 8 от 20.01.2011 г. за предоставяне на допълнителни средства по бюджета на МРРБ за 2011 г. от централния бюджет, са предоставени 0.9 млн. лв. за финансиране изпълнението на договор за обществена поръчка с предмет „Извършване на услуга – тестване и практическо прилагане на транспортен модел, разработен по Договора за изработване на Общия генерален план на транспорта, при подготовката на анализи-ползи за проекти в пътния сектор, така както са определени съгласно техническата спецификация”.

- В изпълнение на ПМС № 143 от 19.07.2010 г. за предоставяне на допълнителен бюджетен кредит на АПИ за завършване на проект „Строителство на АМ „Люлин“ са изплатени средства в размер на 22.3 млн. лв.

През 2011 г. финансирани със средства по това функционално направление са следните приоритетни проекти:

- ◆ финансирано е изграждането на „Софийския околоръстен път (СОП) – Южна дъга - и пътна връзка № 2 на пътен възел „Младост“ в у-ка от СОП до началото на съществуващия надлез” – 10.3 млн. лв.;
- ◆ строителство на АМ „Марица” - 5.8 млн. лв.;
- ◆ строителство на АМ „Хемус” -8.0 млн. лв.;
- ◆ строителство на АМ „Люлин” – 22.3 млн. лв. ;
- ◆ изплатени разходи за укрепване на активизиран свлачищен процес на АМ Люлин от км 16+000 до км 16+560 – 3.8 млн. лв. ;
- ◆ ремонтни дейности на път I-7 Ямбол–Елхово км 265+190 до км 296+179–6.9 млн. лв.;
- ◆ ремонтни дейности П-56 пв Скобелева майка - П-86 Югоизточен обход на гр. Пловдив от 96+900 до 104+033 - I-ви етап и от км 96+900 до км 98+200 - направление Пловдив Хасково – 9.6 млн. лв.;
- ◆ изплатени са разходи, свързани с отчуждителни процедури в размер на 4.7 млн. лв.;
- ◆ финансиране на разходи за текущ ремонт 139.2 млн. лв., в т.ч. зимно поддържане – 49.1 млн. лв.

От изпълняваните инвестиционни проекти с държавни инвестиционни заеми основно място заемат: *програма “Транзитни пътища – V (ЕИБ)”* – рехабилитация на пътни участъци от пътища I, II и III клас и проекти частична реконструкция и ново строителство, по която са усвоени средства в размер на 121.9 млн. лв.; *програма “Рехабилитация и реконструкция на пътища от републиканската пътна мрежа II и III клас (IBRD)”*, по която са усвоени средства в размер на 53.4 млн. лв. Финансирането на проектите по тези програми продължава и през 2012 г.

Чрез бюджета на КРС през 2011 г. са усвоени средства в размер на 8.7 млн. лв. за изпълнение на секторната политика в областта на далекосъобщенията чрез финансиране на дейности, свързани с регулирането и контролирането на далекосъобщителния, радиочестотния спектър и услуги на информационното общество.

Чрез бюджета на Авиоотряд 28 са усвоени през 2011 г. средства в размер на 8.4 млн. лв. за изпълнение на възложените му функции.

През 2011 г. чрез бюджета на МВР, за финансово обезпечаване дейността на Специалната куриерска служба в това функционално направление, са усвоени средства в размер на 5.0 млн. лв.

Отчетените разходи **по общинските бюджети** за група “Транспорт и съобщения” възлизат на 316.4 млн. лв., от които 169.8 млн. лв. текущи и 146.6 млн. лв. капиталови разходи. Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* са в размер на 23.3 млн. лв., от които 1.3 млн. лв. за издръжка и доков ремонт на фериботен комплекс – Белослав, при предвидени 1.2 млн. лв. и 22.0 млн. лв. предоставени субсидии от централния бюджет на общините за вътрешноградски и междуселищни превози. В *местните дейности* за група „Транспорт и съобщения” са отчетени текущи разходи в размер на 146.2 млн. лв., което е с 5.8 млн. лв. или с 4.1 % повече от разчетените към закона за 2011 г. и с 0.9 % повече спрямо отчетените за 2010 г. Съпоставени със закона за 2011 г. се отчита икономия в разходите за издръжка от 45.0 млн. лв., а разходите за субсидии са по-високи с 49.7 млн. лв., като това са средства, които общините предоставят на транспортните дружества.

Разходите за група „Транспорт и съобщения” по **предприсъединителните инструменти на ЕС** са 30.1 млн. лв. Това са капиталови разходи свързани основно с управляваните от ИА мерки по програма ИСПА за реконструкция и модернизация на участъци от републиканската железопътна мрежа - част от Европейските транспортни коридори, и за изграждане и рехабилитация на пътна инфраструктура по програми за трансгранично сътрудничество.

Европейски средства – в група “Транспорт и съобщения” изразходваните средства са в размер на 783.1 млн. лв. (в т. ч. капиталови разходи 778.7 млн. лв.), основно по ОП:

Оперативна програма „Транспорт” (668.0 млн. лв.) - програмата финансира мащабни инфраструктурни проекти с общ бюджет в седемгодишната рамка 2007 – 2013 г. Основна цел на програмата е да се постигне балансирано и устойчиво развитие на националната транспортна система чрез развитието и модернизацията на основните транспортни инфраструктурни връзки от европейско, национално и трансгранично значение. Други важни цели на програмата са развитието на Европейските транспортни коридори на територията на страната и баланс между отделните видове транспорт. Постигането на тези цели е необходимо условие за устойчивия и балансиран дългосрочен икономически растеж.

Бенефициенти на тази програма са: Национална компания “Железопътна инфраструктура”, Агенция ”Пътна инфраструктура”, Изпълнителна агенция за проучване и поддържане на р. Дунав; Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура”, „Метрополитен” ЕАД и общини.

Оперативна програма „Регионално развитие” (112.3 млн. лв.) – програмата финансира инфраструктурни проекти за интегрирано развитие на градовете, регионалната и местна инфраструктура, устойчиво развитие на туризма, регионални и местни мрежи за сътрудничество. Основна цел на програмата е подобряване на качеството на живот и работната среда, с по-добър достъп до основните услуги и нови възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие. Други важни цели на програмата в това функционално направление са: изграждане на устойчиви и динамични градски центрове, свързани с техните по-слабо урбанизирани периферни територии; осигуряване на по-добър достъп до пътни, информационни, комуникационни и енергийни мрежи за изостаналите райони; възстановяване на баланса между различните видове транспорт; развитие на интермодален транспорт; системи за регулиране на автомобилния поток; мерки за безопасност и качество на услугите; подобряване на връзките между града и селото и др. Бенефициенти на програмата са общини, общински фирми, сдружения на общини, неправителствени организации с местно представителство.

Група Г: „Промисленост и строителство”

Основната цел на публичните разходи през 2011 г. за група „Промисленост и строителство” е насърчаване създаването и развитието на малки и средни предприятия.

По бюджетите на министерствата и ведомствата, при разчетени със ЗДБРБ за 2011 г. средства в размер на 3.4 млн. лв. са отчетени 6.5 млн. лв.

Насърчаването на малкия и средния бизнес, основно, се извършва чрез Националния иновационен фонд (НИФ), за което през 2011 г. са предоставени средства от предвидените в централния бюджет разходи за НИФ.

Отговорните министерства и ведомства, които са ангажирани за изпълнението на държавната политика в областта на промислеността и строителството през 2011 г., са МИЕТ и Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия, която е в структурата на министерството.

Група Д: „Туризм”

Основната цел на публичните разходи и през 2011 г. за група „Туризм” е повишаване на конкурентоспособността на българския туризъм, като отговорното министерство, ангажирано с изпълнението на държавната политика в областта на туризма, е МИЕТ.

Извършените през 2011 г. разходи по тази група за **министерствата и ведомствата** са в размер на 8.9 млн. лв. което е с 4.9 млн. лв. повече от разчетените за 2011 г. средства. Сравнено с отчетените за 2010 г. , разходите са повече с 27.5 %.

С тези средства финансово е обезпечено:

- ◆ изпълнение на маркетинговата стратегия за реклама на българския туризъм на международния туристически пазар;
- ◆ популяризиране и въвеждане на нови туристически продукти;
- ◆ организиране на международни туристически борси, панаири и изложения;
- ◆ подготовка и разпространение на рекламни материали и PR мероприятия;
- ◆ реклама в чуждестранни медии, в т.ч. чрез организиране на журналистически турове в страната и в българските медии и др.

За група „Туризм” по **общинските бюджети** са отчетени разходи в размер на 3.4 млн. лв. (основно текущи разходи). В тази група се отчитат разходите за издръжка на туристическите бази, специализирани спортно-туристически школи, дейности за развитието и популяризирането на туризма и др.

Група Е: „Други дейности по икономиката”

Целта на публичните разходи в областта на другите дейности по икономиката, както и през предходните години, е финансовото осигуряване на извършваната от министерствата и ведомствата издателска дейност, за издръжка на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др., осъществяването на дейностите в областта на метрологията и техническия надзор, на приватизацията и следприватизационния надзор, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на дейности свързани с политиката в областта на обществените поръчки и др.

Разходите за групата по републиканския бюджет са в размер на 55.4 млн. лв., от които по централния бюджет 27.2 млн. лв. и по бюджетите на министерствата – 28.2 млн. лв. Разходите по централния бюджет представляват разходи за издръжка.

Разчетените със ЗДБРБ за 2011 г. разходи в Група „Други дейности по икономиката” за министерства и ведомства са в размер на 29.3 млн. лв., от които 28.6 млн. лв. текущи и 0.7 млн. лв. капиталови разходи. През годината, достигнатите по уточнен план в резултат на реструктуриране разходи са 32.3 млн. лв.

През 2011 г. по бюджетите на министерства и ведомства в групата са изразходвани средства в размер на 28.2 млн. лв., с които са финансирани следните дейности:

- ◆ издръжка на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др.;
- ◆ издръжка на списание „Бюджет” и други дейности (в т.ч. отпечатване на ценни книжа) към МФ;
- ◆ издръжка на вестник „Българска армия” към МО;
- ◆ издръжка на редакция „Педагогически издания” към МОМН;
- ◆ разходи по бюджета на МИЕТ за подобряване на бизнесклимата чрез ефективен контрол на регулативните режими, осигуряване закрила на индустриалната собственост, организиране и осъществяване процеса на приватизация в случаите,

предвидени в Закона за приватизация и следприватизационен контрол, и на следприватизационния контрол по договорите за приватизация и др.

Разходите за група „Други дейности по икономиката”, отчетени по **общинските бюджети**, са в размер на 91.3 млн. лв.

В групата за *делегираните от държавата дейности* са отчетени средства за издръжка в размер на 2.9 млн. лв., като тук се отчитат средствата, предоставени на общините за изплащане на присъдена издръжка в изпълнение на Наредбата за реда за определяне на реда за изплащане от държавата на присъдена издръжка.

В *местните дейности* за групата са отчетени текущи разходи в размер на 78.5 млн. лв., което е с 15.3 млн. лв. или с 24.3 % повече от разчетените със закона за 2011 г. и с 14.1 % повече спрямо отчетените за 2010 г. Превишението на средствата спрямо разчетените по закон се дължи на увеличението на разходите за издръжка. В тази група се отчитат разходите за поддържането на общински пазари и тържища, помощни стопанства, приюти за безстопанствени животни и други разходи по решение на общинския съвет.

Европейски средства – изразходваните средства в групата са в размер на 89.3 млн. лв. и са основно по *оперативна програма „Конкурентоспособност”* (87.1 млн. лв.). Главна цел на програмата е развитие на динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световен пазар. За реализирането на основната цел, програмата финансира дейности свързани с насърчаване на иновациите и повишаване на ефективността на предприятията, подобряване на бизнес средата и др.

3.4.9 Разходи неklasифицирани в другите функции

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2011 г.	КФП	РБ	Соц. осигуряване	ВУЗ	БАН	Общини	Други сметки ²⁰
IX. РАЗХОДИ НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	547,0	509,8	0,3	0,1	0,0	32,4	4,4
Лихвени разходи	547,0	509,8	0,3	0,1	0,0	32,4	4,4

В тази функция се отчитат лихвените плащания по вътрешния и външния дълг. Предвидените разходи за лихви през 2011 г. на консолидирано ниво са в размер на 661.1 млн. лв. Отчетените в края на годината лихвени плащания са в размер на 547.0 млн. лв. или 82.7 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2011 г.

3.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2011 г.

3.5.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за 2011 г. е положително и възлиза на 133.8 млн. лв. при предвидено в разчета по ЗДБРБ за 2011 г. положително нетно външно финансиране в размер на 2 350.6 млн. лв. Постигнатото ниво на финансиране основно е в резултат от заеми от Европейската инвестиционна банка и от Световна банка, както и на въздържането от емисия на ДЦК на международните пазари.

²⁰ За функция „Разходи неklasифицирани в другите функции” в колона „Други сметки” е включена сметката за чужди средства (набирателна сметка) на МВР (§ 28, ал. 1 от ЗИД на Закона за българските документи за самоличност), във връзка с издаването на документи за самоличност.

Външни заеми

Размерът на усвоените външни заеми на консолидирана база за 2011 г. е 428.7 млн. лв., което представлява изпълнение от 15.5 % спрямо планираното в ЗДБРБ за 2011 г. Заемите са усвоени както следва:

- по централния бюджет размерът на усвоените средства през годината по държавни заеми е 161.1 млн. лв., които представляват средства по втория транш от Структурния програмен заем с Европейската инвестиционна банка.

- по бюджетите на министерствата и ведомствата - в ЗДБРБ за 2011 г. новото външно финансиране по ДИЗ е в размер на 280.8 млн. лв., а в края на годината се отчитат 247.7 млн. лв. или 88.6 % изпълнение, които представляват усвоявания по вече стартирали проекти и програми. Спрямо заложените в ЗДБРБ за 2011 г. са отчетени най-високи проценти на усвояване по следните заеми: от ЕИБ на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията: „България - железопътен проект на транс европейската мрежа” – 137.9 % и „България - железопътен проект на трансевропейската мрежа - Б” – 120.0 %; на Агенция „Пътна инфраструктура” по „Транзитни пътища V” – 100.0%; на Министерство на околната среда и водите по „Подобряване на водния цикъл” – 100.0 %; от Световна банка на МРРБ за „Развитие на общинската инфраструктура” – 125.0%; на МТСП по „Социално включване” – 96.8%. Усвояването по заема от Световна банка на Агенция „Пътна инфраструктура” по проект „Рехабилитация и реконструкция на пътища от РПМ II и III клас” е 105 % спрямо първоначално заложените средства и 88.5 % спрямо увеличения в рамките на 2011 г. размер на средствата за външно финансиране по този прехт. По два активни заема на МТИТС и един на МФ се отчита неизпълнение. Данните за усвояванията по министерства показват най-високо изпълнение на заложеното външно финансиране по ДИЗ от Министерство на околната среда и водите – 100.0%, Министерство на труда и социалната политика – 96.8%, Агенция „Пътна инфраструктура” – 95.4 %, Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията – 89.3 %, следвано от Министерството на финансите – 21.0 %. Най-голям брой инвестиционни проекти - 7, управлява Агенция „Пътна инфраструктура”, като по два от тях са усвоени средства, а по останалите 5 е приключило усвояването и само се обслужват. Следва МРРБ, като от предвидените усвоявания по 6 заема е отчетено усвояване само по два. МТИТС управлява 5 заема (усвоявания по два заема), Министерство на здравеопазването и МТСП управляват по 4 (усвояване по един заем от МТСП), МФ - 3 заема (усвояване по един заем).

- средства по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество - през 2011 г. дължимата такса-ангажимент в размер на 0.7 млн. лв. по заема за проекта „Изграждане на нови контейнерни терминали в пристанищата Варна и Бургас” на МТИТС (с краен бенефициент – ДП „Пристанищна инфраструктура”) от ЯБМС е отчетена като усвояване, съгласно договорните условия по заема.

- по бюджетите на общините – усвоените външни заеми са в размер на 19.9 млн. лв., при предвидени 1.9 млн. лв. с разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. От тях почти цялата сума – 19.6 млн. лв. са заеми, постъпили по сметки на Столична община за инфраструктурен проект на три възлови кръстовища от ЕИБ.

Погашения по външни заеми

Размерът на извършените през годината погашения по външни заеми на консолидирана основа е 272.3 млн. лв. при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. 351.0 млн. лв. Извършените погашения са както следва:

- по централния бюджет - общият размер на изплатените погашения по външните държавни заеми от централния бюджет през 2011 г. е 135.2 млн. лв., като плащанията са в съответствие с договорените погасителни планове. От тях с най-съществен дял – 61.0 % са бюджетните средства, изразходвани за погашения по дълга към Световна банка - 82.5 млн. лв., следват плащанията по заеми от други държави 18.2 % или 24.6 млн. лв., погашенията по активирани гаранции и заеми от Япония – съответно 15.3 % (20.7 млн. лв.) и 5.5 % (7.4 млн. лв.).

Поради влошеното финансово състояние на „Български държавни железници” ЕАД и невъзможността на компанията да обслужва своевременно задълженията си по държавно гарантирани заеми от външни кредитори през 2011 г., дължимите главници към МБВР, в размер на 11.4 млн. лв. бяха изплатени от предвидените в централния бюджет за 2011 г. средства за покриване риска от активиране на държавни гаранции. До приключване на бюджетната година платените от МФ погасителни вноски към МБВР не са възстановени от БДЖ ЕАД.

- по бюджетите на министерствата и ведомствата - в ЗДБРБ за 2011 г. са заложили погашения по ДИЗ на обща стойност 112.3 млн. лв., съгласно договорените амортизационни схеми. Изплатените средства са в размер на 88.9 млн. лв. Изпълнението от 79.1 % се дължи, както на разликите от курса на щатския долар, при който са извършени съответните плащания (около 7.6% от всички плащания по главници са в щатски долари), така и на по-ниския размер на усвояванията по заемите в сравнение с бюджетните разчети.

- предвидените погашения по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество в ЗДБРБ за 2011 г. са в размер на 45.3 млн. лв. при отчетени 40.4 млн. лв. или 89.3 % изпълнение.

- по бюджета на ДОО са отчетени погашения в размер на 3.0 млн. лв. или 99.7 % от предвиденото в ЗБДОО за 2011 г.

- по бюджетите на общините са изплатени погашения по външни заеми в размер на 9.1 млн. лв., като те са извършени от три общини – Столична община – 6.6 млн. лв., Сливен – 2.2 млн. лв. и Ловеч – 0.3 млн. лв.

Вземания от чужбина (+)

В изпълнение на споразумения с Никарагуа през 2011 г. бяха реализирани валутни постъпления за погасяване на главници по предоставени правителствени кредити с левова равностойност 0.8 млн. лв. В резултат на реализирано споразумение с Република Замбия през годината в централния бюджет са постъпили 0.9 млн. лв. в погашение на главници по предоставени кредити.

За сметка на планираното пасивно салдо по ред „Клирингови разчети”, в изпълнение на ПМС № 234 и ПМС № 335 от 2011 г., от централния бюджет са предоставени 11.9 млн. лв. за кораборемонтна дейност по бюджета на Министерството на отбраната, които са използвани за погасяване на финансови задължения на министерството към Министерството на отбраната на Руската федерация.

Наличности (нето) в левова равностойност по валутни сметки в чужбина

Нетното изменение на наличностите в левова равностойност по валутни сметки в чужбина е увеличение на наличностите с 12.5 млн. лв. Гаранционният депозит на МО за осигуряване на финансирането на 60 % от стойността на приоритетен инвестиционен проект за доставка на вертолети за въоръжените сили на Република България в края на периода е 81.6 млн. лв.

3.5.2 Вътрешно финансиране

Нетният размер на вътрешното финансиране за годината е положителен – 1 116.2 млн. лв. и включва заеми от банки и други лица в страната (нето), операции с държавни (общински) ценни книжа (нето), покупко-продажба на ДОБЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране, възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

Заеми от банки и други лица в страната – нето

Изпълнението на показателя за годината е 382.1 млн. лв. и отразява получените краткосрочни и дългосрочни заеми по общинските бюджети и Държавен фонд „Земеделие“ от банки и други лица в страната, както и извършените погашения по тези заеми. Съгласно Договор за държавен заем между правителството на Република България, представлявано от министъра на земеделието и храните, и „Българска банка за развитие“ АД за предоставяне на средства на Държавен фонд „Земеделие“ - Разплащателна агенция, за изпълнение на гаранционни схеми по Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г. в края на 2011 г. са усвоени 335 млн. лв. С най-голям относителен дял при заемите от други лица в страната са заемите, предоставени от Фонда за органите на местното самоуправление в България - ФЛАГ ЕАД. През 2011 г. размерът на отпуснатите заеми е 61.2 млн. лв., използвани за модернизиране и разширяване на общинската инфраструктура и създаване на устойчиви и модерни местни общности. Извършените погашения през годината по вече отпуснати заеми от ФЛАГ са в размер на 42.2 млн. лв.

Операции с държавни ценни книжа (нето)

На консолидирана база отчетеното изпълнение на показателя е положително и е в размер на 563.1 млн. лв. при планирано в ЗДБРБ за 2011 г. положително в размер на 321.6 млн. лв. Изпълнението е както следва:

- по централния бюджет – нетното вътрешно финансиране от операции с държавни ценни книжа през годината е положително и възлиза на 539.6 млн. лв. Фактическите постъпления в бюджета от емисии ДЦК през периода възлизат на 1 115.2 млн. лв., а осъществените погашения по ДЦК съответно 575.7 млн. лв. Общата номинална стойност на емитираните през годината ДЦК на вътрешния пазар е 1 124.2 млн. лв., като изпълнението спрямо разчетите, заложен в ЗДБРБ за 2011 г. е 139.5%.

През 2011 г. емисиите ДЦК на вътрешния пазар заемат приоритетно място в дълговото финансиране на държавния бюджет с дял в общия размер от 87.4 %.

Брутното вътрешно финансиране с ДЦК през годината е реализирано в следните матуритетни сегменти: със срок 3 години и 6 месеца - 276.5 млн. лв.; 5-годишни - 281.6 млн. лв.; 7-годишни - 170.2 млн. лв.; 10-годишни - 31.1 млн. лв.; със срок 10 години и 6 месеца в размер на 322.9 млн. лв. В брутното финансиране на вътрешния пазар е включена и емисия ДЦК, деноминирана и платима в евро, с матуритет 5 години в размер на 144.0 млн. евро. В краткосрочния сегмент са предложени две емисии: 3-месечни съкровищни бонове в размер на 15.0 млн. лв. и 6-месечни съкровищни бонове в размер на 26.8 млн. лв.

През първото полугодие на 2011 г. МФ проведе операции по обратно изкупуване на дълг в обръщение. На двата аукциона за обратно изкупуване на ДЦК, без определен срок, бяха предложени за изкупуване две 10-годишни облигации, емитирани през 2002 г. и 2003 г. Общото количество на изкупените ДЦК беше около 2.2 млн. лв., като в същия размер се извърши канцелиране на вътрешен държавен дълг, с което се постигна изглаждане на погасителния профил на дълга през 2012 г. и 2013 г. През второто полугодие се проведе два аукциона за замяна на емисия ДЦК с ДЦК от друга емисия (switch auction). В резултат на тези операции се разсрочва погасяването на падежиращ през

2012 г. дълг, надхвърлящ 56 млн. лв., с която стойност респективно се намаляват плащанията.

Провежданата емисионна политика резултира в адекватно текущо изпълнение на бюджетните параметри към края годината. През годината търсенето значително превишаваше предлагането, като коефициентите на покритие и постигнатата доходност бяха индикатор за оценка на дейността на правителството за провеждане на благоразумна и активна фискална политика. За отчетния период общото предложено количество за продажба от МФ е в размер на 1 225.5 млн. лв. при заявени поръчки за 2 858.9 млн. лв., като превишението на търсенето е около 2.4 пъти. Кривата на доходността за едногодишен период направи „parallel shift” към по-ниски нива на доходност. Среднопретеглената доходност на емитираните ДЦК през 2011 г. (4.21%) бележи намаление с 0.9 пр.п. спрямо 2010 г. (5.06%). Понижението на доходността по вътрешния държавен дълг има задържащ ефект върху лихвените равнища, подобрява икономическата активност и намалява разходите за обслужване в средносрочен и дългосрочен период.

- по бюджетите на общините – нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети за 2011 г., е положителна и е в размер на 23.6 млн. лв.

Покупко-продажба на държавни и общински ценни книжа

Размерът на средствата по консолидираната фискална програма за 2011 г., отчетени в резултат на покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа, е (-57.9 млн. лв.). По-голяма част от тези средства представляват закупени ДЦК главно от ФГВРС (13.3 млн. лв.) и УПФ (41.1 млн. лв.).

Възмездно финансиране (нето)

Нетният размер на възмездното финансиране е положителен – 84.2 млн. лв.

Нетното изпълнение на операциите по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за 2011 г. е положително в размер на 39.7 млн. лв. От него 40.4 млн. лв. представляват възстановени суми по предоставени ДИЗ на крайни бенефициенти, а 0.7 млн. лв. са предоставените заеми.

В ЗДБРБ за 2011 г. бе заложено ново външно финансиране по заем „Изграждане на нови контейнерни терминали в пристанищата Варна и Бургас от ЯБМС” с краен бенефициент търговско дружество на стойност 129.9 млн. лв. През годината са усвоени само 0.7 млн. лв.

Към 31.12.2011 г. по линия на предоставените лихвени заеми по инвестиционните схеми за подпомагане на селското стопанство, предоставени от фонд „Земеделие” пряко или чрез рефинансиране на търговски банки, с които фонда има сключени договори, са изплатени 9.4 млн. лв., като това са 11.7 на сто от годишния план – 80 млн. лв. Кредитите се отпускат чрез прилагането на Кредитна схема на ДФ „Земеделие” за инвестиции в селското стопанство с три основни направления - „Растениевъдство”, „Животновъдство” и „Техническо обезпечаване” и схемите за държавните помощи на Фонда за създаване и придобиване на дълготрайни материални активи в земеделието и селските райони, чрез които се цели стимулиране на инвестиционния процес, повишаване на конкурентоспособността и качеството на произведената селскостопанска продукция посредством облекчаване на достъпа до кредитен ресурс и предоставяне на капиталови субсидии и субсидии за лихви. Съгласно указанията за прилагане на кредитната схема, кредитите са със срок на погасяване от 12 до 14 месеца в зависимост от вида на инвестицията. Възстановените главници по предоставени заеми за годината са 33.9 млн. лв., което представлява 56.4 на сто от заложеното за годината.

По краткосрочните схеми за подпомагане се осигурява държавното финансиране, в т.ч. безвъзмездна помощ и краткосрочно кредитиране, по реда и условията на одобрени от

Управителния съвет на ДФ „Земеделие“. Предоставените средства като временна финансова помощ за 2011 г. по схеми за финансиране са в размер на 11.7 млн. лв. или 58.3 на сто спрямо годишния план. Възстановените суми по временна финансова помощ са в размер на 13.2 млн. лв., което е 66.2 на сто изпълнение спрямо годишния план.

Предоставената временна финансова помощ (нето) от общините през 2011 г. е 1.3 млн. лв.

Размерът на възмездното финансиране (нето), извършено от ПУДООС, е 4.0 млн. лв., използвани за финансиране на инвестиционни екологични проекти.

Придобиване на дялове, акции и съучастия (нето)

Нетният размер на средствата, изразходвани за придобиване на дялове, акции и съучастия през отчетната година, е 88.3 млн. лв., предоставени за уреждане на задължения по съществуващи дялови участия и увеличаване на дяловото участие на държавата в следните направления:

- Увеличение на капитала на „Национална спортна база“ ЕАД

За придобиване на акции от държавата във връзка с увеличаване капитала на “Национална спортна база” ЕАД през 2011 г. от републиканския бюджет, чрез бюджета на Министерството на физическото възпитание и спорта, са предоставени 36.3 млн. лв.

- Увеличение на капитала на „Проектна компания нефтопровод Бургас-Александропулис-БГ“ ЕАД

За придобиване на акции от държавата във връзка с увеличаване капитала на “Проектна компания нефтопровод Бургас-Александропулис-БГ” ЕАД през 2011 г. от републиканския бюджет, чрез бюджета на Министерството на финансите, са предоставени 13.0 млн. лв.

- Дялово участие на Република България в Международния валутен фонд

Във връзка с приключването на годишната преоценка на наличностите по сметките на Международния валутен фонд (МВФ) в национална валута при БНБ, към 30 април 2011 г. с вальор 20.05.2011 г., по сметката на Министерство на финансите е преведена сумата от 0.14 млн. лв.

За административни разходи по линия на МВФ през 2011 г. са изразходвани 0.4 млн. лв.

През периода не са извършени разходи за ново дялово участие в МВФ, тъй като в рамките на 2011 г. не са изпълнени условията за ефективното влизане в сила на реформите, свързани с увеличение на квотите на страните – членки.

- Дялови участия на Република България в организациите от Групата на Световната банка

През 2011 г. е направен разход в размер на 3.0 млн. лв. за инкасиране на издадени левови полици за уреждане на съществуващото дялово участие на Република България в Международната банка за възстановяване и развитие (МБВР), свързан с покриване на административни разходи на Банката в местна валута (лева).

През периода не са извършени разходи за увеличаване на дяловите участия на Р. България в организации от групата на Световната банка, тъй като в рамките на 2011 г. не са изпълнени условията за цялостно ефективно влизане в сила на реформите в МБВР и Международната финансова корпорация.

- Дялово участие на Република България в капитала и в резервите и провизиите на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ)

В съответствие с договора по присъединяването на Република България и Румъния към Европейския съюз, ратифициран от 39-то Народно събрание на 12.05.2005 г., и Статута на ЕИБ, Република България е акционер на банката, считано от 1.01.2007 г. Във връзка с това на 27.05.2011 г. беше извършено плащането на седмата, а на 30.11.2011 г. - на осмата, последните от дължимите ефективни дялови вноски на

Република България в капитала и в резервите и провизиите на ЕИБ. Платените седма и осма вноски в капитала са общо в размер на 7.1 млн. лв., а вноските в резервите и провизиите са общо в размер на 21.3 млн. лв. или общо платените през 2011 г. суми са 28.4 млн. лв.

- Дялово участие на Република България в увеличения капитал на Черноморската банка за търговия и развитие (ЧБТР)

На основание чл.4, ал.3 и чл.6, ал.3 от Споразумението за учредяване на ЧБТР (обн. в ДВ бр.110/96), Решение на НС от 23.05.2008 г. (обн. в ДВ бр.51/2008) и в изпълнение на Решение № 88 от 2.12.2007 г. на Съвета на управителите на ЧБТР, Република България изплати първа вноска от 20 %-то записано дялово участие в увеличения капитал на банката в размер на 3.4 млн. СПТ (7.4 млн. лв.) .

- през годината общините са изразходвали 0.4 млн. лв. за придобиване на дялове и акции, а постъпленията от продажбите на дялове, акции, съучастия и ликвидационни дялове са 0.6 млн. лв.

3.5.3 Финансови операции по прилагане на стълб I от Общата селскостопанска политика

Финансовото подпомагане на селското стопанство със средства от ЕС се осъществява в следните направления: директни плащания и пазарна подкрепа.

Схемите за директни плащания са основната форма за субсидиране на аграрното производство със средства от ЕС, като у нас се прилага схемата за единно плащане на площ (СЕПП). Средствата за тези схеми се предоставят от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ). През 2011 г. средствата, планирани за директни плащания на земеделските производители, са в размер на 767.4 млн. лв. Изплатените средства за отчетния период възлизат на 595.4 млн. лв. или 77.6 % изпълнение спрямо планираните разчети, като цялата сума е за сметка на ЕФГЗ. Сумата на възстановените от ЕС средства за 2011 г. е 567.4 млн. лв. при планирани за годината 627.8 млн. лв.

През изминалата година средствата от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), които бяха насочени към преките плащания, са в размер на 92.3 млн. лв., а размерът на възстановените от ЕС средства е 37.3 млн. лв. Целта на това пренасочване е да се компенсира частично разликата във финансирането на българските земеделски производители и производителите в старите страни-членки на ЕС.

Предвидените средства за пазарна подкрепа през 2011 г. са в размер на 98.1 млн. лв. и включват средства, които биха се получавали при интервенция в сектори като зърнени култури, месо, мляко, плодове и зеленчуци; експортни субсидии в повечето сектори; помощи за повишаване консумацията на някои продукти; и подкрепа на организации на производители на плодове и зеленчуци. В тези сектори средствата за пазарна подкрепа се отпускат в зависимост от пазарната ситуация и след решение от страна на Европейската комисия. Размерът на усвоените средства в края на годината е 12.1 млн. лв., при възстановени от ЕС-22.6 млн. лв.

3.5.4 Приватизация

Общият размер на постъпленията от приватизация за 2011 г. на консолидирана база възлиза на 238.6 млн. лв., в т.ч. средствата от приватизация на общински предприятия в размер на 15.0 млн. лв.

Получените средства по републиканския бюджет са 223.5 млн. лв., което сравнено със заложените в ЗДБРБ за 2011 г. 450.0 млн. лв. представлява изпълнение от 49.7 %. Постъпленията са в резултат на успешната продажба на държавното участие в капитала на „Булгартабак холдинг“ АД, „Арсенал“ АД, „Промишлено строителство холдинг“ ЕАД.

Забавяне при стартиране на процедурите за продажба на миноритарното държавно участие в капитала на останалите електроразпределителни дружества – „Е.ОН България Продажби” АД, „Е.ОН България Мрежи” АД, „ЧЕЗ Разпределение България” АД и „ЧЕЗ Електро България” АД, възпрепятства достигане и дори надвишаване на заложените в бюджета приходи.

Приходите от приватизация по общинските бюджети са реализирани в 36 общини, като общия размер е 15.0 млн. лв. Най-голям дял в отчетените от общините средства от приватизация заема Столична община с 5.8 млн. лв., Пловдив – 2.5 млн. лв. и Велико Търново – 1.0 млн. лв. От останалите общини, които събират под 1.0 млн. лв. годишно приходи от приватизация, се открояват Русе (0.9 млн. лв.), Плевен (0.8 млн. лв.) и Банско (0.8 млн. лв.).

3.5.5 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система

Общият паричен ресурс към 31.12.2011 г. по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система в Българска народна банка е в размер на **1 776.7 млн. лв.** В тази сума са включени:

- наличност на 01.01.2011 г. – **1 683.9 млн. лв.**
- трансфер от централния бюджет – **82.8 млн. лв.**, от тях:

21.4 млн. лв. – парични постъпления от приватизация, отчетени по републиканския бюджет за 2010 г. (чл.11, ал.1, т.1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

58.3 млн. лв. - приходи от концесии, отчетени по републиканския бюджет за 2010 г. (чл.11, ал.1, т.3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

3.1 млн. лв. - приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл.8, ал.8 (2) от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл.11, ал.1, т.4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система).

- приходи от лихви по депозити – **10.0 млн. лв.**

За сумата от 1 774.0 млн. лв. са открити депозитни сметки в БНБ.

Отчетът за касовото изпълнение на фонда за периода 01.01.2011 г. – 31.12.2011 г. е представен в следната таблица:

Показатели	Сума (хил. лв.)
1	Отчет 2
I. ПРИХОДИ	10 034,9
1. Неданъчни приходи	10 034,9
1.1. Приходи и доходи от собственост (от лихви по срочни депозити)	10 034,9
II. РАЗХОДИ	0,0
III. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ) - НЕТО	82 835,3
1. Получен трансфер от централния бюджет	82 835,3
1.1. По чл.11, ал.1 от Закона за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система, от тях:	82 835,3
- парични постъпления от приватизация, отчетени по републиканския бюджет за 2010 г. (чл.11, ал.1, т.1 от закона)	21 399,9
- приходи от концесии, отчетени по републиканския бюджет за 2010 г. (чл.11, ал.1, т.3 от закона)	58 280,3
- приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8 (2) от ЗПСК (чл.11, ал.1, т.4 от закона)	3 155,1
IV. БЮДЖЕТНО САЛДО (ИЗЛИШЪК) (+)	92 870,2
V. ФИНАНСИРАНЕ	-92 870,2
1. Вътрешно финансиране (нетно увеличение (-) / нетно намаление (+))	-92 870,2
1.1. Наличност в началото на годината в БНБ (+)	1 683 870,0
1.2. Наличност в края на годината в БНБ (-)	-1 776 740,2

III. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ПО СЪСТАВНИ БЮДЖЕТИ

1. Републикански бюджет

✓ Основни параметри на изпълнението на републиканския бюджет за 2011 г.

Изпълнението на основните показатели на републиканския бюджет, на база на отчета за касовото изпълнение към 31.12.2011 г., съпоставено с предходната година и програмата е както следва:

Изпълнение на републиканския бюджет за 2010 г. и 2011 г. и изпълнение на параметрите по ЗДБРБ за 2011 г.

(млн. лв.)

РЕПУБЛИКАНСКИ БЮДЖЕТ	ОТЧЕТ 2010 г.	ЗДБРБ 2011 г.	ОТЧЕТ 2011 г.	Отчет 2011 към 2010	Отчет 2011 към ЗДБРБ
К. 1	К. 2	К. 3	К. 4	К. 5= К.4:К.2	К. 6= К.4:К.3
ПРИХОДИ	15 301,6	16 076,0	16 221,9	106,0%	100,9%
Данъчни приходи	13 500,1	14 353,7	14 466,6	107,2%	100,8%
Неданъчни приходи	1 724,7	1 674,3	1 665,9	96,6%	99,5%
Помощи	76,8	48,1	89,4	116,4%	185,8%
РАЗХОДИ, ТРАНСФЕРИ И ВНОСКА ЗА ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	16 871,1	18 236,8	18 031,6	106,9%	98,9%
Разходи	7 839,2	8 389,3	7 551,7	96,3%	90,0%
Текущи нелихвени разходи	6 088,4	6 560,9	6 070,8	99,7%	92,5%
Капиталови разходи	1 291,2	1 173,4	971,1	75,2%	82,8%
Лихвени разходи	459,6	655,0	509,8	110,9%	77,8%
Трансфери	8 362,2	9 036,0	9 700,8	116,0%	107,4%
Вноска в общия бюджет на ЕС	669,7	811,5	779,2	116,3%	96,0%
ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	-1 569,6	-2 160,7	-1 809,7		

Планираните в ЗДБРБ за 2011 г. **приходи** по републиканския бюджет са в размер на 16 076.0 млн. лв., като отчетените касови постъпления към 31.12.2011 г. са 16 221.9 млн. лв. или изпълнението на приходната част на републиканския бюджет е 100.9 % спрямо разчета. Спрямо 2010 г. са събрани с 920.3 млн. лв. повече.

Постъпленията от **данъци** по републиканския бюджет за 2011 г. са в размер на 14 466.6 млн. лв., което представлява изпълнение от 100.8 % на планираните нива за 2011 г. и увеличение от 7.2 % или 966.6 млн. лв. спрямо 2010 г. Постъпленията от **косвени данъци** за 2011 г. възлизат на 10 624.6 млн. лв. или 102.2 % спрямо предвидените в ЗДБРБ за 2011 г., като съпоставени с 2010 г. са се увеличили с 670.6 млн. лв. (6.7 %).

Приходите от **преки данъци** за 2011 г. са в размер на 3 658.1 млн. лв. или 96.9 % от разчета за годината. Спрямо 2010 г. се отчита увеличение на приходите от преки данъци с 8.7 % или 292.1 млн. лв. Постъпленията от **други данъци** за отчетния период са в размер на 183.8 млн. лв. или 102.3 % от разчета за годината, като основната част (65.7%) са формирани от окончателния данък върху залози за хазартни игри.

Отчетените **неданъчни приходи** по републиканския бюджет за 2011 г. са в размер на 1 665.9 млн. лв. Постъпленията за отчетния период представляват 99.5 % от разчета за годината, като основната част от неданъчните приходи по републиканския бюджет се формира по бюджетите на министерствата и ведомствата - 1 200.9 млн. лв. Според характера на приходите с най-голям принос са постъпленията от държавни такси – 735.3

млн. лв., следвани от приходите и доходи от собственост – 712.6 млн. лв. Изпълнението на неданъчните приходи по централния бюджет е в размер на 465.1 млн. лв. или 106.9 % спрямо предвидените за годината, което се дължи на доброто изпълнение на приходи от дивиденди от търговски дружества с държавно участие в капитала.

Постъпилите **помощи** по републиканския бюджет през 2011 г. са в размер на 89.4 млн. лв., главно по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Разходите по републиканския бюджет (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската за бюджета на ЕС) за 2011 г. са в размер на 18 031.6 млн. лв., което представлява 98.9 % изпълнение на разчетите в ЗДБРБ за 2011 г.

Нелихвените разходи по републиканския бюджет (без трансферите за др. бюджети и вноската за ЕС), извършени през 2011 г., са в размер 7 041.9 млн. лв., което представлява 91.0 % от предвидените в ЗДБРБ за 2011 г. средства. Съпоставено с данните за 2010 г. нелихвените разходи са намалели с 4.6 % (337.7 млн. лв.). Текущите нелихвени разходи представляват 92.5 % от планираните с разчета за годината. Капиталовите разходи и нетният прираст на държавния резерв са в размер на 971.1 млн. лв. или 82.8 % от разчета за годината.

Лихвените плащания по републиканския бюджет за 2011 г. са в общ размер на 509.8 млн. лв. или 77.8 % от предвидените за годината. По-голямата част от тях са разходи за лихви по външни заеми, които за отчетния период са в размер на 335.5 млн. лв. От тях 281.8 млн. лв. са разходите, направени по централния бюджет и 53.7 млн. лв. тези по държавни инвестиционни заеми, в т.ч. 40.6 млн. лв. са по заемите, управлявани от министерства и ведомства и 13.1 млн. лв. по заемите с краен бенефициент търговско дружество. Лихвите по вътрешни заеми за отчетния период са в размер на 174.3 млн. лв. (105.9 % от ЗДБРБ за 2011 г.) и представляват главно лихви по ДЦК.

Предоставените **трансфери/субсидии** от републиканския бюджет за други бюджети (нето) са в размер на 9 700.8 млн. лв. или 107.4 % спрямо планираните ЗДБРБ за 2011 г.

- *Нетните трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми, предоставени на общините*, са в размер на 2 498.4 млн. лв.

- *бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет по отчет към 31.12.2011 г. възлизат на 2 435.2 млн. лв., в т.ч. обща субсидия за делегирани от държавата дейности 1 880.0 млн. лв., общо изравнителна субсидия и други трансфери за местни дейности 254.7 млн. лв., целеви трансфери (субсидии) за капиталови разходи в размер на 161.8 млн. лв., получени от общини други целеви трансфери (субвенции) от ЦБ – 140.3 млн. лв. и възстановени трансфери (субсидии) за ЦБ в размер на 1.6 млн. лв.*

Спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2011 г. бюджетни взаимоотношения в размер на 2 136.5 млн. лв., в т.ч. обща субсидия за делегирани от държавата дейности в размер на 1 791.6 млн. лв., трансфери за местни дейности в размер на 254.7 млн. лв., от които обща изравнителна субсидия в размер на 240.6 млн. лв. и трансфер за зимно поддържане и снегопочистване – 14.1 млн. лв., и целева субсидия за капиталови разходи в размер на 90.2 млн. лв., от която 20.0 млн. лв. за екологични обекти и 42.5 млн. лв. за изграждане и основен ремонт на общински пътища, увеличението на отчетените средства е общо в размер на 298.7 млн. лв.

В рамките на **републиканския бюджет** към 31.12.2011 г. общините са получили трансфери от други разпоредители в размер на 70.9 млн. лв. и са предоставили трансфери на същите в размер на 6.1 млн. лв. Нетният размер на временните безлихвени заеми от/за централния бюджет е 1.6 млн. лв.

- на **социално-осигурителните фондове** – 4 963.4 млн. лв. нетен размер, от които 5 365.5 млн. лв. са предоставените от РБ и 402.0 млн. лв. са получени трансфери от НЗОК

и ДОО, в т.ч. 340.0 млн. лв. трансфер от НЗОК на МЗ за заплащане на медицински дейности, лекарствени продукти и медицински изделия, осигурявани от министерството. От общия размер на предоставените средства 5 358.6 млн. лв. представляват субсидията от ЦРБ за ДОО и НЗОК.

- на *съдебната власт* – нетна сума 279.3 млн. лв., от които 282.3 млн. лв. субсидия от ЦРБ за органите на съдебната власт и 3.0 млн. лв. предоставен трансфер от съдебната власт на Министерството на правосъдието.

- на *извънбюджетните фондове и сметки* – нетният размер на трансферите от ЦРБ за извънбюджетните сметки и фондове е 1 286.5 млн. лв. (1 287.4 млн. лв. предоставени и 0.9 млн. лв. получени). Основна част от предоставените средства са за Държавен фонд „Земеделие”- 662.6 млн. лв. и за Националния фонд – 618.1 млн. лв.

Бюджетното салдо по републиканския бюджет за 2011 г. е отрицателно в размер на 1 809.7 млн. лв.

2. Съдебна власт

Със ЗДБРБ за 2011 г. по бюджета на съдебната власт са одобрени общо неданъчни приходи в размер на 105.5 млн. лв., в т.ч. приходи от съдебни такси – 89.0 млн. лв. През годината постъпилите по бюджета на съдебната власт неданъчни приходи и помощи са в размер на 143.3 млн. лв. Приходите от съдебни такси са 124.0 млн. лв. (139.3 % спрямо одобрените със ЗДБРБ за 2011 г. параметри), като техния дял в общия обем на приходите е 86.5 %. Тенденцията от последните години на преизпълнение на собствените приходи по бюджета на съдебната власт продължава и през 2011 г. От другите неданъчни приходи най-голям относителен дял заемат приходите от вземания по изпълнителни листове, издавани в полза на органите на съдебната власт и събирани от Националната агенция за приходите.

През 2011 г. по бюджета на съдебната власт са отчетени разходи в размер на 422.8 млн. лв., които представляват 109.1 % спрямо определените с годишния закон 387.7 млн. лв. Размерът на извършените разходи е на база преизпълнение на приходите (с 37.8 млн. лв.), корекция на основание чл. 34, ал. 1 и 2 от ЗУДБ (и ПМС №36/2001 г.) за изграждане на Комплексна автоматизирана система (КАС) за управление, както и за сметка на наличностите по сметки от предходни години за създаването, функционирането и издръжката на специализираните съдилища и прокуратури (ПМС №158/2011 г.). От така отчетените общи разходи - 274.5 млн. лв. са за заплати и възнаграждения на персонала (104.2 % спрямо заложените в ЗДБРБ за 2011 г.); 69.8 млн. лв. са осигурителните вноски (108.5 % изпълнение) и 34.5 млн. лв. (172.6 % спрямо заложените в ЗДБРБ за 2011 г.) – другите възнаграждения и плащания за персонала. Отчетените разходи за издръжка са 41.6 млн. лв. или 111.0 % спрямо разчета в закона. Направени са капиталовите разходи за 2.4 млн. лв. или 97.5 % от годишния разчет.

Получената субсидия от централния бюджет е в размер на 282.3 млн. лв.

Органите на съдебната власт завършват годината с наличност по депозити и сметки в размер на 52.2 млн. лв.

3. Социално-осигурителни фондове

3.1 Държавно обществено осигуряване

Общата сума на приходите по бюджета на Държавното обществено осигуряване (ДОО) за 2011 г. възлиза на 3 838.1 млн. лв., което представлява 94.4 % от заложените по Закона за бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2011 г. (ЗБДОО) 4 067.4 млн. лв. Основната причина за изоставането в изпълнението на годишния план е завишението на планираните приходи за годината. При определяне през 2010 г. на

разчетите за приходите на ДОО за 2011 г., като входни данни е използван планът за 2010 г., а не реалното очаквано изпълнение, отразяващо промяната в макроикономическата обстановка в страната. По този начин неизпълнението на приходите (събирани от НАП) от предходната година в размер на 184.8 млн. лв. се прехвърли и за 2011 г. През годината са отчетени и по-малък брой осигурени лица (планирани – 2 815 хиляди, отчетени – 2 756 хиляди) и по-нисък среден осигурителен доход (планиран - 610.0 лв., отчетен - 594.2 лв.) в сравнение със заложените при изготвяне на разчетите за осигурителните вноски.

С най-голям дял в общите приходи са тези от осигурителни вноски, които за отчетния период са в размер на 3 807.2 млн. лв. и представляват 99.2 % от общите приходи. Спрямо 2010 г. приходите от осигурителни вноски са нараснали номинално с 503.2 млн. лв. (15.2 %), основно в резултат на увеличението от началото на годината на осигурителната вноска за фонд „Пенсии” с 1.8 процентни пункта. Част от увеличението се дължи на постъпилите средства от професионалните пенсионни фондове, представляващи наличните средства към 1 януари 2011 г. по индивидуалните партии на осигурени лица и осигурителни вноски, съгласно §4 и § 4а от Преходните и заключителни разпоредби на Кодекса за социално осигуряване и имат еднократен характер. Нарастването на приходите от осигурителни вноски през годината е повлияно и от увеличението на минималните месечни осигурителни прагове по основни икономически дейности и квалификационни групи професии с 5.6 на сто в сравнение с 2010 г. и въвеждането от 1 януари 2011 г. на диференциран минимален месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица, съобразно облагаемия им доход за 2009 г., в размери съответно - 420 лв., 450 лв., 500 лв. и 550 лв. по скала, определена в чл. 8 от ЗБДОО за 2011 г., а за регистрираните земеделските производители и тютюнопроизводители на 240 лв.

Отчетените неданъчни приходи възлизат на 30.9 млн. лв. или 124.7 % спрямо планираните 24.8 млн. лв., като преобладават приходите от глоби, санкции и наказателни лихви.

Размерът на извършените разходи за 2011 г. по бюджета на ДОО е 8 216.2 млн. лв., което представлява 99.8 % от разчетените за 2011 г. средства. Спрямо 2010 г. общо разходите по бюджета на ДОО са нараснали с 44.8 млн. лв.

Отчетените разходи за **пенсии** към 31.12.2011 г. са в размер на 7 091.5 млн. лв., със 110.5 млн. лв. повече спрямо 2010 г. и с 0.8 % превишение на плана за годината. Преразходът е в размер на 59.5 млн. лв. и се дължи главно на увеличението на размера на добавката по чл. 84 от Кодекса за социално осигуряване - от 20 % на 26.5 % от пенсията или сбора от пенсиите на починалия съпруг/съпруга от 1 септември 2011 г. Съпоставен с 2010 г., средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2011 г. е нараснал с 1.1 %, а броят на пенсионерите - с 4 583. Броят на пенсионерите към края на 2011 г. е 2 198 857 души, а изплащаните пенсии са 2 676 233. Средната пенсия на пенсионер за 2011 г. е 266.63 лв.

Отчетените разходи за **социални помощи и обезщетения по КСО** за 2011 г. са в размер на 1 018.4 млн. лв. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял са обезщетенията за бременност/раждане и отглеждане на дете до 2-годишна възраст (41.1%); обезщетенията и помощите за безработица (31.5 %) и обезщетенията за временна неработоспособност поради общо заболяване (20.6 %). Спрямо миналата година изплатените обезщетения по КСО са с 60.5 млн. лв. (5.6 %) по-малко, което се дължи основно на по-ниския размер на изплатените през периода обезщетения за временна неработоспособност в резултат на засиления контрол от страна на НОИ и на удължаване действието и през 2011 г. на антикризисните мерки, одобрени с Решение №180 от 1 април 2010 г. на Министерския съвет, касаещи промяна в режима на изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност, действащи от 1 юли 2010 г. – първите три

дни са за сметка на осигурителя (70 на сто, съгласно §22 от ПЗР на КСО) и от 4-тия ден на настъпване на неработоспособност – от НОИ. Изплатените обезщетения за майчинство (бременност и раждане и отглеждане на малко дете) през 2011 г. са намалели с 22.5 млн. лв. (5.1%) спрямо 2010 г., което основно е в резултат от удължаването на осигурителния период от 12 на 18 месеца от 1 януари 2011г., от който се изчислява обезщетението за бременност и раждане. Спрямо 2010 г. разходите за обезщетения при безработица са нараснали с 9.1 млн. лв. (2.9 %), което основно е следствие от премахването на ограничението за максимално обезщетение за безработица и определяне нивото на обезщетение като 60 на сто от осигурителния доход преди загубата на работа от 1.07.2010 г. в съответствие с приетите антикризисни мерки с РМС №180/2010 г.

През 2011 г. държавата е участвала с трансфер от републиканския бюджет за ДОО в размер на 4 417.5 млн. лв., от който:

- ✓ за изплащане на социални пенсии, пенсии за особени заслуги към държавата и нацията, пенсии и добавки към пенсиите на участниците и пострадалите от войните, както и наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война, персонални пенсии, добавки към пенсиите на репресираните лица и др.-305.2 млн. лв.;
- ✓ допълнителна субсидия за покриване на недостига от средства по ЗБДОО за 2011 г. - 1 390.3 млн. лв.;
- ✓ трансфер за фонд „Пенсии” в размер на 12 % върху сбора от осигурителните доходи на всички осигурени лица за календарната година – 2 480.8 млн. лв.;
- ✓ трансфер по чл. 5 и чл. 6 от Правилника за прилагане на закона за ветераните от войните – 0.2 млн. лв.;
- ✓ допълнителен трансфер от републиканския бюджет за покриване недостига от средства по бюджета на държавното обществено осигуряване над планирания със закона (съгласно ПМС №356/2011 г., на основание чл.28, ал.1 от Закона за устройството на държавния бюджет и §28 от ПЗР на ЗДБРБ за 2011 г.) 241.1 млн. лв.

От бюджета на ДОО през 2011 г. са предоставени трансфери на Министерството на труда и социалната политика за фонд „Условия на труд” и за Агенцията за социално подпомагане в общ размер на 5.9 млн. лв.

3.2 Учителски пенсионен фонд

Отчетените приходи по бюджета на Учителския пенсионен фонд (УПФ) за 2011 г. са в размер на 43.3 млн. лв. или 96.8 % от предвидените за 2011 г. Приходите от осигурителни вноски възлизат на 34.8 млн. лв. и формират 80.4 % от общите приходи. Приходите от лихви (основно от ДЦК) са в общ размер на 8.5 млн. лв.

Общите разходи по бюджета на УПФ за 2011 г. са в размер на 16.4 млн. лв. или 94.6 % от планираните. От тях са изплатени пенсии и добавки от УПФ в размер на 16.3 млн. лв. и 0.087 млн. лв. са изразходвани за пощенски такси и ДДС за изплащане на пенсиите и други финансови услуги.

През 2011 г. с временно свободните средства на фонда са закупени ДЦК в размер на 65.6 млн. лв. Получените от УПФ погашения по ДЦК са на стойност 24.5 млн. лв. Съотношението на направените покупки-продажби на ДЦК (41.1 млн. лв.) към годишните приходи на УПФ през 2011 г. е 94.8 %.

3.3 Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”

Приходите по бюджета на фонд ”Гарантирани вземания на работниците и служителите” (ФГВРС) за 2011 г. са в размер на 9.1 млн. лв., което е с 1.1 млн. лв. повече спрямо предвидените в план-сметката на фонда за 2011 г. Основната част от тях (83.8 %)

са приходи от лихви от ДЦК, които са в размер на 7.6 млн. лв. Приходите от осигурителни вноски са 1.3 млн. лв. и представляват вноски от работодатели за минали периоди (съгласно чл. 14 от ЗБДОО за 2011 г. не се внасят вноски за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”). Приходите от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 0.2 млн. лв

Общите разходи по бюджета на ФГВРС за 2011 г. са в размер на 1.9 млн. лв., което представлява 111.2 % спрямо предвидените за 2011 г. средства. Изплатените от ФГВРС вземания на работниците и служителите от предприятия в несъстоятелност през 2011 г. са 1.5 млн. лв.

През 2011 г. с временно свободните средства на ФГВРС са закупени ДЦК в размер на 25.3 млн. лв. Получените от ФГВРС погашения по ДЦК са на стойност 11.9 млн. лв.

3.4 Национална здравноосигурителна каса

Приходите по бюджета на НЗОК за 2011 г. възлизат на 1 682.9 млн. лв. или 100.5 % от предвидените в Закона за бюджета на НЗОК (ЗБНЗОК) за 2011 г. 1 675.1 млн. лв. Най-съществен дял (99.0%) заемат постъпленията от здравноосигурителни вноски, които са в размер на 1 666.3 млн. лв. или 100.3 % от разчета. През 2011 г. отчетените приходи от здравноосигурителни вноски са нараснали с 2.9 % спрямо предходната година. Постигнатият ръст в приходите основно е резултат от: номиналното нарастване на средния месечен осигурителен доход за 2011 г. спрямо 2010 г., увеличението на минималните осигурителни прагове по икономически дейности и квалификационни групи професии и увеличението на средния осигурителен доход за осигурените лица изцяло от работодател. В структурата на приходите от здравноосигурителните вноски най-голям относителен дял заемат вноските за работници и служители от работодатели (939.1 млн. лв.) и личните вноски от работници и служители (538.7 млн. лв.).

През 2011 г. по бюджета на НЗОК са отчетени неданъчни приходи и помощи в размер на 16.6 млн. лв., което представлява 22.2 % преизпълнение на предвидените със Закона за бюджета на НЗОК за 2011 г. 13.6 млн. лв. Високото изпълнение е резултат от контролната дейност на органите на НАП по отношение на некоректните платци на здравноосигурителни вноски и на НЗОК по отношение на отчетените от изпълнителите на медицинска помощ здравноосигурителни дейности.

През 2011 г. НЗОК е получила трансфери за здравно осигуряване от централния бюджет за пенсионери, безработни, социално слаби, лица до 18-годишна възраст и след навършване на тази възраст, ако учат редовно и други лица, осигурени по чл. 40, ал. 3 от ЗЗО, които се осигуряват за сметка на републиканския бюджет 941.1 млн. лв. През бюджетната 2011 година трансферите за здравно осигуряване от централния бюджет са на нивото на предходната бюджетна 2010 г. Трансферите за здравно осигуряване са преведени в пълен размер спрямо планираните по закон средства. През 2011 г. получените трансфери от Министерството на здравеопазването за финансиране на разходите за акушерска помощ по чл. 82, ал. 1, т. 2 от Закона за здравето и за заплащане на разходите по чл. 37, ал. 5 от ЗЗО за 2010 г. са в размер на 6.7 млн. лв.

Със Закона за бюджета на НЗОК за 2011 година са утвърдени общо разходи и трансфери в размер на 2 633.7 млн. лв., от които общите разходи са 2 290.6 млн. лв. (в т. ч. текущи разходи в размер на 2 023.4 млн. лв., разходи за придобиване на нефинансови активи в размер на 7.0 млн. лв. и резерв за непредвидени и неотложни разходи в размер на 260.3 млн. лв.) и предоставени трансфери в размер на 343.1 млн.лв.

Общият размер на разходите и трансферите по отчетни данни за 2011 г. възлиза на 2 621.6 млн. лв., което представлява изпълнение от 99.5 % от предвидените в ЗБНЗОК за 2011 г. средства. Изпълнението на общите разходи е в размер на 2 278.5 млн. лв. (вкл. 53.0

млн лв. отчетени като предоставени трансфери към бюджетни предприятия) или 99.5 % от разчетените в закона. С най-голям дял от 98.3 % в структурата на общите разходи са разходите за здравноосигурителни плащания.

Здравноосигурителни плащания

През 2011 г. на изпълнителите на медицинска помощ са изплатени 2 239.9 млн. лв., в т.ч. 2 186.9 млн. лв. здравноосигурителни плащания и 53.0 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги за болнична помощ към бюджетни предприятия, в структурата на които има болници по чл. 5 от Закона за лечебните заведения, което представлява 100.2 % спрямо утвърдените със ЗБНЗОК за 2011 г. 2 234.8 млн. лв. (вкл. 260.3 млн. лв. резерв за непредвидени и неотложни разходи). В отделните направления на здравноосигурителните плащания, вкл. трансферите по договори за извършване на медицински услуги за болнична помощ към бюджетни предприятия, в структурата на които има болници по чл. 5 от Закона за лечебните заведения и разходите за заплащане на сумите по чл. 37, ал. 5 от ЗЗО за 2010 г. за последното тримесечие на предходната година, изпълнението на бюджета за 2011 г. е следното:

- ✓ *Първична извънболнична медицинска помощ* – 158.5 млн. лв.
- ✓ *Специализирана извънболнична медицинска помощ* – 163.0 млн. лв.
- ✓ *Дентална помощ* – 97.1 млн. лв.
- ✓ *Медико-диагностична дейност* – 65.5 млн. лв.
- ✓ *Лекарства за домашно лечение и медицински изделия* – сумата, изплатена през 2011 г. за лекарства и медицински изделия е в размер на 524.5 млн. лв., в т.ч. 32.8 млн. лв. останали неразплатени задължения от предходната година (за периода 16 октомври - 15 ноември 2010 г.).
- ✓ *Болнична помощ* – през 2011 г. са изплатени общо 1 216.2 млн. лв., в т.ч. 53.0 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги за болнична помощ към бюджетни предприятия, в структурата на които има болници по чл.5 от Закона за лечебните заведения, 47.6 млн. лв. изплатени дължими средства за месеците юни и юли на 2010 г. и 30.8 млн. лв. за извършена надлимитна дейност през 2010 г., изплатени по решение на Надзорния съвет на НЗОК.
- ✓ *Други здравноосигурителни плащания* – 15.2 млн. лв., в т.ч. 3.3 млн.лв. разходи за заплащане на сумите по чл. 37, ал. 5 от ЗЗО за 2010 г. за четвърто тримесечие на 2010 г.

В структурата на разходите за здравноосигурителни плащания най-голям относителен дял заемат разходите за болнична помощ - 54.3 на сто. Разходваните средства през 2011 г. за здравноосигурителни плащания, в т.ч и предоставените трансфери, са с 247.1 млн. лв. повече спрямо отчета за 2010 г., в т.ч за болнична помощ увеличението през 2011 година спрямо отчета за 2010 година е с 80.5 млн. лв.

По бюджета на НЗОК за 2011 г. са утвърдени 48.9 млн. лв. за административни разходи на институцията, които включват разходите за заплати, други възнаграждения и осигуровки на персонала и за текуща издръжка. За годината са отчетени 36.3 млн. лв., което представлява 74.3 % от заложените в ЗБНЗОК за 2011 г. Усвоените средства за административни разходи заемат 1.6 % в структурата на общите разходи за отчетния период.

Общият размер на капиталовите разходи по отчет за 2011 г. възлиза на 2.3 млн. лв., което представлява 33.2 % от предвидените в ЗБНЗОК за 2011 г. 7.0 млн. лв.

Предоставени трансфери

През 2011 г. НЗОК е предоставила трансфери на:

- ✓ НАП по чл. 24, т. 6 от Закона за здравното осигуряване – такса за обслужване събирането на здравноосигурителни вноски в размер на 3.1 млн. лв.;
- ✓ МЗ за заплащане на дейностите по диагностика и лечение на злокачествени заболявания и на болни с бъбречна недостатъчност на диализно лечение, включително осигуряването на лекарствени продукти и медицински изделия, както и други медицински дейности, които през 2010 г. са финансирани чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и чрез делегираните от държавата дейности през бюджета на общините – 340.0 млн. лв.;
- ✓ бюджетни предприятия, сключили договори за извършване на медицински услуги с НЗОК за болнична помощ, в структурата на които има болници по чл.5 от Закона за лечебните заведения в размер на 53.0 млн. лв.

4. Бюджети на общините

Приходите и помощите, постъпили по бюджетите на общините през 2011 г., са в размер на 1 662.9 млн. лв. или със 145.7 млн. лв. повече спрямо постъпленията през 2010 г. Сравнени с разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. изпълнението в частта на приходите и помощите по общинските бюджети е 98.5 %.

Данъчните приходи възлизат на 616.5 млн. лв. и формират 37.1 % от общия размер на приходите и помощите. В сравнение с 2010 г. тези постъпления са нараснали със 73.2 млн. лв. или с 13.5 %. Спрямо годишния разчет изпълнението е 101.5 %. Тези приходи включват постъпления от патентен данък (17.3 млн. лв.), данък върху недвижимите имоти (226.6 млн. лв.), данък върху превозните средства (169.4 млн. лв.), данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин (189.4 млн. лв.), туристически данък (13.1 млн. лв.), други данъци (0.6 млн. лв.) и незначителна сума от данъка върху наследствата. От данъчните приходи с изпълнение над разчетите към закона са данъкът при придобиване на имущество по дарение и възмезден начин – 125.6 % и данъкът върху недвижимите имоти – 104.1 %. В сравнение с предходната година изпълнението на двата данъка е съответно 111.6 % и 118.0 %. По-слабо спрямо разчетите е изпълнението при окончателния годишен (патентен) данък, данъка върху превозните средства и туристическия данък – съответно 82.4 %, 84.2 % и 88.4 %. По отношение на ниското изпълнение на туристическия данък следва да се има предвид нормативната уредба в ЗМДТ, съгласно която до 1 март на следващата календарна година (2012 г.) данъчно задълженото лице трябва да внесе в приход на бюджета на общината разликата до 30 на сто от данъка, определен при пълен капацитет на обекта за подслон или мястото за настаняване.

Преобладаваща част (61.3 %) от приходите и помощите на общините заемат неданъчните постъпления, които за 2011 г. са 1 019.3 млн. лв. (или 95.5 на сто спрямо предвидените за годината разчети и 106.5 на сто спрямо отчета за 2010 г.). От тях с най-голям относителен дял са общинските такси – 68.3 % или 696.5 млн. лв. Изпълнението им е 103.1 % спрямо предходната година и 98.0 % от разчета към ЗДБРБ за 2011 г., което показва добра събираемост на този приходоизточник по общинските бюджети. При разглеждане на отделните видове такси най-добра събираемост спрямо годишния разчет се отчита при: таксата за притежаване на куче (201.7 %), таксата за ползване на детски градини (109.8 %), други общински такси (108.3 %), таксата за ползване на детски ясли и други по здравеопазването (106.6 %) и таксата за битови отпадъци (102.6 %). С висок процент на изпълнение – над 90, са: таксата за ползване на пазари, тържища, тротоари, площи, улични платна, панаири и терени с друго предназначение; таксата за ползване на полудневни детски градини; таксата за ползване на домашен социален патронаж и други обществени социални услуги и таксите за административни услуги. Изпълнението на

всички общински такси е между 98 % и 128 % спрямо предходната 2010 г., с изключение на таксата за технически услуги (93.2 %).

Приходите и доходите от общинска собственост са с относителен дял 17.5 % от неданъчните приходи и възлизат на 178.6 млн. лв., което представлява 101.9 % от събраните за предходната 2010 г. и 89.7 % от разчета за 2011 г.

От неданъчните приходи с най-добро изпълнение се открояват приходите от глоби, санкции и наказателни лихви – 271.4 % или 39.1 млн. лв. при разчет по КФП - 14.4 млн. лв. и 291.0 % спрямо изпълнението им от 13.4 млн. лв. през предходната 2010 г. Преизпълнението на този приход е свързано с дадените правомощия на служителите на общинската администрация на публични изпълнители в производствата по обезпечаване на задължения по ЗМДТ и с предприетите мерки за повишаване на събираемостта на общинските приходи. Ниският дял на този приходоизточник в общия обем на постъпленията, дава обаче незначителен принос за общото нарастване на приходите.

Много добро е и изпълнението на приходите от концесии – 138.3 % или 33.4 млн. лв. при разчет по КФП - 24.2 млн. лв., което е свързано с направените изменения в Закона за подземните богатства (в сила от 1.07.2011 г.) във връзка с увеличаване на процента (от 30% на 50%) от концесионното плащане при добив на подземни богатства, предоставяно по бюджетите на общините.

Постъпленията от продажба на нефинансови активи за 2011 г. са 110.1 млн. лв., което е с 2.5 % повече спрямо предходната 2010 г. Спрямо разчетите, обаче изпълнението е сравнително ниско – 72.9 %, което е показателно за непостоянния характер на този вид приход.

Чувствителен ръст се отчита в помощите, даренията и други безвъзмездно получени суми от общините през 2011 г. В края на периода те възлизат на 27.1 млн. лв., което е 197.8 % от годишния разчет по КФП за 2011 г. и 165.3 % спрямо предходната година. Увеличението е свързано най-вече с получени средства от общини-бенефициенти по Програмите за трансгранично сътрудничество.

Бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ за годината възлизат на 2 435.2 млн. лв., в т. ч.:

- обща субсидия за делегирани от държавата дейности – 1 880.0 млн. лв.
- общо трансфери за местни дейности – 254.7 млн. лв.
- целева субсидия за капиталови разходи – 161.8 млн. лв.
- други целеви трансфери от ЦБ – 140.3 млн. лв.
- възстановени трансфери (субсидии) в ЦБ – 1.6 млн. лв.

Спрямо утвърдените в ЗДБРБ за 2011 г. бюджетни взаимоотношения на общините с ЦБ – 2 136.5 млн. лв. отчетът към 31.12.2011 г. показва нетно увеличение от 298.7 млн. лв. или 14.0 %, което произтича от увеличение на общата субсидия за делегирани от държавата дейности – 88.3 млн. лв., на целевата субсидия за капиталови разходи – 71.6 млн. лв., получените от общините целеви трансфери (субвенции/субсидии) от ЦБ – 140.3 млн. лв. и възстановени в ЦБ трансфери в размер на 1.5 млн. лв. Увеличенията се дължат основно на направените корекции на бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ през 2011 г., с които са им предоставени допълнително средства над предвидените по чл. 10, ал. 1 от ЗДБРБ за 2011 г.

Общият компенсиран размер на допълнителните средства през 2011 г. е 300.2 млн. лв., предоставени както следва:

1. Като обща субсидия за делегирани от държавата дейности - 88.3 млн. лв.

Средствата са предоставени в изпълнение на разпоредбите на ЗДБРБ за 2011 г., на Постановление № 334 от 29.12.2010 г. на Министерския съвет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2011 г., както и в изпълнение на Закона за народната просвета, Закона за закрила на детето, Закона за закрила и развитие на културата, Закона за народните читалища, Закона за физическото възпитание и спорта, Закона за социалното подпомагане, Закона за ветераните от войните, Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, както и подзаконовата уредба, приета на основание на тези закони. Основните направления на разпределение на средствата са за промяна в броя на децата в детските градини и детските ясли, промяна в броя на учениците в училищата, промяна на местата в институциите за социална грижа и подкрепа, за целодневна организация на учебния ден за учениците от първи клас, за национални програми в областта на средното образование, за изплащане на стипендии на деца с изявени дарби, за читалища по програмата на министерство на културата „Глобални библиотеки”, за физическо възпитание и спорт, за лекарства на ветерани и военноинвалиди и други.

2. Като целева субсидия за капиталови разходи и получени от общините целеви трансфери от ЦБ - 211.9 млн. лв. Средствата са преведени в изпълнение на разпоредбите на ЗДБРБ за 2011 г., на Постановление № 334 от 29.12.2010 г. на Министерския съвет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2011 г., както и в изпълнение на Закона за народната просвета, Национална програма „Оптимизация на училищна мрежа”, Закона за енергийната ефективност, решения на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет в случаите на стихийни бедствия и аварии, ПМС № 209 от 2009 г. за осигуряване на финансиране за изграждането на регионални системи за управление на битови отпадъци, ПМС № 155 от 2011 г. за определяне условията, критериите и реда за финансово подпомагане на общините за достъпа им до финансиране от ФЛАГ, за обезщетения на собственици на недвижими имоти, отчуждени по реда на Закона за собствеността и други.

В края на годината общините отчитат отрицателен нетен размер на временните безлихвени заеми в размер на 47.0 млн. лв., от които:

- „Получени/предоставени временни безлихвени заеми от/за ЦБ (нето)” – (-1.6) млн.лв. От тях размерът на получени е 2.2 млн. лв., а на погасени – 3.8 млн. лв.

- „Временни безлихвени заеми между бюджетни и извънбюджетни сметки/фондове (нето)” - (-43.8) млн. лв., като получените са 7.2 млн. лв., а погасените –5.7 млн. лв., предоставени – 159.7 млн. лв. и са възстановени 114.4 млн. лв.

- „Временни безлихвени заеми от/за ПУДООС (нето)” – (-1.6) млн. лв., от които получени са 0.7 млн. лв., а погасени – 2.3 млн. лв.

За 2011 г. общините са получили трансфери от МТСП, МРРБ, МОМН, ПУДООС и др. в размер на 132.0 млн. лв., с които са финансирали целеви програми за временна заетост, образователни, физкултурни, екологични и други дейности, а са предоставили трансфери на същите в размер на 33.9 млн. лв.

Извършените разходи по местните бюджети през 2011 г. са в размер на 4 207.5 млн. лв. или 114.6 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. В структурата на разходите се наблюдава леко увеличение на дела на текущите разходи от 81.6 % през 2010 г. на 86.1 % през 2011 г. за сметка на намаляване на дела на капиталовите разходи от 18.4 % съответно на 13.9 % от общия обем на разходите. От общия обем на разходите отчетените суми за държавни дейности са в размер на 2 083.7 млн. лв., за местни дейности – 2 016.0 млн. лв. и 107.8 млн. лв. са за дофинансиране на разходите в делегираните от държавата дейности с местни приходи.

Текущите разходи са в размер на 3 622.1 млн. лв., като спрямо разчета по закон изпълнението им е 120.2 %, в т.ч. 2 027.5 млн. лв. за държавните дейности, 1 505.2 млн. лв. – за местните дейности и 89.4 млн. лв. за дофинансиране. Спрямо предходната година текущите разходи са нараснали с 111.3 млн. лв. или 3.2 %.

В структурата на текущите разходи с най-голям относителен дял са тези за издръжка – 42.9 % (1 554.6 млн. лв.), следвани от разходите за заплати и други възнаграждения и плащания – 41.4 % (1 498.6 млн. лв.), осигурителни вноски – 8.1 % (295.0 млн. лв.) и разходи за субсидии – 4.4 % (159.0 млн. лв.). Всички посочени разходи надвишават разчетите към ЗДБРБ за 2011 г.: субсидиите – с 206.0 %, заплатите и другите възнаграждения и плащания – с 21.5 %, осигурителните вноски – с 14.8 % и издръжката – с 6.8 %. Високият процент на изпълнение при субсидиите се дължи на факта, че в тези позиции общините отчитат и субсидиите за вътрешноградски и междуселищни превози, за които няма разчети по закон. Съпоставени спрямо отчетените към 31.12.2010 г. разходите за заплати и други възнаграждения и плащания се увеличават с 1.3 %, осигурителните вноски – със 7.6 % и разходите за издръжка – с 6.5 %. Незначителното увеличение на разходите за заплати и други възнаграждения и плащания се дължи на следваната политика по доходите, която не предвижда промяна в разходите по този параграф.

В разходите за издръжка най-много са средствата, платени за външни услуги – 636.8 млн. лв. (41.0 %), следват средствата за материали, горива и енергия – 402.7 млн. лв. (25.9 %), за текущ ремонт – 147.2 млн. лв. (9.5 %), храна – 128.8 млн. лв. (8.3 %), други разходи – 114.6 млн. лв. (7.4 %) и др.

Разходите за лихви възлизат на 32.4 млн. лв. и превишават значително разчетените по закон 5.7 млн. лв., но поради сравнително малкия им размер не дават съществено отражение върху изпълнението на разходите.

Отчетените към 31.12.2011 г. по отчетите на общините капиталови разходи са в размер на 585.4 млн. лв., което представлява 88.7 на сто спрямо годишния разчет за 2011 г. и 73.9 % спрямо отчетените суми през 2010 г. По-малката сума на капиталовите разходи спрямо разчета (със 74.7 млн. лв.) се дължи главно на насочени в по-малък размер собствени приходи от общините за извършване на капиталови разходи, което не може да се компенсира от предоставената допълнително целева субсидия за капиталови разходи в размер общо на 71.6 млн. лв., предоставените целеви трансфери от ЦБ – 44.9 млн. лв., от ПУДООС и от секторните министерства. Както и през предходната година най-голяма част от капиталовите разходи – 59.0 % са насочени към придобиване на МДА, следвани от разходите за основен ремонт – 37.0 %, придобиването на земя – 1.8 % и др.

От извършените през 2011 г. от общините 585.4 млн. лв. капиталови разходи, 510.8 млн. лв. или 87.3 % са за местни дейности. Останалите 74.6 млн. лв. или 12.7 % са за делегирани от държавата дейности, като 36.3 млн. лв. от тях са финансирани със собствени бюджетни приходи на общините.

Външното финансиране по бюджетите на общините включва усвояване и погашения по външни заеми. През 2011 г. усвоените външни заеми са в размер на 19.9 млн. лв. От тях почти цялата сума – 19.6 млн. лв., са заеми, постъпили по сметки на Столична община за инфраструктурен проект за три възлови кръстовища от ЕИБ. Изплатените погашения по външни заеми за годината са в размер на 9.1 млн. лв., като те са извършени от три общини – Столична община – 6.6 млн. лв., Сливен – 2.2 млн. лв. и Ловеч – 0.3 млн. лв.

Нетният размер на вътрешното финансиране за годината на общините е положителен – 47.4 млн. лв. и включва заеми от банки и други лица в страната (нето), операции с държавни (общински) ценни книжа (нето), покупко-продажба на ДОБЦК,

нетно изменение на депозитите, друго финансиране, възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

По бюджетите на общините са отчетени за 2011 г. заеми от банки и други лица – нето в размер на 46.9 млн. лв. Нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети, е положителна и е в размер на 23.6 млн. лв., което включва емисии на общински ЦК за 30.9 млн. лв. и погашения - 7.4 млн. лв. Покупко-продажба на държавни и общински ценни книжа, отчетени по общинските бюджети, е отрицателна и е в размер на 3.6 млн. лв.

Другото финансиране по общинските бюджети към 31.12.2011 г. е (-12.8 млн. лв.).

Предоставената временна финансова помощ (нето) от общините през 2011 г. е (-1.3 млн. лв.). През годината общините са изразходвали 0.4 млн. лв. за придобиване на дялове и акции, а постъпленията от продажбите на дялове, акции, съучастия и ликвидационни дялове са 0.6 млн. лв.

Общините приключиха 2011 г. с бюджетни наличности в размер на 340.1 млн. лв. За сравнение в края на 2010 г. те са били 334.8 млн. лв. или в края на 2011 година са с 5.3 млн. лв. повече.

Бюджетните наличности (банкова и касова наличност) в края на 2011 г. са отчетени от почти всички общини – 262 (изключение правят общините Криводол и Лозница). Голяма част от тези средства обаче представляват остатъци от постъпили по бюджетите на общините, но неизразходвани средства с целеви характер в размер на 132.1 млн. лв. (38.8 %), които ще се изразходват през 2012 г. съответно по предназначение.

Останалите бюджетни средства в размер на 208.0 млн. лв. са нецелеви. От тях 111.1 млн. лв. са в делегираните от държавата дейности и ще бъдат използвани за финансирането на тези дейности, средствата за които са определени с единните стандарти.

По отчетни данни към 31.12.2011 г. просрочените задължения на общините са в размер на 207.1 млн. лв. и са формирани от 175 общини (66 % от общия брой).

В делегираните от държавата дейности задълженията са 6.9 млн. лв. и са отчетени от 82 общини. Най-много са задълженията, направени в дейностите по образованието – 4.5 млн. лв., следвани от социалните дейности (1.2 млн. лв.). Според характера на разходите, отчетените задължения са най-вече за горива, ел. енергия, топлоенергия и вода – 2.6 млн. лв. В сравнение с 2010 г., задълженията в делегираните дейности са се увеличили с 0.6 млн. лв.

В местните дейности просрочените задължения към края на 2011 г. са в размер на 196.6 млн. лв. В сравнение със същия период на 2010 г., просрочените задължения в тези дейности са се увеличили с 10.4 млн. лв., като 106 общини са отчетели увеличение с 63.6 млн. лв., а 72 общини - намаление с 53.2 млн. лв. Най-много задължения са отчетени в дейностите по благоустройство и комунално стопанство – 108.7 млн. лв. и в дейностите по образованието – 16.0 млн. лв. Според характера на разходите, най-много просрочия са отчетени за капиталови разходи – 77.1 млн. лв. и за външни услуги – 54.8 млн. лв. Отчетените от общините просрочени задължения в „Други“ са в размер на 3.6 млн. лв.

Основните причини за отчетените просрочени задължения по общинските бюджети са: ниския размер на изпълняваните собствени приходи, което се дължи както на последствията от икономическата криза, така също и на все още ниския приходен капацитет в някои общини; наличие и обслужване на просрочени задължения от предходни години, които утежняват изпълнението на бюджета през текущата година; възникнали разходи в резултат на изпълнение на дейности по различни оперативни програми и проекти, които не са признати; извършени големи, понякога и непланувани,

но неотложни разходи по поддържане и ремонт на остарялата материално-техническа база, пътна, техническа и ВиК инфраструктура; заведени съдебни дела и др.

Просрочените вземания на общините към 31.12.2011 г. са в размер на 166.2 млн. лв. и са отчетени от 251 общини, като 7.5 млн. лв. от тези просрочени вземания са от приватизация. В сравнение със същия период на 2010 г. просрочените вземания са се увеличили с 41.7 млн. лв. С най-голям относителен дял са вземанията от местни такси – 53.6 млн. лв. (32.3 %), от данъци – 51.7 млн. лв. (31.1 %) и от наеми на общинско имущество и концесии – 34.0 млн. лв. (20.4 %).

В много общини са предприети мерки за събиране на дължимите вземания – разпращат се предупредителни писма и покани за доброволно плащане, сключват се допълнителни споразумения за разсрочени плащания и др. Голям брой от общините (88), отчитащи просрочени вземания, са завели съдебни дела за 15.7 млн. лева.

Средствата по европейски програми се отчитат по общински извънбюджетни сметки и фондове. Към 31.12.2011 г. със средства, отпуснати по различните оперативни програми, общините са извършили разходи общо в размер на 474.1 млн. лв., по видове както следва:

- ОП „Регионално развитие” – 185.1 млн. лв.;
- ОП „Околна среда” – 108.0 млн. лв.;
- ОП „Човешки ресурси” – 77.1 млн. лв.;
- ОП „Административен капацитет” – 4.2 млн. лв.;
- ОП „Техническа помощ” – 1.3 млн.лв.;
- Разплащателна агенция към Държавен фонд „Земеделие” – 98.4 млн. лв.

С европейските средства на общините са извършвани главно капиталови разходи – 360.4 млн. лв., а за текущи разходи са отчетени само 113.8 млн. лв. Извършването на тези разходи е осигурено с 2.5 млн.лв. собствени средства на общините, 19.1 млн. лв. (нето) трансфери от бюджетни сметки (от които 23.2 млн. лв. получени и 4.1 млн. лв. предоставени трансфери) и главно от 527.1 млн. лв. (нето) трансфери по извънбюджетни сметки от Структурните и Кохезионния фонд (от които 539.6 млн. лв. - получени и 12.5 - предоставени трансфери). Получените/предоставени временни безлихвени заеми по извънбюджетните сметки за европейски средства на общините са в размер на 43.6 млн. лв. Салдото в края на 2011 г. по извънбюджетните сметки за отчитане на европейските средства на общините като бенефициенти е излишък в размер на 118.2 млн. лв.

Извън тези по европейските програми, към 31.12.2011 г. общините отчитат по извънбюджетните си сметки извършени разходи общо в размер на 19.8 млн. лв., от които най-голям дял имат направените капиталови разходи в размер на 16.3 млн. лв. Тези разходи са финансирани от собствени приходи в размер на 3.1 млн. лв., от които приходи от лихви в размер на 1.9 млн. лв., текущи и капиталови дарения и помощи в размер на 0.9 млн. лв. (главно по линия на трансграничното сътрудничество), постъпления от продажба на земя – 0.2 млн. лв. и глоби, санкции, неустойки – 0.1 млн. лв. През отчетния период са предоставени трансфери от извънбюджетните към бюджетните сметки на общините в размер на 10.9 млн. лв., а между извънбюджетните сметки са предоставени трансфери 16.5 млн. лв. и получени 15.0 млн. лв. или (нето) -1.5 млн. лв. Отчетени са само 0.2 млн. лв. (нето) временни безлихвени заеми между бюджетни и извънбюджетни сметки. Салдото в края на 2011 г. по тези извънбюджетни сметки на общините е дефицит в размер на 28.9 млн. лв., финансиран главно с приходите от приватизация в размер на 15.0 млн. лв. и с намаление в депозитите и средства по сметки (нето) - 13.7 млн. лв.

През 2011 г. 36 общини са реализирали приходи от приватизация в размер общо на 15.0 млн. лв., като най-много от тях са в Столична община (5.8 млн. лв.), Пловдив (2.5 млн. лв.) и Велико Търново (1.0 млн. лв.). От останалите общини, които събират под 1 млн. лв. годишно приходи от приватизация, се открояват Русе (с 0.9), Плевен (с 0.8) и Банско (също с 0.8 млн.лв.).

5. Българско национално радио

Изпълнението на приходите по бюджета на БНР за 2011 г. е в размер 2.3 млн. лв. или 111.3 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. и с 61.6 % повече спрямо 2010 г.

Отчетените приходи и доходи от собственост са в размер на 2.7 млн. лв., в т.ч. 2.6 млн. лв. приходи от продажби на услуги, стоки и продукция (реклама, спонсорски съобщения, технически услуги, концертна дейност, съвместни проекти, издателска и лицензионна дейност и др.). Отчетените по-високи стойности на неданъчните приходи са резултат от предприети действия за максимално използване на всички ресурси, с които БНР разполага като медия:

- извършени промени в Тарифата за реклама (въвеждане на процентно заплащане от стойността на обема за планиране по договори за медийни партньорства);
- увеличаване на приходите от различни европейски проекти и кампании. За 2011 г. са реализирани приходи от съвместни проекти в размер на 1.1 млн. лв.;
- все повече клиенти предпочитат студията на БНР, които са на високо техническо ниво. Това обуславя и ръста в постъпленията от звукозаписна дейност спрямо 2010 г.
- реализирани приходи от предизборните кампании за президент и вицепрезидент и общински съветници и кметове.

В съответствие с разпоредбите на Закона за радиото и телевизията Управителният съвет на Българското национално радио приема бюджета, като включва в него и определената със ЗДБРБ за 2011 г. субсидия в размер на 49.1 млн. лв., в т.ч. 5.9 млн. лв. по чл. 70, ал. 4, т. 2 от Закона за радиото и телевизията – за дълготрайни материални активи. За 2011 г. на БНР е предоставена допълнителна субсидия в размер на 0.2 млн. лв. по реда на 34, ал. 1 и ал. 2 от ЗУДБ и в изпълнение на ПМС № 239 от 2011 г.

За отчетния период, общият размер на субсидията, предоставена на БНР е 49.3 млн. лв., 100.4 % от разчетените за годината.

Изпълнението на разходите по бюджета на БНР за 2011 г. е в размер на 51.7 млн. лв., което представлява 101.0 % спрямо заложените в ЗДБРБ за 2011 г. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални радиопрограми в изпълнение на разпоредбите на Закона за радиото и телевизията.

Характерно за отчетния период е разширяването и задълбочаването на многопрограмното развитие на БНР, създаването на нови проекти за интегрирани предавания между националните и регионалните програми и тяхното ребрандиране, по-нататъшно развитие на предавателната мрежа, налагането на общественото радио като програмен, технически и технологичен лидер.

С цел обезпечаване финансирането на разходите, от БНР са предприети мерки за ограничаване на разходите за командировки в страната и чужбина и разходите за външни услуги. При последните се отчита намаление от 10 %, което се дължи основно на предприетото оптимизиране на излъчването в различните диапазони.

Основните приоритети в областта на радиоразпръскването през отчетния период са свързани с оптимизирането и планирането на покритието на страната с програмите на БНР, разширението на честотния ресурс в УКВ обхвата за развитието на предавателната мрежа и доизграждането и оптимизирането на преносната мрежа за програмите на БНР. За увеличаване зоните на покритие в УКВ-обхвата са монтирани и пуснати в действие 25 нови предаватели, собственост на БНР, от тях 19 вече излъчват програмите „Хоризонт” и „Христо Ботев”, както и регионалните програми с което собствените предаватели стават вече 76 и започна монтажа на нови 5. Увеличен е честотния ресурс с получаването на 20 нови честоти. Закупени са 23 УКВ предаватели за усвояване на честотен ресурс.

От месец март започна цифрово сателитно стерео излъчване на програмата на Радио София във формат DVB-S2. През 2011 г. са предприети мерки за спиране излъчването на къси вълни за чужбина и са оптимизирани излъчванията на средни вълни.

6. Българска национална телевизия

Отчетените приходи на БНТ за 2011 г. са в размер на 5.4 млн. лв., при планирани в ЗДБРБ за 2011 г. – 10.0 млн. лв. или има неизпълнение от 46.0 %. Неизпълнението на неданъчните приходи спрямо заложените им стойности за 2011 г. се дължи на ниските постъпления от реклама, спонсорски и технически услуги, които формират основния дял приходи по бюджета на обществената телевизия. Причините за ниския процент на изпълнение на собствените приходи на БНТ са: свиването на рекламния пазар, в резултат на влошената икономическа ситуация в страната; промяна в тарифите за продажба на рекламно време в посока значително намаляване на цените с цел привличане на рекламодатели.

Сравнени с отчетените приходи за предходната година., приходите за 2011 г. са близки по размер (увеличение с 5.4 % през 2011 г.). Почти всички постъпления представляват приходи и доходи от собственост – 7.1 млн. лв., като преобладават реализираните приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (реклама, спонсорство, технически услуги, почивно дело, продажба на реклами и др.) – 6.9 млн. лв.

В съответствие с разпоредбите на Закона за радиото и телевизията Управителният съвет на БНТ приема бюджета на Българска национална телевизия, като включва в него и определената със ЗДБРБ за 2011 г. субсидия от 60.1 млн. лв. В процеса на изпълнението на бюджета с няколко нормативни акта и по реда на чл. 34, ал. 1 и 2 от ЗУДБ, на БНТ е предоставена допълнителна субсидия общо в размер на 5.4 млн. лв. в т.ч.:

- в изпълнение на Постановление № 235 на МС от 2011 г.– 0.9 млн. лв.;
- в изпълнение на Постановление № 239 на МС от 2011 г.– 0.5 млн. лв.;
- в изпълнение на Постановление № 262 на МС от 2011 г.– 0.6 млн. лв.;
- в изпълнение на Постановление № 318 на МС от 2011 г.– 3.4 млн. лв.

За отчетния период, общият размер на субсидията, предоставената на БНТ е 65.5 млн. лв., 109.0 % от определената със ЗДБРБ за 2011 г.

Отчетените общо разходи на БНТ за 2011 г. са в размер на 72.6 млн. лв., като това е с 2.8 млн. лв. по-малко спрямо 2010 г., и с 2.5 млн. лв. повече от разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. Най-значителен дял от тях (41.7 %) заемат разходите за издръжка - 30.3 млн. лв., следвани от разходите за заплати и други възнаграждения и плащания на персонала – 18.2 млн. лв. и капиталовите разходи – 17.0 млн. лв. Разходите за издръжка са по-малко както от миналогодишния си размер – с 6.4 %, така и от годишния разчет – с 22.3 %, като те са изразходвани за: разходи за такси за разпространение на телевизионна програма; заплащане на авторски възнаграждения към дружествата за управление на авторски права; външни продукции; отстъпени права за закупуване на програми и спортни събития с лицензионен срок до една година и др.

Отчетените капиталови разходи са в размер на 17.0 млн. лв., като има превишение на годишния разчет – с 11.1 % и намаление спрямо предходната година – с 9.1 %. лв. Определената със ЗДБРБ за 2011 г. субсидия по чл. 70, ал. 4, т. 2 не е усвоена по предназначение. Отчетените средства за дълготрайни материални активи са в размер на 2.8 млн. лв., усвоени за основен ремонт и за придобиване на ДМА. Отчетените средства за нематериални дълготрайни активи в размер на 14.2 млн. лв. са усвоени за създаване на българско филмово телевизионно творчество, за придобиване правата за излъчване на европейски и световни първенства, за патенти и за придобиване на програмни продукти

С извършените през отчетния период разходи са изпълнени основните цели на програмите на обществената медия, а именно: осигуряване на икономическа, културна, научна, образователна и друга социално значима информация, излъчване на български и чужди образователни програми, насърчаване на българското филмово творчество, излъчване на предавания за чужбина и др.

7. Държавни висши училища

Приходите и помощите на ДВУ за 2011 г. възлизат на 264.0 млн. лв., което е с 12.6 млн. лв. повече спрямо 2010 г. или ръст от 5.0 %. Основна част от тях – 244.3 млн. лв., са неданъчните приходи, а 19.7 млн. лв. са получени помощи.

Преобладаващата част от приходите (218.6 млн. лв.) са нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукция и се формират от приходите от семестриални такси за обучение на студентите, докторантите и специализантите, както и от приходите по договори за научно–изследователска дейност, проекти на държавните висши училища и др. Тези приходи представляват 82.8 % спрямо реализираните общо приходи към 31.12.2011 г.

Приходите от наеми на имущество, реализирани от ДВУ, възлизат на 27.5 млн. лв. и представляват 10.4 % от реализираните общи приходи към 31.12.2011 г.

Сред помощите, получени от ДВУ - 19.7 млн. лв., преобладават тези с източник чужбина (16.6 млн. лв.).

Със ЗДБРБ за 2011 г. определеният трансфер от републиканския бюджет за ДВУ възлиза на 311.4 млн. лв. През 2011 г. са извършвани корекции на субсидиите на държавните висши училища, определени с ПМС № 334 от 2010 г. за изпълнение на държавният бюджет на Република България за 2011 г. в размер на 14.5 млн. лв.

Разходите по бюджетите на ДВУ за 2011 г. възлизат на 608.3 млн. лв., което е с 4.2 % повече от 2010 г. От тази сума 332.2 млн. лв. (54.6 %) са изразходвани за заплати и други възнаграждения и плащания на персонала, като средствата са нараснали с 5.1 % спрямо 2010 г. Втори по големина дял заемат разходите за издръжка – 141.6 млн. лв. (23.3 %), което е с 4.2 % повече от предходната година. Капиталовите разходи са в размер на 44.0 млн. лв. (7.2 % от всички разходи) и намаляват с 4.1 % спрямо 2010 г. Структурата на разходите се допълва от средствата, платени за осигурителни вноски – 49.8 млн. лв. (8.2 %) и за стипендии – 37.4 млн. лв. (6.1 %).

8. Държавни висши военни училища

Приходите на ДВВУ за 2011 г. са в размер на 4.0 млн. лв. и са близки по размер до отчетените за 2010 г. (3.8 млн. лв.) Изпълнението на приходите е 139.0 % спрямо утвърдените по ЗДБРБ за 2011 г. Преизпълнението е реализирано предимно от такси за обучение, вследствие на увеличен прием на студенти, актуализиране на цените на наеми на общежития и от договори за образователни услуги. Основна част от приходите са именно от продажба на услуги – 3.5 млн. лв.

Взаимоотношението на бюджетите на ДВВУ с държавния бюджет е под формата на трансфери, които се предоставят чрез бюджета на Министерството на отбраната. За 2011 г.

по отчет на ДВВУ са предоставени трансфери за 26.2 млн. лв., което е с 21.2 % над предвиденото в ЗДБРБ за 2011 г.

Годишният отчет на разходите по бюджетите на ДВВУ възлиза на 29.3 млн. лв., което е с 3.6 % по-малко спрямо 2010 г. и с 18.2 % повече от разчета към ЗДБРБ за 2011 г. През отчетния период са изразходвани 20.9 млн. лв. за персонал (заплати, др. възнаграждения и плащания и осигурителни вноски), което представлява 71.2 % от общите разходи. В сравнение с 2010 г. отчетените разходи за персонал за 2011 г. са по-малко с 2.3 млн. лв., в резултат на редуцирането на числеността на персонала.

През 2011 г. за издръжка бяха изразходвани 6.7 млн. лв. или 22.7 % от общите разходи. В сравнение с 2010 г. отчетените разходи за издръжка за 2011 г. са повече с 0.4 млн. лв.

Извършените през 2011 г. капиталови разходи са в размер на 0.7 млн. лв., което представлява 2.5 % от общите разходи на училищата. В сравнение с 2010 г. отчетените капиталови разходи за 2011 г. са повече с 0.6 млн. лв. Средствата са изразходвани за заплащане на част от извършен основен ремонт на сградите на училищата и за закупуване на компютърни конфигурации, мултимедийни системи и оборудване.

В рамките на предоставените през годината средства ДВВУ реализират изпълнението на следните основни цели:

- ◆ да подготвят офицери за националната сигурност и отбрана на страната, в съответствие със съвременните световни тенденции и стандартите на НАТО;
- ◆ да провеждат научни и приложни изследвания, да бъдат основен фактор за трансфера на знания и “ноу-хау” във военния аспект на сигурността, колективната отбрана и многонационалните операции;
- ◆ да разпространяват научни и теоретични знания до войските и да допринасят за водене на информационен дебат по въпросите на националната сигурност, отбраната на страната и въоръжените сили.

9. Българска академия на науките

Отчетените приходи и помощи в системата на БАН към 31.12.2011 г. са в размер на 27.1 млн. лв. и представляват 90.4 % от заложените в разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. Сравнени с предходната година, приходите на БАН са близки по размер (по-ниски с 0.3 млн. лв.). Основна част от реализираните приходи представлява постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция (86.0 %) и те се получават главно по линия на международни програми, проекти и по договори за научни разработки.

Основна част от реализираните собствени приходи на поделенията в системата на БАН са в резултат от участието в международни проекти и програми за научни разработки. Голяма част от тези приходи са свързани с конкретни договорни задължения и не могат да се използват за общоакадемични нужди. БАН участва в редица проекти по линия на ЕС, НАТО, ЮНЕСКО, Световната метеорологична организация, Международния съюз по чиста и приложна химия и др.

Помощите и даренията в системата на БАН за 2011 г. са в размер на 0.4 млн. лв. В тях са включени и дарения от академици и член-кореспонденти за подпомагане на млади учени. Получените дарения от чужбина са в размер на 0.081 млн. лв. и са от Колумбийския университет, Световната метеорологична организация и др.

Извършените разходи по бюджета на БАН за 2011 г. са в размер на 105.6 млн. лв., като превишават с 3.9 % предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. и са по-малко със 7.3 % от отчетените за 2010 г. Най-голям дял заемат средствата за заплати, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски – 66.4 %, следвани от

средствата за издръжка – 26.9 % и за капиталови разходи – 4.5 %. Намаление с 4.3 млн. лв. (19.8 %) спрямо 2010 г. има при другите възнаграждения и плащания на персонала. При средствата за заплати и възнаграждения на персонала намалението през 2011 г. е с 1.4 млн. лв. Отчетените суми отразяват извършваната оптимизация на персонала в БАН. При капиталовите разходи се отчита намаление спрямо 2010 г. с 39.9 %.

Със ЗДБРБ за 2011 г. е утвърден трансфер (субсидия) за БАН в размер на 59.8 млн. лв., като на основание ПМС № 320 от 24.11.2011 г. са предоставени допълнителни средства от централния бюджет за 2011 г. по бюджета на БАН за целево финансиране на Института за ядрени изследвания и ядрена енергетика. Получената общо субсидия от ЦБ възлиза на 60.3 млн. лв. Получените средства от Министерството на образованието, младежта и науката в размер на 7.5 млн. лв. са основно трансфери от фонд „Научни изследвания”, като голяма част от тях са предоставени в последните месеци на година и съответно реализацията на проектите и усвояването на средствата ще се осъществява през 2012 г.

10. Национален фонд към Министерство на финансите

Националният фонд към Министерство на финансите е Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд (СКФ) на Европейския съюз (ЕС) през програмния период 2007– 2013 г., съгласно Решение на Министерския съвет № 988/27.12.2005 г., както и по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС, финансирани от Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), съгласно Решение на Министерския съвет № 523 от 31.07.2007 г.

Националният фонд е централен съкровищен орган, който управлява финансовата помощ, предоставена на Република България от Европейската общност по предприсъединителните програми ФАР, ИСПА/Кохезионен фонд, Регламент 1164/94 и САПАРД и изпълнява функциите на Компетентен орган по програма САПАРД. Тези функции се изпълняват по силата на подписаните между правителството на Република България и Европейската комисия Меморандум за разбирателство между Република България и ЕК за създаване на „Национален фонд”, Меморандум за разбирателство за използването на „Национален фонд” за целите на програма ИСПА и Многогодишното финансово споразумение по САПАРД.

Националният фонд е отговорен за сертифицирането на разходите по частта за Шенген от Временния Инструмент за улесняване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение (Инструмента Шенген), определен е за централен съкровищен орган за средствата, отпуснати по Преходния финансов инструмент (ПФИ) и на Българо-швейцарската програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социалните неравенства в рамките на разширения Европейски съюз. Също така изпълнява функциите на централен съкровищен орган за средствата и сертификацията на разходите по Финансовия инструмент на Европейско икономическо пространство (ЕИП) пред Офиса на Финансовия механизъм, на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. и Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

Във връзка с необходимостта от ускоряването на процесите по изпълнение на двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС и осигуряването на по-голяма гъвкавост по отношение извършването на плащания от страна на Управляващия орган в Министерство на регионалното развитие и благоустройството, както и оптимизирането на процеса по верификация и сертификация на разходите при извършване на необходимите проверки на всяко ниво и осигуряване

спазването на правилото N+3, през 2011 г. са издадени нови указания на министъра на финансите: ДНФ №1/25.05.2011 г., касаещо условията и реда на изплащане на безвъзмездна финансова помощ от ЕС и кореспондиращото национално съфинансиране на Република България за периода 2007-2013 г.; ДНФ № 2/25.05.2011 г., относно сертифицирането на разходите по двустранните програми; ДНФ № 3/25.05.2011 г., за процедурата по установяване и докладване на нередности и ДНФ № 4/25.05.2011 г., за организацията на счетоводния процес в Управляващия орган.

Изпълнението на проектите по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, се извършва от Изпълнителните агенции / Управляващите органи / Програмните оператори / Агенция САПАРД. За целите на отчетността и касовото изпълнение, всички активи, пасиви, приходи, разходи и операции на извънбюджетната сметка на Националния фонд към министъра на финансите се третират като отделна консолидационна единица, независимо че Изпълнителните агенции / Управляващите органи / Програмни оператори / Агенция САПАРД организационно и юридически са в състава на други министерства и ведомства.

В съответствие с годишните закони за държавния бюджет средствата от помощта и съответното национално съфинансиране по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, предприєдинителните инструменти, ПФИ, ЕИП, Инструмента Шенген, двустранните програми за трансгранично сътрудничество, Българо-швейцарската програма, Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. и Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. се осигуряват чрез извънбюджетната сметка на дирекция „Национален фонд” към министъра на финансите.

Постъпилите помощи (нето) през 2011 г. по извънбюджетната сметка на дирекция „Национален фонд” от предприєдинителните инструменти на Европейския съюз (ЕС), Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, ЕИП, двустранни програми за европейско териториално сътрудничество по външни граници на ЕС, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. и Норвежки финансов механизъм 2009-2014 г. са в размер на 1 114.0 млн. лв. Важно е да се обърне внимание на факта, че равномерността на постъпване на средствата от Европейския съюз в рамките на одобрените годишни бюджетни ангажименти на ЕС за България зависи единствено от скоростта и ритмичността на усвояване на средствата от Управляващите органи / Изпълнителните агенции / Програмните оператори. Следва да се има предвид и спецификата на възстановяване на разходите от Европейската комисия, съгласно която, част от разходите, извършени през предходната година се възстановяват през следващата година (част от разходите, направени през 2011 г., се възстановяват през 2012 г. и т.н.).

В отчетността на НФ са отразени (нето) и операциите при постъпването по банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на сумите за чуждото финансиране по двустранните програми за трансгранично сътрудничество, които са в размер на 1.2 млн. лв.

Приходите от лихви в резултат на управлението на свободните средства възлизат на 6.0 млн. лв. за 2011 г.

Във връзка с изпълнение на Оперативните програми, Програма ИСПА/Кохезионен фонд (Регламент 1164/94), Програма ФАР, ЕИП, двустранни програми за европейско териториално сътрудничество по външни граници на ЕС и Инструмента за подобряване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение (Инструмент Шенген) през отчетния период по сметките на дирекцията са извършени трансфери от централния бюджет на стойност 618.1 млн. лв.

Извършените разходи (нето) през 2011 г. чрез сметките на Национален фонд възлизат на 697.1 млн. лв. По видове разходи изпълнението е както следва: 90.2 % от общия размер са капиталови разходи, 3.0 % са текущи разходи, а 6.8 % са субсидии. Изходящите трансфери са в размер на 844.0 млн. лв. В отчетността на НФ са отразени и извършените разходи и трансфери (нето) в размер на 0.3 млн. лв., които са за сметка на средства предоставени на МРРБ от държавите-партньори по двустранните програми за трансгранично сътрудничество.

Структурни и Кохезионен фондове (СКФ)

През отчетния период с натрупване по сметките на Национален фонд в БНБ са получени междинни плащания от Европейската комисия (ЕК) по всички Оперативни програми, съфинансирани от СКФ, на обща стойност от 1 054.8 млн. лв.

Получените средства от ЕК са разпределени както следва:

- ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” – 66.1 млн. лв.;
- ОП „Техническа помощ” – 6.1 млн. лв.;
- ОП „Регионално развитие” – 88.3 млн. лв.;
- ОП „Развитие на човешките ресурси” – 161.5 млн. лв.;
- ОП „Административен капацитет” – 9.3 млн. лв.;
- ОП „Околна среда” – 133.1 млн. лв.;
- ОП „Транспорт” – 590.4 млн. лв.

Направените разходи (нето) по Оперативни програми, включително изходящите трансфери към бюджетни организации, за периода с натрупване са в размер на 1 361.9 млн. лв., като разпределението по Оперативни програми е следното:

- ОП „Развитие конкурентоспособността на българската икономика” – 87.8 млн. лв.;
- ОП „Техническа помощ” – 12.2 млн. лв.;
- ОП „Регионално развитие” – 267.7 млн. лв.;
- ОП „Развитие на човешките ресурси” – 173.3 млн. лв.;
- ОП „Административен капацитет” – 9.0 млн. лв.;
- ОП „Транспорт” – 668.0 млн. лв.;
- ОП „Околна среда” – 143.9 млн. лв.

Програма ФАР и Преходен финансов инструмент

През 2011 г. няма получени средства по тези програми.

По програма ФАР крайният срок за извършване на плащанията изтече на 30.11.2010 г., с изключение на проект BG 2005/017-353.01.03, който приключи на 30.04.2011 г. Периодът на разплащане по Преходния финансов инструмент изтече на 15.12.2011 г.

През 2011 г. са изпратени на Европейската комисия Финални декларации относно финансовото състояние на програми: BG 2005/017-353 „Национална програма ФАР– част I”, BG 2005/017-454 „Програма за трансгранично сътрудничество между България и Гърция”, BG 2005/017-519 „Програма за подкрепа от Общността в областта на ядрената безопасност”, BG 2006/018-164 „Национална програма ФАР - част I” и BG 2006/018-343 „Национална програма ФАР - част II”, както и ревизирани Финални декларации по програми BG 0101-0105 „Национална програма за България за 2001” и BG 2005/017-453 „Програма за трансгранично сътрудничество между България и Турция”

Разходите и трансферите (нето) направени от четирите Изпълнителни агенции по Програма ФАР (включително по ПМС № 76) през отчетния период с натрупване възлизат на 9.2 млн. лв., а по ПФИ в размер на 3.7 млн. лв.

Програма САПАРД

На 31.12.2009 г. изтече валидността на Годишното финансово споразумение (ГФС) 2006, с което се прекрати и изплащането на субсидии към крайни бенефициенти по програма САПАРД.

През 2011 г. са извършени възстановявания от Агенция САПАРД и НАП по дългове в размер на 0.4 млн. лв. и са извършени плащания в размер на 0.06 млн. лв. поради надплатени възстановени средства от бенефициенти.

Кохезионен фонд (Регламент (ЕО) 1164/94) / програма ИСПА

През 2011 г. получените средства (нето) по програмата са в размер на 61.1 млн. лв.

Извършените разходи и трансфери (нето) по програмата за същия период са в размер на 114.4 млн. лв.

През отчетната година дирекция „Национален фонд“ представи окончателни сертификати и искания за плащания по всички проекти, като за онези, чиито срок на допустимост на разходите беше удължен, съгласно приложимата нормативна уредба ще бъдат представени коригирани окончателни сертификати и искания за плащания.

През отчетната година Европейската комисия уведоми българските власти за издадени 11 бр. решения за промяна на Финансовите меморандуми по проекти, изпълнявани по ИСПА/Кохезионен фонд (Регламент 1164/94), от които 9 бр. за удължаване на периода на допустимост на разходите до 31.12.2011 г. за проекти от сектор „Околна среда“ и 2 бр. в сектор „Транспорт“, единият от които за промяна на обхвата и на стойността на ФМ за проект „Електрификация и реконструкция на ж.п. линия Пловдив-Свиленград“, а другият за удължаване на периода за допустимост на разходите до 31.12.2012 г. за проект „Изграждане на трансграничен пътно-железопътен мост на р. Дунав при Видин-Калафат“.

С оглед успешното приключване на проектите в рамките на определените срокове с Постановление № 160/10.06.2011 г. е осигурен чрез Национален фонд необходимия ресурс за извършване на всички плащания по проектите, съфинансирани от КФ (Регламент 1164/94) и управлявани от Министерство на околната среда и водите, за които УО е идентифицирал риск през 2011 г.

През отчетната година стартираха одити за приключване на всички проекти, които не са удължени, като дирекция „Национален фонд“ полага целенасочени и систематични действия за минимизиране на финансови корекции, идентифицирани от Одитния орган.

Инструмент за подобряване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение (Инструмент Шенген)

На 31.12.2010 г. приключиха плащанията по частта за Шенген от Временния Инструмент за улесняване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение. В тази връзка следва да се отбележи, че 100% от договореното по инструмента беше разплатено.

Във връзка с изпълнение на ПМС № 17/15.02.2010 г. за одобряване финансирането на проекти, свързани с изпълнението на поетите ангажименти от страна на Република България за присъединяване към Шенгенското пространство, през отчетния период са извършени разходи в размер на 1.6 млн. лв.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство

Получените по програмата средства (нето) за 2011 г. са в размер на 14.7 млн. лв.

Сумата на разходите и изходящите трансфери, които са направени през същия период по ФМ на ЕИП са на обща стойност 17.2 млн. лв.

За отчетния периода дирекция „Национален фонд” е сертифицирала средства по 41 проекта на обща стойност 20.9 млн. лв. В изпълнение на функциите на Централен съкровищен орган, отговорен за финансовото управление на помощта предоставена на България по ФМ на ЕИП от Национален фонд са процедурани и одобрени 79 бр. междинни доклади и 8 бр. окончателни доклади с приложените към тях искания за средства, одобрени и отпуснати са съответните лимити за разплащания към бенефициентите по проектите

На 30.04.2011 г. изтече периодът на допустимост на разходите за програмния период 2004-2009 г. След одобрение от ОФМ два от проектите са прекратени, а за седем проекта периодът на допустимост на разходите е удължен до 30.04.2012 г., Други пет проекта ще бъдат дофинансирани със средства от новия програмен период 2009-2014 г.

Двустранни програми за европейско териториално сътрудничество през периода 2007 – 2013 г. по външни граници на ЕС

Получените по програмата средства (нето) за отчетния период са в размер на 17.7 млн. лв.

Сумата на разходите и изходящите трансфери (нето), които са направени през същия период по двустранните програми са на обща стойност 9.9 млн. лв.

През месец декември 2011 г. са изготвени и изпратени към Европейската комисия Сертификати, Отчети за разходите и Заявления за междинни плащания и по трите програми за трансгранично сътрудничество. Общият размер на сертифицираните към ЕК разходи по трите програми възлизат на 0.7 млн. лв. Европейската комисия възстанови тези средства в началото на 2012 г.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. и Норвежки финансов механизъм 2009-2014 г.

Получените общо по двете програми средства за отчетния период са в размер на 0.6 млн. лв.

Сумата на разходите и изходящите трансфери, които са направени през същия период са на обща стойност 0.013 млн. лв.

11. Държавен фонд “Земеделие”

В утвърдената план-сметка на Държавен фонд „Земеделие” за 2011 г. с Решение № 138 на Министерския съвет от 11.03.2011 г., размерът на планираните приходи е 486.5 млн. лв., в това число национални средства 12.0 млн. лв. и 474.5 млн. лв. европейски средства. По отчетни данни постъпленията към 31.12.2011 г. са в размер на 219.0 млн. лв. Общото изпълнение на приходите през отчетния период е 45.0 %.

Основна част от приходите на ДФ „Земеделие” за 2011 г. са заложените за възстановяване средства по параграф 46-00 „Помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми от чужбина” в размер на 474.4 млн. лв., в т.ч. от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) – 466.9 млн. лв., от Европейския фонд за рибарството(ЕФР) - 7.5 млн. лв. Към 31 декември 2011 г. са отчетени възстановени средства от ЕЗФРСР в размер на 199.0 млн. лв. и от ЕФР в размер на 8.7 млн. лв. През финансовата 2011 г. ЕК е възстановявала разходите, извършени от Разплащателната агенция, спазвайки срока от 45 дни. Забавяне във възстановяването има за последната тримесечна декларация, която е за период на отчитане 16.10.2011-31.12.2011 г. Ситуацията е причинена от голямо изоставане на плащанията по Структурните фондове и

Кохезионния Фонд от края на 2011 г., съчетано с безпрецедентно високи суми, заявени от Държавите-членки по ЕФГЗ и ЕЗФРСР през януари 2012 г. Комисията е декларирала, че ще направи всичко възможно да спазва ограничението от 45 дни, предвидени в член 26 (5) от Регламент № 1290/2005.

Заложените приходи от налози върху захарта за 2011 г. са в размер на 1.2 млн. лв., а отчетените постъпления са в размер на 1.5 млн. лв. или изпълнението е 126.0 % от заложеното. По схема “Квотен режим” за периода са събрани следните суми:

- 1.1 млн. лв. като производствена такса, определена върху 89 198 тона квота за производство на изоглюкоза; и

- 0.4 млн. лв. като намалена такса за свръхпроизводство на изоглюкоза – през 2011 г. с регламенти на Европейската комисия бяха определени извънредни мерки относно пускането на извънквотна захар и изоглюкоза на пазара на Общността при намалена такса за свръхпроизводство.

От установените и събрани суми 75.0 % се превеждат чрез Министерство на финансите към бюджета на Европейската общност, а 25.0 % остават в националния бюджет като административни разходи.

Източниците за финансиране на ДФ „Земеделие” са в съответствие с разпоредбата на чл. 14, ал. 1 от Закона за подпомагане на земеделските производители /ЗПЗП/. Отчетените приходи в края на 2011 г. от национални източници са в размер на 8.4 млн. лв., което представлява изпълнение на 69.8 % от планираните за 2011 г. средства.

Планираните приходи и доходи от собственост за 2011 г. са 11.0 млн. лв., а отчетените постъпления са 8.3 млн. лв., които са основно приходи от лихви по предоставени инвестиционни и краткосрочни заеми в страната в размер на 6.8 млн. лв. – 61.6 % изпълнение спрямо заложеното.

Приходите от лихви по срочни депозити и банкови сметки /параграфи 24-08, 24-09 и 24-18/ към 31.12.2011 г. са 1.5 млн. лв.

Към 31.12.2011 г. по план-сметката на ДФ „Земеделие” са отчетени също така приходи по параграф 28-00 „Глоби, санкции и наказателни лихви” в размер на 0.5 млн. лв., по параграф 36-00 „Други неданъчни приходи” в размер на 3.3 млн. лв. и по параграф 37 „Внесен ДДС и други данъци върху продажбите” в размер на -2.2 млн. лв.

Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие” гарантира възможността да се изплащат финансови средства на заетите в земеделието и да се прилага Общата селскостопанска политика /ОСП/ и Общата рибарска политика /ОРП/ на Европейския съюз. Тя изплаща средствата по договорената с Европейската комисия финансова рамка за селско стопанство за директни плащания, пазарна подкрепа и развитие на селските райони. През 2011 г. усвояването на средствата по разходните параграфи на план-сметката е в рамките на лимитите и е съобразено с разпоредбите на действащото национално законодателство, регламентите на Европейския съюз, вътрешните актове на ДФ „Земеделие” и решенията на Управителния съвет. През отчетния период по предложение на ДФ „Земеделие” чрез Министерство на земеделието и храните са предложени няколко промени в разходната част на план-сметката на ДФ „Земеделие”. Основно предложените промени са насочени към осигуряване на средства за национални доплащания за тютюн за 2010 г. съгласно ПМС 120 от 2011 г., средства за гаранционни схеми по Програмата за развитие на селските райони на Република България за периода 2007 - 2013 г. Друга част от предложените промени засегнаха планирането на средствата за заплати и други възнаграждения и плащания на персонала съгласно указания на Сметната палата, а така също средства за национално съфинансиране и ДДС по пазарните мерки. Предложените промени са утвърдени с Решения на Министерския съвет № 878 от 02.12.2011 г. и № 923 от 16.12.2011 г.

Отчетените общо разходи към 31.12.2011 г. са в размер на 737.9 млн. лв. при планирани 928.9 млн. лв., което представлява 79.4 % изпълнение.

За 2011 г. в план-сметката на Държавен фонд „Земеделие” са планирани субсидии за нефинансови предприятия в размер на 857.0 млн. лв. Изплатените средства за субсидии към 31.12.2011 г. са в размер на 680.9 млн. лв., в това число средствата от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) са в размер на 166.9 млн. лв., от Европейския фонд за рибарство – 14.5 млн. лв., национално съфинансиране към европейските фондове в размер на 66.0 млн. лв., държавна помощ по одобрени за подпомагане финансови схеми в размер на 26.1 млн. лв., национални доплащания към преките плащания в размер на 405.3 млн. лв., в това число национални доплащания на площ - 284.7 млн. лв., национални доплащания за животни - 51.8 млн. лв., национални доплащания за тютюн - 68.9 млн. лв.

От заложения ресурс през 2011 г. за капиталови трансфери в размер на 18.1 млн. лв., са предоставени 8.4 млн. лв. или 46.5 % изпълнение спрямо плана, в това число капиталови трансфери за нефинансови предприятия - 0.2 млн. лв. и капиталови трансфери за изпълнени, но неразплатени проекти по програма САПАРД - 8.2 млн. лв.

Освен посочените параметри разходите в план-сметката на ДФ „Земеделие” включват разходите за издръжка на фонда, работни заплати и свързаните с тях осигурителни плащания и други текущи разходи.

Програмата за развитие на селските райони (2007-2013 г.) (ПРСР) отразява националната стратегия за развитие на селските райони чрез пакет от мерки, групирани в съответствие с осите, определени в съответните регламенти на Общността, постигането на която се осъществява с финансовата помощ от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Определени са следните стратегически цели за периода 2007 — 2013 г.:

- развитие на конкурентоспособни и основани на иновации земеделие, горско стопанство и хранително-вкусова промишленост;
- опазване на природните ресурси и околната среда в селските райони;
- подобряване на качеството на живот и разнообразяване на възможностите за заетост в селските райони.

Към постигането на тези цели са насочени и специфичните мерки по четирите оси на Програмата за развитие на селските райони. Целите на ПРСР ще бъдат постигнати чрез 30 мерки.

За 2011 г. по Програмата за развитие на селските райони са планирани средства в размер на 584.2 млн. лв., в това число национално съфинансиране 113.9 млн. лв. Към 31.12.2011 г. изплатените средства по програмата са в размер на 425.4 млн. лв., в това число национално съфинансиране 100.2 млн. лв., изпълнение спрямо плана 72.8 %.

За периода 01.01-31.12.2011 г. по ПРСР 2007-2013 г. са сключени 3 436 бр. договори с обща стойност на договорираната субсидия в размер на 1 037.6 млн. лв. Разпределението на договорираните субсидии за 2011 г. по мерки е както следва:

Мярка	Брой	Стойност на договорираната субсидия (млн. лв.)
111 "Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания"	54	14.6
112 "Създаване на стопанства на млади фермери"	11	0.5
121 "Модернизация на земеделските стопанства"	254	56.8
123 "Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти"	154	125.7

141 "Подпомагане на полуазарни стопанства в процес на реструктуриране"	2185	32.1
223 "Първоначално залесяване на неземеделски земи"	20	2.8
226 "Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности"	27	3.0
311 "Разнообразяване към неземеделски дейности"	172	60.6
312 "Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия"	410	127.5
313 «Насърчаване на туристическите дейности»	29	7.6
321 "Основни услуги за икономиката и населението на селските райони "	65	206.9
322 "Развитие и обновяване на селата"	55	64.6
Финансов инженеринг	-	335.0
ОБЩО	3 436	1 037.6

За частните бенефициенти по мерки 121 „Модернизиране на земеделските стопанства”, 122 „Подобряване икономическата стойност на горите” и 123 „Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти” са разработени гаранционни схеми, чрез които да се повиши и улесни достъпа до системата за кредитиране от финансови институции и търговски банки по линия на ПРСР. По този начин ще се улесни достъпа до финансиране на малки и средни предприятия, посредством компенсирани на липсата на достатъчно обезпечение при кандидатстване за кредит.

Целта на гаранционните схеми е да се подобри бизнес средата и да се постигнат по-пълно целите на ПРСР, като се увеличи дела на предприятията с достъп до източници за кредитиране. По този начин ще се постигне и допълнителен ефект - повишаване на доверието на банковите и кредитни институции към кредитоискателите, бенефициенти в земеделския сектор. Разпределението на средствата от Гаранционния фонд по мерки и източници на финансиране са както следва:

МЛН. ЛВ.

Гаранционен фонд				
Код	Мярка	ЕЗФРСР	НБ	Общо
121	Модернизиране на земеделските стопанства	141.3	35.3	176.6
122	Подобряване на икономическата стойност на горите	9.4	2.4	11.7
123	Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти	117.4	29.3	146.7
ОБЩО		268.0	67.0	335.0

За 2011 г. по Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство”, финансирана от **Европейския фонд за рибарство (ЕФР)** са планирани средства в размер на 10.0 млн. лв., в т.ч. 2.5 млн. лв. национално съфинансиране. Към 31.12.2011 г. по програмата са изплатени общо 17.1 млн. лв., в това число средства от ЕФР в размер на 14.8 млн. лв. и национално съфинансиране към тях в размер на 2.3 млн. лв. Изпълнението за 2011 г. е 171.0 % спрямо планираното. Разпределението на извършените плащания по мерки е както следва:

МЛН. ЛВ.

Мярка	Брой	Размер на субсидията	Платена сума
1.1 „Публична помощ за постоянно прекратяване на риболовни дейности”	7	1.5	1.5
1.3 „Инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност”	1	0.05	0.05
2.1 „Производствени инвестиции в аквакултурата”	11	4.6	3.9

2.7 Схема за финансов инженеринг	1	9.2	9.2
4.1 „Развитие на рибарските области“	3	2.1	2.1
5.1. „Техническа помощ“	13	0.7	0.5
ОБЩО	36	18.2	17.3

През кампания 2011 за **директни плащания** са прилагани следните схеми и мерки за подпомагане:

- ✓ Схема за единно плащане на площ (СЕПП), финансирана изцяло от ЕФГЗ;
- ✓ Схема за национални доплащания на хектар земеделска земя (СНДП), финансирана изцяло от националния бюджет;
- ✓ Схема за национални доплащания за тютюн, необвързана с производство, финансирана изцяло от националния бюджет;
- ✓ схема за национални доплащания за говеда, необвързана с производството (НДЖ1), финансирана изцяло от националния бюджет;
- ✓ Схема за национални доплащания за крави с бозаещи телета, обвързана с производството (НДК), финансирана изцяло от националния бюджет;
- ✓ Схема за национални доплащания за овце майки и кози майки, обвързана с производството (НДЖЗ), финансирана изцяло от националния бюджет;
- ✓ Схема за поддържане на производството на краве мляко в икономически уязвими ферми, обвързана с производството (НДКМ1), финансирана изцяло от ЕФГЗ;
- ✓ Схема за подпомагане производители на пресни ягоди и малини, предназначени за преработка (ЯМ), финансирана изцяло от ЕФГЗ.
- ✓ Плащания на земеделски стопани за природни ограничения в планинските райони (НР1) - мярка 211 от ПРСР 2007-2013, която се финансира в съотношение 82:18 европейски и национални средства;
- ✓ Плащания на земеделски стопани в райони с ограничения, различни от планинските райони (НР2) - мярка 212 от ПРСР 2007-2013, която се финансира в съотношение 82:18 европейски и национални средства;
- ✓ Агроекологични плащания (АЕП) - мярка 214 от ПРСР 2007-2013, която се финансира в съотношение 82:18 европейски и национални средства;

За периода от 01.01.2011 г. до 31.12.2011 г. **по линия на директните плащания** са изплатени субсидии на обща стойност 1 093.0 млн.лв. Посочената стойност се формира от:

- средства от Европейския фонд за гарантиране на земеделието(ЕФГЗ) - 595.4 млн. лв., при планирани 767.4 млн. лв. – 77.6 % изпълнение;
- по схемите за националните доплащания в размер на 405.3 млн. лв., в това число национални доплащания към преките плащания – 284.7 млн. лв., национални доплащания за животни – 51.8 млн. лв. и национални доплащания за тютюн – 68.9 млн. лв. при планирани разходи в размер на 416.4 млн. лв. – изпълнение 84.5 % спрямо плана.

- средства от Европейския фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), прехвърлени към директните плащания – 92.3 млн. лв.

Към 31.12.2011 г. са извършени плащания за сметка на средства от Европейския съюз за реструктуриране на захарната индустрия в размер на 16.4 млн. лв.

По линия на **селскостопанските пазарни механизми** през 2011 г. са обработени 124 заявления по Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор, 1 506 заявления по Национална програма за пчеларство, 9 заявки за училищно мляко, 505 заявления за училищен плод, 97 заявления по извънредна мярка за подпомагане на пазара в сектора на зеленчуците, 4 заявления за участие в промоционални програми, 135 лицензии по схема “Възстановявания при износ на селскостопански продукти”, както и 126 заявки за плащане по тях. Изплатените разходи са в размер на 15.8 млн. лв., от тях европейските средства са 12.6 млн. лв., а националните средства са 3.2 млн. лв.

Възстановените суми от Европейския съюз са както следва:

- 567.4 млн. лв. за директни плащания, при планирани за годината 627.8 млн. лв. – 90.4 на сто изпълнение;
- 22.6 млн. лв. за пазарни мерки, при планирани 98.1 млн. лв. за годината – 23 на сто изпълнение;
- 37.3 млн. лв. за средствата от ЕЗФРСР, прехвърлени към директните плащания.

Извършените трансфери през 2011 г. между извънбюджетни сметки и фондове към публични бенефициенти по ПРСР и ОПРСР са в размер на 198.9 млн. лв., от тях европейски средства в размер на 159.1 млн. лв. и национални средства в размер на 39.8 млн. лв.

За 2011 г. е изплатена вноската за захар към Европейския съюз в размер на 0.8 млн. лв., което представлява 75 на сто от приходите по параграф 18-00 „Налози върху захарта”.

Към 31.12.2011 г. по извънбюджетната сметка на ДФ „Земеделие” е преведен трансфер от централния бюджет в размер на 662.6 млн. лв.

По линия на **предоставените лихвени заеми по инвестиционните схеми** за кредитиране за 2011 г. са изплатени средства в размер на 9.4 млн. лв. при планирани 80 млн. лв. – изпълнение 11.7 на сто. Възстановените средства за същия период са в размер на 33.9 млн. лв. – изпълнение 56.4 на сто.

По линия на **краткосрочните схеми за подпомагане** през отчетния период са изплатени 11.7 млн. лв. – изпълнение 58.3 на сто. Възстановените средства за същия период са в размер на 13.2 млн. лв. – изпълнение 66.2 на сто.

12. Фонда за покриване на разходите за приватизация и следприватизационен контрол

Отчетените собствени приходи на Фонда за покриване на разходите за приватизация и следприватизационен контрол (ФПРПСК) към Агенция за приватизация и следприватизационен контрол (АПСК) за 2011 г. са в размер на 0.07 млн. лв., при планирани 0.02 млн. лв. Постъпленията са в резултат на получени 50 на сто от присъдени в полза на АПСК юрисконсултски възнаграждения, в съответствие с чл.8, ал.9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (ЗПСК).

За изпълнение на плана за приватизация за 2011 г. на ФПРПСК са заложили разходи за осъществяването на приватизационния процес в размер на 7.0 млн. лв. В съответствие с разпоредбата на чл. 9, ал. 2 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол, в ЗДБРБ за 2011 г. е определен трансфер от централния бюджет за финансиране на плащанията на ФПРПСК в размер на 7.0 млн. лв., от които са предоставени 6.7 млн. лв.

Към 31.12.2011 г., отчетеният размер на разходи е 6.8 млн. лв. и представлява 96.8 на сто от разчетения по Фонда. Основната част от направените разходи са по отношение на разходите за възнаграждения – 1.0 млн. лв., нетните разходи за глоби и неустойки – 0.6 млн. лв., платените данъци, мита и такси – 0.6 млн. лв. и разходите за външни услуги – 4.5 млн. лв., свързани с ползваните консултантски услуги (основно по приватизацията на „Булгартабак холдинг” АД), процесуално представителство, изготвяне на правни анализи, заплащане на такси по Закона за нотариусите и нотариалната дейност и Закона за частните съдебни изпълнители и други.

13. Държавно предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

Със ЗДБРБ за 2011 г. са одобрени приходи на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда /ПУДООС/ в размер на 61.6 млн. лв. Реализираните неданъчни приходи по бюджета на предприятието са в размер на 62.6 млн. лв., или изпълнението им възлиза на 101.6 % спрямо разчетените приходи. С най-голям относителен дял (94.6 %) са приходите от държавни такси – 59.2 млн. лв., които са нараснали спрямо 2010 г. с 12.2 млн. лв. (26.0 %).

Към 31.12.2011 г. ПУДООС отчита общо разходи за администрацията в размер на 3.2 млн. лв., от които 3.1 млн. лв. текущи разходи и 0.1 млн. лв. капиталови разходи и наличност на 01.01.2011 г. – 6.4 млн. лв. Разходите възлизат на 6.5 % от годишния план.

Към 31.12.2011 г. ПУДООС е предоставил трансфери на общини и министерства в размер на 30.6 млн. лв. При годишен план 6.0 млн. лв. за МОСВ и 44.7 млн. лв. за общини и бюджетни структури, заложи в плана по §52-06 „Изграждане на инфраструктурни обекти” и §64-02 „Трансфери от/за ПУДООС”, предоставените трансфери възлизат на 60.4 % от годишния план.

Средствата са изразходвани за финансиране на:

- изграждането на малки водоснабдителни обекти- 7.1 млн. лв.;
- изграждане на съоръжения за защита и опазване на водните ресурси - 0.1 млн. лв.;
- изграждането на Пречиствателни станции за отпадни води – 0.7 млн. лв.;
- изграждането на канализационни мрежи и довеждащи колектори – 11.2 млн. лв.;
- услуга с научен характер по разработки на МОСВ – 0.2 млн. лв.;
- изграждане на депа и съоръжения за отпадъци – 3.4 млн. лв.;
- за финансиране на екологични мероприятия на общините - рекултивации, залесяване, проекти за чиста околна среда, екотуризъм, биоразнообразие, информационна дейност и други – 1.8 млн. лв.;
- за ремонтни работи по обезопасяването на складове за негодни за употреба пестициди – 0.1 млн. лв.;
- трансфер към МОСВ – 6.0 млн. лв.

В Предприятието от постъпили приходи съгласно погасителни вноски по предоставени заеми на общини и фирми, се предоставят нови безлихвени заеми за създаване на механизми за разделно събиране, рециклиране и повторна употреба на отпадъците, закупуване на съдове и техника за сметосъбиране и извозване, изграждане на МВЕЦ, създаване на трайни насаждения.

Към 31.12.2011 г. ПУДООС няма просрочени вземания и задължения.

IV. ОТЧЕТ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАНИЯ ДЪЛГ ПРЕЗ 2011 г.

1. Държавен дълг

Политиката по управление на държавния дълг през 2011 г. се осъществяваше в съответствие с набелязаните в Стратегията за управление на държавния дълг за периода 2009 – 2011 г. цели и беше насочена изцяло към поддържане размера на държавния дълг на ниво, гарантиращо фискална устойчивост, осигуряване на необходимите ресурси за финансирането на бюджета и рефинансиране на дълга в обращение при оптимална цена степен на риск и изпълнение на критериите от Маастрихт.

Усилията бяха насочени към използване на пълния наличен инструментариум, както и на иновативни инструменти, в т.ч. провеждане на аукциони за обратно изкупуване и замяна, като част от активната политика по управление на вътрешния дълг и провеждането на пазарно-ориентирана емисионна политика и насърчаване развитието на вътрешния пазар на ДЦК. Управлението на държавния дълг е осъществено в съответствие с ограничителните условия и съобразно определените лимити в ПЗР на ЗДБРБ за 2011 г. за максимален размер на новия държавен дълг, максималния размер на нови държавни гаранции, които могат да бъдат издадени и максимален размер на дълга в края на годината.

Номиналният размер на държавния дълг в края на 2011 г. възлиза на 11 629.2 млн. лв., от който вътрешен – 4 808.0 млн. лв. и външен – 6 821.2 млн. лв. В сравнение с нивото, регистрирано в края на предходната година, дългът бележи увеличение от 1 097.0 млн. лв. Основните фактори за нарастването на държавния дълг са полученото през годината положително вътрешно финансиране от една страна, и отчетените валутно-курсови разлики при преоценката на дълга от около 72.2 млн. лв. от друга.

В края на 2011 г. съотношението на държавния дълг към БВП е 15.5 % при 14.9 % за предходната година. Въпреки отчетеното увеличение от 0.6 пр.п. през 2011 г. спрямо 2010 г., този показател запазва нивото си значително под границата от 25 %, заложена в Стратегията за управление на държавния дълг. Съотношението вътрешен държавен дълг/БВП възлиза на 6.4 % или с 0.8 пр.п. увеличение в сравнение с края на предходната година, докато съотношението външен държавен дълг/БВП пада на 9.1 % или с 0.3 пр. п. намаление спрямо 2010 г. - 9.4 %.

Размер на държавния дълг

Структура	31.12.2009 г.		31.12.2010 г.		31.12.2011 г.	
	млн. лв.	% от ДД*	млн. лв.	% от ДД*	млн. лв.	% от ДД*
Вътрешен държавен дълг	3 009.5	31.9%	3 934.2	37.4%	4 808.0	41.3%
I. ДЦК	3 009.5	31.9%	3 934.2	37.4%	4 473.0	38.5%
II. Вътрешни заеми					335.0	2.9%
Външен държавен дълг	6 434.2	68.1%	6 598.0	62.6%	6 821.2	58.7%
I. Облигации	3 082.7	32.6%	3 200.7	30.4%	3 242.9	27.9%
II. Кредити	3 351.6	35.5%	3 397.3	32.3%	3 578.3	30.8%
Общо държавен дълг	9 443.7	100%	10 532.2	100%	11 629.2	100%
Вътрешен държавен дълг / БВП		4.4%		5.6%		6.4%
Външен държавен дълг / БВП		9.4%		9.4%		9.1%
Държавен дълг / БВП		13.8%		14.9%		15.5%
БВП, (млн. лв.)		68 322.0		70 511.2		75 265.3

*ДД - държавен дълг

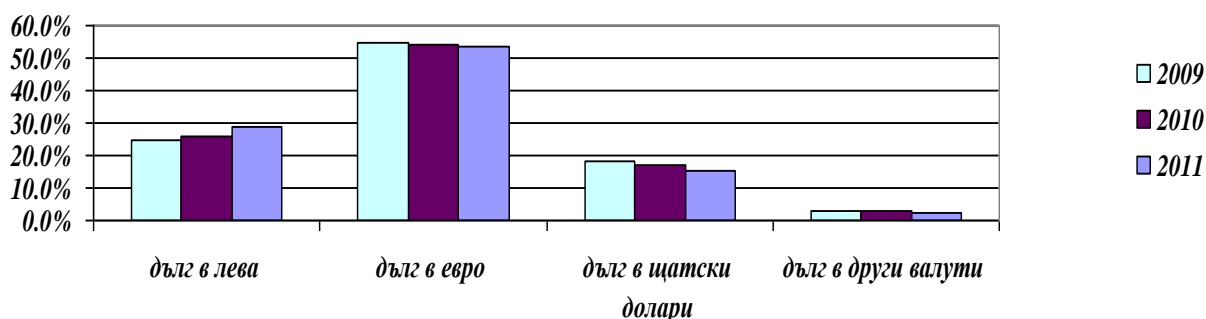
В структурата на дълга относителният дял на вътрешния държавен дълг е 41.3 %, а на външния държавен дълг – 58.7 % (съответно 37.4 % към 62.6 % през 2010 г.).

Извършените през 2011 г. плащания по държавния дълг (в т.ч. погашения и лихви) са в размер на 1 345.6 млн. лв. или с 6.7 млн. лв. повече от плащанията през предходната година. Платените главници са в размер на 838.9 млн. лв. или с 45.0 млн. лв. по-малко, а платените лихви са в размер на 506.7 млн. лв. или с 51.7 млн. лв. повече в сравнение с изплатените през 2010 г.

Във валутната структура на държавния дълг и през 2011 г. се наблюдава наложилата се през последните години положителна промяна, изразяваща се в повишаване дела на държавния дълг в лева. В сравнение с края на 2010 г., относителният дял на дълга в лева нараства с около 2.9 пр. п. и достига 28.6 % за сметка на намалението на дела на дълга в останалите валути. Дългът, деноминиран в евро, през отчетната година намалява с около 1.1 пр. п. и достига 53.3 %. Частта, деноминирана в щатски долари, намалява с около 1.5 пр. п. до 15.6 %. Слаби промени в посока намаление се наблюдават и при дълга в други валути – от 2.8 % през 2010 г. до 2.5 % в края на 2011 г.

Относителното консолидиране на горните показатели в рамките на 2011 г. се дължи основно на факта, че всички пласирани през годината на вътрешния пазар емисии на ДЦК бяха деноминирани в национална валута и в евро, както и на обстоятелството, че над 99 % от осъществените усвоявания по външни заеми са в евро. В същото време 87 % от извършените редовни погашения по дълга са в лева и евро. Отчетената валутна структура съответства напълно на поставената в Стратегията за управление на държавния дълг за периода 2009-2011 г. цел за поддържане на преобладаващ дял на задълженията, деноминирани в евро и национална валута.

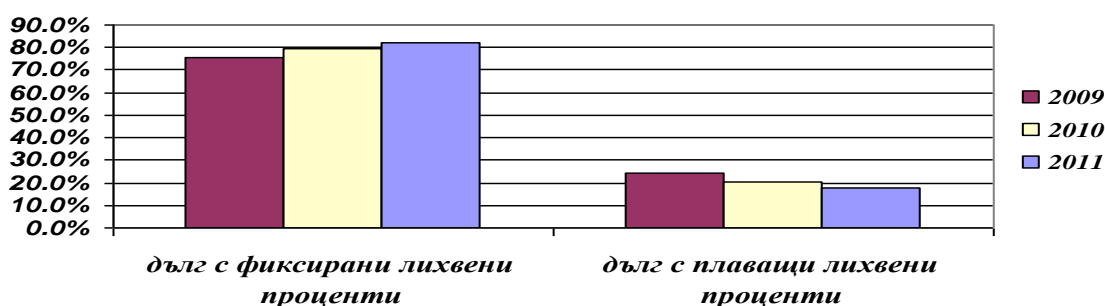
Валутна структура на държавния дълг

През 2011 г. се запазва тенденцията за покачване на дела на дълга с фиксирани лихвени проценти и редуциране на дълга с плаващи лихви (съответно 82.4 % към 17.6 % през 2011 г. при 79.7 % към 20.3 % за 2010 г.). Увеличението, респективно намалението е от около 2.7 пр. п. в сравнение с отчетената стойност в края 2010 г., което отговаря на заложеното в Стратегията ограничение за поддържането на относителното тегло на дълга с фиксирани лихви над 70 %.

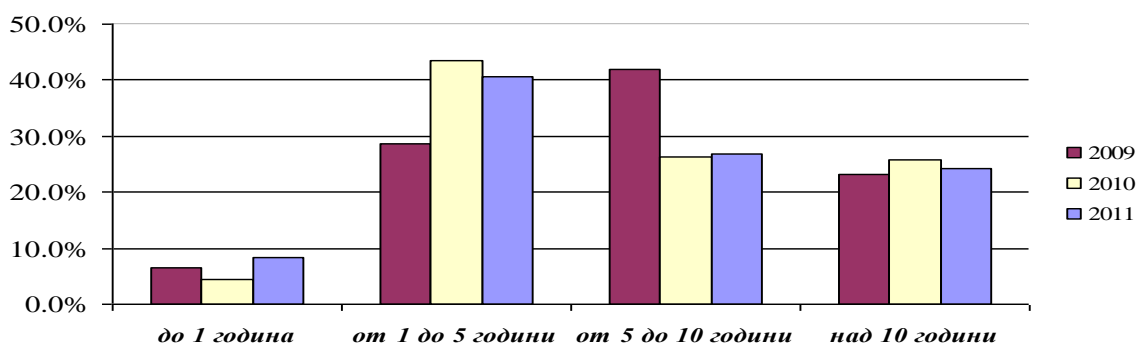
Повишението на частта от дълга с фиксирани лихвени купони в края на отчетния период се дължи основно на политиката на приоритетно емитиране на дългови инструменти с фиксирани лихвени проценти и погасяването на дълг с плаващи лихви.

Лихвена структура на държавния дълг

Матуритетната структура на държавния дълг през 2011 г. се характеризира с най-голям относителен дял на дълга с остатъчен матуритет от 1 до 5 години - 40.5 %, независимо от 2.9 пр. п. намаление спрямо 2010 г. Незначителните изменения спрямо предходната година в матуритетната структура на държавния дълг с остатъчен матуритет от 5 до 10 години (0.4 пр. п. увеличение), над 10 години (1.4 пр. п. намаление) и до 1 година (3.9 пр. п. увеличение) са обусловени основно от провежданата през годината емисионна политика, както и от намалението на остатъчния срок по вече съществуващи суверенни задължения.

Матуритетна структура на държавния дълг

В структурата на държавния дълг към 31.12.2011 г. по видове инструменти 66.3 % принадлежат на ДЦК (от тях 42.0 % са облигации, емитирани на международните капиталови пазари и 58.0 % - облигации, емитирани на вътрешния пазар). Делът на държавните заеми е 33.7 %.

В края на 2011 г. в структурата на държавните заеми по видове кредитори най-голям е дългът към Световна банка – 47.2 %, следван от ЕИБ – 25.0 %. По-съществени изменения спрямо предходната година. се отчитат при дълга към ЕИБ – нарастване с 3.7 п.п., а към Световна банка – намаление с 9.1 п.п., Парижки клуб и др. кредитори – намаление с 1.4 п.п.

Отнесени към размера на общия държавен дълг ДЦК, емитирани на вътрешния пазар, заемат 38.4 %; външните облигации - 27.9 %; дългът към Световна банка – 15.9 %; към ЕИБ – 8.4 %; към ББР – 2.9 %; към Други кредитори – 2.7 %; към Европейски съюз – 2.3 % и към Парижки клуб – 1.5 %.

2. Гарантиран от държавата дълг

Гарантираният от държавата дълг към края на 2011 г. възлиза 1 197.1 млн. лв. (1 185.3 млн. лв. - външен и 11.8 млн. лв. - вътрешен) и представлява 1.6 % от БВП. Намалението в номиналния размер на държавногарантирания дълг спрямо нивото му в края на 2010 г. е в размер на 49.0 млн. лв., което се дължи основно на по-малко усвоени средства през годината по вече подписани кредитни споразумения, а изплатените погашения са с 8.5 млн. лв. повече в сравнение с 2010 г. Плащанията по държавногарантираните заеми през годината възлизат на 129.6 млн. лв. (в т.ч. главници – 101.9 млн. лв. и лихви – 27.7 млн. лв.).

Във валутната структура на гарантирания от държавата дълг през 2011 г. на дела, деноминиран в японски йени, принадлежат 56.2 %, 39.8 % е деноминиран в евро, 3.0 % - в щатски долари и 1.0 % в национална валута (съответно 53.8 %, 41.8 %, 4.2 % и 0.2 % към края на 2010 г.). Промяната в посока нарастване на относителните дялове на дълга в японски йени и национална валута съответно с 2.5 пр. п. и 0.8 пр. п. се дължи основно на факта, че от общия обем на усвоените средства по държавногарантирания дълг през годината - 31.0 % е в японски йени и 66.9 % в лева.

Размер на държавногарантирания дълг

Структура	31.12.2009 г.		31.12.2010 г.		31.12.2011 г.	
	млн. лв.	% от БВП	млн. лв.	% от БВП	млн. лв.	% от БВП
Вътрешни държавни гаранции			2.8	0.0%	11.8	0.0%
Външни държавни гаранции	1 197.2	1.8%	1 243.3	1.8%	1 185.3	1.6%
Общо държавно гарантиран дълг	1197.2	1.8%	1 246.1	1.8%	1 197.1	1.6%
БВП (млн. лв.)		68 322.0		70 511.2		75 265.3

3. Консолидиран държавен дълг

Размерът на консолидирания държавен дълг в края на отчетната година е 12 553.1 млн. лв. при 11 375.2 млн. лв., регистрирани в края на 2010 г. В състава на консолидирания държавен дълг изменение от 1 177.9 млн. лв. в посока увеличение отбелязва държавният дълг. Дългът на общините нараства от 843.0 млн. лв. на 923.9 млн. лв. Съотношението консолидиран държавен дълг/БВП бележи незначително увеличение от 0.6 пр. п. спрямо предходната година.

Размер на консолидирания държавен дълг*

(млн. лв.)

Структура	към 31.12. 2009 г.	към 31.12. 2010 г.	към 31.12. 2011 г.
Консолидиран държавен дълг	10 088.7	11 375.2	12 553.1
1. Държавен дълг	9 443.7	10 532.2	11 629.2
2. Дълг на социалноосигурителните Фондове	0.0	0.0	0.0
3. Дълг на общините	645.0	843.0	923.9
Консолидиран държавен дълг/БВП в (%)	14.8%	16.1%	16.7%

Забележки:

* Размерът на консолидирания държавен дълг е изчислен съгласно дефиницията по § 1 от ДР на ЗДД, а не по методологията на Евростат

1. Държавният дълг се отчита по номинална стойност.

2. За изчисляване е използвано БВП за 2009 г. - 68 322 млн. лв., 2010 г. – 70 511.2 млн.лв. и БВП за 2011 г. – 75 265.3 млн. лв. съгласно данните на НСИ.

3. Заемът, отпуснат от Министерство на финансите на Националния осигурителен институт чрез подзаемно споразумение, сключено на основание кредитно споразумение между Р. България и Международната банка за възстановяване и развитие /Световната банка/ по проект “Администриране на социалното осигуряване”, е изключен от т. 2. Дълг на социално осигурителните фондове, тъй като е отразен в т.1. Държавен дълг.

4. Преизчислението на дълга в лева е по централния курс на БНБ за съответните валути към българския лев за последния работен ден на периода.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Параметрите по изпълнението на бюджета се развиваха в рамките на годишните разчети. Данъчните приходи, включително приходите от осигурителни вноски, за 2011 г. представляват 99.5 % от годишния разчет по консолидираната фискална програма, като данъчните приходи по републиканския бюджет са изпълнени на 100.8 %. Постъпленията общо за групата на косвените данъци представляват 102.2 % спрямо плана за годината. Приходите от ДДФЛ по консолидираната фискална програма също са изпълнени на 104.2 %. В частта на данъчните приходи по КФП неизпълнение на разчета се отчита единствено при корпоративните данъци по републиканския бюджет и приходите от социалноосигурителни вноски по бюджета на ДОО, като преизпълнението на разчетите при редица други данъци и най-вече при постъпленията от ДДС и акциз компенсираха основната част от това неизпълнение, с което данъчните приходи на консолидирана основа са много близки до разчета към ЗДБРБ за 2011 г.

Параметрите в частта на разходите също се развиваха в рамките на програмата за годината. Дефицитът по консолидирания бюджет на касова основа за 2011 г. възлиза на 1 488.5 млн. лв., което представлява 2.0 % от БВП. В разчетите към ЗДБРБ за 2011 г. предвиждаха дефицитът по КФП да не превиши 2.5 % от прогнозния БВП, т.е. дефицитът за 2011 г. е по-нисък с 0.5 п.п. от БВП спрямо разчета.

По-долу са представени накратко основни бюджетни показатели и макроикономически параметри за 2011 г., както следва:

- ◆ През 2011 г. брутният вътрешен продукт на България възлезе на 75 265.3 млн. лв. Реалният годишен растеж достигна 1.7 % при 0.4 % за 2010 г. Динамиката на показателя се определяше от външното търсене, като положителния принос на нетния износ достигна 2.3 п.п. Вътрешното търсене остана слабо през годината, но забави темповете си на спад и отрицателният му принос беше 0.6 п.п. при 5.2 п.п. през 2010 г.
- ◆ Благоприятната външноикономическа среда през първата половина на 2011 г. доведе до ускорено нарастване на износа на стоки и услуги, който достигна 12.8 % за цялата година. Ускореният растеж на износа увеличи търсенето на суровини и материали, необходими за експортно ориентирани производства, в следствие на което вносът на стоки също отбеляза реален ръст от 10.5 %.
- ◆ Тенденциите на пазара на труда останаха неблагоприятни и средногодишната безработица по данни за заетите лица от Националните сметки отбеляза ръст от 1.0 п.п. до 11.2 на сто.
- ◆ Преките чуждестранни инвестиции за 2011 г. са в размер на 1.3 млрд. евро и остават близки до отчетените 1.2 млрд. евро за 2010 г.
- ◆ Положителната динамика на експорта доведе не само до намаляване на търговския дефицит, но и до формиране на излишък по текущата сметка. Балансът по текущата сметка на страната беше положителен в размер на 706.9 млн. лв. или 0.9 % от годишния БВП, при дефицит от 1.0 % година по-рано.
- ◆ Оценката в априлските Нотификационни таблици за размера на дефицита на сектор „Държавно управление” е 2.1 % от БВП, което представлява значително подобрене спрямо отчетения за 2010 г. – 3.1 % от БВП.
- ◆ Консолидиращите мерки, които позволиха фискално подобрене с 1.0 п.п. от БВП през 2011 г. спрямо 2010 г., се реализира основно чрез мерки в разходите, както и мерки за повишаване на събираемостта на приходите от приходните администрации.

- ◆ Изпълнението на приходите и помощите по консолидирания бюджет спрямо годишните разчети за 2011 г. е 96.8 %, а по републиканския бюджет – 100.9 %.
- ◆ Общите разходи по КФП за годината представляват 95.4 % от годишните разчети към ЗДБРБ за 2011 г., а по републиканския бюджет разходите, трансферите и вноската за бюджета на ЕС представлява 98.9 % от планираните за годината.
- ◆ Дефицитът на касова основа за годината е в размер на 1 488.5 млн. лв., което представлява 2.0 % от БВП.
- ◆ Фискалният резерв към 31.12.2011 г. възлиза на 5.0 млрд. лв., в т.ч. средствата по сметките на ДФГУДПС към 31.12.2011 г. в размер на 1.8 млрд. лв. Заложеният в ПЗР на ЗДБРБ за 2011 г. минимален размер на фискалния резерв към 31.12.2011 г. е 4.5 млрд. лв.
- ◆ Съотношението консолидиран държавен дълг/БВП по националната методология остава на относително ниско ниво - 16.7 % за 2011 г. при 16.1 % за 2010 г.

Фискалната политика през 2011 г. съумя в голяма степен да отговори на предизвикателствата в хода на бюджетното изпълнение, което позволи страната ни за поредна година да бъде един от добрите примери в ЕС за строга и дисциплинирана фискална политика. България продължава да бъде сред страните с най-нисък държавен дълг в ЕС, като по показателя най-ниско равнище на дълга в БВП страната ни се нарежда на второ място след Естония (по данни за 2011 г.). България също така е и страната в ЕС с най-голямо подобрене на показателя държавен дълг към БВП за последните десет години – равнището на дълга на сектор държавно управление в БВП, оценен по методологията на ЕСС 95, е свито от 72.5 % от БВП за 2000 г. до 16.3 % от БВП за 2011 г. Тази статистика потвърждава тезата, че България следва благоразумна и последователна фискална политика и е особено показателна на фона на разразилата се дългова криза в редица държави-членки на ЕС.

Успешната фискална консолидация през последните две години позволи бюджетната позиция по методологията на ЕСС 95 да отчете подобрене с 2.2 п.п. от БВП спрямо кризисната 2009 г. до дефицит в размер на 2.1% от БВП за 2011 г. Стегнатата и дисциплинирана фискална политика осигури необходимото фискално подобрене за привеждане на бюджетната позиция по надежден и устойчив начин под референтната стойност за дефицит на сектор държавно управление в размер на 3 % от БВП в Пакта за стабилност и растеж. В тази връзка на 30-ти май 2012 г. Европейската комисия препоръча на Съвета на ЕС да бъде прекратена процедурата по наличие на прекомерен бюджетен дефицит за България и Германия. В комуникето на ЕК се отбеляза, че Комисията е стигнала до заключението, че коригирането на прекомерния дефицит на тези страни е гарантирано.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Отчет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2011 г.
2. Отчет на консолидирания държавен бюджет за 2011 г.
3. Анализ на изпълнението на утвърдените политики и програми на министерствата и агенциите за 2011 г.